

T.C.

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK
LİSANS
TEZİ

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN OLUMLU
SINIF İKLİMİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

İlknur AYCAN

EĞİTİM YÖNETİMİ, TEFTİŞİ, PLANLAMASI ve EKONOMİSİ
BİLİM DALI

Antalya, 2025

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ, TEFTİŞİ, PLANLAMASI ve EKONOMİSİ
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN OLUMLU SINIF İKLİMİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İlknur AYCAN

Danışman; Doç. Dr. Ramazan GÖK

ANTALYA

Haziran – 2025

DOĞRULUK BEYANI

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Sınıf Öğretmenlerinin Olumlu Sınıf İklimine İlişkin Görüşleri” adlı bu çalışmamda tezimin tamamen tarafıma ait, kendine has bir çalışma olduğunu, çalışmanın tüm safhalarında ahlak ve bilimsel kurallara uygun davrandığımı, yararlanılan kaynakların kaynakça bölümünde gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eserleri her kullandığımda alıntı yaparak yararlandığımı, projemin ilgili üniversitenin kullandığı bilimsel orijinallik saptama yazılımıyla incelendiği ve intihal içermediğini beyan ederim.

Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın projemle ilgili bu beyanı aykırı bir durumun saptanması durumunda ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara katlanacağımı bildiririm.

20.06.2025

İlknur AYCAN

Haziran 2025

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlknur AYCAN'ın bu çalışması 20/06/2025 tarihinde jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Tezli Yüksek Lisans Programında **Yüksek Lisans Tezi** olarak **oy birliği** ile kabul edilmiştir.

İMZA

Başkan : Doç. Dr. Ahmet ŞAHİN
Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi / Eğitim Fakültesi / Eğitim Bilimleri

Üye : Prof. Dr. İlhan GÜNBAYI
Akdeniz Üniversitesi/ Eğitim Fakültesi / Eğitim Bilimleri

Üye (Danışman) : Doç. Dr. Ramazan GÖK
Akdeniz Üniversitesi/ Eğitim Fakültesi / Eğitim Bilimleri

YÜKSEK LİSANS TEZİNİN ADI: Sınıf Öğretmenlerinin Olumlu Sınıf İklimine İlişkin Görüşleri

ONAY: Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulunun tarihli ve sayılı kararıyla kabul edilmiştir.

TEŞEKKÜR

Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi Yüksek Lisans Programı eğitimim boyunca ve Tezsiz Yüksek Lisans proje çalışmam sürecinde; engin bilgisi, tecrübesi, iş disiplini, olumlu, destekleyici ve yol gösterici tavrı ile hep bana destek olan tez danışmanım Sayın Doç. Dr. Ramazan GÖK' e en içten saygılarımı, teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca eğitim sürecimde bana tecrübe kazandıran, destek olan, kendilerinden ders almaktan mutluluk duyduğum enstitü hocalarımın her birine ayrı ayrı teşekkür ediyorum.

Her daim hayatımda, yanımda olan ve beni destekleyen sevgili eşim İlker'e ve kızlarım Ela Sidelya ve Mila'ya çok teşekkür ederim.

İlknur AYCAN
Antalya, 2025

ÖZET

Sınıf Öğretmenlerinin Olumlu Sınıf İklimine İlişkin Görüşleri

AYCAN, İlknur

Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Yüksek Lisans Programı

Tez Yöneticisi: Doç. Dr. Ramazan GÖK

Haziran, 2025, xv + 143 sayfa

Bu çalışmada sınıf öğretmenlerinin olumlu sınıf iklimine ilişkin görüşlerinin alınması amaçlanmıştır. Araştırma nitel araştırma yöntemi kullanılarak yapılmış olup, betimsel fenomenoloji deseninde tasarlanmıştır. Araştırmanın örnekleminin belirlenmesinde nitel araştırmalarda kullanılan amaçlı örneklem yöntemlerinden ölçüt örnekleme tekniği kullanılmıştır. Bu çalışma 2024-2025 eğitim öğretim yılında Antalya ili merkez ilçelerinde resmi ilkokullarda görev yapıp ölçütlere uyan 20 sınıf öğretmeni ile yapılmıştır. Görüşmeler gönüllülük esasına dayalı olarak gerçekleştirilmiştir. Çalışmada araştırmacı tarafından hazırlanan 11 adet açık uçlu soruyu kapsayan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Çalışma kapsamında veriler yüz yüze bireysel görüşmeler aracılığıyla elde edilmiştir. Bulgular, öğretmen görüşleri şeklinde her soruyu kapsayacak biçimde gruplara ayrılmış ve tablo haline getirilmiştir. Tablolarda elde edilen bulgulara göre kod ve temalar oluşturulmuş, her görüşün direkt görüşme alıntıları da yazılarak içerik analizi yapılmıştır.

Araştırmada öğretmenler olumlu bir sınıf ikliminde bulunması gereken unsurları ifade ederken güven duygusu oluşturma ve sevgi bağı kurma, öğretmen – öğrenci veli iş birliği, öğretmenin mesleki rollerini ifade etmişlerdir. Olumlu sınıf ikliminin oluşumunun öğrencinin akademik başarısına etkisine ilişkin elde edilen bulgular, öğrenci refahının merkezde olmasını ortaya koymuştur. Akademik anlamda başarılı olan öğrenci özellikleri rahat, güvende hisseden ve mutlu öğrenci şeklinde ortaya koyulmuştur.

Olumlu sınıf iklimi oluşturmak için sınıf yönetiminde kullanılan yöntemlere ilişkin sınıf kurallarının belirlenmesi ve ğretmen rolleri ne çıkmıştır. Öğretmen rolü bireysel farklılıkları önemseme, adil davranma, motivasyon sağlama ve demokratik yaklaşım olarak vurgulanmıştır. Olumlu sınıf iklimi oluşturmada sınıf yönetiminin etkisine ilişkin fiziksel koşulların düzenlenmesi, plan-program etkinlikleri, zaman yönetimi, ğrenci-ğrenci iletişim, ğrenci-ğretmen iletişim ve davranış düzenlemelerinin önemi vurgulanmıştır. Olumlu sınıf iklimi oluşturmada sınıf içi karşılaşılan zorluklar ğrenci şikayetleri, akran zorbalığı, boşanmış ebeveynler, sosyoekonomik düzey olarak tespit edilmiştir. Sınıf içi yaşanılan bu zorluklar karşısında öğretmenin rehberlik etmesi, veli iş birliği ve rehber ğretmen desteği vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sınıf ğretmeni, Sınıf İklimi, Olumlu Sınıf İklimi, Sınıf Yönetimi

ABSTRACT

Classroom Teachers' Views on Positive Classroom Climate

AYCAN, İLKNUR

Master's Thesis Department of Education Science

Supervisor: Assoc. Prof. Ramazan GÖK

June 2025 , xv + 143 pages

In this study, it was aimed to obtain the opinions of classroom teachers regarding the positive classroom climate. The research was conducted using a qualitative research method and was designed in the pattern of descriptive phenomenology. In determining the sample of the research, the criterion sampling technique, which is one of the purposeful sampling methods used in qualitative research, was applied. This study was conducted with 20 classroom teachers who met the criteria and were working in public primary schools located in the central districts of Antalya province during the 2024-2025 academic year. The interviews were conducted on a voluntary basis. In the study, a semi-structured interview form consisting of 11 open-ended questions prepared by the researcher was used. Within the scope of the study, the questions were obtained through face-to-face individual interviews. The findings were grouped in a way that covered each question in the form of teacher opinions and were presented in tables. According to the findings obtained in the tables, codes and themes were created, and direct quotations from each opinion were written, and content analysis was conducted.

In the study, while teachers expressed the elements that should be present in a positive classroom climate, they stated creating a sense of trust and building emotional bonds, teacher-student-parent cooperation, and the professional roles of the teacher. The findings obtained regarding the effect of the formation of a positive classroom climate on the academic success of the student revealed that student well-being is at the center. The characteristics of academically successful students were presented as students who feel comfortable, safe, and happy. Regarding the methods used in classroom management to create a positive classroom climate, determining classroom rules and teacher roles came to the forefront. The teacher's role

was emphasized as valuing individual differences, acting fairly, providing motivation, and adopting a democratic approach. Regarding the effect of classroom management on creating a positive classroom climate, the importance of arranging physical conditions, planning-program activities, time management, student-student communication, student-teacher communication, and behavior regulation was emphasized. The challenges encountered in creating a positive classroom climate were identified as student complaints, peer bullying, divorced parents, and socioeconomic status. In the face of these challenges experienced in the classroom, the importance of teacher guidance, parent cooperation, and the support of the school counselor was emphasized.

Keywords: Classroom Teacher, Classroom Climate, Positive Classroom Climate, Classroom Management

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLolar LİSTESİ	xiii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiv

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu	1
1.1.1. Problem Cümlesi	3
1.1.2. Alt Problemler	3
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi	3
1.4. Sayıtlar	4
1.5. Sınırlılıklar	4
1.6. Tanımlar	4

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Okul ve Olumlu Okul İklimi	5
2.2. Sınıf ve Sınıf İklimi.....	5
2.3. Olumlu Sınıf İklimi	7
2.4. Olumlu Sınıf İkliminin Oluşumunu Etkileyen Faktörler	8
2.4.1 Öğretmenin Rolü	8
2.4.2.Sosyal Çevre	9
2.4.3.Ailenin Rolü	9
2.4.4. Motivasyon	12
2.4.5. Eğitim Durumu Değişkenleri	14
2.4.5.1. İpucu	14
2.4.5.2. Pekiştireç.....	15
2.4.5.3. Geri Bildirim.....	15
2.4.5.4. Öğrenci Katılımı	15
2.5. Sınıf Yönetimi	16

2.6. Sınıf Yönetiminin Boyutları	18
2.6.1 Sınıfın Fiziksel Düzeni	18
2.6.2. Plan, Program Etkinlikleri	19
2.6.3. Zaman Yönetimi	20
2.6.4. Sınıfta İlişkilerin Düzenlenmesi	21
2.6.5. Davranış Düzenlemeleri	22
2.7. Sınıf Yönetiminde Modeller.....	23
2.7.1 Tepkisel Model.....	24
2.7.2. Önlemsel Model.....	24
2.7.3. Gelişimsel Model.....	25
2.7.4. Bütünsel Model	25
2.8. İlgili Çalışmalar	26
2.8.1. Yurtiçinde Yapılan Çalışmalar	26
2.8.2. Yurtdışında Yapılan Çalışmalar	27

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli	29
3.2. Araştırmanın Çalışma Grubu	29
3.3. Veri Toplama Araçları.....	30
3.4. Geçerlik ve Güvenirlik	31
3.5. Verilerin Toplanması.....	32
3.6. Verilerin Analizi.....	33
3.7. Etik Hususlar	34

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.	35
4.1.1. Olumlu Sınıf İkliminin Tanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	35
4.1.2. Olumlu Sınıf İklimi Oluşumunda Bulunması Gereken Unsurlara İlişkin Öğretmen Görüşleri.	39
4.1.3. Olumlu Sınıf İkliminin Öğrencinin Akademik Başarısına Katkısına İlişkin Öğretmen Görüşleri.	42
4.1.4. Olumlu Sınıf İklimi Oluşturmak için Sınıf Yönetiminde Kullanılan Yöntemlere İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	46

4.1.5. Olumlu Sınıf İklimi Oluşturmada Karşılaşılan Zorluklar ve Zorluklar Karşısında Yapılan Uygulamalara İlişkin Öğretmen Görüşleri.	55
4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.	63
4.2.1. Olumlu Sınıf İkliminin Oluşumunda Fiziksel Koşulların Öneme İlişkin Öğretmen Görüşleri.	64
4.2.2. Olumlu Sınıf İklimi Oluşumunda Plan, Program Etkinliklerinin Öneme İlişkin Öğretmen Görüşleri.	73
4.2.3. Olumlu Sınıf İklimi Oluşumunda Zaman Yönetimine İlişkin Öğretmen Görüşleri	78
4.2.4. Olumlu Sınıf İklimi Oluşumunda Öğrenci-Öğrenci İletişiminin Öneme İlişkin Öğretmen Görüşleri	85
4.2.5. Olumlu Sınıf İkliminin Oluşumunda Öğrenci-Öğretmen İletişiminin Öneme İlişkin Öğretmen Görüşleri	91
4.2.6. Olumlu Sınıf İkliminin Oluşumunda Davranış Düzenlemelerinin Öneme İlişkin Öğretmen Görüşleri	97

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

5.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Araştırma Sonuçları.....	102
5.1.1. Olumlu Sınıf İkliminin Tanımına İlişkin Araştırma Sonuçları	102
5.1.2. Olumlu Sınıf İklimi Oluşumunda Bulunması Gereken Unsurlara İlişkin Araştırma Sonuçları.....	103
5.1.3. Olumlu Sınıf İkliminin Öğrencinin Akademik Başarısına İlişkin Araştırma Sonuçları.....	104
5.1.4. Olumlu Sınıf İklimi Oluşturmak için Sınıf Yönetiminde Kullanılan Yöntemlere İlişkin Araştırma Sonuçları.....	105
5.1.5. Olumlu Sınıf İklimi Oluşturmada Karşılaşılan Zorluklar ve Zorluklar Karşısında Yapılan Uygulamalara İlişkin Araştırma Sonuçları	106
5.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Araştırma Sonuçları.....	108
5.2.1. Olumlu Sınıf İkliminin Oluşumunda Fiziksel Koşulların Öneme İlişkin Araştırma Sonuçları.....	108
5.2.2. Olumlu Sınıf İklimi Oluşumunda Plan, Program Etkinliklerinin Öneme İlişkin Araştırma Sonuçları.....	110
5.2.3. Olumlu Sınıf İklimi Oluşumunda Zaman Yönetiminin Öneme İlişkin Araştırma Sonuçları.....	111

5.2.4. Olumlu Sınıf İklimi Oluşumunda Öğrenci-Öğrenci İletişiminin Önemine İlişkin Araştırma Sonuçları.....	113
5.2.5. Olumlu Sınıf İklimi Oluşumunda Öğrenci-Öğretmen İletişiminin Önemine İlişkin Araştırma Sonuçları.....	114
5.2.6. Olumlu Sınıf İkliminin Oluşumunda Davranış Düzenlemelerinin Önemine İlişkin Araştırma Sonuçları.....	116
5.3. Öneriler.....	118
5.3.1. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler	118
5.3.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler	119
KAYNAKLAR.....	120
EKLER	137
EK 1: MEB Araştırma İzin Onayı	137
EK 2: Etik Kurul Onayı	138
EK 3: Öğretmen Görüşme Formu.	139
ÖZGEÇMİŞ	141
BENZERLİK RAPORU	142
BİLDİRİM.....	143

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 3.1. Çalışma Grubunun Demografik Özellikleri.....	30
Tablo 4.1.1. Olumlu Sınıf İkliminin Tanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri	35
Tablo 4.1.2. Olumlu Sınıf iklimi Oluşumunda Bulunması Gereken Unsurlara İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	39
Tablo 4.1.3. Olumlu Sınıf ikliminin Öğrencinin Akademik Başarısına Katkısına İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	42
Tablo 4.1.4. Olumlu Sınıf İklimi Oluşturmak İçin Sınıf Yönetiminde kullanılan Yöntemlere İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	46
Tablo 4.1.5. Olumlu Sınıf İklimi Oluşturmada Karşılaşılan Zorluklar ve Zorluklar Karşısında Yapılan Uygulamalara İlişkin Öğretmen Görüşleri	55
Tablo 4.2.1. Olumlu Sınıf İkliminin Oluşumunda Fiziksel Koşulların Önemine İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	64
Tablo 4.2.2. Olumlu Sınıf İklimi Oluşumunda Plan, Program Etkinliklerinin Önemine İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	73
Tablo 4.2.3. Olumlu Sınıf İklimi Oluşumunda Zaman Yönetimine İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	78
Tablo 4.2.4. Olumlu Sınıf İklimi Oluşumunda Öğrenci-Öğrenci İletişiminin Önemine İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	85
Tablo 4.2.5. Olumlu Sınıf İkliminin Oluşumunda Öğrenci-Öğretmen İletişiminin Önemine İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	91
Tablo 4.2.6. Olumlu Sınıf İkliminin Oluşumunda Davranış Düzenlemelerinin Önemine İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	97

KISALTMALAR

Ö: Öğretmen

BÖLÜM I

GİRİŞ

Çalışmanın giriş bölümünde araştırmanın problem durumu ve cümleleri, alt problemler, araştırmanın amacı ve önemi, varsayımlar, sınırlılıklar ve bazı terimler açıklanmıştır.

1.1. Problem Durumu

Eğitimin amacı arzu edilen davranış değişikliklerini sağlamaktır. Bu hedefe ulaşmak için bir araya gelen en önemli grup ise okullardır (Çalık, 2008). Her okulun misyonu aynıdır ancak hepsinin kendine özgü çalışma prosedürleri vardır. Okulların etkili okul olma özelliği büyük önem taşımaktadır. Etkililiğin tanımı, hedefin arzu edilen seviyede hayata geçirilmesidir. Hedefin beklenen seviyede yerine getirilebilmesi için bireyin ve organizasyonun, verimli ve yeterli bir şekilde çalışması gerekmektedir (Basaran,1982). Eğitimin temel amaçlarından biri hedeflenen kazanımların gerçekleştirilmesi olduğu için, etkili bir okul eğitim için de bir ön koşuldur. Genel olarak, okul etkililiği, öğrencilere sağlanan olumlu katkılar şeklinde tanımlanmaktadır.

Okulların etkinlik özelliklerinin yanı sıra, olumlu okul iklimi oluşturma adına okulların yetkin öğretmenlere sahip olmaları gerekmektedir. Eğitim sürecinin başarılı bir şekilde yürütülmesinde önemli bir rol oynayan, öğretmenler bulunmaktadır. Öğretmenin kişilik özellikleri, yetenekleri, pedagojik becerileri ve mesleki yeterlilikleri eğitim araştırmalarında dikkate alınan önemli unsurlar arasında yer almaktadır. Loeb, Soland ve Fox'un (2014) da vurguladığı gibi, çağın ihtiyaçlarına uygun bir yapı elde edebilmek için öğretmen niteliği ve mesleki yeterliliği her gün daha çok konuşulmakta ve eğitim reformunun merkezinde yer almaktadır. Bu doğrultuda öğretmenler de okulun olumlu yönde gelişimine katkı sağlamaktadır.

Öğretim okul içerisinde sınıflarda gerçekleşmektedir. Sınıf, belirli ortak özellikleri taşıyan öğrenci gruplarının, önceden tanımlanmış ortak davranışları edinmeleri amacıyla eğitim gördüğü alandır (Çalık, 2003). Sınıfta olumlu sınıf ikliminin oluşumunu da sağlamak öğretmenlerin sorumluluğundadır. Bu sebeple, her bir öğretmenin olumlu sınıf iklimine katkı sağlayacak sınıf yönetim becerilerine sahip olması her koşulda sınıfını akademik ve sosyal anlamda bir adım öteye taşıyacaktır. Sınıf atmosferi, öğretmenin öğrencileriyle kurduğu

diyalog, öğrenciye sunduğu içtenlik ve destek, iş birliğini teşvik etme becerisi ve öğrencilere kendi kararlarını alma ve seçim yapma özgürlüğü tanıyabilmesidir (Borich, 2014).

Öğrenciler için büyük öneme sahip olan öğretmenler, olumlu sınıf iklimi sağlamak, öğrencinin aktif katılımını sağlamak, olumlu iletişime teşvik etmek gibi konularda çok dikkatli ve özenli olmalıdır. Okulda iyi bir adaptasyon süreci yaşayan çocuk; okul ortamında mutlu, duygusal ve sosyal anlamda daha başarılı, gelişimi de daha hızlı olur. Daha az uyum zorluğu ve davranış sorunu gösterir (Özdemir, 2022). Öğretmenlerin öğrencilerin eğitim hayatlarında kritik rol oynayan bu özellikleri, sınıf yönetimi ile ilgili alanın gelişmesine neden olmuştur (Baloğlu 2001).

Sınıf yönetimi, eğitim hedeflerine ulaşmak için gerekli olan planlama, düzenleme, uygulama ve değerlendirme işlevlerinin sistemli ve bilinçli bir biçimde hayata geçirilmesiyle alakalı ilkeler, kavramlar, teoriler, modeller ve yöntemlerin tüm etkinlikleri olarak tanımlanabilir (Erdoğan, 2001). Sınıf yönetimi, öğrencilerin motivasyonunu yükseltmek için güvenli ve düzenli bir ortam sağlamayı hedeflemekte ve öğrencilerin sorumluluk hissini geliştirerek kendi davranışlarını kontrol etmelerine yardımcı olmayı amaçlamaktadır. Bu sebeple her bir öğretmenin olumlu sınıf iklimine katkı sağlayacak sınıf yönetim becerilerine sahip olması her koşulda sınıfını akademik ve sosyal anlamda bir adım öteye taşıyacaktır.

İlkokul dönemi, çocuklarının akademik ve duygusal gelişimleri için kritik bir aşamadır. Bu süreçte sınıf öğretmenleri, yalnızca bilgi aktaran bir kişi değil; aynı zamanda rehberlik eden, destekleyen ve şekillendiren bir eğitim lideridir. İlkokul öğrencileri bulundukları yaş itibarıyla, özellikle güven, sevgi ve aidiyet duygusunun geliştiği olumlu sınıf ortamlarında mutlu olurlar. Sınıf öğretmenleri ilkokul çocukları için anne gibi, baba gibidir. İlkokul, aile dışı (otorite) ilk karşılaşmadır. Aile ortamından çıkıp, sınıf ortamına geçen öğrencilerin zihinsel gelişimlerine katkıda bulunmak, kendi tutum ve davranışlarını sosyal yaşama karşı değerlendirmek, iletişim, sorun çözme, karar alma ve yaratıcılık becerilerini geliştirmek konusunda çok önemli görevler üstlenen sınıf öğretmenleri, ders esnasında örnek teşkil edecek davranışlar göstermelidir (Aydın, Şahin ve Topal, 2008). Öğretmenlerin gösterdikleri ya da gösterecekleri bu özellikler, olumlu sınıf ikliminin oluşumuna da katkı sağlayacaktır. Olumlu sınıf iklimi, öğrencilerin kendini güvende, değerli, kabul edilmiş ve öğrenmeye istekli hissettikleri bir sınıf atmosferidir. Sınıf içerisinde eğitim ve öğretim hedefleri doğrultusunda olumlu bir atmosfer ve demokratik bir eğitim ortamı oluşturma noktasında öğretmenlerin üstlendiği roller ve öğrencilerin

başarılarındaki en kritik görevleri nedeniyle, öğretmenlerin sınıf içinde kullandıkları yönetim yaklaşımlarının belirlenmesi büyük bir öneme sahiptir (Şahin ve Altunay, 2011).

Tüm bunlar göz önünde bulundurulduğunda sınıf öğretmenlerinin olumlu sınıf iklimi ve olumlu sınıf iklimi oluşturmada sınıf yönetiminin etkisine ilişkin görüşlerini tespit etmek büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda olumlu sınıf ikliminin önemine ilişkin öğretmen görüşlerinin bütüncül olarak değerlendirilmesi bu çalışmanın ana problemini oluşturmaktadır.

1.1.1. Problem Cümlesi

Sınıf öğretmenlerinin olumlu sınıf iklimine ilişkin görüşleri nelerdir?

1.1.2. Alt Problemler

1)Sınıf öğretmenlerinin olumlu sınıf iklimi hakkındaki görüşleri nelerdir?

2)Sınıf öğretmenlerinin olumlu sınıf iklimi oluşturmada sınıf yönetiminin etkisine ilişkin görüşleri nelerdir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı Antalya ili merkez ilçelerde resmi ilkokulda çalışan sınıf öğretmenlerinin olumlu sınıf iklimine ilişkin fikirlerini incelemek, olumlu sınıf iklimi oluşturmada sınıf yönetimi etkisinin hangi açılardan önemli olduğunu ortaya çıkarmaktır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Eğitim yapısı; bir ulusun toplumsal, ekonomik, kültürel ve bilimsel ihtiyaçlarını karşılayacak bireyler yetiştiren önemli bir çerçevedir. Eğitim sistemi, okullar, öğretmenler, müfredatlar, ders araçları, öğrenciler, öğrencilerin aileleri ve ailelerin sahip olduğu bakış açısı, eğitim yapıldığı okul binası gibi pek çok unsuru kapsamaktadır ve eğitim tüm bu unsurların karşılıklı etkileşimi ile istendik hedeflere ulaşmaktadır. Eğitimin en önemli unsuru okul örgütleridir, okul örgüt sistemi içerisinde de en önemli unsur sınıflardır. Sınıfların da liderleri öğretmenlerdir. Öğretmenlerin sınıf yönetimlerinde gösterdikleri başarı, eğitim hedeflediği kazanımlar ve dolayısıyla öğrencilerin hem sosyal hem de akademik olarak istenilen başarıları elde etmelerine olanak sağlamaktadır. Sınıf yönetimi, sınıf kurallarının oluşturulması, uygun bir düzenin sağlanması, öğretim ve zamanın etkili bir biçimde idare edilmesi ile öğrenci

davranışlarının gözlemlenip pozitif bir öğrenme atmosferinin oluşturulması olarak ifade edilmektedir (Çelik, 2005). Bu bağlamda, sınıf yönetiminin iyi sağlandığı sınıflar olumlu sınıf iklimi oluşturmak için temel oluşturmaktadır. Alanyazın incelendiğinde, sınıf öğretmenlerinin olumlu sınıf iklimine ilişkin görüşlerinin alındığı çalışmalara sınırlı sayıda rastlanmıştır. Bu çalışmada sınıf öğretmenlerinin olumlu sınıf iklimine ve olumlu sınıf iklimi oluşturmada sınıf yönetiminin etkisine ilişkin görüşleri yüz yüze yapılan görüşmeler neticesinde belirlenmeye çalışılmıştır. Bu açıdan bu çalışma özgün, orijinal bir çalışma olup, alanyazına da katkıda bulunacaktır.

1.4. Sayıtlar

Araştırmanın varsayımları aşağıdaki gibi ifade edilmiştir.

1. Katılımcıların görüşme sorularına ciddiye ve samimiyetle yanıt verdiği
2. Araştırmacının tarafından hazırlanan ve konu alanı uzmanları tarafından kontrol edilen görüşme sorularının araştırmanın amacına uygun şekilde öğretmenlerin görüşlerini ortaya çıkardığı varsayılmıştır.

1.5 Sınırlılıklar

1)Bu araştırma 2024-2025 Eğitim Öğretim yılı Antalya ili merkez ilçelerinde resmi ilkokullarda görev yapan 20 sınıf öğretmenin görüşleri ile sınırlıdır.

2) Bu araştırma, sınıf öğretmenlerinin olumlu sınıf iklimine ve olumlu sınıf iklimi oluşturmada sınıf yönetiminin etkisine ilişkin görüşlerinin derinlemesine incelenmesi ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Öğretmen: Bilgi, beceri ve değerlerin aktarımından sorumlu olan eğitim profesyonelleridir.

Sınıf: Genellikle bir öğretmen tarafından yönetilen belirli bir öğrenme programı ve müfredatı takip eden öğrenme ortamıdır.

Sınıf Yönetimi: Sınıf yönetimi, sınıf içinde yer alan öğrencilerin kuralların kabul edilmesi ve olumlu gelişim süreçlerinin yarar sağlayacak şekilde devam etmesini sağlayan etkileşim süreçleridir.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Araştırmanın bu kısmında araştırma ile ilgili kavramlar kuramsal olarak ifade edilmiş, ardından bu çalışma ile ilgili önceden yapılmış araştırmalara yer verilmiştir.

2.1. Okul ve Olumlu okul iklimi

Okullar öğrencilerin zamanlarının çoğunu geçirdikleri ortamlardır ve daha sonra öğrencilerin farklı alanlardaki çıktılarında büyük rol oynarlar (Fraser, 1989; MacAulay, 1990). Destekleyici, olumlu bir sınıf ortamı, öğrencilerin öğretimden ve daha geniş anlamda okulun sosyal bağlamından maksimum düzeyde faydalanmalarını sağlar (Barksdale vd., 2019). Böyle bir atmosfer amaçlı, aktif, rahat ve motivasyonel olarak tanımlanır. Olumlu bir eğitim atmosferi ve öğretmenler ile öğrenciler arasındaki karşılıklı güven sayesinde tüm sorunların ve zorlukların üstesinden kolaylıkla gelinebilir. Ayrıca öğretmen, öğrenci başarısına ilişkin beklenti oranını belirlemekten sorumludur. Olumlu bir okul atmosferi aşağıdaki özelliklere sahiptir:

- Tüm bağımsız, yaratıcı ve aynı zamanda şüpheli düşüncelerin teşvik edilmesi anlamına gelen açıklık.
- Destek, dostluk, uyum ve eğitim sürecindeki tüm aktif katılımcılar arasında yakınlık.
- Öğretmen ve öğrenci arasında sorumluluğun paylaşılması anlamına gelen eşitlik.

Bu nedenle okul yönetiminin eğitimde oynadığı büyük rol, çağdaş eğitim sistemlerinin ihtiyaç duyduğu rehberliği ve çözümleri bulmamızı sağlar.

2.2. Sınıf ve Sınıf İklimi

Sınıf, öğrencilerin belirli bir öğretim programı çerçevesinde, öğretmen rehberliğinde bilgi, beceri ve değer kazandığı, öğrenme süreçlerinin düzenli olarak yürütüldüğü fiziksel bir ortamdır. Sınıf, okul örgüt sisteminin bir ögesidir. Öğrenme ve öğretme faaliyetlerinin temelini oluşturan sınıf, öğrencilerin birbirleriyle ve öğretmenleriyle etkileşimde bulunduğu en önemli alanlardan biridir. Öğretmen ve öğrencilerin sürekli olarak bir arada vakit geçirdiği, etkileşimin en fazla olduğu bu sınıf ortamı, öğrencilerin duygusal, sosyal ve zihinsel gelişimleri bakımından oldukça önemlidir (Evans vd., 2009).

Sınıf, benzer eğitim hedeflerine sahip öğrencilerden oluşan bir topluluktur (Schmuck, 2001). Belirli yaş aralığındaki öğrencilerin bir araya geldiği fiziksel bir ortamdır.

Schmuck ve Schmuck (1978), "sınıf iklimi" kavramını, öğretmen-öğrenci ve öğrenci-öğrenci etkileşimleri sırasında gerçekleşen tüm grup süreçlerinin toplamı olarak tanımlamaktadır. Bu süreçler arasında kişiler arası ilişkiler, duygusal tonlamalar, öğretim tarzı ve sınıf organizasyonunun yapısal yönleri, öğretmenlerin öğrencilere yönelik beklentileri ve tutumları, öğretmen kontrol düzeyi, disiplin sorunları, öğrencilerin cinsiyet ve yaş faktörleri gibi unsurlar yer almaktadır.

Sınıf atmosferi, öğrencilerin bireysel farklılıkları ile öğretmenin tutum ve davranışlarının etkileşiminden doğar. Öğretmenin iletişim biçimi, sınıf yönetim tarzı ve öğrencilere yaklaşımı, sınıf içi ilişkileri doğrudan etkileyerek öğrenme ortamının psikolojik yapısını şekillendirir. Sınıf atmosferini; sınıfta yer alan öğrencilerin nitelikleri, öğretmenin tutumu, davranışları ve yetenekleri, sınıf içindeki iletişim ile etkileşimler şekillendirmektedir (Hofstein vd.,2001). Bu bağlamda, sınıf ikliminin oluşumunda yalnızca fiziksel ortamın değil, sınıfı oluşturan öğretmen ve öğrencilerin bireysel niteliklerinin belirleyici olduğu açıktır.

Sınıf atmosferi, sınıf çevresinin bir göstergesidir (Özden, 1996). Diğer bir deyişle, sınıf iklimi, sınıfın kendi içinde bulundurduğu dinamiklerin yansımasıdır. Sınıf ortamında hâkim olan ilişkiler, kurallar, değerler ve iletişim biçimi, öğrencilerin sınıfı nasıl algıladığını ve hissettiğini belirler. Dolayısıyla sınıf iklimi, ortamın sadece görünen değil, hissedilen ve yaşanan yönünü yansıtan bir göstergedir. Aynı okul örgüt sistemi içerisinde olsalar da her sınıfın kendine özgü bir iklimi vardır.

Sınıf iklimi, öğrencilerin akademik deneyimleri hakkındaki görüşlerinin bir yansımasıdır (Reid & Radhakrishnan, 2003). Bu, öğrencilerin dersin zorluğu hakkındaki algılarını, öğretmenleri ve sınıf arkadaşlarıyla olan etkileşimlerini ve derse katılımlarını içerir. Her öğrenci kendi bireysel sınıf ortamı algısını geliştirir, ancak öğrenciler ve öğretmen arasında ortak algı da vardır. Bu nedenle sınıf ortamı, sınıftaki herkesin paylaştığı genel bir duygudur. Sınıf ortamı, sınıfın tüm üyeleri tarafından paylaşılan genel bir duygudur (Fraser & Treagust, 1986).

2.3. Olumlu Sınıf İklimi

Olumlu sınıf iklimi, öğrencilerin kendilerini güvenli, değerli, mutlu, kabul görmüş hissettiği sıcak bir ortamdır. Sosyokültürel teori (Vygotsky, 1978), bağlanma teorisi (Ainsworth vd., 1978) ve davranışçılık (Skinner, 1938/1966) da güvenli, destekleyici ve olumlu bir sosyal öğrenme ortamı yaratmanın önemini desteklemektedir ve prososyal davranışların damgasını vurduğu yakın, sıcak ilişkileri vurgulamaktadır.

Olumlu bir sınıf atmosferi öğretim yönetiminin, beklentilerin ve kuralların uyum içinde olduğu, hoş karşılanan davranışların sözlü ifadeler ve beden dili ile ödüllendirildiği, kabul edilmeyen davranışların ise dikkate alınmadığı, ayrıca müfredatın içeriği ve kullanılan yöntemlerin en uygun şekilde tasarlandığı bir sınıf ortamı olarak tanımlanmaktadır (King-Sears, Carpenter 1996, Sucuoğlu, Ünsal ve Özokçu, 2004). Bu bağlamda, pozitif bir sınıf atmosferinin yaratılması, yalnızca disiplin ve kuralların bulunmasına değil; aynı zamanda öğrencilerin olumlu tutumlarının teşvik edilmesine ve öğrenme süreçlerinin etkili bir şekilde düzenlenmesine bağlıdır. Böylelikle, öğrencilerin akademik ve sosyal gelişimleri desteklenirken, sınıf ortamında aidiyet ve motivasyon hissi pekiştirilir.

Güler'e (2005) göre, başarılı bir sınıf ortamı ve sürdürülebilir öğrenme atmosferi; öğrenci merkezli yaklaşım, çocuğun akademik deneyimi ve zekâ seviyesi, sınıfın fiziksel düzeni, sınıf içindeki duygu durumu ve eğitim yöntemleri ve teknikleri gibi faktörlere dayanmaktadır.

Sınıf iklimi ile sosyal, kişisel ve akademik değişkenler arasında güçlü bir ilişki olduğu ve olumlu bir sınıf ikliminin öğrencilerin benlik saygısını artırarak, akademik başarılarını desteklediği aşîkârdır. Rekabetçi, düşmanca ve destekleyici olmayan bir sınıf ortamı, öğrencilerde kaygı, huzursuzluk ve şüphe duygularına yol açarak bilişsel gerilemeye neden olabilir. Öte yandan, sıcak ve destekleyici bir sınıf ortamı öğrencilerin özgüvenlerini arttırmakta ve bilişsel becerilerinde gelişim sağlamaktadır. Bu bağlamda, sınıf ortamında öğretmen ile öğrenciler arasındaki uyuşmazlıklar ve tartışmalar faydalı, yapıcı ve huzurlu bir şekilde çözüldüğünde sınıfta sağlıklı bir atmosfer ortaya çıkar (Schmuck, R ve Schmuck P, 2001).

2.4. Olumlu Sınıf İkliminin Oluşumunu Etkileyen Faktörler

Olumlu sınıf ikliminin oluşumunu etkileyen faktörler öğretmenin rolü, sosyal çevre, ailenin rolü, sosyal çevre, motivasyon, eğitim durumu değişkenleri ve sınıf yönetimi olarak ifade edilmiştir.

2.4.1. Öğretmenin Rolü

Olumlu sınıf iklimi ve etkili sınıf yönetiminin merkezinde öğretmen yer alır. Öğretmenin iletişimi, tutumu, yaklaşımı ve uygulamaları sınıf atmosferini doğrudan etkiler. Bu nedenle öğretmenlerin hem mesleki bilgi ve beceri açısından hem de duygusal farkındalık ve liderlik yönünden desteklenmesi, sınıf ortamlarının daha nitelikli hale gelmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

Öğrencilerin hayatlarına hazırlanmasında öğretmenin rolünün büyük öneme sahip olduğu belirtilmektedir. Öğretmenin bu temel hedefine uygun bir şekilde davranabilmesi ve görevlerini etkili bir şekilde yerine getirebilmesi için bazı özelliklere sahip olması gerekmektedir. Bu bağlamda yapıcı, sınıf içindeki ve dışındaki akademik ve sosyal deneyimler çerçevesinde öğretmenin üç ana rolüne değinmektedir. Bu roller; öğretmen olarak bilim insanı olma, rehberlik sağlama ve kültürel değerleri aktarma rolleridir (Güneş, 2013a). Öğretmenin bu üç rolü, öğrencilerin duygusal, sosyal ve akademik ihtiyaçlarına bütüncül bir şekilde yaklaşmasını sağlar. Böylelikle güvene dayalı, saygılı, destekleyici ve öğrenmeyi teşvik eden olumlu bir sınıf iklimi oluşur.

Eğitmen, zihin açıcı bir kimlik kazanmalı, öğrencilerin öğrenme arzularını kaybetmelerine sebep olmamalı, ders ortamını olumsuz etkileyen tutumları engelleyebilmeli ve sınıf içinde teşvik edici bir yönetim yaklaşımını benimsemelidir (Turan, 2015). Bu durum, sınıfı sadece bilgi aktarılan bir yer değil; aynı zamanda öğrencinin aktif olarak düşündüğü, sorguladığı ve yeni fikirler geliştirdiği bir öğrenme ortamına dönüştürür. Bu da öğrencilerin öğrenmeye olan istekliliğini artırarak olumlu bir öğrenme atmosferi oluşturur.

Bilir'e (2014/2) göre, etkili sınıf yönetiminin temel gerekliliği, öğretmenin güvenli bir öğrenme ve öğretim ortamı sağlamasıdır. Güven duygusu özellikle ilkökul kademesinde öğrencilerin sınıf öğretmenlerinden bekledikleri en önemli duygulardan biridir. Hoy ve Tschannen-Moran (2003), güvenin okulların etkinliğinin ana unsuru olarak ifade etmektedir. Duygusal anlamda güven duyan, öğrenci öğrenmeye açıktır. Bu durum her koşulda sınıfa olumlu katkı sağlar.

2.4.2. Sosyal Çevre

Çocuk, doğduğunda etkileşim dolu bir dünyayla tanışır. İlk anlarından itibaren aile kavramının içinde yer alırken, zamanla çevresi genişler. Artık sadece anne ve baba figürleriyle değil, arkadaşlar, öğretmenler ve komşular gibi yeni ilişkilerle de tanışır. Böylece sosyal çevresiyle birlikte toplumsal hayata adım atar (San, 1983).

Bir okuldaki sosyal çevre, öğrenciler, öğretmenler ve diğer okul personeli arasındaki ilişkileri, etkileşimleri ve genel kültürel dinamikleri ifade eder. Sosyal çevre statik bir kavram değildir; aksine, öğrencileri farklı şekillerde etkileyen dinamik ve sürekli gelişen bir ağıdır. Öğrencilerin okul ortamındaki sosyal yapısıdır ve bireylerin okul topluluğu içinde birbirleriyle ilişkilerini belirleyen tutumlar, normlar ve davranışlar önemli bir rol oynamaktadır. Bu çevre, akran ilişkileri, öğretmen-öğrenci etkileşimleri, okul politikaları ve okulun yer aldığı daha geniş toplumsal bağlam gibi çeşitli faktörlerden etkilenir.

2.4.3. Ailenin Rolü

Çocuklar doğdukları andan itibaren öğrenmeye başlarlar ve ilk eğitimlerini aile içinde öğrenirler. Aile; toplumun en küçük yapı parçasıdır ve eğitim ilk ailede başlar. İnsanların sahip oldukları kişilikleri büyük ölçüde ailesinin etkisiyle şekillenmektedir.

Dil, sosyal beceriler, temel değerler ve yeterlilikler gibi birçok önemli yeti, çocuğun ailesinden öğrenilen ilk derslerdir.

Çocukların eğitim-öğretim süreçlerinde elde ettikleri başarılarını olumlu veya olumsuz yönde etkileyen en önemli dışsal faktörlerden biri ailedir.

Toplumda her aile aynı dinamiklere sahip değildir. Kültürel ve coğrafi faktörler, ailenin sosyo ekonomik durumu, aile bireylerinin eğitim durumları gibi faktörler her bir ailenin birbirinden ayrı özelliklere sahip olmasına neden olur. Ailenin yapısı, sosyoekonomik düzeyi, anne babanın eğitim durumu, ailenin büyüklüğü (çekirdek veya geniş aile), aile bireyleri arasındaki ilişkiler ve ailenin yaşadığı çevre gibi faktörler, sınıf yönetimini etkileyebilir (Çağlar, 2009).

Aileler, sağladıkları koşullarla çocuklarının başarısını etkileyebilirler. Çocuklarının akademik başarısına, çocukları ile kurdukları iletişimin kalitesi ve okul ile yaptıkları iş birliği düzeyiyle önemli ölçüde katkıda bulunabilirler. Öncelikli olarak, ailelerin çocuklarının okul başarısına katkıda bulunmak ve daha nitelikli bir eğitim ortamında hayata hazırlanmalarını sağlamak için, çocuklarını iyi tanımaları gerekmektedir. Aileler çocuklarını olumlu ve olumsuz davranışları, ilgi alanları ve istekleri konusunda iyi tanımadıklarında, çocuklarını hayata hazırlayamazlar.

Diaz'ın (1989) yürüttüğü bir araştırmada, düşük akademik başarıya sahip ve sınıfta başarısız olma riski olan öğrencileri diğerlerinden ayıran en önemli faktörün ebeveylelerinin desteğinden ve bakımından mahrum kalmaları olduğu doğrulanmıştır.

Ebeveynlerin katı tutumları, tutarsızlıkları ve aralarındaki çatışmalar, okulda başarısızlığın önemli bir risk faktörü olarak görülmektedir. Eastman (1988) çocuklarını destekleyen ailelerin çocuklarının , okul başarısının eğitimde daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

Anne ve babanın aile içi tutumları çocukların özgüvenlerini kazanmasında ya da kaybetmesinde kritik rol oynamaktadır. Bir çocuk sevgi ve güvene dayalı bir aile ortamında büyüdüğünde mutlu bir birey olarak yetişirken; husursuz, geçimsiz ve sevgi bağlarının kopuk olduğu bir ailede büyüyen çocukların gelişimi olumsuz yönde etkilenmektedir. Anne babanın çocuk yetiştirme tutumları, çocukların fiziksel, psikososyal, dil, cinsel ve bilişsel gelişimleri üzerinde büyük bir etkiye sahiptir (Senemoğlu, 2009).

Yörükoğlu (1978), anne ve babaların tutum ve davranışlarını dört ana kategori altında incelemiştir: sıkı tutum, gevşek tutum, tutarsız tutum ve demokratik tutum.

Baumrind (1967), anne ve babaların çocuk yetiştirme stillerini izin verici (aşırı hoşgörölü) tutum, baskıcı (otoriter) tutum ve demokratik (ılımlı-otoriter) tutum olarak kategorilendirmiştir (Hale, 2008)

Aşırı hoşgörölü anne ve babalar, çocuklarına karşı ceza uygulamaz, onların isteklerini koşulsuz kabullenen olumlu bir tutuma sahiplerdir. Kendilerini çocuklara rol model olarak benimsetmek yerine, çocuğun kendi istekleri doğrultusunda şekilleneceğine inanırlar. Toplumun dayattığı kurallara çocukların uymasını beklemezler.

Yörükoğlu (1978), aşırı hoşgörölü bir tutum sergileyen ebeveynlerin çocuklarına pek çok hak tanıdığını ifade etmektedir. Bu haklara sahip olan çocuklar sınırlar konusunda özgür olmayı doğru davranış olarak kabul ettiğı için, evde ya da sosyal çevrede istediğı gibi hareket etmeye çalışır. Bu çocuklar aileden ilk ayrılışı yaşayıp okula başladıklarında, okulda da aynı tutum ve davranışları sergilemek isterler. Öğretmen otoritesini kabul etmeyebilir, okul kurallarına uyumsuzluk gösterebilir. İstediğı her şeyi yapabileceklerini düşünür, istedikleri yerine gelmeyince sosyal açıdan okuldaki bağları zayıflar. Bu da çocuğun okula karşı olumsuz duygular oluşmasına, arkadaşları ile iletişim problemleri yaşamasına ,akademik anlamda düşüş yaşamasına sebep olur. Bu durum sınıf iklimini de olumsuz yönde etkiler.

Baskıcı (otoriter) tutum; anne ve babaların çocuklar üzerinde kontrolün yüksek , ancak çocuklara karşı duygusal anlamda ilginin düşük olduğu bir tutumdur. Bu tutumu benimseyen anne ve babalar kurallarında katıdır, çocukların evdeki kurallara kesin olarak uymasını isterler.

Çocukların özgürce herhangi bir konu hakkında bağımsız olarak karar vermesine, kendini özgürce ifade etmesine izin verilmez, kendi düşüncelerinin doğruluğunu çocuklara dayatırlar. Anne ve baba, çocuk için en doğru olanı bildiğine inanır ve çocuğun bunu koşulsuz bir şekilde kabul etmesi gerektiğini savunur (Baumrind, 1966).

Otoriter tutum sergileyen anne ve baba akademik anlamda da başarıya ve performansa odaklıdır. Ancak; bunu baskıcı bir yol izleyerek yaparlar.

Otoriter anne ve babalar, çocuklarının ihtiyaçlarını karşılamakta yetersiz kalmaktadırlar (Sertelin, 2003). Bu anne ve babaların çocukları, cezanın ön planda olduğu bir aile ortamında yetiştikleri için, duygusal anlamda aşağılanma, suçlanma ve korkma gibi olumsuz duygu durumları içerisine girerler. Yanlış davranışta bulunma korkusu, çocuğu gerilime sürükler. Çocuk, anne ve babasının eleştirilerinden sürekli bir korku duyar ve her adımında yanlış yapma endişesi taşır (Yörükoğlu, 1978).

Otoriter bir ailede büyüyen çocuk, okul yaşamına başladığında kaygı düzeyleri yüksektir ve okul sosyal ortamı içerisinde öğretmen ve arkadaşları ile olumlu iletişim kuramazlar. Okula karşı olumsuz tutum gerçekleşeceğinden, motivasyon düşüklüğü ile akademik anlamda da ilerleme gerçekleşmeyebilir ve bu durum sınıf iklimini de olumsuz yönde etkiler.

Demokratik Ebeyn tutumu ise çocukların daha dengeli bir şekilde yetiştirilmesine olanak sağlar. Bu tutum, anne ve babanın çocuğa karşı hoşgörülü, güven verici ve destekleyici bir yaklaşım sergilemesini gerektirdiği için en sağlıklı ve en başarılı ebeveyn tavrıdır. Demokratik bir ortamda büyüyen ailelerde karşılıklı haklar ve sorumluluklarla birlikte, uyulması gereken belirli kurallar da yer almaktadır. Bu ailelerde çocuklar, deneyim kazanma konusunda cesaretlendirilir, özerk bir şekilde yetiştirilir ve gerektiğinde kurallar esneklik gösterebilir (Özyürek ve Tezel Şahin, 2010).

Demokratik ebevyn tutumu sergileyen aileler , hem disiplini sağlarlar hem de çocuğun kendini ifade edebileceği ortama zemin hazırlarlar. Çocukların belirli kurallar dahilinde kendi ayakları üzerinde durması, sorumluluk duygusunun gelişmesi, çocuklarının özgüvenleri demokratik anne ve babalar için çok kıymetlidir.

Yılmaz (2007), demokratik bir ortamda büyüyen çocukların, kendilerine ve çevrelerine saygılı, sınırlarını bilen, yaratıcı, aktif ve girişken bireyler olarak geliştiğini belirtmektedir. Bu çocuklar, aynı zamanda yüksek özgüvene sahip, hoşgörülü, açık fikirli ve toplumsal uyum içinde yaşayan bireyler olarak yetişirler. Bu doğrultuda yetişen bir çocuk okul ortamında da uyumlu bireyler olur. Arkadaşlarına karşı uyumlu, hoşgörülü ama sınırlarını

belirleyebilen, özgüvenli çocuklar olumlu tutumları sayesinde olumlu sınıf iklimine de katkı sağlarlar.

2.4.4. Motivasyon

Olumlu sınıf iklimi oluşturmada en önemli unsurlardan birisi motivasyondur. Gdlenmenin İngilizce karşılığı olarak kullanılan "motivasyon" kelimesi, Latince'de "hareket etme" anlamına gelen "mot" kökünden türetilmiştir.

şimşek ve arkadaşları (1998), motivasyon kavramını, bireylerin davranışlarına yön veren ve onlara enerji sağlayan gçler olarak tanımlamışlardır. Bu gçler, bireylerin belirli hedeflere ulaşmalarında önemli bir rol oynamaktadır.

Motivasyon, kişileri bir işi gerçekleştirmede istekli hale getiren içsel durumun aktive olmasıdır. Bireylerin belirli bir görevi yerine getirebilmesi için gerekli çaba ve enerjiyi sağlaması, aynı zamanda bu bireyleri istenilen nitelik ve nicelikte görevlerini yerine getirmeleri için etkileme süreci motivasyon olarak tanımlanmaktadır (Güney, 2013). Psikoloji biliminde ise bu terim, içten gelen itici gçlerle belirli bir amaca doğru yönelen davranışlar olarak tanımlanmaktadır (Keser, 2006)

Motivasyon, bir şeyleri isteyerek ve hevesle yaptığımız anlarda içimizde hissettiğimiz ya da deneyimlediğimiz duygulardır (Bentley, 2000). Motivasyon, bireylere enerji sağlayarak, onların davranış sergileme isteğini artırmada önemli bir rol oynamaktadır. Bu nedenle, öğrenme-öğretme sürecinin etkili olmasını sağlayan en temel unsurlardan biri olarak öne çıkmaktadır (Akbaba, 2016).

Motivasyon kavramını bir sınıf ortamında düşündüğümüzde, öğrencilerin öğrenme süreçleri için akademik anlamda güçlü bir faktördür. Öğrencilerin motivasyon seviyeleri; başarıya ulaşma ihtiyaçları, okuma ve öğrenme süreçlerindeki konsantrasyonları, belirli bir amaç ve hedefe sahip olup olmadıkları, bu amaçların işlevselliği ve tutarlılığı, kişisel yetkinlik algıları ve öğrenme nedenleri gibi çeşitli faktörlere bağlı olarak şekillenmektedir (Bozanoğlu, 2005). Sınıf ortamında motivasyon yöntemleri doğru yönde kullanıldığında, öğrencinin akademik anlamda harekete geçmesini sağlar. Motivasyonu sağlayamayan öğrenciler okula ve derse karşı olumsuz tutum geliştirir. Bu da öğrencilerin düşük akademik performans sergilemelerine neden olur.

Motivasyonsuzluk, bir davranışı gerçekleştirmek için ne içsel ne de dışsal hiçbir isteğin bulunmadığı bir durum olarak tanımlanabilir (Deci ve Ryan, 2000). Öğrencilerin motive olmaları, daha verimli ders çalışmaları ve daha etkin sınıf içi performans göstermeleri için içsel ve dışsal olarak motive olmaları gerekmektedir. Motivasyonsuzluk akademik başarı için

istenilmeyen bir durumdur. Bu bağlamda, hem içsel hem de dışsal motivasyonun sağlanması gerekmektedir. Motivasyon, öğrenme ve performans sergilemenin temel bir gerekliliğidir (Pintrich ve Schunk, 1996).

Dışsal motivasyon, öğrencinin dıştan gelen ödüller, cezalar veya baskılar nedeniyle bir davranışta bulunmasıdır. İçsel motivasyon ise öğrencilerin kendi içsel istekleriyle, merak duyguları ya da akademik anlamda gelişmek için oluşan itici güçtür. İçsel motivasyonda öğrenci yaptığı işi ilgi çekici bulur ve yaptığı işten haz duyar. İçsel motivasyonda öğrenci sınıf içi herhangi bir faaliyeti gerçekleştirirken, doğal bir şekilde akademik doyum sağlar. Öğretmen tarafından verilecek ödül ya da ceza onu harekete geçirmezken, yaptığı etkinlikten aldığı keyif, eğlenceli bir işi başarma duygusu öğrenciyi harekete geçirir. İçsel motivasyonda tatmin, işin kendisinden doğarken, dışsal motivasyonda bu tatmin, maddi ve sözlü ödüller gibi dışsal unsurlarla sağlanmaktadır (Gagne ve Deci, 2005).

Dışsal motivasyonda öğrenciler dış faktörlerin aracılığıyla motive olurlar. İçsel motivasyon söz konusu olduğunda, kazançların yanı sıra, bireyin kendi hedeflerini gerçekleştirmek için içten bir motivasyona sahip olması da önemli bir rol oynamaktadır (Bağrıyanık, 2019). İçsel motivasyonda aldıkları görevlerdeki üst düzey kişisel performansları onlar için ödül niteliğindedir.

Bayraktar (2015), doğuştan motive bir öğrencinin akademik faaliyetlerinde, sahip olduğu merak duygusundan, öğrendiklerini başkalarına aktarma ve sunma arzusundan, bu aktivitelerin ona sağladığı tatminden ve başarı hissinden dolayı öğrenim sürecinden motive olacağını ifade etmiştir.

Hem dışsal hem de içsel motivasyonun varlığının öğrenciler açısından önemli olduğu aşikardır. Bu konuda sınıf içinde öğretmenlere , öğrencilere gerekli motivasyonu sağlamak adına büyük görev düşmektedir. Derslerden, öğretmenden ya da sınıf içi sosyal ortamdan bekledikleri motivasyonu sağlayamayan öğrenciler motivasyonlarını kaybedecek ve akademik anlamda başarısızlığa yol açacağı öngörülebilir bir sonuçtur. Öğretmenlerin, öğrencilerin başarılı sonuçlar elde etmelerinde rehberlik sürecinde, hem içsel hem de dışsal etkenleri göz önünde bulundurarak motive etmeleri önemlidir (Öncü, 2001). Motivasyonunu sağlayan her öğrenci derse aktif katılım sağlayacak , öğrenme sürecinde eğlenceli bir ortama sahip olacaktır. Bu doğrultuda kendi potansiyeline inanarak, özgüveni artan öğrenciler olumlu etkileşimleri sayesinde olumlu sınıf ikliminin oluşumuna katkı sağlar.

2.4.5. Eğitim Durumu Değişkenleri

Eğitim Durumları, Öğretim programının üçüncü ögesidir ve öğrenme-öğretme süreci olarak da tanımlanır. Eğitim Durumları, bir öğrenciden beklenen hedefleri gerçekleştirmek adına uyarıcıların kullanımıdır. Uyarıcılar (Dış koşullar) strateji, yöntem ve teknikler, fiziki ortam, araç-gereç gibi unsurların düzenlenmesi ile meydana gelir. Eğitim durumları diğer bir ifade ile öğretme-öğrenme süreci, programın hedeflerine ulaşmayı sağlayan etkinliklerin tümüdür ve öğrencilerin öğrenme süreçlerinin gerçekleştiği alandır.

Eğitim durumlarında ana amaç

program çerçevesinde hedeflenen kazandırılmak istenilen davranışların, öğrencilere kazandırılmasıdır. Bu süreçte öğretmen ve öğrenciler tarafından kullanılan, sürecin kalitesini de etkileyen eğitim durumları değişkenleri şunlardır;

İpucu

Pekiştireç

Geribildirim (Dönüt) ve Düzeltme

Etkin katılım

2.4.5.1. İpucu

İpucu; öğrenme ve öğretme sürecinde öğrencilere neyin nasıl öğrenileceğini gösteren tüm mesajlara "ipucu" denir. Bu ipuçları, sorular, yazılı ve sözlü yönergeler (örneğin, “buraya dikkat edin” ya da “şöyle yapın”), jestler, mimikler, yazılı ve sözlü hedef ifadeleri, açıklamalar, modeller veya gerçek örnekler gibi çeşitli şekillerde karşımıza çıkar.

Öğrenciye öğrenme-öğretme sürecinde ne yapması gerektiğini ve bunu nasıl gerçekleştireceğini öğretmeyi amaçlar.

Sınıf içi sorulan bazı sorular, yazılı ya da sözlü yönergeler (“şimdi buraya dikkat edin”, “ burayı şöyle yapın”), öğretmenin jest ve mimikleri, açıklamalar öğrenme sürecinde ipucu niteliği taşır.

İpuçları öğrencinin önceki öğrenmelerinde öğrenmiş olduğu bilgileri hatırlamakta zorluk çektiğinde, gerekli hatırlatmanın sağlanması amacıyla kullanılır. Unutulan bir kelimenin ilk harfini söylemek, öğrenciler için soyut olan bir durumun daha somut bir hale getirilmesi için günlük hayattan daha anlaşılabilir örneklerin verilmesi ders içi ipucu örnekleridir. Öğretmenlerin, öğrencilere daha önceden öğrendikleri bir konu hakkında soru yöneltip, karşılığında cevap alamadığı zamanlarda ilk olarak ipuçlarına başvurmaları hatırlamalar adına önemli bir yer tutar.

Zimmerman (2002) , ipuçlarının aktif düşünme fırsatlarını ortaya koyma şekli olduğunu belirtir. Bu doğrultuda düşünmeye, eleştirel düşünmeye teşvik eder. İpuçları öğrencilerin bilişsel düzeylerine, duyuşsal özelliklerine uygun seçilmelidir. Öğrencileri öğrenmeye istekli hale getirmelidir. Olumlu bir sınıfın oluşumunda öğrencinin istekli olması, derse karşı ilgi duyması önemli bir yer tutacaktır.

2.4.5.2. Pekiştireç

Pekiştirme, öğretmenler tarafından ortaya çıkması istenilen bir davranışın sıklığını arttırmak için kullanılır. Öğretmenler tarafından da oluşturulan bu sürece pekiştirme denilir. Pekiştireçler, çocukların geçmişte gördüklerini tekrarlamalarını sağlayan ve öğrenmeyi güçlendiren yönlendiricilerdir.

Hayatı yeni yeni keşfeden ve davranış gelişim sürecini yoğun bir şekilde deneyimleyen ilkokul öğrencilerinin eğitiminde, sınıf öğretmenleri tarafından sıkça kullanılan pekiştireçler olumlu davranışların kazanılması ve olumsuz davranışların ortadan kaldırılması açısından büyük bir öneme sahiptir (Babayiğit ve Erkuş, 2016).

Öğretmenler sınıfta öngörülebilirlik, tutarlılık ve destek yoluyla fiziksel ve duygusal güvenlik duygusu geliştirerek öğrencilerin öğrenmesine yardımcı olan olumlu bir sınıf ortamı yaratmada ayrılmaz bir rol oynarlar (Furrer ve Skinner, 2003; Skinner & Belmont, 1993). Öğretmenler olumlu sosyal etkileşimler için birçok fırsatın bulunduğu öngörülebilir, tutarlı sınıflar yaratmak için olumlu pekiştirme gibi davranış yönetim stratejilerini kullanabilirler. Olumlu, destekleyici bir sınıf ortamı oluşturmak, sonuçta öğrencilerin akademik gelişimlerinin yanı sıra sosyal-duygusal ve davranışsal başarılarını da destekler.

2.4.5.3. Geri Bildirim

Öğrencilere etkili, bilgilendirici ve geliştirici geribildirim vermek, öğrenci başarısıyla doğrudan ilişkili olan önemli bir öğretmen görevidir. Birçok araştırmacı, bu tür öğretmen etkileşimi ile ilkokul öğrencilerinin akademik kazanımları arasında bir bağlantı olduğunu göstermiştir (Dolezal, Welsh, Pressley ve Vincent, 2003; Hamre ve Pianta, 2005; Stuhlman ve Pianta, 2009).

2.4.5.4. Öğrenci Katılımı

Öğrencilerin, sorumluluklarını yerine getirmeleri için daha aktif olmaları ve öğrenim sürecini kendilerinin yönlendirmeleri önemlidir. Öğrenciler, öğrenmelerinin daha anlamlı ve kalıcı olması için süreçte yer almayı önemsemektedir.

Fredricks, Blumenfeld ve Paris (2004) araştırmalarında, öğrenci katılımının iyi akademik sonuçlar ile bağlantılı olduğunu ve öğretmenle akranların destek verdiğiinde bu sonuçların daha da olumlu hale geleceğini göstermiştir.

2.5. Sınıf Yönetimi

Sınıf yönetimi becerisi, öğretmenlerin ders etkinliklerini düzenlemek, sınıfın fiziksel ortamını oluşturmak, zamanı etkili bir şekilde kullanmak ve öğrenci davranışlarını yönlendirmek için gerekli niteliklerdir (Yüksel, 2013). Sınıf yönetimi, öğretmenler tarafından hedeflenen etkinliklerin planlı bir şekilde yürütölerek zaman yönetiminin verimli bir şekilde ilerlemesidir.

Sınıf yönetimi; öğrencilerin olumlu sosyal etkileşimlerini, etkili öğrenmelerini ve kendilerini motive etme yeteneklerini artıran bir öğrenme ortamı yaratmaya yönelik öğretmen etkinlikleridir (Burden, 2010).

Sarıtaş'a (2001: 48) göre, "sınıf yönetimi, eğitim programı ve planı, öğretim yöntemi, eğitim etkinlikleri, teknoloji, zaman, mekân, öğretmen ve öğrenci arasında etkili bir eşgüdüm sağlanarak, öğrenmeye uygun bir ortam ve düzenin oluşturulması ve sürdürölmesi" anlamına gelir.

Evertson ve Weinstein (2006) sınıf yönetimini tanımlarken, öğretmenlerin öğrencilerin akademik ve sosyal-duygusal öğrenmeleri için destekleyici bir ortam yaratmak amacıyla gerçekleştirdikleri eylemler olarak ifade etmektedirler ve sınıf yönetiminde üst seviyede bir kaliteye ulaşılması için öğretmenlerin uyması gereken beş tür davranış tanımlamaktadırlar:

1. Öğretmenler öğrencilerle ve öğrenciler arasında ilgili ve destekleyici ilişkiler geliştirmelidir.
2. Öğretmenler dersleri öğrencilerin öğrenilecek bilgiye erişimlerini en iyi hale getirecek şekilde düzenlemeli ve uygulamalıdır.
3. Öğretmenler kurallar ve sınıf prosedürleri oluşturma (Marzano, 2003) gibi grup yönetimi yöntemlerini kullanarak, öğrencilerin akademik görevlere katılımını teşvik etmelidir.
4. Öğretmenler öğrencilerinin sosyal becerilerinin ve öz düzenlemelerinin gelişimini desteklemelidir.
5. Öğretmenler davranış sorunları olan öğrencilere yardımcı olabilmek için uygun müdahaleleri yapabilmelidir.

Sınıf yönetimi, eğitim kalitesi sağlamanın ön koşullarından biridir. Sınıf yönetimi, öğretimi kolaylaştırmanın yanı sıra, öğretim süresini uzatmayı, sıcak ve destekleyici bir sınıf atmosferi oluşturmayı ve bu ortamı sürdürmeyi, öğrencilerin zararlı davranışlarını önlemeyi ve istenen davranışların artmasına uygun bir ortam sağlamayı hedeflemektedir (Sadık, 2000).

Sınıf yönetiminin etkinliği olumlu sınıf iklimini de etkilemektedir. Sınıf yönetimi, sınıf kurallarının oluşturulması, uygun bir düzenin sağlanması, öğretimin ve zamanın etkin bir şekilde yönetilmesi ile öğrenci davranışlarının denetlenerek olumlu bir öğrenme ortamının geliştirilmesi sürecidir (Çelik, 2008).

Yönetim kelimesini bilimsel bir disiplin olarak tanımlamaya çalışırsak; “Yönetim, hedeflere verimli ve etkili bir şekilde ulaşmak için kaynakların (insan, finansal, bilgi) kullanımına odaklanan bir dizi faaliyeti (planlama, karar verme, örgütleme yönetme ve kontrol etme dahil) ifade eder” (Gocevski, 2010: 5). Okul örgütü içerisinde yer alan sınıflarda da hedeflere en etkili şekilde ulaşabilmek adına sınıf yönetimine ihtiyaç vardır.

Bir sınıfın yönetimi hem öğretmen hem de öğrenci tarafından yapılan farklı etkinlikleri aynı zamanda öğrencilerin ihtiyaçları ve yetenekleri ile önceden belirlenmiş öğretim hedefleriyle uyumlu olması gereken öğretim konularını içeren bir süreçtir. Bu tür bir planlama ile öğrenciler hem bireysel hem de gruplar halinde olumlu sonuçlara ulaşabileceklerdir. Doğru bir yönetim, zamanın ve kaynakların rasyonel bir şekilde kullanılmasına, öğretim konularını tamamlayan faaliyetlere ve belirlenen hedeflere ulaşmada verimliliğe olanak tanır. (Trajkov, 2007).

Etkili bir sınıf yönetimi ile öğrenciler sınıf ortamında olumlu tutumlar geliştirirler. Kendi öğretim sürecini ve sınıfını iyi yöneten öğretmenlerin avantajları (Kelly, 1982):

1. Öğrenciler etkinliklere derinlemesine dâhil olurlar ve bunları büyük bir özenle yaparlar.
2. Öğrenciler kendilerinden ne beklendiğini bilirler ve genellikle bundan hoşnut olurlar.
3. Zamanın nispeten küçük bir kısmı sadece karışıklıklar yüzünden kaybedilir.

İyi sınıf yönetimi ile sınıfın atmosferi çalışma odaklıdır, ama aynı zamanda rahatlatıcı ve keyiflidir (Jankovski, 2002).

Sınıf yönetimi derslerin verimli bir şekilde işlendiği, öğrencilerin kendini rahat, mutlu hissettiği, güven ortamının oluşumunu sağlar. Bir sınıfın yönetimi temelde zamanı iyi

kullanabilmekle ilgilidir. Bunu derslerde uygulamak oldukça önemlidir. Öğrencinin zamanını boşa harcamak genellikle öğrencide saygı eksikliğine yol açar (Petkovski ve Aleksova, 2004).

Etkili bir sınıf yönetimi, öğretmenin dersin akışını profesyonel bir şekilde yürütebilmesi, akademik olarak öğrencilere transfer edilmesi gereken bilgilerin doğru, seri, kontrollü ve planlı bir şekilde aktarılmasıdır. Müfredatı yönetebilen bir öğretmenin olumlu iletişim becerilerine sahip olması gerekir. Bunun anlamı, çalışmalarında verimli olmak isteyen her öğretmenin öğrencilerini çalışmaya nasıl teşvik edeceğini bilmesi gerektiğidir ki bu da önceden belirlenen hedeflere ulaşılmasını sağlayacaktır.

Başar (2009), sınıfı bir orkestra, sınıf yönetimini ise orkestra şefliği ile kıyaslamıştır. Bu bağlamda, sınıf yönetimi, sınıf yaşamının bir orkestra gibi düzenlenmesi anlamına gelmektedir (Lemlech, 1988). Sınıfın yönetimini sağlayan öğretmen etkili olabilmek adına aşağıda yer alan aşamaların öğretim süreci için gerekli olduğunu akılda tutmalıdır:

1. Ders için planlama ve hazırlık;
2. Performansın yanı sıra dersin süresi;
3. Sınıfta olumlu bir iklim oluşturulması;
4. Çalışma ortamı ve disiplinin oluşturulması;
5. Sürecin değerlendirilmesi ve
6. Öğretmenin kendi çalışmasını değerlendirmesi.

2.6. Sınıf Yönetiminin Boyutları

Sınıf yönetiminin beş boyutu sınıfın fiziksel düzeni, plan, program etkinlikleri, zaman yönetimi, sınıfta ilişkilerin düzenlenmesi ve davranış düzenlemelerinden oluşmaktadır.

2.6.1 Sınıfın Fiziksel Düzeni

Öğrencilerin eğitim ve öğretim faaliyetlerinin sağlandığı en küçük birim sınıflardır. Sınıf, benzer özelliklere sahip öğrencilerin bir araya getirildiği ve önceden belirlenmiş ortak davranışların kazandırılmaya çalışıldığı bir öğrenim ortamıdır (Çalık, 2003). Bu öğrenim ortamını da hem düzenlemek hem de yönetmek öğretmenlerin görevi olarak kabul edilmektedir.

Sınıflardaki süreçlerin ve programın yöneticisi olarak kabul edilen öğretmenlerden, öğretim hedeflerini başarıyla gerçekleştirebilmek için bu ortamda bulunan her türlü malzeme

ve insan kaynağını etkili bir şekilde yönlendirmeleri ve yönetmeleri beklenmektedir (Balcı, 1993; Aydın, 1998). Okul örgütünde sınıfların fiziksel düzeninin sağlanması sınıf yönetimi boyutlarından biridir.

Sınıfın fiziksel düzenlemeleri, ısı, ışık, gürültü, duvarda ya da panolarda yer alan yazılar, ders içi yapılan aktivite kağıtları, sıra düzeni ve öğrenci mevcudu gibi unsurlardan oluşmaktadır. Eğitim-öğretim faaliyetlerinin büyük bir kısmı bu ortamda gerçekleştiği için, bu düzenlemeler öğrenme süreci üzerinde doğrudan etkili olmaktadır (Akcan, 2018). Bu açıdan sınıfın fiziksel koşullarının düzenlenmesi , öğrenciler için öğrenmeyi kolaylaştıracak şekilde düzenlenmesi anlamına gelebilir.

Öğretmenlerin sınıf yönetiminde başarılı olabilmeleri ve öğrencilerin anlamlı öğrenmeler gerçekleştirebilmeleri için, sınıf ortamındaki unsurların etkili bir biçimde düzenlenmesi büyük önem taşımaktadır (Başar, 2006). Fiziksel koşulların iyi şekilde düzenlendiği sınıflarda, öğrenmeyi engelleyecek unsurların düzenlenmesiyle öğrenme ortamı olumlu anlamda sağlanmış olur.

Sınıf ortamı öğrencinin dikkatini, motivasyonunu ve öğrenme sürecini doğrudan etkiler. Rahat, düzenli ve temiz, sıra düzeninin iyi planlanmış olduğu bir sınıf öğrencilerin daha başarılı olmasına katkı sağlar. Öğrencilerin tahtayı net görebileceği grup ya da tekli sıra düzeni, sınıf içi araç gereçlerin yerlerinin hem öğretmen hem de öğrenciler açısından kolay ulaşılabilir olması, sıcaklık derecelerinin ne çok sıcak ne de çok soğuk olmasının kontrolünün sağlanabilmesi, duvar ve panolarda asılı pano, afiş, öğrenci etkinlikleri gibi görsel materyallerin dikkat dağıtıcı olmaması gibi fiziksel unsurların düzenlenmesi öğrenciler için daha ideal, dikkati dağıtmayan bir sınıf ortamına zemin sağlar.

Potansiyel birçok disiplin problemi, sıraların ve öğretim araçlarının etkili bir şekilde düzenlenmesiyle önlenabilir (Baron, 1992). Sınıf ortamının dikkat dağıtıcı özelliklerde olması, öğrencilerin öğretim sürecine katılmalarını engelleyecek ve ders dışında başka şeylerle meşgul olmalarına sebep olacaktır. Bu nedenle, öğretmen, öğrencinin davranışlarını gözlemleme ve onu derse etkili bir şekilde dahil etme konusunda yetersiz kalabilir (Öztürk, 2007).

2.6.2. Plan Program Etkinlikleri

Sınıf yönetiminin ikinci boyutu, plan ve program etkinliklerini kapsamaktadır. Sınıf yönetiminin plan ve program etkinlikleri boyutu, öğretim sürecinin düzenli ve verimli bir şekilde yürütülebilmesi için yapılan planlama, programlama ve uygulama süreçlerini kapsar.

Bu süreç, belirlenen amaçlar doğrultusunda planlamaların gerçekleştirilmesini, kaynakların tanımlanıp dağıtılmasını, iş akışlarının belirlenmesini, gerekli araç ve gereçlerin

temin edilmesini, uygun yöntemlerin seçilmesini, öğrencilerin özelliklerinin belirlenmesini, gelişimlerinin takip edilip değerlendirilmesini ve öğrenci katılımının sağlanmasına yönelik düzenlemeleri içerir (Başar, 2005).

Ders planı, belirli müfredat hedeflerini karşılamak amacıyla müfredata dayalı olarak bir öğretmen tarafından geliştirilen ders(ler)in öğretimine yönelik bir plandır.

Mulyasa (2011) ders planının, eğitim içeriği standartında düzenlenen ve müfredatta genişletilen bir veya daha fazla temel yetkinliğe ulaşmak için çalışma süreçlerini ve yönetimini tanımlayan bir plan olduğunu belirtmektedir. Sınıf yönetiminde yönetim sorununu daha az yaşayan öğretmenler, öğrenci davranışları için kuralların açıkça belirlendiği ve uygulandığı sınıf ortamları yaratırlar. Bu öğretmenler, genelde yılın başında uygulanan ve günlük olarak düzenli bir şekilde uygulanan bir plan geliştirirler. Araştırma sonuçlarına göre, yılın başında sınıflarını etkili bir şekilde yönetemeyen öğretmenler, yıl boyunca kontrolü sağlamak ve sürdürmek için çabalamaya devam etmişlerdir (Emmer, Evertson ve Anderson, 1980; Evertson ve Emmer, 1982).

Ders planları öğretme-öğrenme süreçlerinde önemli bir rol oynamaktadır. Richards ve Bohlke (2011) şöyle demektedir: "...etkili bir ders işlemek için dersi öğretmeden önce planlamak şarttır. Bir ders planı hazırlayarak öğretmenin dersle ilgili hedeflerine ulaşması daha kolay olacaktır. Bir ders planı ile öğretmen, ders hedeflerine ulaşmak için etkili öğretme-öğrenme faaliyetleri yürütmek amacıyla zamanını, çabalarını ve elindeki kaynakları daha iyi yönetebilir.

2.6.3. Zaman Yönetimi

Sınıf yönetiminin üçüncü boyutu olan zaman yönetimi, öğretim etkinliklerinin yapıldığı sınıf ortamında sınıf süresinin verimli kullanılmasıyla ilişkilidir. Bir başka deyişle dersin başlangıcından sonuna kadar geçen sürede zamanın boşa harcanmadan, zamanın öğretim amaçları doğrultusunda kullanılmasını sağlamaktır. Bu beceri, bir öğretmenin sahip olması gereken en önemli sorumluluklar ve yetkinlikler arasında yer almaktadır (Aydın, 2017).

Zaman yönetimi, hedeflere ulaşmada önemli bir kaynak olan zamanın verimli bir şekilde kullanılmasına yönelik bir çabadır (Uğur, 2000). Etkinliklerin zaman dağılımına uygun şekilde uygulanması, dersi bozan ve ders dışı olayların ders saati dışında çözümlenmesi, öğrencilerin okulda yer aldığı zamanın hemen hemen hepsinin sınıfta geçirmesinin sağlanması, öğrencilerin okula olumlu tutum geliştirerek devamsızlık oranlarının minimuma indirilmesi sınıf yönetiminin zaman yönetimi boyutunun kapsamında yer alır.

Öğretmenlerin öğrenme ortamında etkili bir eğitim üzerine yapılan araştırmalar, öğrencilerin öğrenmeye ve anlamlı görevler üzerinde çalışmaya harcadıkları gerçek zamanın, öğrenme kazanımlarının en önemli belirleyicilerinden biri olduğunu açıkça göstermektedir (Walberg & Paik, 2000). Sınıflarda ders süresi her zaman yalnızca öğrenme faaliyetlerine yönelik olmamaktadır. Çoğu zaman, mevcut zaman diğer müfredat dışı faaliyetler, okul ile ilgili konular veya disiplin sorunlarıyla ilgilenmek için de harcanır. Bu sebeple sınıfı mevcut zamanı verimli bir şekilde kullanacak şekilde düzenleyip, böylece öğrencilerin öğrenme imkanlarını en üst düzeye çıkaran öğretim stratejileri uzun zamandır öğrencilerin akademik başarılarını desteklemenin en iyi yoludur (Brophy, 1999b; Wang, Haertel ve Walberg, 1993). Bu stratejiler genelde “etkili sınıf yönetimi” olarak adlandırılır (Brophy, 1999a; Doyle, 1986).

2.6.4. Sınıfta İlişkilerin Düzenlenmesi

Sınıf ortamında sağlıklı bir öğrenme ortamının oluşabilmesi için öğrenci-öğretmen , öğrenci-öğrenci arasındaki ilişkilerin etkili bir şekilde yönetilmesi sınıf yönetiminin dördüncü boyutu olan sınıfta ilişkilerin düzenlenmesi kapsamındadır.

Sınıf kurallarının belirlenmesi ve bu kuralların öğrencilere benimsetilmesi, sınıf yaşamını kolaylaştırmaya yönelik öğrenci-öğrenci ve öğrenci-öğretmen ilişkilerinin düzenlenmesi, özellikle bir sonraki boyut olan davranışı şekillendirici etkinlikler arasında yer almaktadır (Başar, 2005).

Sınıflar, öğrencilerin öğrenme süreçlerinde son derece önemli bir değişken olarak karşımıza çıkmaktadır. Sınıf içerisinde öğrencilerin öğretmenleri ve arkadaşlarıyla kurduğu ilişkiler, öğretmenlerin öğrencileriyle olan iletişim , sınıfın olumlu iklimini belirlemede belirleyici bir rol oynamaktadır. Sınıf düzeninin ve öğrenme durumlarının etkinliğinin sağlanmasında, sınıf içi ilişkilerin yapısı önemli bir yer teşkil etmektedir. Öğretmenlerin sınıf yönetimindeki iletişim becerileri, eğitim-öğretim faaliyetlerinin kalitesini doğrudan etkileyen önemli bir unsurdur (Şimşek ve Altinkurt, 2006).

Sınıflar, öğrencilerin ve öğretmenlerin birlikte yaşadığı ve birbirleriyle etkileşimde bulunduğu birer topluluktur. Öğretmenler bu toplumların liderleridir ve liderlik yeteneklerini kullanma biçimleri, öğretmenlerle öğrenciler arasında gerçekleşen etkileşimlerin niteliğini ve öğrencilerin kendi aralarında ve birbirleriyle olan etkileşimlerini büyük ölçüde etkiler. Hem öğretimsel hem de öğretimsel olmayan bu etkileşimler, belirli bir öğretmenin sınıfındaki öğrencilerin akademik ve sosyal gelişimleri üzerinde büyük bir etkiye sahiptir.

Sınıf içi etkileşim, öğretme-öğrenme ortamının iklimi üzerinde büyük etkisi olan kapsamlı bir yapıdır. Duygular, motivasyonlar ve algılar, hem öğretim hem de sınıf yönetimi

etkileşimlerini etkiledikleri için birbirleriyle bağlantılıdır (Newman, 2000; Nelson-LeGall & Resnick,1998).

Kuralların açık olması, güven ve saygıya dayalı bir sınıf ortamı, öğrencilerin görüşlerine değer verilmesi ve kendilerini motive, güvende hissetmeleri öğretmen-öğrenci iletişimlerinin temel taşlarındandır.

Öğretmen-öğrenci etkileşimlerinin şekli ve niteliği ile öğrenci gelişimi ve başarısı arasında açık bir ilişkinin olduğu aşıkardır. Öğretmenler ve öğrencileri arasındaki ve öğrenci-öğrenci arasındaki görev üzerine olan etkileşimlerin, etkili öğretmenlerin sınıf iklimlerini karakterize ettiği görülmüştür (Waxman & Huang, 1997).

Yapılan bir araştırma özetinde Brophy (2004), öğretmen-öğrenci etkileşimlerinin yapı, öğretmen modellemesi ve doğrudan öğretim bağlamında sıcaklık, duyarlılık ve duygusal destek ile karakterize edildiğinde, öğrencilerin gelişimsel kazanımlarının arttığı sonucuna varmıştır.

Bir sınıfın sosyal ikliminin karmaşıklığının ve niteliğinin anlaşılması için öğretmenlerin ve öğrencilerin öğretim etkinlikleri ve sınıf yönetimi sırasında nasıl iletişim kurduklarının anlaşılması gerekir. Pianta (2006) bu anlayışın daha gelişmiş destekleyici okul ortamlarına yol açabileceğini öne sürmüştür.

Ulusal Okul İklimi Konseyi (2007), öğrencilerin kendilerini güvende hissettikleri, önemsendikleri, desteklendikleri ve öğrenmeye teşvik edildikleri bir öğrenme ortamının yaratılmasıyla, öğrenci başarısının olumlu yönde etkilendiğini bildirmiştir.

Öğrenci-Öğrenci etkileşimleri ise , öğrenme sürecine katılım ile nitelendirildiği zaman, öğrenci başarısı ile olumlu yönde ilişkilidir (Rimm-Kaufman, 2005). Öğrenme yöntemlerinin öğrenci başarısı ile olumlu yönde ilişkilendirilen bir özelliği de öğrencilerin birbirleriyle olan etkileşimine verilen önemdir (Slavin, Hurley ve Chamberlain, 2003).

Etkili bir sınıf yönetiminde öğrenci-öğrenci iletişimi, öğrencilerin birbirleriyle etkili ve saygılı bir şekilde iletişim kurma, dayanışma, iş birliği gibi unsurları barındırır. Mueller ve Fleming (2001), işbirlikli öğrenme yapan gruplarda öğrenci katılımının artmasının, işbirlikli öğrenmenin öğrencilerin öğrenirken eğlenmelerine olanak tanınmasının bir sonucu olduğunu öne sürmüştür. İş birliği içinde öğrenme, öğrencilerin iletişim becerilerini geliştirmelerine, aktif öğrenmeye katkı sağlayarak olumlu bir sınıf atmosferinin oluşumuna da katkı sağlar.

2.6.5. Davranış Düzenlemeleri

Yapılan araştırmalara göre, etkili sınıf yönetiminin unsurları, sınıf yönetiminin oluşturulması ve sürdürülmesi, sınıfta düzenin sağlanması için gerekli olan iki temel özellik belirlemiştir: Sınıfta düzenin sağlanması, istendik davranışların belirlenmesi ve

istenmeyenlerin önlenmesi (Emmer & Stough, 2001). İstendik davranışların belirlenmesi için açık kurallar ve düzenlemelerin yanı sıra istikrarlı bir rutinin oluşturulması ve sürdürülmesi gerekir. Disiplin sorunlarının ortaya çıkmasını önlemek ve sınıf içi diğer olası zaman kayıplarının önüne geçebilmek için öğretmenlerin sınıfta olup biten her şeye karşı hazırlıklı olmaları (Kounin, 1970) ve kural ihlalleri veya diğer dikkat dağıtıcı durumlarda derhal müdahale etmeleri gerekir. Öğretmenlerin bu gözetimi ,öğrencilerin sınıftaki belirgin davranışlarının (aksaklıklar ve görev dışı davranışlar) yanı sıra öğrencilerin ders içi öğrenme faaliyetlerini de kapsar. Etkili sınıf yönetimi böylece sınıf etkinliklerinin sorunsuz bir şekilde yürütülmesini ve öğrencilerin öğrenmeye aktif bir şekilde katılmalarını sağlar (Brophy, 1999a). Günümüzde bu uygulamalar ın kesin olarak çeşitli öğrenci grupları ve çeşitli öğrenme alanlarının başarı kazanımları üzerinde geniş çaplı olumlu etkileri vardır(Emmer ve Stough, 2001; Freiberg, Stein ve Huang, 1995; Wang ve ark., 1993).

Olumlu bir öğrenme ortamı genellikle öğrencilerin ve öğretmenlerin belirli öğrenme görevleri üzerinde çalıştıkları bir sınıf olarak tanımlanır; yani olumlu sınıf iklimleri yaratan öğretmenler öğrencilerin görev dışı davranışlar sergiledikleri zamanı en aza indirir. Davranış yönetimi sorunlarının azaltılmasıyla öğretmen, öğrencilerin okulda geçirdikleri süreyi arttırmış; öğrenciler ve öğretmenler yönetim sorunlarıyla daha az zaman harcadıklarından, öğrenmeye daha fazla zaman ayrılmıştır (Baugous & Bendery, 2000). Clough, Smasal ve Clough'un (1994) belirttiği gibi, davranış sorunları eğitim-öğretim ortamındaki tüm öğrencilerin dikkatini dağıtmakta, öğretim zamanından çalmakta ve öğrencileri tekrar çalışmaya yönlendirmeyi zorlaştırmaktadır.

2.7. Sınıf Yönetiminde Modeller

Sınıf yönetimi modelleri, çeşitli araştırmacılar tarafından tepkisel, önlemsel, gelişimsel ve bütünsel olmak üzere dört ana başlık altında incelenmektedir (Balay, 2003; Başar, 2005; Demirtaş, 2006.).

Öğretmenlerin sınıfta kullandıkları sınıf yönetim modelleri kişisel tercihlerine, sınıfın mevcut iklimine, öğrencilerin hazırbulunuşluk seviyelerine göre, bulundukları okul kademelerine göre değişkenlik gösterebilir. Öğretmen, bu modellerden birini temel alabileceği gibi, zaman ve duruma bağlı olarak çeşitli yaklaşımlardan da faydalanabilir (Demirtaş, 2006).

2.7.1. Tepkisel Model

Tepkisel model, sınıf yönetiminin en köklü ve vazgeçilmez yaklaşımlarından biridir. Bu model, gerektiğinde hızlı bir yanıt verme yeteneği sunarak oldukça faydalı bir şekilde kullanılmaktadır. Adından da anlaşılacağı üzere tepkisel model, belirli bir durum, olay veya davranışa yanıt olarak hedeflerin belirlenmesini ve buna göre tepki verilmesini içerir.

Tepkisel model, istenmeyen öğrenci davranışlarını ödül ya da ceza türündeki etkinliklerle azaltmaya yönelik bir sınıf yönetimi yaklaşımıdır. Gürültü yapan bir öğrenciye bağırarak, konuşanlar başlığı altında tahtaya isim yazmak ya da sınavda sadece başarılı olan öğrencilere sticker, madalya gibi ödüller vermek tepkisel modeldeki tipik ödül ve ceza sistemine örnek olarak verilebilir.

Tepkisel model, öğrencilerde oluşan istenmeyen davranışlara öğretmenlerin tepkisiyle şekillenir. Grup odaklı olmaktan ziyade, birey merkezli bir yaklaşım sergileyen bu model, klasik sınıf yönetimi yöntemlerini de içermektedir.

Tepkisel modelin uygulandığı sınıf ortamında, istenmeyen davranışların değiştirilmesi hedeflenmektedir. Öğretmenin, olayların nedenlerine odaklanmaktansa daha çok sonuçları üzerinde durması ve tepkilerini bireylere yönlendirmesi, aynı zamanda istenmeyen davranışlarla başa çıkmak için daha çok cezalandırma yöntemine başvurması, kuralları bir amaç olarak görmesi ve bu kuralları tartışmasız bir şekilde uygulamaya çalışması, tepkisel modeli yansıtan sınıf yönetimi davranışlarıdır (Şentürk, 2006).

2.7.2. Önlemsel Model

Önlemsel model, bir öğretmenin sınıfta meydana gelebilecek istenmeyen durum veya davranışları önceden tahmin ederek gerekli önlemleri almasını öngörmektedir.

Önlemsel model sınıf sorunlarının ortaya çıkmasına fırsat vermeyen bir düzen ve işleyiş oluşturmayı amaçlayarak, tepki verme gereksinimini azaltmayı hedefler. Birey odaklı olmaktan ziyade grup odaklı yaklaşım sergileyen bir modeldir.

Önlemsel model, sınıfta sorun teşkil edebilecek her türlü durumu önceden öngörebilecek bir düzen oluşturma esasına dayanmaktadır. Böylece istenmeyen davranış ve durumların önüne geçmek için belirli kurallar getirilir (Başar, 2005).

2.7.3. Gelişimsel Model

Gelişimsel model öğrencilerin fiziksel, deneyimsel ve duygusal gelişim özelliklerinin, hazır bulunuşluklarının dikkate alındığı, öğrencilerin bu özelliklerine göre planlanıp gerçekleştirilen eğitsel etkinliklerin yer aldığı modeldir.

Gelişimsel model yaklaşımında, sınıftaki öğretim faaliyetleri ve sınıf kuralları, öğrencilerin gelişim evrelerine uygun seçimlerle düzenlenmektedir (Ağaoğlu, 2014).

Gelişimsel modelde öğrencilerin yaş, gelişim ve bireysel farklılıkları dikkate alınır. Bu modelde, öğrencilerin sadece akademik değil, duygusal ve sosyal gelişimleri de önemsenir. “Sizce sınıfımızda daha az gürültü oluşması için neler yapabiliriz? Kurallar nasıl olmalıdır?” gibi soruların yöneltildiği, sürece öğrencilerin de dahil edilip öğretmenlerin rolünün rehberlik olduğu bir yaklaşımdır.

Şentürk (2006), gelişimsel modeli sınıf kuralları uygulanırken öğrencilerin zihinsel, sosyal, fiziksel ve diğer gelişim özelliklerini dikkate alan bir yaklaşım olduğunu belirtmektedir. Bu stil, öğrencilerden gelişim seviyelerine uygun davranışlar sergilemelerinin beklendiği, derslerin ise öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyine göre planlandığı ve uygulandığı bir anlayışı içermektedir.

2.7.4. Bütünsel Model

Bütünsel model, önlemsel, tepkisel ve gelişimsel modellerinin ortama uygunluk derecesine göre kullanıldığı sınıf yönetimi modelidir. Bir öğretmen sadece bir modeli sınıfta uygulayabileceği gibi, sınıf ortamının durumuna göre hepsinden de fayda sağlayabilir.

Bütünsel model, tepkisel, önlemsel ve gelişimsel sınıf yönetimi modellerinin bir sentezi olarak değerlendirilmektedir (Çelik, 2012).

Her sınıfın kendi içinde ayrı dinamiği vardır. Öğrencilerin yaş aralıkları, sosyo ekonomik durumları, her öğretmenin bilgisi, karakteri ve öğrencilere karşı olan tutumlarının farklı olması, her sınıf için farklı sınıf yönetim modeli uygulanmasını zorunlu kılar.

Bütünsel model, önlemsel modelin uygulanmasına öncelik vermekle birlikte, öğretmenin gerekli durumlarda tüm modellere uygun davranışları kullanabilmesini öngörmektedir (Başar, 2005).

2.8. İlgili Çalışmalar

Bu bölümde araştırma konusuyla ilgili olarak yurtiçinde ve yurtdışında yapılan çalışmalara yer verilmiştir.

2.8.1. Yurtiçinde Yapılan Çalışmalar

Yalçın (2020) tarafından yürütülen yüksek lisans tez çalışmasında, sınıf öğretmenlerinin benimsedikleri sınıf yönetimi stilleri ile olumlu sınıf iklimi yaratma yeterlilikleri arasındaki ilişkini incelenmesi amaçlanmıştır. İlişkisel tarama modeli ile yapılan bu çalışmada, sınıf öğretmenlerinin sahip oldukları sınıf yönetimi stillerinin olumlu sınıf iklimine katkı sunacağı, her bir sınıf öğretmenin kendi sınıf yönetimi tarzındaki stillerini daha da ileriye taşımalarının, olumlu sınıf iklimine de daha fazla katkı sunacağını göstermektedir.

Gülbahar ve Ekici'nin (2018) yürütmüş oldukları çalışmada, Türkçe öğretim merkezlerinde görev yapan öğretim elemanlarının olumlu sınıf iklimi sağlama yeterliliklerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Yürütülen çalışmanın sonucunda, öğrenme ve öğretmen süreçlerinden en yüksek verimi alabilmek için sınıf içinde uygun bir atmosferin sağlanmasının şart olduğu ortaya konmuştur. Olumlu bir sınıf atmosferinin kendiliğinden meydana gelmediği, genellikle öğretmenin ve eğitimcinin olumlu tutumları ile şekillendiği belirtilmiştir.

Korkut ve Babaoğlu (2010) tarafından yapılan çalışma, sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerisi ile ilgilidir. Yürütülen bu çalışma sonucunda, sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimiyle ilgili beceri algıları, “planlama-uygulama etkinlikleri ve fiziksel ortam”, “öğretmen ve öğrenci arasındaki ilişki düzenlemeleri ile zaman yönetimi” ve “sınıf içi etkileşimler ve davranış ayarlamaları” kapsamında, cinsiyet açısından bir farklılık göstermemekte olduğu, öğretmenlerin sahip oldukları sınıf yönetimi becerilerinin meslekte geçirdikleri yıl ve okullarının bulunduğu fiziki konuma göre değişiklik gösterdiği belirtilmiştir.

Aslan (2011) tarafından yürütülen yüksek lisans tez çalışmasında, ilkökul öğretmenlerinin liderlik davranışlarını sergileme seviyelerini, öğrencilerin sınıf atmosferi hakkında düşündüklerini öğrenmek ve öğretmen liderliği davranışlarının sınıf iklimine göre ne şekilde farklılık gösterdiğini belirlemek istenmiştir. Yapılan çalışma sonuca göre, öğretmenlerin öğretmen liderliği davranışlarında en çok öğretim becerileri davranışını gösterdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler, memnuniyet seviyesi yüksek olan okullarda, öğretmenlerin liderlik ve iş birliği ile ilgili iletişim ve etkileşim davranışlarını sergileme oranlarının daha fazla olduğunu göstermiştir. Başka bir deyişle,

öğrencilerin sınıf atmosferine dair düşüncelerinin, öğretmenlerin liderlik tutumlarıyla ilgili sergiledikleri seviyeye bağlı olarak değiştiği ve öğretmenlerin liderlik davranışlarının, öğrencilerin sınıf iklimine ilişkin algılarını etkileyebildiği ortaya konmuştur.

Ertuğrul (2017) tarafından öğretim elemanlarının olumlu sınıf atmosferi oluşturmadaki yeterliliklerinin hangi düzeyde olduğunu belirlemek üzere yapılan çalışmada, öğretim elemanlarının olumlu iklimi sağlayabildiği sınıflarda öğrencilerin arkadaşlarıyla da daha olumlu ilişkiler geliştirdiği ve öğrencilerden elde edilen veriler doğrultusunda derslerin de daha verimli işlendiği ortaya konmuştur. Çalışmanın bir başka sonucu olarak da, olumlu sınıf iklimini sağlayabilen öğretmenlerin, sınıf yönetiminde de daha başarılı olduğu belirtilmiştir.

2.8.2. Yurtdışında Yapılan Çalışmalar

Barr (2016) yürüttüğü çalışma, olumlu bir sınıf ortamının unsurlarını araştırmayı amaçlamıştır. Çalışma sonucunda, kişilerarası becerilerin sınıf ortamını etkilediğini ve bunun da öğrencilerin akademik başarısını etkilediğini göstermiştir. Öğretmenlerin öğrencileriyle kurduğu olumlu ilişkilerin, öğrencilerin öğrenme ve motivasyonlarını arttırdığı ortaya koyulmuştur. Öğretmenlerin davranışlarının öğrenciler tarafından nasıl algılanabileceğini her zaman göz önünde bulundurması, ders ve ders planları geliştirirken sınıf ortamını ve kişilerarası etkileşimleri ön planda tutması belirtilmiştir. Bu doğrultuda, öğrencilerin olumlu akademik başarılarını arttırmanın yanı sıra öğretmenlerin de kendi memnuniyet düzeylerini yükselteceği ifade edilmiştir.

Djigic ve Stojiljkovic'in (2011) yürüttükleri çalışmada, öğretmenlerin sınıf yönetimi stilleri, sınıf ikliminden memnuniyetleri ve öğrencilerin okul başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada müdahaleci ya da müdahaleci olmayan tarzlarına göre, sınıf yönetiminde etkileşimci tarzın daha üstün olduğu belirtilmiştir. Etkileşimci tarzı benimseyen öğretmenin, sınıfta iletişimi ve iş birliğini teşvik ettiği, öğrencilerin kişiliklerine saygı duyduğu, dersler sırasında tüm sınıfın tam katılımını sağladığı, tüm öğrencilerin aktif olmasını sağlayacak öğretim yöntem teknik ve materyaller kullandığı, hedef kazanımlara yönelik etkinlikler tasarladığı, öğrencilere kendi kendini kontrol etme ve sorumluluk bilinci kazandırdığı belirtilmiştir. Bu sayede öğrenciler için güvenli ve öğrenmeye teşvik eden bir sınıf ortamı oluştuğu söylenmiştir. Bu çerçevede olumlu bir sınıf ikliminin, öğretmenlerin etkili sınıf yönetim yetkinlikleriyle ilgili olduğu ortaya koyulmuştur.

Ratzburg (2010) çalışmasında sınıf yönetimi uygulamalarının, öğrencilerin sınıf ortamına ilişkin algıları üzerindeki etkisini araştırmayı amaçlamıştır. Çalışmada, sınıf ikliminin

öğrenciler ve öğretmenin birbirlerini tanıdıkça, zamanla ortaya çıktığı belirtilmiştir. Öğretmenlerin kişiliklerinin önemli olduğu, bazı öğrenciler için kişiliklerinin uygun olmayacağı, bu doğrultuda öğretmen davranışlarının, öğrencilerin davranışlarını etkileyebileceği belirtilmiştir. Çalışma, etkili öğretmenlerin sınıf yönetiminde başarılı olduklarını göstermiştir. Bu etkili öğretmenlerin sınıf yönetim becerilerini kullanarak, öğrencilerin öğrenme fırsatlarını en üst seviyeye çıkarttıkları ve sınıflarında ciddi anlamda fark yarattıklarını göstermiştir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümünde, çalışmanın araştırma modeline, çalışma grubuna, veri toplama araçlarına, verilerin toplanmasına ve analizine yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Çalışmada Antalya ili merkez ilçelerinde resmi ilkokullarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin olumlu sınıf iklimine ilişkin görüşlerinin ortaya çıkarılması hedeflenmiştir. Çalışma nitel bir araştırma olup, nitel araştırma desenlerinden betimsel fenomenoloji desenindedir.

Nitel yöntemle desenlenmiş araştırmalarda incelenen olay veya olgu hakkında derin bir algıya ulaşma gayreti söz konusudur (Morgan, 1996). Nitel araştırmalarda genellikle gözlem, görüşme, doküman ve söylev analizi gibi nitel veri toplama tekniklerinin kullanılır. Bunun yanında, insana ilişkin algı ve olayların, sosyal gerçeklikte ve doğal ortamında derinlemesine incelenmesinin esas olduğu nitel araştırma, farklı disiplinleri birleştiren bütüncül bir bakış açısına da sahiptir (Hatch, 2002; Merriam ve Grenier, 2019).

Fenomenolojik araştırmanın ana hedefi, bireyin aklından nelerin geçmekte olduğunu, yani yaşanmış deneyimlerin algısının temelini keşfetmektir (Creswell, 1998; Patton, 1990). Bu yaklaşımın öncüsü olan Husserl, fenomenoloji aracılığıyla insanların olayları veya durumları nasıl deneyimlediğini ve bunları nasıl betimlediğini incelemeyi amaçlamıştır ve temel düşüncesi "yalnızca deneyimlediğimiz şeyleri anlayabiliriz" şeklindedir. Bu nedenle öncelikle, tüm kavrayışlarımızın duysal deneyimlerimizden kaynaklandığı için bu deneyimler betimlenmeli, açıklanmalı ve yorumlanmalıdır. Sonuç olarak, fenomenoloji alanında çalışan araştırmacılar insanların yaşantılarındaki bilinçli unsurları inceler ve gün yüzüne çıkarır. (Polkinghorne, 1989).

3.2. Araştırmanın Çalışma Grubu

Bu araştırmada çalışma grubunu, Antalya ilinin merkez ilçelerinde resmi ilkokullarda görev yapan 20 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışmaya katılan sınıf öğretmenlerinin seçimi için, nitel araştırmalarda gönüllülük esası doğrultusunda amaçlı örneklem yöntemlerinden biri

olan ölçüt örneklem tekniği kullanılmıştır. Bu örnekleme yöntemi, belirli bir araştırma hedefine uygun olan kriterleri taşıyan kişilerin çalışmaya dahil edilmesini içerir (Palys, 2008). Ölçüt örnekleme tekniği, belirlenen niteliklere sahip birey, olay, nesne ya da durumların katılımcılar olarak seçilmesi şeklinde tanımlanabilir (Büyüköztürk vd., 2018). Bu doğrultuda çalışmaya katılacak öğretmenler en az 5 yıl mesleki deneyime sahip sınıf öğretmeni olma durumları göz önünde bulundurularak seçilmiştir.

Çalışmaya katılan öğretmenlere “Ö1, Ö5, Ö11” gibi kodlar verilmiş ve bu şekilde öğretmenlerin kişisel verilerinin gizli tutulması sağlanmıştır.

Tablo 3. 1. Çalışma Grubunun Demografik Özellikleri

Öğretmen	Cinsiyet	Mesleki Deneyim	Branşı	Eğitim Durumu
Ö1	Kadın	15	Sınıf öğretmeni	Yüksek Lisans
Ö2	Kadın	19	Sınıf öğretmeni	Yüksek Lisans
Ö3	Kadın	9	Sınıf öğretmeni	Lisans
Ö4	Kadın	5	Sınıf öğretmeni	Yüksek Lisans
Ö5	Erkek	28	Sınıf öğretmeni	Yüksek Lisans
Ö6	Kadın	19	Sınıf öğretmeni	Yüksek Lisans
Ö7	Kadın	18	Sınıf öğretmeni	Lisans
Ö8	Kadın	19	Sınıf öğretmeni	Lisans
Ö9	Kadın	20	Sınıf öğretmeni	Lisans
Ö10	Kadın	25	Sınıf öğretmeni	Lisans
Ö11	Kadın	5	Sınıf öğretmeni	Lisans
Ö12	Kadın	11	Sınıf öğretmeni	Lisans
Ö13	Kadın	13	Sınıf öğretmeni	Lisans
Ö14	Kadın	14	Sınıf öğretmeni	Lisans
Ö15	Kadın	20	Sınıf öğretmeni	Lisans
Ö16	Kadın	25	Sınıf öğretmeni	Lisans
Ö17	Kadın	9	Sınıf öğretmeni	Yüksek Lisans
Ö18	Erkek	20	Sınıf öğretmeni	Lisans
Ö19	Kadın	9	Sınıf öğretmeni	Lisans
Ö20	Kadın	29	Sınıf öğretmeni	Lisans

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada, sınıf öğretmenlerinin olumlu sınıf iklimine ilişkin görüşlerini derinlemesine incelemek üzere öğretmenlerle görüşmeler yapılmıştır. Yapılan görüşmelerde araştırmacının kendisi tarafından hazırlanan, 11 adet açık uçlu soruyu içeren yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Bu nitel araştırma, gönüllülük esasına bağlı

yürütülmüştür. Görüşmelerde ses kaydı alınmış olup, ses dosyaları daha sonra yazı diline dökülmüştür.

3.4. Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırmalar kapsamında toplanan verilerin detaylı bir şekilde rapor edilmesi ve mevcut sonuçlara nasıl ulaşıldığının açıklanması, geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları açısından kritik bir öneme sahiptir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu araştırmanın iç ve dış geçerliliği ve güvenilirliğini arttırmak için bazı uygulamalar yapılmıştır.

Çalışmanın iç geçerliğini (inandırıcılığı) arttırma amacıyla, ilgili literatürün incelenmesi sonucunda konuyla alakalı bir kavramsal çerçeve oluşturulmuş ve bu çerçeveye göre bir görüşme formu tasarlanmıştır. Temaların ve bu temalarla bağlantılı alt temaların yanı sıra diğer temalarla olan ilişkilerin bütünlük sağlamak için değerlendirildiği tema analizi, içerik ve betimsel analize temel oluşturmuştur. Ayrıca, toplanan veriler analiz edilmeden önce katılımcılardan onay alınarak bu veriler doğrulanmış ve görüşmeler sırasında kaydedilen bilgilerin yalnızca bilimsel kullanım amacıyla kullanılacağı ile ilgili katılımcılar tarafından imzalanan onay formu, görüşme sürecinde elde edilen verilerin gerçek durumu yansıtmasına yardımcı olmuştur.

Çalışmanın dış geçerliğini (aktarılabiliirliğini) arttırmak için araştırma süreci ve bu sürecin detayları açık bir şekilde sunulmuştur; bunun yanı sıra, araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı, veri toplama süreci, verilerin analiz yöntemi ve araştırmanın analitik genelleme tekniği kullanılarak, mevcut literatürdeki çalışmalarla karşılaştırma yapılmış ve teori geniş bir çerçeveden ele alınarak değerlendirilmiştir. Ayrıca, katılımcıların bakış açılarını temel alarak olayların ve olguların farklı yönlerini ortaya çıkarmak için amaçlı örnekleme yöntemi kullanılarak, katılımcılarla gönüllü olma esasına dayalı görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Çalışmanın tutarlılığı için öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda oluşturulan temaların kodlarla uyumu için iki öğretmen tarafından tema ve kodların eşleştirilmeleri istenmiştir. Öğretmenlerin eşleştirmeleri ile araştırmacı tarafından bulgulara göre yapılan tema kod eşleşmelerinin uyumlu olduğu görülmüştür.

Çalışmanın onaylanabilirliği için dış bir uzman görüşüne başvurulmuştur. Uzman görüşü, akran değerlendirmesine göre daha dikkatli ve uzmanlık alanında daha yetkin kişiler tarafından yapılması gereken bir incelemedir (Barbour, 2001; Streubert ve Carpenter, 2011). Uzman görüşü, özellikle veri toplama yöntemlerinin tasarlanması aşamasında, araştırma

sorularının uygunluğunun yanı sıra, çalışmanın kodlama kategorileri ve temalarının araştırmanın sorunuyla ve genel amacının ne kadar uyumlu olduğunu belirlemede önemli bir güvenilirlik ölçüsü sunmaktadır.

3.5. Verilerin Toplanması

Sınıf öğretmenlerinin olumlu sınıf iklimine ilişkin görüşlerinin alındığı bu çalışma, nitel bir çalışmadır. Çalışma için ilk olarak Akdeniz Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulundan etik kurul izni alınmıştır. Ayrıca araştırma için, Antalya İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden uygulama izni de alınmıştır ve veri toplama sürecine geçilmiştir.

Nitel çalışmada mesleki deneyimi en az 5 yıl olan 20 sınıf öğretmeni ile yüz yüze bireysel görüşmeler yapılmıştır. Gönüllük esasına dayalı bir araştırma yürütüldüğü için, öğretmenlere çalışmaya katılıp katılmamak istedikleri sorulmuştur. Katılmak isteyen öğretmenlerle randevular oluşturulup, yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşme sırasında araştırmacı tarafından oluşturulan, 11 açık uçlu sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formunun ilk bölümünde araştırmacı ve araştırmaya ilişkin bilgiler, ikinci bölümde kişisel bilgiler ve son olarak üçüncü bölümde sınıf öğretmenlerinin olumlu sınıf iklimine ilişkin görüşlerini belirlemeye yönelik açık uçlu sorular bölümü yer almaktadır. Öğretmenlere yarı yapılandırılmış görüşme formunda sorulan 11 adet açık uçlu sorudan ilk 5 soru birinci alt problem olan sınıf öğretmenlerinin olumlu sınıf iklimine ilişkin görüşlerini, kalan diğer 6 soru ise ikinci alt problem olan olumlu sınıf iklimi oluşturmada sınıf yönetiminin etkisine ilişkin görüşlerini ortaya çıkarmak için sorulmuştur. Sorular şu şekildedir:

1. Olumlu sınıf iklimini nasıl tanımlarsınız? Açıklar mısınız?
2. Bir sınıfta olumlu bir atmosferin oluşması için hangi temel unsurların önemli olduğunu düşünüyorsunuz?
3. Bir sınıfta olumlu bir iklim oluşturma'nın öğrencinin akademik başarısına etkileri hakkında ne düşünüyorsunuz? Açıklar mısınız?
4. Olumlu bir sınıf iklimi oluşturmak için sınıf yönetiminde hangi yöntemleri kullanıyorsunuz? Örneklerle açıkla mısınız?
5. Olumlu bir sınıf iklimi oluştururken sınıfta karşılaştığınız zorluklar nelerdir? Bu zorluklar karşısında neler yaptınız (nasıl davranırdınız)? Örneklerle açıkla mısınız?

6. Olumlu sınıf ikliminin oluşumunda sınıfın fiziksel koşullarının önemine ilişkin görüşleriniz nelerdir? Açıklayabilir misiniz?
7. Olumlu sınıf ikliminin oluşumunda öğretim plan-program etkinliklerinin önemine ilişkin görüşleriniz nelerdir? Açıklayabilir misiniz?
8. Olumlu sınıf ikliminin oluşumunda zaman yönetimine ilişkin görüşleriniz nelerdir? Açıklayabilir misiniz?
9. Olumlu sınıf ikliminin oluşumunda öğrenci-öğrenci iletişiminin önemine ilişkin görüşleriniz nelerdir? Kısaca açıkla mısınız?
10. Olumlu sınıf ikliminin oluşumunda öğrenci-öğretmen iletişiminin önemine ilişkin görüşleriniz nelerdir? Açıklayabilir misiniz?
11. Olumlu sınıf ikliminin oluşumunda öğrenci davranış düzenlemelerinin önemine ilişkin görüşleriniz nelerdir?

Görüşmeler öğretmenlerle yüz yüze yapılmıştır. Öğretmenlere sorular teker teker sorulmuş, öğretmenlerin soru ile ilgili kendi deneyimlerinden yola çıkarak, örneklerle derin bir değerlendirme yapmaları istenmiştir. Araştırmacı görüşme esnasında, gerekli gördüğü yerlerde ses kaydının haricinde notlar da almıştır. Görüşme sonunda elden edilen ses kayıtları, aslı bozulmadan direkt yazı diline çevrilmiştir.

3.6. Verilerin Analizi

Veri analizi, nitel araştırmalarda dört aşamadan oluşmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008):

- a) Verilerin sınıflandırılması
- b) Temaların belirlenmesi
- c) Kodların ve temaların yapılandırılması
- d) Sonuçların açıklanması ve değerlendirilmesi.

Bu araştırmada ilk olarak ses kaydı altına alınan görüşmeler dinlenip, dijital ortamda yazıya aktarılmıştır. Nitel verilerin analizinde ise betimsel analiz ve içerik analizi kullanılmıştır. Betimsel analiz metoduyla ulaşılan sonuçların, hedeflenen konularla ilgili olarak gelecekte gerçekleştirilecek çalışmalara yol göstermesi amaçlanmaktadır (Lune ve Berg, 2017; Yıldırım ve Şimşek, 2008). Betimleyici analiz ile araştırmanın kavramsal yapısı ve araştırma sorularını

göz önünde bulundurarak veri analizi için bir temel oluşturulmuştur. Ardından, bu tematik yapı doğrultusunda veriler anlamlı bir biçimde düzenlenmiştir.

Araştırmada ayrıca içerik analizi yapılmıştır. Bu yöntem, metin veya söylemde yer alan ana unsurları belirlemek, sınıflandırmak ve yorumlamak için kullanılan düzenli, metodolojik ve nesnel bir yaklaşım olarak tanımlanmaktadır; belirli bir metin veya görselde sistematik bir şekilde oluşturan kategorilerin veya kodların varlığını incelemek amacıyla uygulanmaktadır (Robert, Bouillaget, 1997). Bu çerçevede içerik analizi, güçlü bir nitel araştırma tekniği olarak öne çıkmaktadır. İçerik analizi, yazılı, görsel veya sesli dokümanların içeriğini düzenli bir şekilde incelemektedir. Bu yöntem, nitel araştırmalar arasında bulunur ve araştırmacılara belli bir konu ya da mesele hakkında detaylı bilgi edinme olanağı tanır. Öğretmen görüşlerinin içerik analizi yapılarak, elde edilen veriler kodlanmıştır. Elde edilen kodlar birbirleriyle anlamlı ilişkiler oluşturan temaların altında vurgulanmıştır. Temalar ve kodlar oluşturulduktan sonra, öğretmenlerin direkt görüşme alıntılarının da eklendiği bulgular sunulmuştur.

3.7. Etik Hususlar

Bu çalışma, Akdeniz Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulundan alınan 20.02.2025 tarihli ve 85 karar sayılı izin ile yapılmıştır. Elde edilecek veriler, Millî Eğitim Bakanlığı Antalya ili merkez ilçe resmi ilkokullarda çalışan sınıf öğretmenleri ile yapılacak görüşmelerden elde edileceği için Millî Eğitim Bakanlığına MEB.TT.2025.022375 başvuru nolu araştırma uygulama izin başvurusu yapılmış ve onay alınmıştır.

Çalışmaya katılacak öğretmenlere, katılıp katılmayacakları konusunda soru sorulmuş, gönüllülük esasına dayalı olarak katılmak isteyen öğretmenlerle görüşmeler yüz yüze yapılmıştır. Çalışmaya katılan öğretmenlere verilen görüşme formunda görüşmeler kesinlikle gizli kalacağı, araştırma amacının dışında başka hiçbir çalışmada kullanılmayacağı bildirilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin özel isimleri yerine kişisel bilgilerini korumak adına “Ö1, Ö2, Ö12” gibi “Ö” kodu verilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde araştırmanın alt problemleri ile ilgili araştırma bulgularına yer verilmiştir.

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi olan sınıf öğretmenlerin olumlu sınıf iklimine ilişkin görüşleri çerçevesinde 5 adet soru sorulmuştur. Öğretmen görüşlerinden elde edilen bulgulara aşağıda yer alan tablolarda yer verilmiştir.

4.1.1. Olumlu Sınıf İkliminin Tanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tablo 4.1.1. Olumlu Sınıf İkliminin Tanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tema	Kodlar	Öğretmen Görüşleri
Öğrenci refahının ön planda olması	Öğrencilerin rahat ve güvende hissetmesi	Ö2, Ö3, Ö4, Ö8, Ö10, Ö13, Ö17, Ö18, Ö20
	Öğrencinin mutlu olması	Ö11, Ö20
	Sevgi, saygı ortamı	Ö14
İlişkiler ve İletişim	Öğretmen – Öğrenci-Veli iş birliği	Ö4, Ö6, Ö12
	Öğretmen- Öğrencinin birbirini anlayabilmesi	Ö9
Kurallar	Sınıf kurallarının belirlenmiş olması	Ö4, Ö16, Ö19, Ö20
Eğitim- Öğretim Süreci	Hedef kazanımlarının gerçekleşmesi	Ö7
	Öğrencinin derse aktif katılımı	Ö1

Tablo 4.1.1.'de sunulan araştırma bulguları öğretmenlerin olumlu sınıf ikliminin tanımına dair görüşlerini ortaya koymakta ve öğrenci refahının ön planda olması, ilişkiler ve iletişim, kurallar, eğitim-öğretim süreci temalarının altında toplandığı görülmüştür. Öğretmenlerin görüşlerine göre öğrenci refahının ön planda olması başlığı içerisinde ilk olarak

öğrencilerin rahat ve güvende hissetmesi yer almıştır. Bu konudaki katılımcıların görüşleri şöyle sıralanabilir:

“Şimdi, olumlu sınıf iklimi, öğrencilerin okula istekçi ve hevesle geldiği, okulun içerisinde hem arkadaşları hem de öğretmenleriyle sıcak ve samimi ilişkiler kurarak kendilerini rahatça ifade edebilecekleri bir eğitim ortamıdır. Benim görüşüme göre budur.” (Ö2)

“Bana göre olumlu sınıf iklimi, öğretmenin kendini rahat bir şekilde ifade edebildiği, çocukların doğru bir şekilde algıladığı, çocukların kendilerini herhangi bir baskı hissetmeden, tedirginlik duymadan, öğretmenin nasıl karşılar söylediklerini ya da arkadaşlarını söylediklerini nasıl karşılar kaygısı güdmeden kendilerini rahatça ifade edebildikleri bir ortam. Benim açımdan bu.” (Ö3)

“Olumlu sınıf demek, benim için çok fazla olumsuz davranışın olmadığı ya da varsa bunları kolayca çözebileceğimiz bir sınıf ortamı. Öğrencinin, öğretmenin bence kendini güvende hissettiği bir ortam ve öğretmene de saygının olduğu bir ortam. Çünkü olumlu bir sınıfsa, öğrenci ve öğretmen de bence kendini rahat ve güvende hissetmeli.” (Ö4)

“Olumlu sınıf iklimi bence öğrencilerin kendilerini fiziksel olarak, duygusal olarak, zihinsel olarak güvende ve iyi hissettikleri, arkadaşlarıyla ve öğretmeniyle iyi ilişkiler kurdukları, samimi ilişkiler kurdukları, kendilerinin yapabileceklerinin farkında oldukları bir sınıf iklimidir.” (Ö8)

“Hatta ben her zaman, sınıfım ikinci evimdir derim. Çocuklara da o şekilde, ikinci yuvamızdır şeklinde öğretirim. Hatta sınıfı düzenlerken de ona göre perdelerim olur, çiçeklerim olur. Evdeki ortam yani, girdiği zaman çocuk sınıfa, kendini rahat ve güvende hissedebileceği bir ortamdır.” (Ö10)

“Olumlu sınıf iklimi, öğrenmeye açık öğrenciler, öğretmeye istekli öğretmen, ikisinin bir arada buluşması ve güven ortamının sağlandığı, öğrencilerin öğretmenine güvendiği bir ortam. Olumlu iklim sınıftır benim için.” (Ö13)

“Olumlu sınıf iklimi çocuğun rahat edebildiği, eğitim dolanımlarının yeterli olduğu, çocuğun kendini iyi hissettiği bir ortam diye tanımlayabiliriz.” (Ö17)

“Olumlu sınıf iklimi öğretmenlerin de öğrencilerin de çok rahat bir şekilde kendilerini ifade edebildikleri, uygun sınıf ortamlarının oluşturulduğu, şartların el

verdiği müddetçe öğrencileri de öğretmeni de rahata erdirecek şekilde derslerin yapıldığı ortamlardır, iklimlerdir diyelim.” (Ö18)

“Olumlu sınıf iklimini toparlayacak olursak çocuğun kendini ifade ettiği, kendini özgür hissettiği ama özgür de sınırsız bir özgürlük değil, başkalarının özgürlük alanına girmeden kendini mutlu, rahat hissettiği, düşüncelerini rahatlıkla söyleyebildiği, mutlu olduğu bir ortam, bu ortamda benim sınıfımda hakikaten var.” (Ö20)

Öğretmenlerin görüşleri olumlu sınıf iklimini öğrencinin mutlu olması şeklinde ortaya koymuştur. Bu konudaki görüşünü Ö20 *“Ben eşimden, çocuğumdan daha çok sizi görüyorum. Siz de ailenizden çok beni görüyorsunuz. Bir arada yaşamayı öğrenmeliyiz. Bunun altını hep çiziyorum. O yüzden de burası bir aile, okul, bir yuva. Bunun altını hep çiziyorum, çiziyorum. O yüzden de o anlamda olumlu bir sınıf iklimi var. Çocuklar bir kere mutlu. Gerçekten mutlular. Bu mutluluğun, bu pozitifliğin doğal olarak öğrenmeye de olumlu etkisi oluyor.”* ifadesini kullanırken, Ö11 de *“Bence olumlu sınıf iklimi öğrencilerin birbirlerine karşı ve öğretmenlerine karşı samimi, içten davrandıkları, birbirlerine güvendikleri, öğrencilerin okula mutlu geldikleri, derslerde motivasyonlarının yüksek olduğu bir sınıf aklıma geliyor.”* şeklinde ifade etmiştir.

Ö14 görüşünde, olumlu sınıf iklimini tanımlarken sevgi ve saygı ortamının önemine dikkat çekerek *“Olumlu sınıf iklimi, öğrencilerin, öğretmenin birlikte sevgiyle kaynaştığı, öncelikle sevginin olduğu, sonra saygının da beraberinde getirdiği bir sınıf iklimi oluşturmaktır. Sevgi mutlaka olmalıdır ve sevgi temelde vardır zaten ama ondan sonra o saygıyı yitirirsek orada çok büyük sorun çıkıyor. O yüzden öğretmenin öğrenciye saygısı, sonradan öğrencinin de öğretmene saygısını doğuracaktır. Aslında önce öğrencinin saygısından çok, öğretmenin de öğrenciye, küçüğe duyduğu saygı çok önemli, çok kıymetli.”* ifadelerini kullanmıştır.

Öğretmenler olumlu sınıf iklimini tanımlarken, ilişkiler ve iletişim konusunda öğretmen-öğrenci-veli iş birliği görüşüne yer vermişlerdir. Bu görüşler şöyle sıralanabilir:

“Yani bence sınıfta eğer bir verim almak istiyorsak eğitimde öncelikle bir olumlu sınıf fikrini oluşturmamız gerekiyor. Bunu da öğretmen ve öğrenci ve veli iş birliği ile yapabileceğimizi düşünüyorum.” (Ö4)

“Bir sınıfta öğrencilerin arkadaşlarıyla, öğretmenleriyle samimi, içten, mutlu, iş birliğine dayalı bir ortamı paylaşmalarıdır.” (Ö6)

“Bana göre olumlu sınıf iklimi, veli, öğretmen ve öğrencinin iş birliğine dayalı bir sınıfın olduğu düzen sistemidir. Veli, öğretmen ve öğrenci tamamen her konuda ortak paydada buluşursa sınıfı iklimini olumlu etkilediğini düşünüyorum. Bu zamana kadar da yapmış olduğum çalışmalarda genelde veliyi sınıf etkinliklerine katmayı planlarım. Bu şekilde öğrenci hem önemsendiğini düşünüyor. Veliyi tüm etkinliklere katarak, öğrenci, öğretmen ve veliyi aktif kılarak, ortak paydada buluşup sınıfın ikliminin olumlu etkilediğini düşünüyorum.” (Ö12)

Ö9, ilişki ve iletişim bağlamında, öğretmen-öğrencinin birbirini anlayabilmesini olumlu sınıf iklimi olarak tanımlarken *“Öğretmenin ve öğrencinin birbirini tanıyabildiği. gözlerinden ne demek istediğini anlayabildiği, bakışlarından, bir hareketiyle, el hareketiyle, öğrencinin yaptığı bir hareketle öğretmenin öğrenciyi anlayabilmesi. Öğrencinin de öğretmeni anlayabildiği bir sınıf ortamı.”* ifadelerine yer vermiştir.

Bazı öğretmenler olumlu sınıf iklimini tanımlarken kurallar bağlamında sınıf kurallarının belirlenmesine yer vermiştir. Bu görüşler de şu şekildedir:

“Sınıf kurallarının olduğu, kuralların sürekliliğinin olduğu, birlikte belirlendiği bir sınıf iklimi geliyor benim aklıma.” (Ö4)

“Olumlu sınıf iklimi deyince öğrencilerle sınıf kurallarını oluşturuyoruz beraber. Bu kurallara uymazlarsa neler olacağından bahsediyoruz. Birlikte koyuyoruz kuralları. Sevmedikleri bir kural olursa tekrar onu düşünüp tekrar o kuralın üstüne başka kararlar veriyoruz. Çocuklarımla iyi aramız yani.” (Ö16)

“Tabii ki tek amacımız zaten eğitim öğretim sürecinde bu iklimi olumlu bir şekilde oluşturabilmek. Bazen aksaklıklar olsa da ben kendi sınıfım adına, şöyle ki ikinci sınıf okutuyorum, o olumlu sınıf iklimini oluşturduğumu düşünüyorum. Tabii arada aksaklıklar var ama belirli kurallarla birlikte bu sınıf iklimini olumlu bir şekilde oluşturabiliyorum.” (Ö19)

“Örnekleme yapıp yapıp kuralları birlikte oluşturuyoruz. Böyle hazır, hiçbir zaman panoya çıktı alıp, kuralları asıp sadece formaliteden oh ben yaptım bitti diyen bir öğretmen olmadım. Bunu hep deneyimleyerek, hep yaşayarak, yaparak öğrenmeyi yaptım. Drama çok yaparım. Belli periyodlarla dediğim gibi pilot kostümü giyerim ya da bir kırmızı başlık kız gibi girebiliyorum. Masal kahramanlarını hep canlandırarak giriyorum. Onların kuralları fark etmelerini sağlıyorum, öyle söyleyeyim. Sınıf kurallarını birlikte oluşturuyoruz. O zamanda kurallara riayet etmek durumunda

kalıyorlar. Diyorum ki; kuralları siz koydunuz, ben koymadım. Ben de sizin koyduğunuz kurallara uyuyorum. Benim de içinde eklediğim kurallar var, sizin de var.” (Ö20)

Öğretmenler olumlu sınıf iklimini eğitim-öğretim süreci kapsamında da tanımlamışlardır. Ders hedef kazanımlarının gerçekleşmesi bağlamında Ö7 “*Hedeflenen kazanımların gerçekleştiği, istendik davranışların verilebildiği sınıf ortamına olumlu sınıf iklimi diyebiliriz.*” şeklinde ifade ederken, öğrencinin derse aktif katılımını Ö1 görüşünde “*Olumlu sınıf iklimi deyince, öğrencilerin sürece aktif olarak katıldığı, sosyal, duygusal anlamda sınıf ortamına dahil olduğu ortam olarak tanımlarım.*” şeklinde ifade etmiştir.

4.1.2. Olumlu Sınıf İklimi Oluşumunda Bulunması Gereken Unsurlara İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tablo 4.1.2 Olumlu Sınıf iklimi Oluşumunda Bulunması Gereken Unsurlara İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tema	Kodlar	Öğretmen Görüşleri
Öğretmenin mesleki rolü	Öğretmen – Öğrenci-Veli iş birliği sağlama	Ö4, Ö7
	Öğretmen özellikleri	Ö8
	Öğrencileri her yönüyle tanıyabilmek	Ö15, Ö18
	Güven duygusu	Ö11, Ö13
	Sevgi bağı	Ö2, Ö6, Ö9, Ö10, Ö16
	Adil olma	Ö5, Ö10
Fiziksel ve kurumsal düzen	Sınıf kurallarının belirlenmesi	Ö1, Ö6, Ö11, Ö12, Ö19
	Fiziksel koşulların düzenlenmesi	Ö3, Ö4, Ö6, Ö7, Ö11, Ö15, Ö17, Ö18

Tablo 4.1.2’de öğretmenlerin olumlu bir sınıf ikliminin oluşumunda bulunması gereken unsurlara ilişkin görüşleri öğretmenin mesleki rolü, fiziksel ve kurumsal düzen olmak üzere iki tema üzerinden ele alınmaktadır. Öğretmenin mesleki rolü teması öğretmen-öğrenci-veli iş birliği sağlama, öğretmen özellikleri, öğrencileri her yönüyle tanıyabilmek, güven duygusu, sevgi bağı ve adil olma özelliklerini içermektedir.

Öğretmenin öğretmen-öğrenci-veli iş birliği sağlamasıyla ilgili görüşünü Ö4 “*Veli iş birliğinin de önemli olduğunu düşünüyorum. Olumsuz davranışlar yaşadığımız durumlarda*

veliyle rahatça çözebilmeliyiz bir durumu. Bunlar var benim için olumlu bir iklim adına.” diye ifade ederken, Ö7 “Bir sınıfta en önemli etken bence veli, öğretmen ve öğrenci iş birliği. Bunlar tam olursa bir ilerleme kaydedebiliyoruz ama bunlarda bir etken bile eksik olsa problemlerle karşılaşırız. “şeklinde ifade etmiştir.

Ö8 öğretmen özelliklerinin olumlu bir sınıf ikliminin oluşumunda temel unsurlardan biri olduğunu “Burada, ben olumlu sınıf ikliminin oluşmasında mesela öğretmenin kişiliğinin çok önemli olduğunu düşünüyorum. Öğretmenin iletişim becerileri, mesleki yetkinliği, öğretmenin donanımı, ondan sonra öğrencilere yaklaşımı, bakış açısı, öğrenci-öğretmen iletişimi bunların çok önemli olduğunu düşünüyorum.” diye ifade etmiştir.

Öğrencileri her yönüyle tanımanın olumlu sınıf oluşturmak için neden önemli olduğunu Ö15 “Çocuğu tanımak. Yani çocuğun oturduğu çevreyi, çocuğun aile durumunu, sosyal çevresini. Bence bunları bilmek olumlu bir atmosfer oluşturmak için çok önemli. Çocuğa yaklaşım açısından. Mesela aile durumunu bilmezsen, o çocuğun neler yaşadığını bilmezsen, yanlış bir şey söyleyebilirsin ya da verdiği tepkiyi yanlış yorumlayabilirsin. O açıdan bence bilmek çok önemli. Çocuğu tanımak yani.” şeklinde ifade ederken, Ö18 “Öğrencilerin hazır bulunuşlukları özellikle öğretmenin işini çok kolaylaştıracığı için, çok daha rahat etkinlikler yapılır. Dersin daha iyi anlaşılmasını sağlar. Ve öğrencilerin daha bir istekle okula gelmelerini sağlar. İstekli olan öğrenci de öğrenmeye daha açıktır. Öğrenmeyi arttırır. Ona olumlu katkısı olur. Bu şekilde. “diye ifade etmiştir.

Öğretmenlerin mesleki rolü olarak güven duygusu özelliğini olumlu sınıf ikliminin oluşumunda önemli unsurlardan biri olarak gören Ö13 görüşünü “Güven. Önemli olan öğrencinin öğretmenine güvenmesi.” şeklinde ifade etmiştir.

Bir diğer özellik olan sevgi bağının kurulmasını Ö9 “Dediğim gibi çocukların da öğretmeni anlayabilmesi, sevmesi. Öğretmenin de öğrencilerini. Öğretmen tüm çocukları sever. Ama öğrenciye kendini sevdirebilmek bence başka bir şey. Öğrencinin öğretmeni sevmesi gerekiyor. Onu anlayabilmesi gerekiyor. Yoksa olumlu bir atmosfer oluşmuyor. Önce bir sevgi olacak. Birbirlerini anlayabilecekler.” şeklinde ifade ederken, Ö16 “Ben öncelikle bir öğretmenin çocukları sevmesi gerektiğine inanıyorum. Çocukları sevmeyen bir insan bence öğretmenlik yapamaz zaten. Hele ilkokul öğretmenliği asla yapamaz. Sevmeli, çocuklar da öğretmenlerine saygı duymalı. Sevgi, saygı birinci temel unsur.” şeklinde ifade etmiştir.

Adil olma, adalet özelliğini ortaya koymaktadır. Ö5 bu özellik hakkındaki görüşünü *“Birincisi adalet. Yani öğretmen öğrencisine karşı kesinlikle her öğrencisine karşı adil davranmalı. Aynı olaylarda farklı kararlar vermemeli.”* şeklinde dile getirmiştir.

Fiziksel ve Kurumsal düzen teması altında sınıf kurallarının belirlenmesi ve fiziksel koşulların düzenlenmesi özellikleri yer almaktadır. Sınıf kurallarının belirlenmesi özelliğinin olumlu sınıf iklimi oluşumunda gerekli unsurlardan biri olduğunu belirten öğretmenler şu ifadeleri kullanmıştır:

“Bence ilk olarak öğretmen ve öğrenciler birbirlerini çok iyi tanımalılar. Yani uzun süredir aralarında bir bağ oluşması gerekir. Sınıf kuralları öğrencilerle birlikte öncesinde belirlenip, hep birlikte bu kurallara uyulması sağlanmalıdır.” (Ö6)

“Öncelikle kurallar tam anlamıyla oturtulduğu zaman, kuralları tanımlarken öğrenci ve öğretmenlerin ortak fikir alışverişi alınarak herkesin, çoğunluğun fikri ön plana atılarak, kurallar kesin ve net oluşturulduğu zaman kesinlikle olumlu bir atmosfer oluşuyor. Herkesin görev ve sorumlulukları paylaştırıldığı zaman, öğrenci kendi sorumluluğunu bildiği takdirde, öğretmen kendi sorumluluğunu bildiği takdirde, gerçekten güzel bir sonuç alınıyor.” (Ö12)

“Bence olumlu bir şekilde sınıf ikliminin oluşabilmesi için en temel şey kural, kurallar, disiplin, öğretmenin tutarlılığı ve bunun beraberinde öğrenci davranışlarını yönetebilmek.” (Ö19)

Fiziksel ve kurumsal düzeninin ikinci özelliği olarak fiziksel koşulların düzenlenmesi olarak ortaya konmuştur. Olumlu sınıf ikliminin oluşumunda eğitim verilen ortamın fiziksel önemine dikkat çeken bazı öğretmenler görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“İlk önce fiziksel ortam geliyor benim aklıma. Çünkü eğitim yapabilmek için, eğitim ortamı oluşturabilmek için ilk önce bir fiziksel ortama ve eğitimin yapılabileceği düzeyde bir fiziksel ortama ihtiyacımız var. Ortamın ısısı, ortam ne çok soğuk ne çok sıcak olmalı bence. Öğrenci sayısı bizim için önemli. Çünkü çok fazla öğrenci sayısının olduğu sınıflarda eğitim yapmakta zorluk çekiyoruz.” (Ö4)

“Bu sınıf atmosferinin oluşması için çocukların iş birliği ve dayanışma ortamlarında bolca bulunması gerekiyor. Bu etkinliklerle de olabilir ya da işte sınıf içindeki temizlik ya da düzenle ilgili de olabilir diye düşünüyorum. Yani fiziksel koşulların düzenlemesiyle ilgili de olabilir.” (Ö6)

“Öncelikle, az önce de söylediğim gibi, yeterli donanımlara sahip olması lazım. Kaçıncı sınıftaysa, ona uygun materyallerin bulunması gerekiyor. Öğretici, eğitici oyunlara yer verilebilir. Eğitim destekli her türlü materyal bulunabilir.” (Ö17)

“Burada fiziki şartlardan tutun da çocukların hazırbulunuşluk seviyesinden, öğretmenin motivasyonundan, hepsinden bahsedebiliriz. Sınıfın fiziki şartlarının iyi olması, geniş ve rahat bir sınıf, mevcutların az olması, öğretmenin de öğrencilerin de çok daha rahat hareket edebilmesine imkân sağlar.” (Ö18)

4.1.3. Olumlu Sınıf İkliminin Öğrencinin Akademik Başarısına Katkısına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tablo 4.1.3. Olumlu Sınıf İkliminin Öğrencinin Akademik Başarısına Katkısına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tema	Kodlar	Öğretmen Görüşleri
Öğrenci refahının merkezde olması	Rahat, Güvende hissetme	Ö1, Ö2, Ö3, Ö8, Ö17
	Sevgi, Saygı	Ö2, Ö3, Ö15, Ö16, Ö19
	Mutlu öğrenci	Ö9, Ö10, Ö11, Ö12
Öğrenme ortamı ve öğrenme süreçleri	Sorumluluk bilinci	Ö2, Ö5, Ö14
	Derse karşı ilgi ve istek	Ö4, Ö11, Ö18
	Öğretmenlerin merak ve ilgi uyandırması	Ö9, Ö10, Ö20
	Fiziksel koşulların düzenlenmesi	Ö7
İletişim	Öğrenciler arası iletişim	Ö6
	Veli iş birliği	Ö10

Tablo 4.1.3.’te öğretmenlerin olumlu sınıf iklimi oluşumunun öğrencinin akademik başarısına katkısına ilişkin görüşleri yer almaktadır. Bu tabloda yer alan bulgular öğrenci refahının merkezde olması, öğrenme ortamı ve öğrenme süreçleri ve iletişim olmak üzere üç tema üzerinden ele alınmaktadır. Öğrenci refahının merkezde olması teması rahat, güvende hissetme, sevgi, saygı ve mutlu öğrenci özellikleri olarak üç özellik olarak ifade edilmiştir.

Öğretmenler rahat, güvende hissetme özelliğinin, öğrencilerin akademik başarılarına yansıdığına dair görüş bildirmişlerdir. Öğretmenlerden bazıları şu şekilde ifade etmiştir:

“Olumlu sınıf iklimi oluşmadığında, sınıf ortamında öğrenci kendisini güvende hissetmezse, derse aktif olarak katılımda zorlanır. Orada bir öğrenciyi ya da sınıfın ortamını biz düzenlemediğimizde bir öğrencinin orada olumsuz davranışını kontrol edemediğimizde diğer öğrencileri de kaybetmemize sebep olur. Ve olumlu sınıf ikliminin bu açıdan çok önemli olduğunu düşünüyorum. Sınıfta öğrenci kendini güvende hissedip öğretmeni, arkadaşlarıyla daha olumlu ve anlamlı bir bağ kurarsa o sınıfı, o öğrencilerin hepsini kazanmışız demektir.” (Ö1)

“Mutlaka olumlu etki edecektir. Olumlu bir sınıf ikliminde öğrenci kendisini değerli hissedecektir. Güvende hissedecektir. Öğrenci karar alma süreçlerine dahil olacak, problem çözme süreçlerine katılacak, öğrencinin ilgi alanları, yetenekleri dikkate alınacaktır. Bu da öğrencinin doğrudan akademik başarısını olumlu yönde etkileyecektir.” (Ö8)

“Yani mutlu öğrenci, öğretmenini seven, arkadaşları ile iyi iletişimli olan öğrenci, değerli olan öğrenci, akademik başarılıdır.” (Ö12)

“Akademik açıdan bence olumlu etkiler. Olumlu sınıf ikliminde kendini rahat ve iyi hissettiği için bu derslerine, arkadaşlarıyla olan ilişkisine de yansır. Yapabildiğine güvendiği için de her zaman bir sonraki adımını da yapmak isteyeceği için başarısı günden güne artabilir.” (Ö17)

“Bizim zaten ilkokuldaki en temel etkinliğimiz önce çocuğa okulu ve kendimizi sevdirebilmek. Çocuk sevdiği takdirde, o sınıftaki o olumlu iklimi de oluşturup da o ortama çocuğu kattığımız takdirde, çocuk okula severek gelir ve bu tabii ki beraberinde başarıyı getirir.” (Ö19)

İlk temanın ikinci özelliği olan sevgi, saygı özelliğinin ne denli önem taşıdığını öğretmenler görüşleriyle şu şekilde ifade etmişlerdir:

“Şimdi bence burada bu olayı öğretmen belirliyor. Öğretmenin sevgi diliyle öğrencilere yaklaşması gerekiyor. Bence birinci öncelik bu.” (Ö2)

“Şimdi kaygı temelli olunca bir sınıfın yapısı, çocuklar disiplinle öğreniyorlar ama bu geçici bir öğrenme oluyor benim gözlemim. Korkuyla, o anda hani uygulanan disiplinle öğreniyor. Hani öğrenmem gerekiyor gibi ezberci bir şekilde öğreniyor ama kalıcılığının çok

iyi olduğunu düşünmüyorum. Özellikle bizim ilgilendiğimiz yaş grubu daha çok böyle sevgiyle, coşkuyla, eğlenceyle eğitilir diye düşünüyorum.” (Ö3)

“Yani çocuk bir kere olumlu bir iklim oluştursa, sınıfa bence severek gelir ve severek yapar. Herkes için geçerli. Sadece çocuklar için değil. Biz işimizi seviyorsak mesela, severek geliriz, severek yaparız. Aynı şekilde çocuk da okumaya geldiği zaman, eğitim amaçlı geldiği zaman, severek gelirse eğer, o da daha iyi anlar, daha iyi kavrar, o da başarıyı daha çok arttırır.” (Ö15)

“Şimdi daha önce de bahsettik zaten sevgi, saygı önemli dedim. Sevgi, saygı olduktan sonra kurallara da uyuyorlar çocuklar. Akademik başarı da yükseliyor bence bunun sayesinde. Sınıfta güzel bir ortam oluşunca, sessiz, güzel, saygılı bir ortam oluşunca kendini dinletiyorsun, dersi de dinletiyorsun.” (Ö16)

Öğretmenler üçüncü özellik olan öğrencilerin mutlu olmasının, öğrencinin akademik başarısına katkı sağladığına vurgu yaparak şu görüşleri belirtmişlerdir:

“Olumlu bir sınıf iklimi olan ortamda, sınıfta zaten öğrenciler mutlu olduğu için derslerde motivasyonları yüksek oluyor,

derslere bence güdüleniyorlar ve odaklanma süreleri artıyor. Yani olumsuz bir sınıf iklimi olan derste daha az odaklanabilirlerken ya da dikkatlerini dağıtabilecek daha fazla şey olurken, olumlu bir sınıf iklimi oluyorsa eğer odaklanma süreleri artıyor. Okula mutlu geliyorlar, istekli oluyorlar derslerine karşı, veriliyorsa ödevlerine karşı. O yüzden akademik başarıları da artıyor bence.” (Ö11)

“Bir sınıfta olumlu bir iklim oluştuğunda, çocuk kendini mutlu hissettiğinde, çocuk sınıfta gerçekten her anlamda mutluyorsa, öğretmenini, arkadaşlarını seviyorsa ve ailesi tarafından da değer görüyorsa, çocuk sorumlulukların bilincinde oluyor. Görev ve sorumluluklarını tamamen yerine getiriyor. Bu sayede çocuğun başarısı otomatik olarak artıyor.” (Ö12)

İkinci tema olan öğrenme ortamı ve öğrenme süreçlerinde sorumluluk bilinci, öğretmenlerin merak ve ilgi uyandırması, derse karşı ilgi ve istek, fiziksel koşulların düzenlenmesi özellikleri ortaya konmuştur. Sorumluluk bilinci kazanma ya da kazandırmanın özellikle ilkökul kademesindeki öğrencilerin akademik başarıya yönelmesine ya da ulaşmasına katkı sağladığını ifade eden Ö2 “Öğretmenini çok sevip, değer verdiği zaman, öğretmenini üzmemek için, öğretmenin gözüne girmek için, öğretmeniyle ilgili olumsuz bir cümle

öğretmeninden duymamak için çocuk evdeki sorumluluklarını yerine getirecek. Evdeki sorumluluklarını yerine getiren, yani öğretmenin dediğini yapan, okulla ilgili bütün sorumluluklarını yapan çocuk, bınları gerçekleştiren çocuk, ister istemez farkında olmadan zaten akademik başarıya doğru yönelmiş oluyor” şeklinde görüşünü ifade ederken, Ö14 “Olumlu iklim oluşmazsa çocuk zaten orada sorumluluğunu da kaybediyor, saygısını da kaybediyor. Sorumluluğunu kaybettiği zaman, akademik başarıya ulaşamayız. En önemli şey sorumluluk kazandırma. Bizim ilkokul kademesinde zaten sorumluluk kazandırmadır ilk amacımız.” şeklinde görüşünü ifade etmişlerdir.

Ö4 derse karşı ilgi ve istek uyandırmanın önemini “Çünkü olumlu sınıf iklimi varsa daha iyi ders dinliyorlar. Daha başarılı olduklarını düşünüyorum ben.” sözleriyle ortaya koymuştur. Ö8, ilgi ve isteğin akademik başarıda önemli bir yer tuttuğuna vurgu yapmıştır. Bu durumu “Olumlu sınıf ortamının oluşturulduğu okullarda ya da sınıflarda diyelim, öğrenciler tabii ki daha istekli, güdülenmiş bir şekilde derse gelecekler için öğrenmeye daha açıktır. Bu da tabii ki akademik başarılarını olumlu şekilde etkiler. Tam tersi de olabilir. Olumlu bir sınıf ortamının yaratılmadığı şartlarda çocuk daha isteksiz olacaktır, okula gelmek istemeyecektir. Var olan ilgisini de azaltacaktır belki de. Böyle de sönme daha çok gerçekleşecektir.” sözleriyle ortaya koymuştur. Ö7 ise fiziksel koşulların sağlandığı bir ortamda akademik ilerlemenin olduğunu “Evet, öncelikle fiziksel koşulların tam olduğunu düşünürsek, sınıf büyüklüğü, ısı, ışık ya da gürültüden uzak bir ortam olduğunu, tam olduğunu düşünürsek, biraz önce dediğim gibi bu üç faktörde olumluysa, yani öğretmenle, veli, iş birliği varsa, öğrencide de bir bilgiyi alım konusunda açıkça ilerleme oluyor.” şeklinde ifade etmiştir.

Üçüncü tema olan iletişim, öğrenciler arası iletişim ve veli iş birliği olmak üzere iki özelliği ortaya koymaktadır. Ö6 görüşünde, başarıya ulaşmak için öğrenciler arası iletişimin önemine dikkat çekmiştir. Bu durumu “Ders işleme sürecine motive başlamak için olumlu sınıf iklimi oluşturmak çok önemlidir. Yani çözülmemiş duygusal problemler, çocuklar arasındaki karmaşalar, kaoslar olumlu bir hale getirilmelidir ki sınıf iklimi daha sağlıklı olsun ve çocuklar derse motive başlasınlar. Hatta ilerleyen safhada başarıya ulaşmak için sınıf ikliminin muhakkak olumlu olması gerekiyor.” şeklinde ortaya koymuştur.

Ö10 veli iş birliğinin akademik anlamda dönüt alma sağladığını ortaya koymuş ve “Belirli konularda çocuklarımıza araştırma ödevleri veriyoruz. Çocukların merakını uyandırıyoruz, soru sormalarını sağlıyoruz. Sonra bunları ufak ufak ölçütlerle, değerlendirme çalışmalarıyla haftalık, düzenli bir şekilde yapıyoruz. Sonra geri dönüt alıyoruz, yine velilerimizle iş birliği halinde. Böyle güvenli bir ortamda, sıcak bir sınıf ortamında, olumlu bir

iklim ortamında yetişen bir çocuk da zaten akademik anlamda başarılı oluyor.” şeklinde ifade etmiştir.

4.1.4. Olumlu Sınıf İklimi Oluşturmak için Sınıf Yönetiminde Kullanılan Yöntemlere İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tablo 4.1.4 Olumlu Bir Sınıf İklimi Oluşturmak İçin Sınıf Yönetiminde Kullanılan Yöntemlere İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tema	Kodlar	Öğretmen Görüşleri
Sınıf Yönetimi	Sınıf kurallarının belirlenmesi	Ö1, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö9, Ö11, Ö12, Ö14, Ö16, Ö17, Ö19
	Davranış düzenleme	Ö1, Ö2, Ö3, Ö5, Ö6, Ö9, Ö12, Ö18
	Mola	Ö1, Ö3, Ö11, Ö15
Öğretmenin rolü	Bireysel farklılıkları önemseme	Ö2, Ö13, Ö14
	Adil davranma	Ö6, Ö14
	Demokratik yaklaşım	Ö8
	Veli iş birliği sağlama	Ö7, Ö16
	Motivasyon sağlama	Ö8, Ö15
	Sevgi, saygı ortamı oluşturma	Ö2, Ö14, Ö16
	Öğrencilerin kendilerini rahat hissetmesini sağlama	Ö18
	İşbirlikçi çalışmalar	Ö10, Ö12, Ö19
	Eşit söz hakkı verme	Ö7
	Yaparak, yaşayarak öğrenme	Ö20
	Teknoloji kullanımı	Ö10, Ö16
	ile derste ilgi çekme	

Tablo 4.4’te sunulan araştırma bulgularına göre olumlu bir sınıf iklimi oluşturmak için sınıf yönetiminde kullanılan yöntemlere ilişkin öğretmen görüşleri doğrultusunda sınıf yönetimi ve öğretmenin rolü olmak üzere iki tema ortaya konmuştur. İlk tema olan sınıf yönetimi sınıf kurallarının belirlenmesi, davranış düzenleme ve mola özelliklerini taşımaktadır. Öğretmenler ilk temanın ilk özelliği olan kuralların belirlenmesinin sınıf yönetimi ve olumlu sınıf iklimi için gerekliliğini vurgulamışlardır ve görüşleri şu şekildedir:

“Sınıf yönetiminde olumlu bir sınıf ikliminin çok büyük etkisi var bence. Burada öğretmenin de yönetimin de üzerine büyük işler düşüyor. Çünkü bence iyi yönetilen sınıflarda öğrenciden daha çok geri dönüş alabiliyoruz. O yüzden iyi yönetilmesi de öğrencilerle oluşturulan kurallara bağlı. Burada ilk kullandığım yöntemlerden biri herhalde öğrencilerle kural oluşturmak. Kuralların devamlılığını sağlamak.” (Ö4)

“Sınıf kurallarının sınıfta uyulması ve okulda uyulması gereken kuralların pekiştirilmesi gerekiyor. Öncelikle bunun için uğraşmıyorum. Bunun için neler yapıyorum? Örneklerle anlatmak değil de yerleştirmeye çalışıyorum. Her kuralı aynı şey içerisinde söylemek yerine vereceğim kuralı haftalara yayıyorum. Örneğin zil çaldıktan sonra sınıflarda öğrenciler yerinde oturacaklar. Derslerde hazır şekilde bekleyecekler konusu bir süreç ve bu bir ay da sürebiliyor. Bu süre içerisinde başka bir kurala yer vermiyorum. Bu oturduktan sonra, bu alışkanlık davranış haline geldikten sonra, yapmak istediğim diğer davranışları aynı şekilde, önemi vurgulayarak, aynı davranışı diğer şekilde tekrar oturtmaya çalışıyorum.” (Ö5)

“Sınıf içindeki kuralları da zaten hep beraber, ortakça karar veriyoruz. Gerekirse çocuk en baştan anlayabilmesi için bu kuralların resimlerini çıkartıyoruz. Sınıf panosuna asıyoruz.” (Ö9)

“Öncelikle olumlu bir sınıf iklimi oluşturmak için sınıfta kurallarımı net olarak çiziyorum.” (Ö12)

“Sınıf kuralları. Sınıfta en başta mutlaka kuralları önceden belirlemek, hepimizin bilmesi ve bunu uygulamamız gerektiğini, neden uygulamamız gerektiğini bilmemiz çok önemli.” (Ö14)

“Sınıf yönetiminde çocuklarla mutlaka kuralların belirlenmesi gerekiyor, sınırların çizilmesi gerekiyor.” (Ö17)

“Olumlu bir sınıf iklimi oluşturmak için dediğim gibi benim için en önemli etken kurallar. Sınıf kuralları. Küçük yaş düzeyinde çünkü çok önemli. Çocuklar belirli sınırları çok severler. Birinci sınıfta özellikle kuralları oturtmakla belli bir zamanımızı harcarız zaten. Ondan sonra eğer oturtabilirsek, o sınıf iklimi de beraberinde geleceği için, dördüncü sınıfa kadar rahat bir şekilde eğitim öğretim sürecini tamamlıyoruz.” (Ö19).

Öğretmenler ayrıca sınıf yönetiminin bir boyutu olan davranış düzenlemelerini olumlu sınıf iklimi adına nasıl uyguladıklarına dair görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

“Yani öğretmen sinirli olup, öfkeli davranıp, çocukları azarlamaya meyilli olduğunda çocukların da birbiriyle davranışları bu yönde meylediyor. Yani çocuklar da daha hırçın oluyor ve sınıfta daha farklı, olumsuz davranışlar sergilemeye meyilli oluyor. Öğretmen kendi olumlu davrandığı zaman, öğrenciler arasında da bu iletişimi sağlayabildiğinde, yani örnekle rol model olduğunda, çocuklar da bir süre sonra öğretmeni gibi davranmaya başlıyorlar.” (Ö2)

“Özellikle davranış bozukluğu olan, öfke kontrolünü yapamayan, öfke kontrolü olan veya zorbalık kapasitesi olan öğrenciler. Öğretmeni en çok zorlayan durumlar. Tabii bunlarla uğraşmak, bunlar için ayrı ayrı zaman ayırmak çok zor. Öğretmeni en çok, siz de biliyorsunuz ki öğretmeni en çok yoran konulardan biridir bunlar. Öfke kontrolü, davranış bozukluğu ve zorbalık. Bunlarla bireysel olarak davranış geliştirme uğraşırız ama öğretmen olarak tek başına bu çözüm değil, ailenin de destek vermesi gerekiyor.” (Ö5)

“Bir kere bu kurallara uyum ve onların yaptırımı konusunda öğrenciye eşit davranmaya çalışıyorum. Yani ders başarısı yüksek bir öğrenciye “Aa tamam böyle mi yaptın? Şimdilik tamam o zaman “diyerek, ders başarısı düşük bir öğrenciye yaptığı bir hatada en kötü şekilde ceza almasını ya da yaptırım uygulanmasını hoş görmüyorum. Herkes kanun önündeki gibi eşit. Yani ayrıcalık yok. Bir sorun yaşadıklarında ya da beni çok yorduklarında gün içinde empati yapmalarını istiyorum. Hani sen bu durumda ne hissederdin diye sorgulamalarını istiyorum. Ben dili, sen dili bizim sınıfta etkin bir şekilde kullanılıyor, “Arkadaşının yerinde olsan sen nasıl hissedersin? Benim yerimde olsan bir öğretmen olsan sen nasıl cevap verirdin? Kendine nasıl davranmamı beklerdin? gibi sorular soruyorum. Ve genellikle sanırım ben önlem alan bir öğretmenim. Yani önlemsel bir sınıf yönetimini benimsiyorum sanırım. Sorunu yaşamadan önce onu önlemeye ya da işte olmamasına olanak sağlamaya çalışıyorum.” (Ö6)

“Öğrencinin yanlış yapmış olduğu davranışlara, kesinlikle göz yummuyorum. Kendi davranışımı net olarak ona gösterip, onun olumsuz davranışını söndürmeye çalışıyorum.” (Ö12)

“Puan kartlarım var mesela. Diyelim ki, sırası düzenli olan çocuğa 20 puanlık bir kart veriyorum. Veya arkadaşına yardımcı olan bir çocuğa 50 puanlık bir kart veriyorum. Ay sonunda o kartları, puanlarını biriktirip, toplayıp getirenlere en fazla puanı toplayana ödül almış oluyorum. Böylelikle hem birbirlerine yardımcı oluyorlar hem sınıf daha temiz kalıyor hem düzenli oluyor. Ders esnasında daha dikkatli dinliyorlar. O kartlar sınıf düzenini oluşturmada bana baya faydalı oluyor. Bunların hepsinin amacı olumlu bir sınıf ortamı yaratmak. Ona da ulaşmaya çalışıyorum. Tabii mutlaka ki sorunlar çıkıyor ama bu araçları kullanmak benim işimi kolaylaştırıyor.” (Ö18)

Öğretmenler sınıf yönetimine ilişkin üçüncü özelliğin ise mola olduğunu ortaya koymuştur. Öğretmenlerin sınıf içi öğrencilerin dikkatini çekmek ya da dikkatleri toplamak için kullandıkları mola yönetimine ilişkin görüşleri şu şekildedir:

“Mesela çocukların dikkatinin dağıldığını ya da hareketlendiğini gördüğümüz esnada ben sınıfta özellikle ilkokula hitap eden oyunlardan miço gibi ya da bir ekrandan, bazen akıllı tahtada world wall'da öğrendiğimiz konuyu pekiştirmek amaçlı kısa oyunlar oynuyoruz. Arkasından tekrar derse geçiş gibi şeylerle şekillendirip, yöntem teknikleri genişleterek, bazen işte o yöntem tekniklerimiz oyun oluyor, bazen materyallerle süsleyerek şekillendirmeye çalışıyorum.” (Ö1)

“Sınıf yönetimi konusunda ara ara sessiz kalmam, ondan sonra bir oyun uydurma, anlık bir oyun uyduruyorum ya da hani dikkatlerini üzerime çekeceğim ilginç şeyler yapıyoruz ya da anlık planlanan doğaçlama bir şekilde bir drama yapıyorum vesaire. Dikkati üzerime topluyorum. Yoğunlaşınca bana zaten çocuklar hani bu şekilde tekrar adapte oluyoruz derse biz. Olumlu bir şekilde derse geçiş yapmış oluyorum.” (Ö3)

“Çünkü ilkokul öğrencileri daha somut dönemde olduğu için genelde somutlaştırmaya çalışıyorum dersleri. Ve hani böyle materyal getirdiğim zaman ya da etkinlik getirdiğim zaman bazen akıllı tahtadan açıyorum böyle etkinlik, oyun gibi derslerle alakalı. O zaman dikkatlerini daha canlı tutuyorum sınıfta ve bazen böyle 40 dakika bile derste tuttuğum oluyor öğrencileri bu yüzden.” (Ö11)

“Bunun için çocukları öncelikle motive etmek için, dikkatlerini çekmek için daha doğrusu, bir şarkı söylüyoruz. Mesela birlikte bir şarkı söylüyoruz, o konuyla ilgili. Ya da bir oyunu oynatabiliyoruz, çocukların daha motive olması için o konuya. Çocuklar

zaten şarkı söyleyip ya da oyunu oynadıkları için o konu daha dikkatlerini çekiyor mesela. Bu şekilde mesela o konuya yaklaşımları da güzel oluyor, başlangıç oluyor. Bu da olumlu etki yaratıyor çocuklar açısından.” (Ö15)

Öte yandan öğretmenler ikinci tema olan öğretmenin rolüne yönelik bireysel farklılıkları önemseme, adil davranma, demokratik yaklaşım, veli iş birliği sağlama, motivasyon sağlama, sevgi, saygı ortamı oluşturma, öğrencilerin kendilerini rahat hissetmesini sağlama, iş birliği çalışmaları, eşit söz hakkı verme, yaparak yaşayarak öğrenme, teknoloji kullanımı ile derste ilgi çekme özelliklerini ortaya koymuşlardır.

Öğretmenin olumlu sınıf iklimi oluşumunda sınıf yönetiminde bireysel farklılıkları önemsemesine ilişkin Ö13 *“Yani liderlik, rol model olmak, daha geleneksel yöntemler ve tabii ki çocukların eğer bireysel dezavantajları ya da avantajları varsa ona göre de şekil alıyoruz. Genel itibariyle geleneksel yöntem, lider olma, rol model olma yöntemlerini kullanıyorum.”* şeklinde ifade etmiştir. Bireysel farklılıkların önemsenmesinin öğrencinin derse odaklanmasını sağladığını vurgulayan Ö2 ise *“Her çocuk değerlidir. Her çocuk bireysel olarak değerlendirilmelidir. Çocukların aile yapısı, o gün içinde bulundukları duygu durumları, sınıfın içerisinde arkadaşından etkilenip etkilenmediği, tüm hepsi. Çocukları her yönden olumlu hale çevirmek için mücadele ediyorum. Bireysel olarak mücadele ediyorum. Çünkü bireysel tartışmalı olan öğrencilerin o anda, o sınıftaki olumlu eğitim ortamına girebilmeleri için bazen destek almaları gerekiyor. Bu da öğretmenin desteği ile oluyor. Yani onu yönlendirerek, onun bu durumunu olumluya çevirip, derse odaklanmasını sağlayarak gerçekleşiyor. O yüzden öğrencileri bireysel olarak, humanistik yaklaşımla değerlendiriyorum.”* cümleleriyle görüşünü ifade etmiştir.

Adil davranma özelliği ile ilgili Ö6 *“Herkes kanun önündeki gibi eşit. Yani ayrıcalık yok.”* derken, Ö14 *“Kişiselleştirmemek çok önemli. Davranışa yönelik konuşmak, davranışa yönelik davranmak çok önemli. Ve hepsine aynı şeyi yapmak önemli. Yalnız şurada şöyle bir şey var burada davranışa yönelik de. Hepsine aynı davranmak önemli.”* şeklinde ifade etmiştir.

Ö8, üçüncü özellik olan demokratik yaklaşım ile sınıf yönetiminde olumlu sınıf iklimini sağladığını ifade ederken *“Sınıf yönetiminde daha çok demokratik yaklaşımı ben önemserim. Yani iletişime açık, çocukların fikirlerinin ön planda olduğu, karar verme süreçlerine öğrencilerin de dahil olduğu, onların fikirlerinin saygıyla dinlendiği veya öğrencilerin olumlu taraflarının, başarılarının ön plana çıkarılmaya çalışıldığı bir sınıf iklimi, böyle bir yöntem benimserim. Çocuklar yapabileceklerini fark etsinler, yeteneklerinin farkında olsunlar, işte olumsuz davranışlar değil de daha çok olumlu davranışlarının, olumlu yönlerinin ön plana*

çıkarıldığı ortam olsun. Bu çocukların motivasyonlarını, güdülenmelerini de yükseltecektir. Çok otoriter değil de daha çok öğrenci merkezli, demokratik bir sınıf yönteminin ön plana çıkarılması gerekiyor. Yani demokratik olarak şöyle yapıyorum, bir geziye gideceğiz veya işte beden eğitimi dersi yapacağız veya müzik dersi yapacağız çocuklarla yani birlikte buna karar veriyoruz. İşte hadi çocuklar beden eğitimi mi yapalım, müzik mi yapalım? Burada çocuklarla birlikte karar veriyoruz. Veya işte geziye nereye gidelim, nasıl bir gezi olsun? Nereye gidelim? Bir müzeye mi gidelim? Veya bir piknik alanına mı gidelim? Bunları çocuklarla birlikte karar veriyoruz. Onların fikirlerini alıyoruz. Demokratik yaklaşım böyle oluyor. Yani benim istediğim olumlu sınıf için daha çok böyle oluyor.” cümlelerini kullanmıştır.

Sınıf yönetiminde olumlu sınıf iklimi oluşumunda dördüncü özellik olan veli ile iletişimin en önemli etken olduğunu belirten Ö7 *“En önemli etken veliyle iş birliği zaten. Burada hep benim şimdiye kadar da öğretmenlik hayatımda gözlemlediğim ya da deneyimlerimle yaşadığım en önemli etken veli. Bir de ilkokul olduğu için çocuklar zaten küçük, evden çıkıyorlar, direkt gördükleri şey öğretmen, onu da ailesi yerine koyuyorlar. Çocukla o olumlu ilişkiyi kurduğunuz zaman, veliyle de evde bu desteklendiği zaman, bir sorun yaşamıyoruz.”* cümleleriyle bu görüşünü ifade etmiştir.

Öğretmen rolüyle ilgili beşinci özellik olarak motivasyon sağlama ortaya konmuştur. Ö15, öğrencileri motive etmenin olumlu etki yarattığı görüşünü *“Bunun için çocukları öncelikle motive etmek için, dikkatlerini çekmek için daha doğrusu bir şarkı söylüyoruz. Mesela birlikte bir şarkı söylüyoruz, o konuyla ilgili. Ya da bir oyunu oynatabiliyoruz. Çocukların daha motive olması için o konuya. Çocuklar zaten şarkı söyleyip ya da oyunu oynadıkları için o konu daha dikkatlerini çekiyor. Bu şekilde mesela o konuya yaklaşımları da güzel oluyor, başlangıç oluyor. Bu da olumlu etki yaratıyor çocuklar açısından.”* şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmenler altıncı özellik sevgi, saygı ortamı oluşturma olumlu yansımalarının olduğunu vurgulamışlardır ve aşağıda yer alan görüşleri belirtmişlerdir:

“Öğretmen, öğrencilere yaklaşımında saygı ve sevgi dilini kullandığı zaman öğrencilerin de kendi arasında aynı şeyi yürütmeye başladığını biz gözlemliyoruz. Yani öğretmen sinirli olup, öfkeli davranıp, çocukları azarlamaya meyilli olduğunda çocukların da birbiriyle davranışları bu yönde meylediyor. Yani çocuklar da daha hırçın oluyor ve sınıfta daha farklı, olumsuz davranışlar sergilemeye meyilli oluyor. Öğretmen kendi olumlu davrandığı zaman, öğrenciler arasında da bu iletişimi sağlayabildiğinde, yani örnekle rol model olduğunda, çocuklar da bir süre sonra öğretmeni gibi davranmaya başlıyorlar.” (Ö2)

“Özel yöntemlerim var. Öncelikle hepsine saygı ve sevgiyi veriyorum. Hepsine saygı ve sevgi dolu davranmaya çalışıyorum. Zaten kalbimde o sevgi var ve o sevgi biraz önce söylediğim gibi diğer ışıkları da yansıtıyor onlara. Onlar bunu aldıktan sonra aynı şekilde onlar da bana yansıtıyor. Bir ayna görevi görüyoruz birbirimize karşı.” (Ö14)

“Beni daha arkadaş gibi görüyorlar ama saygı çerçevesinde diyorum. Bakın saygı çerçevesinde yani. Ama benimle gelip bana her şeylerini söyleyebiliyorlar, özelliklerini söyleyebiliyorlar. Öğretmenim şöyle mi böyle mi diyeyim. Yani sınıfta bir korku iklimi yok. O kesinlikle öyle. Arkadaşçayız.” (Ö16)

Öğretmenlerin rolü konusunda yedinci özellik olan öğrencilerin kendilerini rahat hissetmesiyle, öğrencilerin kendini daha rahat ifade ettiğini vurgulayan Ö18, durumla ilgili *“Öncelikle çocukların kendilerini rahat hissetmelerine önemsiyorum. Çocuklar kendilerini rahat hissettikleri zaman daha iyi ifade ediyorlar kendilerini ve öğretmenine de yardımcı olmuş oluyor. Mesela ben sınıfta her öğrenciye birer tane minder aldırıştım. Her dersimizi işlediğimiz zaman bazen yerde oturmak, kitap okumak isteyen öğrencim oluyor. Minderini alıyor, yerde oturup kitabını okuyor. Veya bahçeye çıktığımız zaman minderini alıyor. Etkinliğimizi yapıyoruz, oyun oynarken falan. Minderli etkinlikleri seviyorlar.”* görüşünü ortaya koymuştur.

İş birlikçi çalışmalar, öğretmen rolü ile ilgili sekizinci özellik olarak ortaya konmuştur. Ö12 öğrencilerin iş birlikçi çalışmalar ile mutlu olduğu vurgusunu *”Grup görevleri veriyorum. Arkadaşlarıyla iş birliği içerisinde görevler veriyorum. Bu da hem arkadaşlık bağlarını kuvvetlendiriyor hem de görev verdikçe kendilerinin bir ürün ortaya çıkarmaları, kendilerini mutlu hissettiriyor.”* cümleleriyle yapmıştır. Ö10 ise *“Daha sonra grup çalışmaları da veriyoruz. Yani bazı konularımız oluyor ki mesela atıyorum ülkemi tanıtıyorum projesi. Bölgeleri ayırıyoruz diyelim. Çocuklara da her bölgeye farklı çocuklar veriyoruz. Çocuklar o konuyla ilgili yine araştırmalarını, sunumlarını yapıyorlar.”* Biz nereden?”, bunu yeni işliyoruz şimdi hayat bilgisi dersinde. Çocukları gruplandırdım, her birine işte bölgeleri verdim. O bölgenin yemek kültürü, giysi, folkloru, halk oyunları, tarihi ve doğa güzellikleriyle bir bütün olarak bizlere böyle sunuyorlar. İşte bu şekilde de etkili bir sınıf ikliminde, olumlu bir sınıf ikliminde çocuklar işlerinden başarı elde ediyor, konuyu etkili bir şekilde, verimli bir şekilde öğrenmiş oluyor.” şeklinde görüşünü ifade etmiştir.

Ö7, öğretmen rolüyle ilgili dokuzuncu özellik olan eşit söz hakkı vermenin öğrencileri için olumlu sınıf ikliminde kullandığı yöntemlerden biri olduğu görüşünü *“Sınıf yönetiminde, olumlu bir sınıf iklimini oluşturmak için kullandığım yöntemlerden biri de aktif bir şekilde söz*

hakkı vermek. Özellikle İngilizce öğretmenimizin yaptığı bir kutu var. Öğrencileri aktif olarak seçmek için. Bir kutu, isimlerini yazıyoruz. Oradan rastgele ve sırayla hepsi çıkıyor. Yani sıranın kendine geleceğini de bildiği için ben söz hakkı almayayım, sessiz kalayım, pasif durayım diyemiyor çocuk. Her zaman aktif bir rol oynayabileceğini bildiği için her zaman da güdülenmiş oluyor. Söz hakkı aktif aldıkları için de aktif bir şekilde derse katılıyorlar. Bu da onlardan dönüt aldığım zaman, anlamışlar mı anlamamışlar mı bu bayağı etkili oluyor.” şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmen rolüyle ilgili dokuzuncu özellik olarak yaparak yaşayarak öğrenme ortaya konmuştur. Ö20 bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Birden fazla kullanmak durumunda kalıyorsunuz. Çünkü öğrenciler dediğim gibi farklı farklı, farklı bölgelerden geliyorlar. Ama en etkili kullandığım yöntem ne olabilir? Hakikaten onların içinde kullandığım dediğim gibi o yaparak, yaşayarak öğrenmeyi en etkin kullanırım. Olmazsa olmazım öğretmenim. Matematikte bile. Mesela pazar kurdum ben. Dört işlem. Bir kutu balık kraker getirdim. Hepsi merak ediyor. Masanın üzerine koydum. Ne olabilir sizce? Öğretmenim bugün şey mi işleyeceğiz? Matematik dersindeyiz. Ne olabilir? Bir paket açtım. Onlardan birkaç tane yedim. Eksildi mi, arttı mı? Birinci sınıf, birinci dönem öğretmenim. Yani hep diyorum ya, yaparak yaşayarak. Sonra tahtaya yapıştırdık. Paraları işleyeceğiz. Kurtasiyeden bir deste para aldım. Evden gerçek paralar da değil. Pazar. Pazar arabamı getirdim. Tezgâh kurdum. Bir sürü sebze getirdim. Meyve getirdim. İş bölümü yaptım. Tezgâh kurduk. Pazar arabasıyla alışverişe çıktım sınıfta. Para ödedim, onları da şey yaptım, pazarcı yaptım. Hani diyorum ya drama, inanın bana parayı da ya da dört işlemleri de ben hiçbirini kâğıt kalem kullanmadan öğrettim ama hayatın içinde hep söylüyorum ya öğrenci merkezliği benim için önemli tamamen. Rehberlik ettiğim, belki de bir daha ömrünce tahtaya çıkmayacak, annesinin babasının sesini duymadığı öğrencilerim vardı. Benim sınıfımda dört yıl boyunca tahtaya çıkmadığı bir ders mümkün olamaz öğretmenim. Mümkün olamaz. Bu da dediğim gibi başarıyı doğrudan da etkiliyor. Benim olumlu iklimi oluşturmamdaki en etkin kullandığım yöntem drama ve yaparak, yaşayarak öğrenmek.”

Öğretmen rolü ile ilgili son özellik olarak teknoloji kullanımı ile dersin örneklerle işlendiği, öğrenciler için derste ilgi çektiği vurgulanmıştır. Öğretmenler bu konu hakkındaki görüşlerini şöyle ifade etmişlerdir:

“Olumlu bir sınıf iklimi oluşturmak için sınıf yönetiminde bizler tabii öncelikle teknolojik gelişmeleri takip ediyoruz. Hep sınıflarımızda akıllı tahtalar var. EBA'dan ve Bilişim Garajından yararlanıyoruz. Yine Morpa Kampüs, Okulistik gibi video portallar var. Konumuzda önce bir ilgi uyandırmak için, çocuklarımızı böyle görsel şekilde. Daha sonra o konuyla ilgili bir ön araştırmamız da olabilir. Önceden çocuk o konuyla ilgili bir araştırma da yapıp gelebilir.” (Ö10)

“Akıllı tahtayla da destekliyoruz onları. Şimdi sınıf yönetiminde sınıf kurallarını öğretmen ve öğrencilerin birlikte oluşturması çocukların motivasyonu da sağlıyor. Hazır bulunuşluklarına göre derslerin devamını sağlayabiliyoruz. Akademik başarı bu yönde yükseliyor. Akıllı tahta. Bütün teknolojik ürünleri ben derslerde genelde kullanırım. Teknolojiden çok yararlanırım. Yani aram da iyidir teknolojiyle. Format falan yaparım yani bilgisayarı. Öyle iyidir yani aram. Onu çocuklara geçiriyorum. Yani elimden geldiğince dersi çok örneklerle, çok görselle onlara vermeye çalışıyorum.” (Ö16)

4.1.5. Olumlu Sınıf İklimi Oluşturmada Karşılaşılan Zorluklar ve Zorluklar Karşısında Yapılan Uygulamalara İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tablo 4.1.5. Olumlu Sınıf İklimi Oluşturmada Karşılaşılan Zorluklar ve Zorluklar Karşısında Yapılan Uygulamalara İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tema	Kodlar	Öğretmen Görüşleri
Sınıf içi yaşanan zorluklar	Evde problem yaşayan öğrenciler	Ö1, Ö10,
	Boşanmış ebeveynler	Ö1, Ö5
	Bireysel farklılıklar	Ö2, Ö13
	Yabancı uyruklu öğrenciler	Ö2
	Öğrencilerin davranış problemleri	Ö3, Ö4, Ö5, Ö15, Ö16, Ö17
	Sosyo-ekonomik düzey	Ö12, Ö13
	Veli	Ö5, Ö9, Ö12, Ö14, Ö18, Ö20
	Akran zorbalığı	Ö6, Ö11
	Öğrenci şikâyetleri	Ö19
	Sınıf mevcutlarının fazla olması	Ö8, Ö12, Ö13, Ö17, Ö18
Sınıf içi zorluklarda uygulanan yöntemler	Kurallar belirleme	Ö13, Ö15, Ö19
	Öğretmenin rehberlik etmesi	Ö1, Ö2, Ö4, Ö10, Ö11, Ö17
	Veli iş birliği	Ö4, Ö5, Ö7, Ö8, Ö9, Ö11, Ö14, Ö16
	Rehber öğretmen desteği	Ö1, Ö7, Ö8
	Sorun yaşayan öğrencinin aktif kılınması	Ö2
	Derste planlı olma	Ö17
	Davranış düzenleme	Ö3, Ö6
	Fiziksel koşulların soruna göre düzenlenmesi	Ö12

Tablo 4.1.5.'te elde edilen araştırma bulguları sınıf öğretmenlerinin olumlu sınıf iklimi oluşumunda karşılaştıkları zorluklar ve bu zorluklar karşısında uyguladıkları yöntemlere dair görüşlerini ortaya koymaktadır.

Görüşler doğrultusunda sınıf içi yaşanan zorluklar ve sınıf içi zorluklarda uygulanan yöntemler olmak üzere iki tema ortaya konmuştur. İlk tema olan sınıf içi yaşanan zorluklarda evde problem yaşayan öğrenciler, boşanmış ebeveynler, bireysel farklılıklar, yabancı uyruklu öğrenciler, öğrencilerin davranış problemleri, sosyo-ekonomik düzey, veli, akran zorbalığı, öğrenci şikâyetleri ve sınıf mevcutlarının fazla olması özellikleri vurgulanmıştır.

Bu zorluklardan ilki olan evde problem yaşayan öğrencilere dair öğretmen görüşleri şu şekilde ifade edilmiştir:

“Olumlu sınıf iklimi oluştururken karşılaştığım, meslek hayatımda 16 yıldır çok farklı her okulda çalıştım. Okul, sınıf, bazen sınıfa göre, bazen okullara göre karşılaştığımız sorunlar çeşitleniyor. Bunlardan benim en çok zorlandığım şeylerden bir tanesi evde ihmal edilen, annesi babası tarafından kabul görmemiş, zorbalığa uğramış ya da o zorbalığa maruz kalmış kardeşiyle evde bu zorbalıkla sürekli karşılaşan yine boşanmış anne babaların çocukları Bu anne ve babadaki ikilemi hayatlarına da farklı yansıttıkları için bu tarz öğrencilerin davranışlarını kontrol etmek bazen bizleri öğretmen olarak zorlayabiliyor.” (Ö1)

“Her çocuğun o anki psikolojisi, günlük derse ilgisi her zaman aynı olmayabiliyor. Evde yaşadığı sıkıntılar, ailesiyle yaşadığı sıkıntılar, evdeki bu sorunlar çocuğu olumsuz yönde de etkileyebiliyor. Bazen evde yaşadığı olumsuz duyguları sınıfa taşıyabiliyor. Sınıfta diğer arkadaşlarını da etkiliyor. Böylece bu olumlu sınıf iklim ortamı olumsuzla dönüşebiliyor. Tabi birinin üzgün olması, birinin bu gerginliği tüm sınıfa yansıyor. Bu şekilde de tabi sınıfta ufak ufak dağılmalar, çözümler olabiliyor.” (Ö10)

İkinci sınıf içi yaşanan zorluk olarak boşanmış anne baba çocuklarının sınıf iklimine olumsuz yansımaları Ö5 “Başka bir konu boşanmış anne baba, tek ebeveyn anne baba diyorlar ya. Bunlar çok sorun oluyor çünkü, özellikle erkek çocuklarda bu çok fazla sorun olabiliyor ya da anne yeniden biri evlenmişse. Pek birinci, ikinci sınıfta fark etmiyor ama üçüncü ve dördüncü sınıfa geçtiği zaman burada çocuklar, erkek çocuklar çok fazla yine uyum sorunu yaşıyor, öfke kontrolü, annesie çok fazla öfke duyabiliyor bu konuda. Bir de aile sadece yani farklı bizim kendi okulum için bahsediyorum. Farklı durumlar ortaya çıktığı zaman da bu çocuğu kontrol etmek çok zor oluyor. Bu da sınıf disiplinini bozabiliyor.” cümleleriyle dile getirmiştir.

Üçüncü sınıf içi karşılaşılan zorluklardan bireysel farklılıklarla ilgili Ö1 “Şimdi genel olarak olumlu bir sınıf iklimi oluşturduğumuzda burada bireysel farklılıklar bazen bunu çok etkileyebiliyor. Örneğin işte özel durumu olan çocuklar, ailesinde şiddet görmüş çocuklar ya da ilaç kullanan bazı özel eğitime gereksinim duyan çocuklar genellikle bu olumlu sınıf iklimini en çok etkileyen çocuklar.” şeklinde ifade etmiştir.

Ö2 olumlu sınıf iklimi oluştururken sınıf içi karşılaşılan zorluklarda yabancı uyruklu öğrencilerin yaşadıkları dil problemlerinin sınıf iklimini etkilediği vurgusunu yaparken görüşünü “*Ya da yabancı uyruklu çocuklar. Yabancı öğrenci çocukları mesela sınıf ortamında bazen dile hakim olmadıkları için ders işlerken, diğer arkadaşlarını etkileyecek şekilde davranabiliyorlar.*” cümleleriyle ifade etmiştir.

Öğretmenler diğer bir zorluk olarak öğrenci davranış problemlerini ortaya koymuşlardır. Öğretmenler bu konudaki görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

“Az önce söyledim, her çocuğun yapısı bir değil. Özellikle erkek öğrencilerimizde birazcık zorlanıyoruz açıkçası. Disipline etme konusunda zorlandığımı söyleyebilirim. Çocuklar söylediğin takdirde herhangi bir şey yapmıyorlar ya da hani birazcık daha ses tonunun yükselmesini bekliyorlar. Bazen bir yaptırım uygulamamızı bekliyorlar. Buldukları boşlukları değerlendirmeyi seviyor öğrenciler. Bu noktada da yani bazı öğrencilerin nasıl diyeyim sınıf kurallarına uymamaları konusunda zorluk çekiyorum diyebilirim.” (Ö3)

“Öğrenci davranışlarıyla ilgili bazen zorluklar yaşıyoruz. Yaşadığımız bu davranış sıkıntılarını çözemediğimizde veli ile iletişimde zorluklar yaşıyoruz.” (Ö4)

“Tabii ki davranış bozukluğu olan öğrenciler var. Okula, belli bir eğitimi alması gereken ve almamış olarak gelen öğrenciler var. Okul öncesi eğitim görmemiş öğrenciler var. Bunların hepsini yeni bir düzene oturtmak tabii ki çok zor. Özellikle davranış bozukluğu olan, öfke kontrolünü yapamayan, öfke kontrolü olan veya zorbalık kapasitesi olan öğrenciler öğretmeni en çok zorlayan durumlar.” (Ö5)

“Bu tarz hani dikkat çekmek amaçlı yaptığımız işte ne bileyim oyun olsun, şarkı söylediğiniz zaman bazen çocuklar çok fazla rahatlaşabiliyorlar. Hani biraz daha sürdürmek istiyorlar. Hani biraz toparlamak zor oluyor. Ama sonra da işte koyduğumuz kurallarla hani o oyun bitti artık, artık dersimize döneceğiz. İşte o konuyla ilgili artık giriş yapıyoruz mesela. Yani zorlandığım sadece o kısım oluyor bazen. Hani çocuklar dağılıveriyorlar hemen böyle oyuna kendini kaptırıp devam etmek istiyorlar. Sürekli oynamak istiyorlar. O yüzden yani olumsuz olarak onu söyleyebilirim.” (Ö15)

“Şimdi bazen birkaç çocuk var mesela, onlar sınıfta bizi rahatsız edebiliyorlar. Ya da teneffüste olan bir olay derse kötü bir şekilde yansıyor. Tabii bunun derse etkisini görüyoruz. Ben sinirleniyorum. O çocukla aramızda kötü bir bağ oluşuyor o anlık. Bu sınıfa da yansıyor. Tabi yansıtmamaya çalışıyoruz ama tabi insanız,

duygusalız. Duygularımızı yansıtıyoruz yani. Onlar, diğer çocuklar bunu görüyorlar. Üzüyorlar bazen bana. Bazen yapan çocuk da üzüyor. gelip benden hemen özür diler mesela. Öğretmenim tekrar yapmayacağım özür dilerim diye. Genelde o davranış bozukluğu olan çocuklar da böyle YouTube'dan gereksiz şeyler izleyen çocuklar. Onları da onların velilerine söylüyorum zaten. Bunlardan uzaklaştıralım diye. Bunlar sınıfta da huzuru bozuyor. Toplumsal kuralları da bozuyor diye. Yani genelde böyle zorluklarımız oluyor. Olumlu sınıf iklimi ortamını bunlar bozuyor yani. Bu davranışlar, çocuk davranışları bozuyor.” (Ö16)

“Aslında olumlu sınıfta karşılaşılan zorluk sadece öğrencilerin davranışlarıyla alakalı. Onlar arasında davranışsal yapılmaması gereken bir durum olduğunda sorunlar genelde buradan çıkabiliyor. Kazanma isteği ya da en önce bitirme isteği tarzında. Karşılaştığım sorun burada.” (Ö17)

Öğretmenler olumlu sınıf iklimi oluşumunda yaşanan zorluklar için veli özelliğini de vurgulamışlardır ve bazı öğretmenlerin görüşleri şu şekildedir:

“Öğrenci velisi, en çok karşılaştığımız zorluklar bunlar. Öğrenci velisi. Çünkü öğrencilerin hepsi bir düzen içerisinde ya da aynı tip şeklinde gelmiyorlar.” (Ö5)

Sınıfta karşılaştığımız zorluklar bazen veliden kaynaklı olabiliyor. Biz sınıfta öğrenciye anlatıyoruz. Sadece sınıfta uyguluyor. Eve gidince bunları uygulamıyor. Veliyle iş birliği içinde olursak, uyum içinde olursak, bunun geri dönüşünü olumlu bir şekilde alırız. Mesela, ödev yapmak en basitinden. Çocuğa ödev yapması için velinin uygun bir ortam, uygun bir zaman ayırması gerekiyor. Neden? Çünkü akşam buraya gideceğiz, şu işimiz var, bu işimiz var şeklinde çocuğa kısıtlı bir zaman sunmamalıyız. Bizim hafta içi çocuklar gelene kadar bütün işlerimizi halledip çocuklar geldikten sonra zamanımızı buna ayırmamız gerekiyor. Eğer çocuk okula uykusuz gelirse bunun sebebi velidir. Uykusuz gelirse çocuk uyuduğu için sınıfın iklimi bozulacak. Bunun sebebi de veli. Eğer çocuk ödevini yapmadan gelirse kendini mahcup hissedecek veya konuyu biz zaten pekiştirmesi için düzgün bir şekilde tekrar ederek yapmazsa, ertesi gün geldiğinde konuya eksik başlamış olacak. Yine sınıf iklimi bozulacak. O yüzden velilerimize maalesef çok iş düşüyor.” (Ö9)

“Olumlu bir sınıf iklimi oluştururken benim yaşadığım zorluklar genelde veli kısmında.” (Ö12)

“En büyük zorluk şu, en büyük zorluk veli ile olan iletişimde en büyük zorluk var.” (Ö14)

“Öğretmenim, şimdi benim bulunduğum bölgede aile bir kere, benim olumlu sınıf iklimi oluşturmamı engelleyen en büyük faktör aile. Başta ben hep şunu savunuyorum, keşke öğrenci velisi bizi seçtiği gibi biz de seçebilsek.” (Ö20)

Bir başka sınıf içi yaşanan zorluk olarak sosyo-ekonomik düzey farklılığının yarattığı olumsuzluğu, Ö12 *“Ayrıca başka zorluk olarak da öğrencilerin maddi düzeylerinin farklı olması sınıfa yansıyor. Özellikle sosyoekonomik düzeyleri düşük olan öğrenciler yaşantı eksikliği ve çevre eksikliğinden dolayı bazı şeyleri yaşamadığı için veya geç gördüğü için veya erişemediği için bu konuda sıkıntı yaşıyoruz. Biz öğretmenler, diğer veliler olarak bu öğrencilere yardımcı olmaya çalışıyoruz. Ama dediğim gibi ailesinde veya çevresinde veya yaşantı eksikliğinden dolayı görmediği, tatmadığı, yaşamadığı şeyler olduğu için ve diğer öğrencilerle akranlarından geç kaldığı için, bazı alanlarda maddi düzeylerin farklı olması bizi daha doğrusu öğrenciyi, sınıfı olumsuz etkiliyor.”* cümleleriyle ortaya koymuştur. Akran zorbalığı, olumlu sınıf iklimi oluştururken sınıf içi yaşanan zorluk olarak ortaya konmuştur. Öğretmenlerin bu konudaki görüşleri şu şekildedir:

“En çok akran zorbalığı, birbirlerine karşı uyguladıkları zorbalıklar karşısında sıkıntı yaşıyorum. Yani gün içinde, bazı derslerimin ilk yarısı sorunları çözmeye, davranışlarının yanlışlığı hakkında konuşma yapmakla geçiyor. Bu da çok yorucu oluyor. Hem dersin işlenişi hem çocukların psikolojik açıdan o günü sürdürmeleri açısından zor oluyor.” (Ö6)

“Benim sınıfımda akran zorbalığı yaşadığım zamanlar oluyor bazı öğrencilerim tarafından. Bu diğer zorbalık yaşayan öğrencimin dersten kopmasını sağlıyor. Bir öğrenci dersten koptuğu için de diğer bütün arkadaşları ona yöneliyor ve hani derse bağlamakta zorlanıyorum çocukları.” (Ö11)

Bir diğer yaşanan zorluk olarak öğrenci şikayetlerini ortaya koyan Ö19 görüşünü *“Olumlu sınıf iklimini oluştururken, dediğim gibi ilkökul seviyesinde en çok karşılaştığımız sorun akran ilişkileri. Ve günümüz çocuklarında ne yazık ki sokak oyunu, o sokak kültürü olmadığı için ne yazık ki arkadaşlık ilişkilerinde birazcık sıkıntılar yaşıyorlar. Biz de biraz arada kalıyoruz ve kendi sorunlarının da daha tek başlarına çözemedikleri için konuşma becerileri bu konuda gelişmediği için ne yazık ki hep şikayetle karşılaşıyoruz. Sınıf öğretmeni olarak en büyük problemimiz şikayetler.”* şeklinde dile getirmiştir.

Olumlu sınıf iklimi oluştururken yaşanılan diğerk bir zorluk olarak sınıf mevcutlarının fazla olması ortaya konmuştur. Sınıf mevcutlarının kalabalık olduğu sınıflarda olumlu sınıf iklimi oluşturmanın zor olduğu öğretdmenler tarafından vurgulanmıştır. Bu zorluk ile ilgili öğretdmen görüşleri şu şekildedir:

“Daha çok karşılaştığımız zorluklar burada mevcutlar çoksa mesela, olumlu bir sınıf iklimi oluşturmak daha zor oluyor. Müfredatın yoğun olması, sınıf mevcutları mesela bir yirminin, yirmi beşin üzerine çıktığı zaman olumlu sınıf iklimini oluşturmak daha zor oluyor. Çünkü bu olumlu sınıf ikliminde öğrencilerin görüşlerini alıyorsun, veya çeşitlendiriyorsun, yöntem tekniklerini çeşitlendiriyorsun. Her öğrencinin ilgi ve yeteneklerine hitap etmeye çalışıyorsun. Ama şey olduğu zaman, sınıf mevcudu fazla olduğu zaman müfredat yoğun olduğu zaman hani bunları çok yapamıyorsun.” (Ö8)

“Bu zamana kadar da genelde kalabalık sınıflarda zorluklar yaşadım. Onun da sebebi, kalabalık sınıflarda sınıf öğretdmeni olarak birebir öğrenciyle ilgilenirken gerçekten zor oluyor. Ve küçük yaş grupları olduğu için sınıfta sessiz bir düzen oluşturmak biraz zaman alıyor.” (Ö12)

“Hepsini bir arada kaynaştırabilmemiz için öncelikle sınıf mevcudu çok etkili. Ne kadar kalabalık olursa o birlik ve beraberliği kurmak o kadar zor oluyor.” (Ö13)

“Fiziksel olarak şartların el vermediği yerlerde, mesela sınıf mevcudunun fazla olduğu ya da işte gerekli teknik altyapının uygun olmadığı sınıflarda sınıf mevcudunun fazla olması ve sınıf teknik altyapısının yetersiz olması sınıfta öğrenmeyi zorlaştırması gibi öğretdmenin de motivasyonunu azaltacaktır. Bu tabii olumsuz bir etki yaratır.” (Ö18)

İkinci tema, sınıf içi yaşanılan zorluklarda uygulanan yöntemler olarak ortaya konmuştur. Bu yöntemlerden ilki olan kuralların belirlenmesine ilişkin Ö19, “Onun haricinde dediğim gibi kurallar, kuralları güzel oturtabilirsek başlangıçta birinci sınıfın ilk dönemi özellikle, o kuralları oturtmakta biraz zorlanıyoruz. Ama onu da istikrarlı ve tutarlı bir şekilde devam ettirip her gün hatırlattıkça, uyguladıkça o da zamanla oturuyor.” şeklinde görüşünü ifade etmiştir.

Öğretdmenler sınıf içi yaşadıkları zorluklara karşı uyguladıkları yöntemlerden ikincisi olarak öğretdmenin rehberlik etmesini vurgulamışlardır. Öğretdmenlerin görüşleri şu şekildedir:

“Bu tarz durumlarda öğrenciyi yanıma alıp rehberlik, ona rehberlik etme, bazen veliye rehberlik etme.” (Ö1)

“Bunlar karşısında neler yapıyoruz? Bu sorunu nasıl çözebiliriz ya da öğrenciyle birlikte oturup bu şekilde nasıl çözebiliriz diye iyi bir iletişimle çözmeye çalışıyoruz zorlukları.” (Ö4)

“Bunu hemen gidermek için konuşuyoruz. Yine birlikte konuşarak, karşılıklı. Nasıl olması gerektiğini anlatarak onlara olumlu bir sınıf iklimi oluşturmaya çalışıyoruz.” (Ö10)

“Bu sorun karşısında öncelikle mesela zorbalık yapan öğrenciyle iletişim kurmaya çalışıyorum. Sorunu belirlemeye çalışıyorum.” (Ö11)

Sınıf içi yaşanan zorluklar karşısında uygulanan bir başka yöntem olarak öğretmenler görüşlerinde veli iş birliğini vurgulamışlardır. Öğretmenler bu yöntemi, şu cümlelerle ifade etmişlerdir:

“İlk önce veliyle konuşuyoruz bu konuyu.” (Ö7)

“Sonuçta kötü örnek olan, dikkat dağınıklığı olan çocuklar var. Bunlar için aileyle iş birliği yapıyoruz.” (Ö8)

“O yüzden velilerimize maalesef çok iş düşüyor. Eğer velilerimiz bizimle işbirliği içinde olurlarsa, bu dediklerimizi yaparlarsa, olumlu sınıf iklimleri oluşacağına inanıyorum.” (Ö9)

“Eğer benim konuşmam yeterli gelmiyorsa veliyle iletişime geçmeye çalışıyorum.” (Ö11)

“Veliyle iletişimi iyi kurduğumuzda, veliye doğal ve içten olduğumuzda, veliye karşı veliyi iyi anlatabildiğimizde sorunu ve onunla birlikte çalışabildiğimizde öğrenci öğretmen veli üçgenini koruduğumuzda, sağlam tuttuğumuzda başarıya ulaşıyoruz. Eğer burada çatlak olursa orada sorun çıkıyor. Burada şöyle yapıyorum, veliye çok içten olduğumu, neden bunun böyle olduğunu, olayın kesinlikle kişisel olmadığını, öğrenci veli ve benim, üçümüzün bu sorunu çözmemiz gerektiğini, onun da bu üçgenin içinde olduğunu, onun katkısının çok önemli olduğunu, birlikte hareket etmemiz gerektiğini söylüyorum. Ve anlaşıyoruz, bu içtenliği yakalıyoruz genelde. Yakalayamadığımız çok az. Çünkü orada da çocuğu olduğu için veli ne olursa olsun

tabii ki yaklaşma eğiliminde, uzaklaşma eğiliminde değil. Onun eğilimi olumlu, pozitif yönde olduğu için olumlu bir yönde buluyoruz biz o ortak noktayı.” (Ö14)

Bir diğer sınıf içi zorluklarda uygulanan yöntem olarak rehber öğretmen desteği ortaya konmuştur. Öğretmenler sınıf içi yaşanan zorluklarda ebeveyn desteğiyle çözmedikleri noktada rehber öğretmen desteğini vurgulamıştır. Ö1 “Anne ve babayla gereken yerde beraber rehber öğretmenlerimizi devreye sokuyoruz.” cümlesiyle görüşünü ifade ederken, Ö7 “Ama bazen çocuğun karakteriyle ilgili sivri bir karakter olabiliyor, kurallara uyma konusunda sıkıntı yaşayabiliyor. İlk önce veliyle konuşuyoruz bu konuyu. Veliyle beraber çözebilirsek çözmeye çalışıyoruz, çözemezsek bu konularda rehber öğretmenimizden yardım ediyoruz.” şeklinde ifade etmiştir. Ö8 de rehber öğretmenden aldığı desteği “Bu zorlukları daha az indirgeyebilmek adına mesela dediğim gibi dil konuşma bozukluğu olan veya kötü davranışı olan arkadaşlarına da sonuçta kötü örnek olan, dikkat dağınıklığı olan çocuklar var. Bunlar için rehber öğretmenimizle işbirliği yapıyoruz, aileyle işbirliği yapıyoruz. Gerekli yerlere yönlendirmeleri gene rehber öğretmenimizden destek alarak bunları yapıyoruz.” cümleleriyle ortaya koymuştur.

Ö2, olumlu sınıf iklimi oluştururken karşılaşılan zorluklar karşısında, sorun yaşayan öğrencinin aktif kılınmasını vurgulamıştır. Bu vurgusunu da “Ve onu olumsuz yöne çekmemek için yani onu dersten koparmamak adına bu yaşanan problemi kurtarmaya çalışmak, öğretmenin görevi. Burada ne yapıyoruz? Orada belki o anda diğer çocukların dikkatini başka bir yöne çeviriyorum. Onun derse bir şekilde katılmasını sağlıyorum. Ya da yapamasa bile, ona bir görev veriyorum. Yapamasa bile ya da doğru cevap veremeyeceğini bilsem bile mutlaka ona söz hakkı veriyorum. Ya da tahtaya kaldırıp kendini ifade etmesini sağlıyorum. Örneğin matematik dersinde çıkartma yapıyoruz. Arkadaşlarının da onu desteklemesini istiyorum.” görüşüyle ortaya koymuştur.

Ö3, sınıfta karşılaşılan zorluklar karşısında uyguladığı yöntemlerden biri olarak, davranış düzenleme yöntemi olarak mahrum bırakmayı görüşünde bildirmiş ve bu doğrultuda “Bu noktada da, yani bazı öğrencilerin nasıl diyeyim, sınıf kurallarına uymamaları konusunda zorluk çekiyorum diyebilirim. Bu doğrultuda da bazen yaptırımlar uygulayabiliyorum. Mahrum bırakma diyorum. Mahrum bırakma. Teneffüsten mahrum bırakıyorum. Bazen bir oyundan mahrum bırakıyorum. Ya da sınıf içi oyunlarımız oluyor, materyaller. Onlardan mahrum bırakıyorum. O şekilde devam ediyoruz.” şeklinde ifade etmiştir. Ö6 ise davranış düzenleme yöntemini “Fiziksel olarak birbirlerine zarar vermişlerse eğer mutlaka barıştırıp, kucaklaştıırıp birbirlerinden özür dilemelerini sağlamaya çalışıyorum, tatliya bağlıyoruz. Yani tatliya

bağlamaya çalışıyoruz ki aralarındaki gerginlik, aralarındaki gerilim o günü etkilemesin, onları, sınıf düzenini bozmasın, onları üzmesin diye uğraşmaya çalışıyorum.” şeklinde açıklamıştır.

Sınıfta karşılaşılan zorluklar karşısında uygulanan son yöntem olarak fiziksel koşulların soruna göre düzenlenmesi görüşü ortaya konmuştur. Ö12 “*Bu zamana kadar da genelde kalabalık sınıflarda zorluklar yaşadım. Onun da sebebi, kalabalık sınıflarda sınıf öğretmeni olarak birebir öğrenciyle ilgilenirken gerçekten zor oluyor. Ve küçük yaş grupları olduğu için sınıfta sessiz bir düzen oluşturmak biraz zaman alıyor. Bundan ötürü kalabalık sınıflarda yaşadığım zorluklar karşısında şöyle, genelde oturma düzenine dikkat ediyorum. Kız ve erkek oturtmaya çalışıyorum. Ve sürekli yer değiştiriyorum.*” cümleleriyle bu görüşünü ortaya koymuştur.

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi olan sınıf öğretmenlerin olumlu sınıf iklimi oluşturmada sınıf yönetiminin etkisine ilişkin görüşleri çerçevesinde 6 adet soru sorulmuş ve araştırma bulgularına aşağıda yer verilmiştir.

4.2.1. Olumlu Sınıf İkliminin Oluşumunda Fiziksel Koşulların Önemine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tablo 4.2.1 Olumlu Sınıf İkliminin Oluşumunda Fiziksel Koşulların Önemine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tema	Kodlar	Öğretmen Görüşleri
Fiziki durum	Isı ve ışık	Ö1, Ö2, Ö4, Ö6, Ö8, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö20
	Sınıfların havalandırılması	Ö7, Ö12, Ö18
	Sınıfların genişliği	Ö1, Ö2, Ö7, Ö12, Ö18
	Renk	Ö3, Ö10, Ö12, Ö14, Ö17
	Panoların görselliği	Ö10, Ö15,
	Ev gibi düzenlenen sınıf ortamı	Ö3, Ö6, Ö10, Ö20
	Öğrenci sayısı	Ö4, Ö5, Ö7, Ö9, Ö11, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö19
	Oturma düzeni	Ö4, Ö1, Ö5, Ö7, Ö8, Ö12, Ö14
	Dikkati bozan, dağınık öğelerin düzenlenmesi	Ö5, Ö6, Ö8, Ö12, Ö13, Ö14, Ö17
	Ders araç gereçlerinin yeterli olması ve düzenlenmesi	Ö8, Ö19
Fiziki durum sorunları	Isı ve ışık sorunu	Ö1, Ö2, Ö4, Ö6, Ö9, Ö12, Ö15, Ö20
	Sınıf genişliği sorunu	Ö1, Ö18
	Gürültü sorunu	Ö8, Ö10
	Sınıf mevcudu sorunu (Azlık-çokluk)	Ö4, Ö5, Ö9, Ö13, Ö15, Ö16, Ö19
	Kız erkek sayısının eşit olmaması	Ö7

Tablo 4.2.1’de olumlu sınıf iklimi oluşumunda fiziksel koşulların önemine ilişkin öğretmen görüşleri yer almaktadır. Fiziki durum ve fiziki durum sorunları olmak üzere iki tema üzerinden ele alınmaktadır.

Araştırma bulgularına göre ilk tema olan fiziki durum ile ilgili ısı ve ışık, sınıfların havalandırılması, sınıfların genişliği, renk, panoların görselliği, ev gibi düzenlenen sınıf ortamı, öğrenci sayısı, oturma düzeni, dikkati bozan, dağınık öğelerin düzenlenmesi, ders araç gereçlerinin yeterli olması ve düzenlenmesi özellikleri vurgulanmıştır.

Fiziki durum ile ilgili ilk olarak ısı ve ışık özelliğinin olumlu sınıf ikliminde gerekli bir yere sahip olduğu görülmektedir. Bu konuda öğretmenlerin görüşleri şöyledir:

“Olumlu sınıf iklimine katkısı o fiziki ortamın çok önemli. Fiziki ortam dediğimizde, bunu fiziki ortamın olumlu ve olumsuz yönlerine çeşitlendirecek olursak, olumlu yönleri bir sınıfın ışık alması, ısı, yeteri kadar ısı alması.” (Ö1)

“Fiziksel koşulları çok önemli bence. Sınıfın ısı durumu da.” (Ö4)

“Isı, sınıfın yeteri kadar ısınması yani ne çok soğuk ne çok az ısıda olması, yeterli ışık alması çok önemli. Mesela benim sınıfım büyük bir sınıf ve öğrenci sayısının sayım 30’dan az, 20 öğrencim var. O yüzden ben sınıfta yaptığım etkinlikleri çok rahat uyguluyorum sınıfta alan olduğu için. Sınıfım bir de çok ısınan, güneş gören bir sınıf. Genelde gün ışığından faydalaniyorum. O yüzden ışık konusunda da bir sıkıntı yaşamıyorum sınıfta. Yani genelde çocukları hep derse motive edebiliyorum.” (Ö11)

“Sınıfın genellikle güneş almasını yeğliyorum. Işık çok önemli.” (Ö12)

“Ondan sonra temiz bir ortam olması, ısısı, gün ışığı alması bunların hepsi çok etkili.” (Ö13)

“Çok güneş alan bir yerde değiliz. Bu açıdan da çocuklar sınıfta her zaman rahat olabiliyorlar. Işık yeterli. Bu fiziksel koşulların olumlu olduğu sürece çocuklar sınıfta kendilerini gayet güzel hissediyorlar, iyi hissediyorlar.” (Ö17)

Bir başka özellik olan sınıfların havalandırılmasına ilişkin Ö7 “Yine çocukların dolaşabileceği, nefes alabileceği bir ortam olmalı. Pencere sayısı yeterli olmalı. Havalandırılma konusunda sıkıntı yaşanmamalı. Ne çok sıcaktan etkilenmeli ne de soğuktan etkilenmeli. Fiziksel koşullar tam olmalı ki çocukları derse güdüleyebilelim.” cümleleri ile görüşünü ifade ederken, Ö12 “Sınıfı sürekli derslerde de havalandırıyoruz. Çünkü çok kalabalık olduğumuz zaman, birbirimize nefesimiz karıştığı zaman sınıf çok havasız oluyor. Otomatikmen çocukları ve beni de olumsuz anlamda etkiliyor. Teneffüslerde de sürekli sınıfı havalandırıyoruz. Mevsim olarak hiç fark etmiyor.” şeklinde görüşlerini bildirmiştir. Ö18 bu durumda öğrencilerin daha rahat olduğunu “Olumlu sınıf iklimi oluştururken fiziki şartlar elbette ki bütün insanlar için de geçerli olan bir olgu. Yeterli ışık alan, temiz havayı barındıran bir sınıfta insan da tabii ki daha rahat hareket ediyor.” cümleleriyle vurgulamıştır.

Fiziki durum ile ilgili sınıfların genişliği özelliği ortaya konmuştur. Öğretmenlerden bazıları sınıf büyüklüğünün önemli olduğunu vurgulamış ve bu durumu şu ifadelerle dile getirmiştir:

“Benim şu anki sınıfım küçük bir sınıf. O yüzden öğrenci sayım da şu an on üç. Sınıf küçük olduğu için öğrenci sayısı bizim avantajımız.” (Ö2)

“Bir kere sınıf büyüklüğü ideal olmalı.” (Ö7)

“Sınıfın yeterli büyüklükte olması çok önemli bence ve öğrenci sayısının büyüklüğüne göre yeterli olması.” (Ö11)

Öğretmenlerden bazıları ise sınıf büyüklüğünün öğrenciler sınıf içi etkinlik yaparken avantaj ve kolaylık sağladığını vurgulamıştır. Ö12 bu durumu *“Sınıf, özellikle sınıfın büyüklüğü çok önemli bir faktör. Mesela kalabalık sınıflarda sınıfın büyük olması gerekiyor. Ama sınıf mevcutları az olduğu zaman, sınıfın büyüklüğü de öğrencilerin sınıfta etkinlik yaparken hareket alanını genişlettiği için öğrenciler etkinliklere daha kolay katılabiliyor.”* şeklinde ifade ederken, Ö18 *“Sınıfın genişliği, sınıf içi etkinlikler de bize çok çok avantaj sağlıyor.”* cümlesiyle belirtmiştir.

Olumlu sınıf ikliminin oluşumunda fiziksel koşulların düzenlenmesine ilişkin renk özelliği ortaya konmuştur. Bu bağlamdaki öğretmen görüşleri şöyledir:

“Renkli, cıvı cıvı. İşte içinde çiçeklerin olduğu, farklı rengarenk materyallerin olduğu duvarların güzel bir şekilde hani sadece çizgi film karakterleriyle boyanmış duvarlardan bahsetmiyorum. Yani daha sade ama sıcak tonlarda boyanmış bir duvar olabilir.” (Ö3)

“Sınıfın renklerinin, duvar renkleri bile çocukları çok yakından etkiliyor. Sınıfın duvarının açık renkler, açık tonlarda olması.” (Ö10)

“Sınıfın duvar renkleri de açık renklidir. Çünkü dikkat çekebilmek için ve çocukları toparlayabilmek için açık renklerin daha önemli olduğunu düşünüyorum.” (Ö12)

Bir başka özellik olan panoların görselliğinin, kalıcı öğrenme sağladığı vurgulanmıştır. Bu bağlamda Ö10 *“Özellikle görsel panolar. Yani şimdi bizlerin sınıflarda işte hayat bilgisi, fen bilimleri, matematik, türkçe gibi, resim gibi, görsel panolar gibi özel köşelerimiz var. Yaptığımız bütün çalışmalarla ilgili çocuklarımızın hazırladığı posterler, çeşitli görselleri biz o panolarda sunuyoruz. Çocuklar bu görsellerle birlikte de zaten daha etkili, kalıcı bir öğrenme sağlıyorlar. Yaptığı çalışmanın sergilendiği, sergilenmesi ona ayrı bir özgüven veriyor. Bu da çocuğun yine olumlu bir sınıf iklimi ortamında çalışmasını sağlıyor.”* cümleleriyle görüşünü ifade ederken, Ö15 *“Bir de panolar mesela çok önemli bence. Öğrencilerin her zaman görebileceği gerçek görsellerin olması. Fiziki ortam açısından bence önemli. Yani bir boş pano. Öğrencilere bence dolu olmalı panolar. Her dersle ilgili bir şeyler olmalı ki çocukların akılda kalıcı olabilmesi için, mutluluk olması için.”* cümleleriyle görüşünü ifade etmiştir.

Ayrıca sınıf düzeni ile ilgili ev ortamı gibi düzenlenen sınıf özelliği ortaya konmuştur. Öğretmenler görüşlerinde öğrencilerin evindeymiş gibi hissetmelerinin önemine vurgu yapmışlardır. Bu konudaki öğretmen görüşleri şöyle ifade edilebilir:

“Az önce söylediğim gibi çocuk kendini rahat hissetmeli bence. Evindeymiş gibi hissetmeli. Bu sebeple birazcık daha hani soğuk bir ortam değil de sıcak bir ortam.” (Ö3)

“Genel olarak yaşadığımız mekanlar, evlerimiz bizim için önemlidir. Sınıf da çocuklar için ikinci bir ev. Yani günün uyanık olarak geçirdikleri büyük bir bölümünü okulda, sınıfta geçirdikleri için derli toplu, düzenlenmiş ortamların derste motive ve katılım açısından etkili olduğunu düşünüyorum.” (Ö6)

“Hani görüşmenin başında söylediğim gibi, olumlu sınıf ikliminin oluşumunda fiziksel koşullar. Benim ilk önceliğim sınıf ortamının dediğim gibi çocuğun evi gibi, yuvası gibi olması, sıcak bir ortam olması.” (Ö10)

“Kendilerini evde ne mutlu ediyorsa oyuncak dahil. Belki saçma da gelebilir öğretmenim ama çocuklara hep eviniz burası diyorum ya. Çocuk evinde en sevdiği oyuncak, materyali, odasında ne varsa getiriyor. Odası gibi, evi gibi görünsün, hissetsin istiyorum.” (Ö20)

Fiziksel koşulların düzenlenmesinin olumlu sınıf ikliminin oluşumundaki önemine ilişkin öğretmen görüşlerinde öğrenci sayısı özelliği de tespit edilmiştir. Ö9 *“Aslında sınıfın kalabalık olması bir yönden iyi, bir yönden de kötü. Artı yönleri de var, eksi yönleri de var. Nedir? Artı yönünden daha çok söz hakkı alır çocuk.”* diye görüşünü ifade ederken, Ö14 *“Sınıfın fiziksel ortamı çok önemli. Çünkü görsel algı hepimiz için çok önemli ve estetik bilinç çok önemli. Bizim için, büyükler için de, çocuklar için de çok önemli. Ben öğretmen olarak benim için önemli, öğrencilerim için de önemli. Fiziksel ortamda çok kalabalık bir sınıf istemiyorum.”* şeklinde görüşünü dile getirmiştir.

Öğretmen görüşlerine göre fiziksel koşulların düzenlenmesinin önemine ilişkin özelliklerden bir tanesinin oturma düzeni olduğu tespit edilmiştir. Bu konudaki öğretmen görüşleri şu şekildedir:

“Oturma şekli sınıf düzeni olabilir. U oturma şeklinde daha çok verim almıştım kullandığım zaman da.” (Ö4)

“Ya da bence bizim çocukluğumuzda olduğu gibi küme düzeni belki daha etkili olabilirdi. Çünkü bir süre sonra öğrenciler artık birbirine saygı duymaya başladığında grup arkadaşının kim olduğunu fark ederek beraber çalışma imkanları buluyorlar. Bu yüzden belki küme düzeni daha iyi olabilirdi.” (Ö5)

“Oturma düzeninde de genelde ben çocukların isteğine bırakıyorum ama arada yer değiştiriyoruz ve sene içerisinde mesela kimse aynı oturduğu arkadaşıyla oturmuyor. Farklı arkadaşlar deniyorlar, böylelikle birbirlerini daha çok tanımak ve arkadaşlık kurma fırsatları da oluyor. Bunun da olumlu etkilediğini düşünüyorum. Bir de oturma düzeninde her hafta bir sıra arkaya kayıyorlar. Hiçbir öğrenci sabit bir yerde kalmıyor. Böylelikle o öne geçti, ben arkada kaldım gibi şikayetler de olmuyor. Adalet duygusu da buradan yüklenmiş oluyor çocuklara. Olumlu olduğunu düşünüyorum.” (Ö7)

“Yani sınıfın fiziksel koşulları deyince oturma düzeni mesela. Çocukları bir küme şeklinde, gruplar şeklinde oturttuğumuz zaman tahtayı daha iyi görebiliyorlar. Zaten bu olumlu sınıf ikliminde öğrenciler arası ilişkiler, onların arasındaki diyalog, işbirliği, yardımlaşma, dayanışma, paylaşma bunlar da önemli olduğu için daha çok küme şeklinde oturdukları zaman buna yani direkt buraya yönelmiş oluyorsun. O yüzden mesela oturma düzeni küme şeklinde olabilir.” (Ö8)

“Oturma düzeninde genellikle U düzeni yapmaya çalışıyorum. Geleneksel sıra düzenlerinden oldukça uzak durmaya çalışıyorum veya grup düzeni kurmaya çalışıyorum ve dediğim gibi sürekli yer değiştirme gereksinimi duyuyorum.” (Ö12)

“Sınıf mevcudu önemli. Sınıf mevcudunda yerleşim çok önemli. Sınıf mevcudumuz fazlaysa ona göre bir yerleşim planı yapıyoruz. Sınıf mevcudumuz daha azsa, uygunsa daha farklı u yöntemi ya da klasik düzen kullanıyoruz sınıfımız yüksekse, sayımız yüksekse. U yöntemini, U biçimini seçiyoruz. Ara sıra bunu değiştiriyoruz. Tekrar klasiğe dönüyoruz. Tekrar sıralarımızı değiştiriyoruz.” (Ö14)

Öğretmen görüşlerine göre tespit edilen diğer bir özellik dikkati bozan, dağınık öğelerin düzenlenmesi olduğu ortaya konmuştur. Öğretmenler görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Sınıf ortamı, tabii ki gözü bozacak şeyler olmamalı. Dikkati dağıtacak araç, gereçler, her şey bir düzen içerisinde olmalı. Dikkati dağıtacak şeyler olmamalı. Öğrencinin dikkati dağılmamalı tahtaya bakarken ya da sizi dinlerken.” (Ö5)

“Kirli, araç gereçleri çalışmayan, iyi ısıtılmamış ya da iyi soğutulmamış, panoları düzenlenmemiş sınıfların çocukların dikkatini dağıtabilecek uyaranlar açısından dezavantaj yaşatabileceğini düşünüyorum. O yüzden fiziksel ortamın düzenlenmesinin, olumlu sınıf ikliminin oluşturulmasında etkili olacağını düşünüyorum.” (Ö6)

“İşte bir klimanın su damlatması, klimanın çok yüksek sesle çalışması, kapının bozuk olması, açılıp kapanmaması, ondan sonra mesela derslerin bölünmesi, çeşitli gerekçelerle derslerin bölünmesi etkiliyor. Işık mesela. Bazen bir lamba oluyor yanıp yanıp sönüyor. Bir lambanın yanıp yanıp sönmesi bile çocukların yani tüm motivasyonunu, tüm dikkatini dağıtan şeyler. O nedenle sıralar mesela, sıraların ve masaların kırık olması, sıra arkalarının kırık olması, vidalarının çıkmış olması veya sıra altlarının düşmesi. Bunlar küçük yaş grubunun özellikle dikkatini çok çabuk dağıtan şeyler. Bunları da düzenlemek lazım. Bunları düzenlemeye çalışıyoruz.” (Ö8)

“Hepsinin örneğin eşyalarını koyabileceği düzenli dolapları falan olsa daha detaylı çocukların sıraları daha konfor o ergonomik yapılarına uygun sıralar olsa daha uygun olumlu sınıf iklimi olabilir.” (Ö13)

“Sınıfın fiziksel ortamı çok önemli. Çünkü görsel algı hepimiz için çok önemli ve estetik bilinç çok önemli. Bizim için, büyükler için de çocuklar için de çok önemli. Ben öğretmen olarak benim için önemli, öğrencilerim için de önemli. Fiziksel ortamda çok kalabalık bir sınıf istemiyorum. Az materyal kullanılsın ama kaliteli ve estetik yüzü olan materyaller kullanılsın istiyorum. Sınıfı gereksiz eşyalarla doldurmaktan kaçınıyorum. Onları geri dönüşüme ayırıyoruz. Kitaplarımız fazla olduğunda hemen geri dönüşüme götürüyoruz. Kalabalık olmasına izin vermiyorum. Dolapların düzeni önemli. (Ö14)

“Fiziksel koşullar gerçekten çok önemli. Benim sınıfımda geçen sene yapmak istediğim bazı değişiklikler vardı. Bir türlü yapamıyordum. Ama bu sene artık baktım bir şey değişmiyor, en azından bir denemek için başladım ve bu seneki olumlu sınıf ortamıyla daha güzel oldu ve çocuk da kendini iyi hissettiğini görünce bu derslere, öğretmene de yansıdı. Çocuk iyi ortamda olmak istiyor ve her geldiğinde sabah okula gelmek istediğini görebiliyorsunuz. O yüzden ortam çok önemli. Rengiyle, materyalleriyle, düzeniyle çok önemli.” (Ö17)

Fiziksel koşulların düzenlenmesiyle ilgili fiziki durum temasının en son özelliği olan ders araç gereçlerinin yeterli olması ve düzenlenmesi ortaya konmuştur. Ö19 bu bağlamda

görüşünü” *Bunun harici dediğim gibi sınıfımızdaki aydınlatmalar olsun, genel sıra, masa, tahta, akıllı tahta gibi elektronik, teknolojik, donanımsal her şeyimiz zaten mevcut. Tabii ki bunlar eğitim öğretimi, sınıf iklimini etkileyen şeyler. Ekstra kendimiz de zaten bir şekilde sınıf velilerimizin katkılarıyla, sınıfımıza değişik materyaller, kendi çabalarımızla yapıyoruz ya da öğrencilere yaptırıyoruz. Bu şekilde donanımsal olarak sınıfımıza elimizden geldiğince bütün katkıyı sunuyoruz ki hem eğitim-öğretim sürecinde işimiz kolaylaşsın, hem çocuklar görsel olarak rahat edebilsinler sınıf ikliminde. Ayrıca görsel olarak her şeyi görsünler, ulaşınsınlar ki eğitim-öğretim amacına ulaşınsın”* şeklinde ifade etmiştir.

Olumlu sınıf ikliminin oluşumunda fiziki koşulların düzenlenmesine ilişkin öğretmen görüşlerinde ikinci tema olarak fiziki durum sorunları ortaya konmuştur. Bu tema kapsamında ısı ve ışık sorunu, sınıf genişliği sorunu, gürültü sorunu, sınıf mevcudu(azlık-çokluk) ve kız-erkek sayısının eşit olmaması olmak üzere beş özellik ortaya konmuştur.

Bu özelliklerden birincisi ısı ve ışık sorunudur. Isı ve ışık durumun fazla ya da az olmasının sınıfa olumsuz yansıdığı belirtilmiştir. Olumlu sınıf ikliminin oluşumunda bu sorun aşağıda yer alan ifadeler doğrultusunda ifade edilmiştir:

“Biz Antalya’da yaşadığımız için özellikle güney cephepedeki arkadaşlarımızın, yine bizler güney cepheye düştüğünde sınıflarımız, sınıf değişikliği yapıyoruz çünkü sürekli okul içerisinde sirkülasyon halindeyiz. Güney cepheye düştüğümüzde en büyük sıkıntımız bizim perdeyi kapatsak dahi, Antalya şartlarında klimayı açsak dahi, o sıcaklıkla bazen baş etmemiz, bizler baş etsek dahi öğrencilerin baş etmesi mümkün olmuyor. Bu öğrencilerde stres dediğimiz, gerginlik dediğimiz, huzursuzluk dediğimiz bir ortam oluşturuyor. Bu da bizler için dezavantaj.” (Ö1)

“Ama onun dışında sınıfım çok güneş alıyor. Dışarıdan gelen o güneş, pencere kenarındaki çocukları çok olumsuz etkiliyor. Çünkü çalışan klima bütün sınıfta yok. Fakat pencere kenarındakiler güneşin etkisiyle çok daha sıcaklıyorlar. Ve bu onlarda dersten kopmalara sebep oluyor.” (Ö2)

“Fiziksel koşullar çok önemli bence. Sınıfın ısı durumu, çok sıcak sınıflarda öğrenciler ders dinlemekte zorlanıyorlar. Aynı şekilde soğuk sınıflarda. Bence güneş alması da çok önemli. Çünkü ben bu konuda sıkıntı yaşıyorum. Sınıf da okulda kuzey cepheli sınıf. Çok az güneş alan ve sürekli karanlık bir ortamın olduğu. Yani sınıf ışığını kullanmak zorundayım sürekli. Sınıftaki ışık biraz bizi yoruyor. Işığı kapattığımızda karanlık ortam daha çok çocukların derse odaklanmasını zorlaştırıyor. Işık konusunda

sıkıntı yaşıyoruz. Bir de kuzey cephe olduğumuz için sınıfımız çok fazla ısınan bir sınıf değil. Bazen klimalar da soğuk havalarda yetersiz kalıyor, elektrik gittiğinde falan. Isı konusu da çok önemli bence. Çünkü bu durumlarda çocuklar sürekli bunları dile getirdikleri için derse odaklanmakta çok güçlük çekiyorlar. Yani dersten sürekli kopmak durumunda kalıyoruz.” (Ö4)

“Eğer elektrik kesilirse ve jeneratör yoksa çoğu okulda belki var bilemiyorum ama bizim çalıştığımız okulda jeneratörümüz yok. Eğer elektrik tüm gün gelmeyecekse bu birincisi sizin için büyük problem ısı ve ışık yönünden, yağmurlu bir günde ve soğukta.” (Ö9)

“Sınıf, kış veya yaz mevsimi olsun, sınıf çok fazla sıcak olduğu zaman hem çocukların uykusu geliyor hem de çocukları olumsuz anlamda etkiliyor.” (Ö12)

“Mesela çocuklar eğer ki klima ya da herhangi bir ısınma aracı sınıfı ısıtmıyorsa üşüyorlar. Üşüdük falan deyip mesela konsantre olamıyorlar. Ya da çok sıcak olayı, yazın mesela. Mayıs ayında, yaşayacağız şimdi yavaş yavaş. O konuda etkisi olumsuz olabiliyor. Konsantre olamıyorlar derse. Sıcakladık, öf, püf deyip mesela hani şey yapamıyorlar. Derse konsantre olamıyorlar. Bu açıdan olumsuz etki yaratıyor sınıf ortamının bu şekilde olması.” (Ö15)

“Ben karanlık bir sınıf tercih etmek zorunda kaldım. Bana verilen o sınıf dört senedir aynı. Herkesin sınıfı değişiyor. Ben hiç kuzey cephesi dışında bir sınıf almadım. O zaman ne oluyor öğretmenim? Karanlık. Güneş almıyorsunuz. Perde hep açık kalmak zorunda. Perde açık kalınca ne oluyor öğretmenim? Dışarıyı seyrediyor çocuk. Dikkati dağılıyor.” (Ö20)

Fiziksel durumda yaşanan sorunların ikincisi olarak sınıf genişliği sorunu ortaya konmuştur. Ö1 bu sorun bağlamındaki görüşünü “Yine ben kendi okulum ve kendi sınıfım adına yeni bir okulda çalışıyorum ama yeni bir okul olmasına rağmen bulunduğumuz bölge göç alan bir bölge olmasına rağmen, sınıflarımız bizlerin çok küçük konumlandırılmış. Bu küçük konumlandırma da bizlere ne gibi zorluk yaşıyor? Benim sınıfım otuz sekiz kişi. Benim mesela tahtada konuyu anlatabileceğim, hatta bugün en çok yakındığım şeylerden bir tanesi öğretmen masamı konumlandırabileceğim ya da öğretmen masama dahi geçip oturabileceğim bir nokta yok. Ders esnasında öğrencilerle iç içe gibiyiz ve bu esnada tabii kuyruk oluşuyor bizlerin sırasında. En arkadaki öğrenci uzun boylu dahi olsa fiziki anlamda görmekte zorluk yaşayabiliyor. Mesela kapının ağzındaki öğrencim akıllı tahtayı açtığımızda, oradan bir ders

işleme ihtiyacı duyduğumuzda, tahtanın yansımından dolayı tahtayı görmekte zorlanıyor. Yani bizler için sınıfın fiziki ortamı çok önemli.” şeklinde ifade etmiştir. Ö18 ise bu bağlamdaki görüşünü “Havanın kapalı olduğu zamanlarda ya da aşırı sıcak olduğu zamanlarda dışarı çıkamadığımızda sınıf içerisinde etkinlikler yapıyoruz. Bunları yapacak alan olmayınca çocuklar çok sıkılıyor, etkinlik yapamıyoruz.” şeklinde ifade etmiştir.

Fiziki durum sorunu olarak üçüncü özellik gürültü sorununu Ö8 “Öğrenci motivasyonunun, dikkatini dağıtan şeyler mesela bir klimanın sesi. Ben mesela bu aralar ne yapıyorum? Klimanın sesi çalıştığı için öğrencilerin sesleri duyulmuyor. Çocuklar zaten küçük yaşta olduğu için kısık sesle konuşuyorlar. Sesleri duymuyor. Ben mesela klimayı kapatmak zorunda oluyorum bazen. Yani bu çok küçük detaylar bile aslında önemli. Bizleri engelleyen şeyler yani.” cümleleriyle ifade etmiştir.

Dördüncü fiziki sorun özelliği olarak, sınıf mevcudu sorunu ortaya konmuştur. Bu sorunla ilgili öğretmen görüşleri şöyledir:

“Çünkü çok kalabalık bir sınıf da okuttum ben. 48 öğrenciyle başlamıştım. Çoğu okulda şu sorun işliyor, unuttuğumuz öğrenci olabiliyor. Yani sessiz kalan, silik kalmış öğrenciler olabiliyor. Bu öğrencilerin davranışlarını gözlem yapmakta zorlanıyorsunuz ya da unutmuş olabiliyorsunuz. Yani bunun eksisi bu, kalabalık olunca. Çünkü diğer öğrenciler bazen, aktif öğrenciler çok fazla zamanınızı alabiliyor. Bunlar çok zamanınızı aldığı zaman diğer öğrenciler unutulabiliyor. Az olduğu zaman da şöyle bir etkisi oluyor. Dersi doldurma açısından sorun olabiliyor. Çünkü etkinlik yapacaksınız, yeterli öğrenci yok. Daha çok zaman ayırmış, bazı öğrenciye daha iyi öğretim oluyormuş gibi oluyor ama olmuyor. Takım oluşturacaksınız, takım çıkmıyor. Ya da gruplar oluşturacaksınız, gruplar oluşmuyor.” (Ö5)

“Eksi yönleri de var. Özellikle beden eğitimi derslerinde sınıf sayısının az olması bizim grup oyunları oynamamıza engel oluyor. Biz yine karşı sınıflarla paslaşma yapıyoruz. İşte ikinci sınıflar üçüncü sınıflarla bir araya gelebilir ya da birinci sınıflar ikinci sınıflarla bir araya gelebilir.” (Ö9)

“Fiziksel koşullar olarak benim için yine en başta sınıf mevcudu geliyor. Sayımız fazla olduğu zaman zorlanıyoruz.” (Ö13)

“Fiziki ortam bence şöyle, mesela ortalama olarak, sınıfın ortalaması mesela yirmi sayıyı geçmemeli bence. Çünkü öğrenci kalabalıklığı olduğu zaman, o zaman bence diğer öğrenciler arasında da bir sıkıntı yaşanıyor.” (Ö15)

“Buradan da on kişi daha gelince otuz dokuz, kırka çıktık yani. Bu beni çok etkiliyor, çocukları da çok etkiliyor. Yani şimdi ders kırk dakika olduğu için, her çocuğa bir dakika gibi bir süre kalıyor. Gün, altı ders mesela. Sadece o gün, çocukla altı dakika ilgilenabiliyorum mesela. O sınıfın kalabalık olması birinci sorunumuz” (Ö16)

“Ama tabii ki öğrenci sayılarımız biraz burada kalabalık. Öyle olduğu için oturma planında çok düzenleme yapamıyoruz. Sıralarımız geniş sıralar olduğu için U düzeni ya da küme şeklinde oturma ne yazık ki biraz zor oluyor. Sayılarımız otuzun üzerinde olduğu için.” (Ö19)

Olumlu sınıf ikliminin oluşumunda fiziki sorunların sonuncusu kız-erkek sayısının eşit olmaması Ö7 tarafından ortaya konmuştur ve bu sorunun oluşturduğu durumu “Sınıf sayısında kız erkek sayısının eşit olması çok önemli. Kızların, kız sayısının fazla olduğu sınıflar daha pasif ya da daha durağan olurken erkek sayısının fazla olduğu sınıflar ise daha hareketli oluyor ve kural tanımamazlık fazla oluyor. Onlar sıkıntı yaşıyor.” şeklinde ifade etmiştir.

4.2.2. Olumlu Sınıf İklimi Oluşumunda Plan, Program Etkinliklerinin Öneme İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tablo 4.2.2. Olumlu Sınıf İklimi Oluşumunda Plan, Program Etkinliklerinin Öneme İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tema	Kodlar	Öğretmen Görüşleri
Plan, Program etkinliklerinin olumlu yönleri	Dikkat sağlama	Ö1, Ö2, Ö6, Ö19
	Kazanımlarının yetiştirilmesi ve etkin zaman yönetimi	Ö3, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö13, Ö14, Ö15, Ö17, Ö20
	Öğretmenin kendini iyi hissetmesi	Ö1, Ö4, Ö5
	Akademik başarıya katkı	Ö7, Ö10
	Hazır bulunuşluk düzeylerinin dikkate alınmasının fayda sağlaması	Ö12, Ö14, Ö18
Plan, program etkinliklerinin aksamalarının olumsuz yönleri	Dikkatin dağılması ve odak problemleri	Ö1, Ö2, Ö11, Ö13
	Hedef kazanım ve etkinliklerinin aksaması	Ö3, Ö6, Ö15, Ö19, Ö20
	Derslerin sıkıcı hale gelmesi	Ö3
	Disiplin problemleri	Ö18

Tablo 4.2.2’de olumlu sınıf ikliminin oluşumunda plan, program etkinliklerinin önemine ilişkin öğretmen görüşleri yer almaktadır. Sunulan araştırma bulguları plan, program

etkinliklerinin olumlu yönleri ve plan, program etkinliklerinin aksamasının olumsuz yönleri olmak üzere iki tema üzerinden ele alınmıştır.

İlk tema olan plan, program etkinliklerinin olumlu yönleri dikkat sağlama, kazanımlarının yetiştirilmesi ve etkin zaman yönetimi, öğretmenin kendini iyi hissetmesi, akademik başarıya katkı, hazır bulunuşluk düzeylerinin dikkate alınmasının fayda sağlaması özelliklerini vurgulamıştır.

İlk olarak dikkat sağlama özelliği ele alınmıştır. Bu doğrultuda Ö6 “*Öğrenciler serbest etkinlikler yapabilir ama bir günün altı ders olduğunu düşünürsek, kalan en az dört derste de yapacak hiçbir şey bulamayacaktır. Çocuklar da bunu sorgulamaya başlayacaktır. Niye boş duruyorum? Neden bir şey yapmıyorum? Bugün ders işlemeyecek miyiz? diye sorular sormaya başlayacaklardır. Bu yüzden hem öğretmenin ders kontrolü açısından hem de öğrencilerin derse dikkatini yoğunlaştırmaları açısından program çok önemli diye düşünüyorum.*” şeklinde görüşünü belirtirken, Ö19 “*Ekstra, dediğim gibi, sınıfa bu planlar dahilinde bir görsel materyallerle ya da etkinliklerle çocukların dikkatini çekerek girmek hem derse olan ilgilerini artıyor hem o gün daha istekli, daha kalıcı öğrenmeler sağatabiliyoruz çocuklara.*” şeklinde görüşünü belirtmiştir.

Kazanımlarının zamanında yetiştirilmesi ve etkin zaman yönetimi ikinci özellik olarak ele alınmıştır. Öğretmenlerin bu bağlamdaki görüşleri şöyle belirtilmiştir:

“*Bir kere zaman yönetimi açısından olsun, dersleri yetiştirebilmek açısından önceden birçok şeyi, etkinlikler de dahil planlıyoruz.*” (Ö3)

“*Süreyi etkili kullanabilmek için veya hedeflerimize ulaşabilmek için, bütün öğrencilere ulaşabilmek için, bütün öğrencileri kapsayabilmek için, herkesin ilgisini çekebilmek, herkese hitap edebilmek için daha zenginleştirilmiş bir planlama yapmak ve planlı olarak okula gelmek, planlı programlı gelmek, hazırlıklı gelmek bunlar önemli.*” (Ö8)

“*Olumlu bir sınıf iklimi varsa konular daha çok ilerler. Eğitim-öğretim programına daha kolay uyulur. Aksaklık olmadan program zamanında tamamlanmış olur, eksik olmadan.*” (Ö9)

“*Olumlu sınıf ikliminde plan ve programın çok önemli bir etkisi olduğunu düşünüyorum. Ben genelde bir haftalık plan yapıyorum ama etkinliklerimi bir gün önceden ayarlıyorum. Böyle yaptığım için mesela 40 dakikamı genelde yeterli bir*

şekilde sağlayabiliyorum, yani bitirebiliyorum 40 dakikamda bütün etkinliklerimi.”
(Ö11)

“Bize belirlenen saatlerde, ders saatlerinde, uygun zamanlarda uygun konuları işlemek öğrencileri motive etmek adına çok önemli. Çünkü o plan program zaten o dersin zorluk derecesine göre ayarlanmış bir ders programına göre işleniyor. Onu mutlaka göz önünde bulunarak işlememiz gerekiyor. Ve o zamanı hangi konuya, hangi zamanı vereceğimiz çok önemli.” (Ö14)

“Planlı gitmek her zaman için konuların bizimle yetişmesi açısından hani geç kalmamak açısından, öğrencilerin diğer öğrencilerden, kendi seviyelerine göre geride kalmaması açısından çok önemli planlı olmak.” (Ö15)

Plan, program etkinliklerinin olumlu yönleriyle ilgili üçüncü olarak öğretmenin kendini iyi hissetmesi ortaya konmuştur. Derse planlı olarak girdiğinde nasıl hissettiğini Ö4 *“Ben öncelikle bu şekilde derse geldiğim zaman ben de kendimi daha hazır, daha belki güvenli hissediyorum.”* şeklinde ifade etmiştir. Ö5 de *“Ben hafta sonu oturup, ben bu hafta öğrencilerime resim dersi dahil, öğrencilere çizileceğim resmi bile kendim çiziyorum önce, yaptıracağım çalışmayı, ne yapacağımı belirliyorum. Bunu, işleyeceğim konuları, konularda nelere önem vereceğim? Hangi kazanımı istiyorum? O kazanımı hangisine öğreteceğim? Bunu ve vereceğim örneklerle dahil notlarımı alıp derslerime öyle giriyorum. Her dersin, müzik ve resim dersi dahil olmak üzere, ders saatinin verimli bir şekilde kullanılmasını sağlıyor benim açımdan. İkincisi, yine benim açımdan, öğretmen açısından doyum oluşturacak bir ders süreci geçiyor.”* cümleleriyle ifade etmiştir.

Bir başka özellik olan akademik başarıya katkı, dördüncü özellik olarak ele alınmıştır. Ö7 görüşünü *“Plan ve programı hazırlarken ayrıca öğrenciyi tanıyıp, onların hazır bulunuşlarına göre bir plan hazırlayıp, zorluk seviyesini, sınıfın seviyesine göre ayarlayıp, sonrasında ise alacağımız dönüşlerle program başarıya ulaşmış mı, ulaşmamış mı, geri tekrar etmemiz gerektiklerini, yerler var mı diye kontrol ediyoruz. Akademik başarıyı böyle artırmayı bekliyoruz.”* şeklinde ifade ederken, Ö10 da *“Yani başarıda plan çok çok önemli. Hem bireysel başarıda hem de çocuğun başarısında ve kendi başarımızda da gerçekten plan çok önemli. Plansız eğitim olmaz.”* şeklinde ifade etmiştir.

Plan, program etkinliklerinin önemine ilişkin görüşlerde olumlu yönlerine yönelik son özellik olarak, hazır bulunuşluk düzeylerinin dikkate alınmasının sağladığı fayda ortaya konmuştur. Bu konudaki görüşler şu şekildedir:

“Plan yaparken biz sınıflarımızda, öğrencimizin seviyelerine göre planımızı ve programımızı hazırlıyoruz. Yıllık ve günlük planlarımızdan ziyade, öğrencilerimizi bu plan ve programa dahil ederek, öğrenci seviyesine göre plan ve programlarımızı düzenliyoruz. Bunun için öncelikle zaten öğrencilerimizi birinci sınıftan itibaren aldığımız için öğrencilerimizi tanıyoruz. Daha çok etkinlikleri yaparken, bir konuyu anlatırken materyal hazırlamaya önem gösteriyoruz. Çünkü materyallerle öğrencinin dikkati daha çabuk toparlanıyor ve kalıcı öğrenmeler sağlanıyor.” (Ö12)

“Çünkü biz bir düzen içinde, bir tartı içinde anlatmazsak anlam kargaşası yaşarız. Çocuk anlam kargaşası yaşadktan sonra tekrar konuya asla dönemez zaten. Bu çok önemli. O yüzden belli bir hiyerarşiyi kullanmamız lazım. Basitten zora doğru gitmemiz gerekiyor ve sınıf iklimine göre, sınıfın durumuna göre o zorluk derecesini ve basitlik derecesini ayarlamamız gerekiyor.” (Ö14)

“Plan ve programlanmak hayatın her aşamasında olduğu gibi öğretmenlikte de işlerimizi kolaylaştırıyor. Plan derken oturup sayfalar dolusunca plan hazırlamak değil, o da bir plandır ama yolda gelirken kafanızda tasarladığınız, işte bugün ne yapsam diye bir soru sormak bile bir planın parçasıdır aslında. Elbette ki öğrencilerimize göre plan hazırlamak, şimdiki eğitim müfredatına da uyumlu oluyor. Örneğin bir etkinlik yapacağımız zaman bir öğrencimiz beş dakikada bitiriyor, diğer öğrencimiz yirmi dakikada bitiriyorsa, o beş dakika önce bitiren öğrenciye ayrı bir etkinlik, ayrı bir çalışma önceden hazırlamış olursak eğer o çocuk boş kalmıyor. Boş kalmayınca etrafını rahatsız etmiyor. Böylelikle sınıf düzenini sağlamada daha kolaylık sağlıyor.” (Ö18)

İkinci tema olarak plan, program etkinliklerin aksaması ortaya konmuştur. Bu bağlamda dikkatin dağılması ve odak problemleri, hedef kazanım ve etkinliklerin aksaması, derslerin sıkıcı hale gelmesi ve disiplin problemleri dört özellik olarak belirtilmiştir.

Plan, program etkinliklerinin aksamasının olumsuz yönlerinden ilki dikkatin dağılması ve odak problemleridir. Bu konudaki görüşünü Ö1 “Sınıf iklimi açısından plan, program etkinlikleri zamanı etkin kullanma dediğimiz açıdan, bizler için zaman çok kıymetli. Neden kıymetli? İlkokulda zaten dikkat süresi çok kısa. Dikkat süremiz çok kısa olduğu için bize o öğrencilerin, ilkokul öğrencilerinin özellikle dikkatini toplamak çok zordur. Dikkatinin dağılması ise çok kısa süreli. Dikkat dağılıp, ders dağılır, dersi toparlamak tekrar dersin başındaki dikkati toplamaktan daha zordur.” cümleleriyle açıklamıştır.

Hedef kazanım ve etkinliklerinin aksaması, ikinci olumsuz yön olarak ortaya konmuştur. Öğretmenler görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

“Bir kere zaman yönetimi açısından olsun, dersleri yetiştirebilmek açısından önceden birçok şey, etkinlikler de dahil planlıyoruz. Yani planlamadığın takdirde bir şeyler sarkıyor. Sarktığı zaman da bir sıkışıklık yaşıyorsun.” (Ö3)

“Olumsuz iklime şöyle yansıyor, işte çocuklar diğerlerinden geri kalabiliyor. Plansız olduğun zaman yetiştiremiyorsun konuları. Sonra sene sonuna yaklaştığında bu sefer hızlanmaya başlıyorsun. Hızlandığın zaman öğrenci bu sefer zorlanıyor, anlayamıyor. Geç anlayabiliyor yani. O yüzden olumsuz etkisi bu oluyor plansız olmanın.” (Ö15)

“Tabii ki biz belirsiz girdiğimiz zaman bu en başta sınıfta zaman kaybına neden oluyor. Ne yapacağımızı biz bilemezsek o an için, çocukları yönlendiremiyoruz.” (Ö19)

“Bu planlamayı yapmazsam, çoğu zaman yapamayabiliyorum ya da yapsam da uyamayabiliyorum gelişen olaylarla, o zaman hedeflediğim kazanımlara geç ulaşmak durumunda kalıyorum.” (Ö20)

Üçüncü olumsuz yön olarak derslerin sıkıcı hale gelmesini, Ö3 *“Şimdi plan program olmayınca ne yazık ki ders sonunda bir sıkışıklık olabiliyor. O zaman da dersi yetiştirebilmek adına bu tarz şeyleri kısıyoruz. Bu da dersi birazcık daha sıkıcı işlememize sebep olabiliyor.”* şeklinde ifade etmiştir.

Plan, program etkinliklerinin aksamasının sonuncu olumsuz yönü disiplin problemleri olarak ortaya konmuştur. Bu durumu Ö18 *“Ama plansız gittiğiniz zaman o çocuk boş kalacak, diğerlerini rahatsız edecek. Böylelikle de yaptığınız etkinin hiç bir anlamı kalmamış olacak. O yüzden plan olması lazım.”* şeklinde ifade etmiştir.

4.2.3. Olumlu Sınıf İklimi Oluşumunda Zaman Yönetimine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tablo 4.2.3 Olumlu Sınıf İklimi Oluşumunda Zaman Yönetimine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tema	Alt tema	Kodlar	Öğretmen Görüşleri
Zaman yönetimi	Olumlu yönleri	Hedef kazanımların zamanında yetiştirilmesi	Ö8, Ö9, Ö11, Ö13, Ö20
		Öğretmenlerin planlı ve düzenli olması	Ö4, Ö5, Ö6, Ö12 Ö13, Ö15, Ö17, Ö18, Ö19
		Dikkat sağlama	Ö1
		Verimli ders işleme	Ö3, Ö8, Ö10, Ö14
	Olumsuz yönleri	Mola	Ö7, Ö12, Ö14
		Ders işleyişinin aksamaması	Ö5, Ö18
		Öğrencilerin dikkatlerinin dağılması	Ö1, Ö10, Ö12, Ö13, Ö18
		Öğrenci şikâyetleri	Ö1, Ö4, Ö11, Ö14, Ö15, Ö18, Ö19
Zaman yönetimini engelleyen faktörler		İhtiyaç izinleri (Su, tuvalet vb.)	Ö1, Ö3, Ö4, Ö9, Ö10, Ö11, Ö16, Ö18, Ö19
		İdare kaynaklı durumlar	Ö5, Ö12, Ö18
		Teneffüs problemlerinin derse taşınması	Ö5, Ö16
		Ders süresinin bazı dersler için yetersiz kalması	Ö7, Ö15, Ö17
		Öğrencinin sağlık problemi yaşaması	Ö9, Ö11, Ö19
		Devamsızlık	Ö15

Tablo 4.2.3’de olumlu sınıf iklimi oluşumunda zaman yönetiminin önemine ilişkin sunulan bulgular, zaman yönetimi ve zaman yönetimini engelleyen unsurlar olmak üzere iki tema üzerinden ele alınmaktadır.

İlk tema olan zaman yönetimi olumlu ve olumsuz yönler olmak üzere iki alt tema üzerinden ele alınmıştır. Zaman yönetiminin alt teması olan olumlu yönler hedef kazanımların zamanında yetiştirilmesi, öğretmenlerin planlı ve düzenli olması, dikkat sağlama, verimli ders işleme ve mola özellikleriyle ele alınmıştır.

İlk olumlu özellik olarak hedef kazanımların gerçekleştirilmesi ele alınmıştır. Öğretmenlerin görüşleri şu şekildedir:

“Zaman yönetimi bence mesela derse zamanında girilmesiyle başlar. Hedeflerimize ulaşabilmek için derse zamanında girmek.” (Ö8)

“Tabii zaman yönetimi. Öğretimin, eğitimin programın yetişmesi için bize de belli bir zaman veriyorlar ve biz de bu zaman diliminde bu programı yetiştirmek zorundayız. Öğrenciye öğretmek zorundayız, anlatmak zorundayız.” (Ö9)

“Olumlu sınıf ikliminde zaman yönetiminin çok önemli olduğunu düşünüyorum. Çünkü planladığım etkinlikleri ya da işlemem gereken kazanımları o kırk dakika içerisinde vermem gerekiyor.” (Ö11)

“Onun dışında da genel olarak zaman yönetiminde müfredatımızı yetiştirmek adına zaten bir zaman çizelgemizin olması ve ona göre uyumlu ilerlememiz gerekiyor.” (Ö13)

“Öğretmenim zaman yönetimi çok önemli. Hele dördüncü sınıfta şimdi. Dördü baz alacak olursak, çünkü dediğim gibi yetiştirmem gereken önemli bir müfredat var, hazırlanmamız gereken sınavlar var.” (Ö20)

Öğretmenler ikinci olumlu yön olarak, öğretmenlerin planlı ve düzenli olmasını vurgulamış ve şu cümlelerle ifade edilmiştir:

“Öncelikle bunun planlamasını ve zaman yönetimini iyi yapması gerekiyor.” (Ö4)

“Zaman yönetimi, zaten bir önceki sorunuzda belirttiğim gibi, planına girdiysem zaten, o ders içerisinde işleyeceğim konuyu belirlemişimdir, sınıflandırmışımdır.” (Ö5)

“O yüzden öğretmen zamanı düzenlerken özellikle küçük yaş gruplarına hitap ettiğimiz için etkinliklerine hazırlıklı bir şekilde gelirse öğretmen hangi etkinliğini yapıp, hangi derste, hangi çalışma kağıdını yapacağını planlarsa, ders öğretmenin kontrolünde öğrencilerle birlikte daha güzel oluyor.” (Ö12)

“Öncelikle ders bazında zaman yönetimini düşünürsen, bir kere dersin çok iyi zaman programını ayarlamam gerekiyor. Çünkü kırk dakikalık süre içerisinde onların güdülenmesi, konunun anlatılması ve etkinliğinin yapılması, çocukları oraya odaklayabilmek için zamanı iyi bir şekilde planlamam gerekiyor. Çünkü bizim onların

dikkatini çekebildiğimiz süre sınırlı. Onun dışında da genel olarak zaman yönetiminde müfredatımızı yetiştirmek adına zaten bir zaman çizelgemizin olması ve ona göre uyumlu ilerlememiz gerekiyor.” (Ö13)

“Zaman çok önemli. Vermemiz gereken bir müfredat var.” (Ö17)

“Sonuçta eğitim belli bir süreyi kapsayan bir iş. Derslerimiz de kırk dakika, kırk dakika içerisinde öğrenciyi dersi hazırlayacağız, sınıfı derse hazırlayacağız, sınıf şartlarını. Derste etkinlikleri yapacağız, öğrencinin sorunlarını çözeceğiz. Bunların hepsini kırk dakikaya sığdırmamız gerekiyor.” (Ö18)

Bir başka olumlu yön olan dikkat sağlamayı, etkin zaman kullanımı üzerinden vurgulayan Ö1 “Zamanı etkin kullanma, ders süresi boyunca öğrencinin dikkatini diri tutabilme özellikle, bizler için.” cümlesiyle görüşünü ortaya koymuştur.

Dördüncü olumlu yön olan verimli ders işlemeyi, öğretmenlerden Ö10 “Yine zaman yönetiminde dersimizi planladıktan sonra aslında vermemiz gerekeni de hemen ilk 10 dakika içerisinde etkili bir şekilde vererek, sunum yoluyla vererek, geri kalan etkinlikleri de artık kalan zaman içerisine dağıtarak konumuzu bitirmiş oluyoruz. Daha çok etkinlikle geçiyor zaten kırk dakikalık süremiz. Konunun temelini verdikten sonra ders kitaplarındaki etkinlikleri yapıyoruz. Ekstradan fotokopimiz oluyor veya akıllı tahtada dediğim gibi görsellerle etkinliklerimiz oluyor. Onları yapmaya çalışıyoruz.” şeklinde ifade ederken, Ö14 “Zamanı iyi kullanmak, o derste verilen süreyi doğru zamanda doğru konuyu işlemek ve etkileyici şekilde niteliğe de, niceliğe de önem vermek çok kıymetli.” şeklinde ifade etmiştir.

Son olumlu özellik olarak mola ele alınmıştır. Ö7’nin molaya dair görüşlerini “Zaten ders içerisinde etkinliklerimizi yaparken çocukların dikkat süresi dağılıyor ya da çok sıkıldıklarını hissettiğimiz zaman bir mola veriyoruz. Küçük bir bilmece, bir espri. Biraz onları eğlendirip, bazen bir müzik açıp dans ediyoruz elleri havaya kaldırıp falan. Sonra yeniden dersimize kaldığımız yerden devam ediyoruz.” cümleleriyle ifade ederken, Ö14 “Zaman yönetimi çok önemlidir. En başta konuya dikkat çekici bir yöntemle girmek, sonra konuya devam etmek. Sonra çocukların gözlerinden anlıyorsunuz zaten bir 20 dakika sonra onların enerjisi düşülebiliyor. Orada dikkat çekici birkaç bir şey koyup, birkaç bir fıkra bile anlatabiliriz, bir bulmaca çözebiliriz. Konuyu tamamen bir değiştirip sonra tekrar dönebiliriz. Bu şekilde çok önemli.” cümleleriyle ifade etmiştir.

Zaman yönetiminin olumlu yönlerinin haricinde olumsuz yönleri de vurgulanmıştır. Olumsuz yönler ders işleyişinin aksaması ve öğrencilerin dikkatlerinin dağılması olarak iki özellik olarak ifade edilmiştir.

Olumsuz yönlerden ilki olan ders işleyişinin aksayışı Ö5 tarafından “*Eğer ben bu zaman yönetimini kontrol edemediğim zaman, zaten işleyeceğim ders de yarım kalıyor, etkinlik de yarım kalıyor, öğrencileri de dinleyememiş oluyorum. Çünkü geri dönütte öğrenciler de fikirlerini belirtiyor ders esnasında, onları da dinleyememiş oluyorum.*” şeklinde ifade etmiştir. Ö18 de zaman yönetimi bozulduğu zaman olumsuz iklimin oluştuğunu “*Tabii ki tam çocuklar derse kendilerini kaptırmış, dikkati sağlamış, hepsi motive bir şekilde dersi tam dinlerken bu esnada bir olumsuzluk, rastlanan olumsuzlukla karşılaşınca o dikkati geri toplamak 10-15 dakikayı alıyor. Böylelikle amaçladığınız kırk dakikayı dolu dolu geçirememiş oluyorsunuz. Ders aksıyor, sizin planınız bir gün ötelenmiş oluyor, müfredatı yetiştirme telaşı oluyor bu sefer. Yani sınıf olumsuz etkileniyor. Tabii sınıf olumsuz etkileniyor. Belki o esnada çocuk tam güdülenmiştir, hazırdır, tam vereceğiniz davranışı kavrayacaktır. Kazanım kavrayacaktır. Ama dikkati de dağıldıktan sonra toparlayamıyor mesela. Kopuyor çocuk derste. O zaman da kırk dakikanın hiçbir anlamı kalmamış olur.*” cümleleriyle ifade etmiştir.

İkinci tema olan zaman yönetimini engelleyen faktörler öğrenci şikayetleri, ihtiyaç izinleri, idare kaynaklı durumlar, teneffüs problemlerinin derse taşınması, ders süresinin bazı dersler için yetersiz kalması, öğrencinin sağlık problem yaşaması ve devamsızlık başlıklarıyla ele alınmıştır.

Zaman yönetimini engelleyen faktörlerden ilki olan öğrenci şikayetlerinin vurgulandığı öğretmen görüşleri şu şekildedir:

“Ders içerisinde, bizim ilkokulda karşılaştığımız en büyük sorunlardan bir tanesi dersimizde hep birbirlerini izleme. Bizlerin masamızın yanına kadar dahi kalkabilecek kadar, öğretmenim şu arkadaşım şunu yapıyor, onu yapmasa dahi, arkadaşı o davranışı sergilemese dahi, benim dikkatimi çekebilmek adına ya da arkadaşlarının dikkatini çekebilmek adına orada olumsuz bir davranış ya da olumlu bir davranış sürekli şikayet dediğimiz bizlerin karşılaştığı bir durum var. Biz ilkokul öğretmenleri de günlük herhalde beş yüz defa falan öğretmenim kelimesini rahatlıkla duyuyoruzdur. En büyük duyma sebeplerimizden bir tanesi ders esnasındaki şikayetler. Zamanı etkin yönetmez, planlamazsak, orada derste ipin ucunu kaçırsak, orada tekrar sınıf yönetimini sağlama imkanımız yok. Özellikle şikayetlerden.” (Ö2)

“Ya da işte birbirlerine çok fazla şikayet etme durumları oluyor mesela. Bunlar dersimi bölüyor benim ve bu sefer o derste işlemem gereken konu bir sonraki dersime sarkıyor ve benim altı dersim bu şekilde gide gide bölünebiliyor. Bu da benim kazanımları yetiştirmemi çok etkiliyor.” (Ö11)

“Zaman önemli tabii ki. Zamanı çocukların konuşmalarına, işte onların şikayetlerine bırakırsak dersin bütün hepsini bile kaybedebiliriz. Ve diğer derslere de aksar bu durum. Çünkü orada bir enerji kaybı yaşarız. Sonra devam eder bu enerji kaybımız, iklim olumsuz etkilenir.” (Ö14)

“Mesela işte sınıfa girdiğimizde küçük çocuklarda şikayet çok olur mesela. Gelirler illa ki işte öğretmenin şu bana bunu yaptı, bu bana bunu yaptı. Önemli ya da önemsiz bir sürü şikayet olur. Dinlersin, dinlemen bir yandan iyi bir yandan da çok gereksiz şikayetler de oluyor. Böyle ki onun şikayet ettiğini görünce öteki de başlıyor şikayet etmeye. Böylelikle zamanın büyük bir kısmını bu şikayet konusu alıyor mesela.” (Ö15)

Öğretmenler zaman yönetimini bozan faktörlerden ikincisi olan ihtiyaç izinlerini ortaya koymuşlardır. Öğretmenler bu durumun sınıf içi zaman yönetimine nasıl yansıdığını şu şekilde belirtmişlerdir:

“Mesela dersimizi en çok bölen şeylerden bir tanesi, bizim ilkokulda tuvalet izni. Öğretmen dersi böldüğü takdirde ilk gelen bizlere isteklerden bir tanesi tuvalete gidebilir miyim? Çünkü öğrenci boşta kaldığında o tuvaleti bir yoklama ya da o koridorları bir yoklamak istiyor.” (Ö1)

“Daha küçük bir yaş seviyesinde çalıştığımız için derslerimiz sürekli bölünebiliyor konunun dışında. Öğrencilerimiz şikayet gibi ya da öğrencilerin o anda lavabo ihtiyacı, su içme ihtiyacı gibi anlık doğan ihtiyaçlardan dolayı bazen dersimiz bölünmek zorunda kalıyor. Bu da bizim zamanı planladığımız gibi etkili şekilde kullanmamızı engelleyebiliyor.” (Ö4)

“Tabii zaman yönetimi, öğretimin, eğitimin, programın yetişmesi için de belli bir zaman veriyorlar ve biz de bu zaman diliminde bu programı yetiştirmek zorundayız. Öğrenciye öğretmek zorundayız, anlatmak zorundayız. Ama sınıfta tabii bu zaman dilimi bazen verimli geçmeyebiliyor. Öğrencilerin derste ihtiyaçları olabiliyor. Bu ihtiyaçlarını gidermesi için de izin vermek zorundayız. Tuvalete gidebilir, su içebilir veya birden bire midesi rahatsızlanabilir, karnı ağrıyabilir. Bir olumsuzlukla

karşılaşabiliriz. Bunun için de bizim zaman ayırmamız gerekiyor. Zamanımızdan gitmiş olacak. Çocuğun toparlaması için de zaman gerekiyor. Böylelikle zaman bozulduğu için de sınıfın iklim koşulları bozulmuş oluyor. Olumsuz yönde etkiliyor.” (Ö9)

“Dersin ortasında tuvalet ihtiyaçları ve su ihtiyaçları. Tabi dersi bölen etkenler arasında. Kalem açma olaylarımız var tabi. İlkokulda bu olaylar bizi etkiliyor.” (Ö16)

Zaman yönetimini engelleyen üçüncü faktör olan idare kaynaklı durumlar ortaya konmuştur. Öğretmenler bu durumu ifade ederken idarenin dersten çağırmasını ve dersin idarenin ders saatinin başlangıcında yaptığı toplantıları vurgulamışlar ve şu cümlelerle açıklamışlardır:

“İdarenin çağırması. Bu bir. İdarenin dersten çağırması tabii bu şeyi planlama, dersi aktarmama sebep oluyor. Başka bir dersten ders almama sebep oluyor.” (Ö5)

“Bir de derste öğrencilerimizin tam anlamıyla dikkatlerini topladığımız esnada kapının çalması, işte öğrencilerin yan sınıftan gelip başka şeyler istemesi veya ders esnasında idarecilerimizin bizi çağırması veya dersin girişinde yapılan toplantılar derse geç kalmamıza neden olduğu için bu zamanımızı olumsuz anlamda etkiliyor. Çocukları toparlamak haliyle zor olabiliyor. Bu açıdan da sınıf iklimi olumsuz anlamda etkileniyor.” (Ö12)

“İdarenin ani gelişen toplantıları olabiliyor. Bu gibi etkenler dersin kırk dakikadan daha az süre yapılmasına neden oluyor. Tabii ki tam çocuklar derse kendilerini kaptırmış, dikkati sağlamış, hepsi motive bir şekilde dersi tam dinlerken bu esnada bir olumsuzlukla karşılaşıncı o dikkati geri toplamak on- on beş dakikayı alıyor. Böylelikle amaçladığınız kırk dakikayı dolu dolu geçirememiş oluyorsunuz. Ders aksıyor, sizin planınız bir gün ötelenmiş oluyor. müfredatı yetiştirme telaşı oluyor bu sefer. Yani sınıf olumsuz etkileniyor.” (Ö18)

Zaman yönetimini engelleyen bir diğer faktör teneffüs problemlerinin derse taşınması vurgulanmıştır ve Ö5 “İkincisi, teneffüste yaşanmış veya derste yaşanmış bir olayın, ders esnasında yansması, öğrenciler arasında yansması. Bu da benim zamanımı bölen şeylerden biri. Öğrenciler sizden sorunlarını anlattığı zaman o sorunun çözümünü bekliyor. Geçştirilmesini istemiyorlar. Veya benim bir sorunum var, sizin için küçük bir sorundur o. Ama o aslında öğrenci için büyük bir sorundur, o sorunu çözmeniz gerekiyor. Geçştirirseniz, o sorunu mesela kendisi halletmeye çalışır ve bunun sonucu daha farklı çıkıyor. Ders dışında yaşanmış sorunların ders esnasına

yansımaları, bu da bir dersi bölmeye etken. En büyük karşılaştığım şeylerden biri bu.” cümleleriyle ifade ederken, Ö16 bu durumu “*Mesela derse başlangıçlarda on dakikamız sadece şeyle geçiyor. On dakikamız sadece teneffüs kavgalarıyla geçiyor, onların dertleriyle geçiyor.*” şeklinde ifade etmiştir.

Ders süresinin bazı dersler için yetersiz kalması, zaman yönetimini bozan beşinci faktör olarak ortaya konmuştur. Bu konuda görüşlerini öğretmenler şu şekilde belirtmişlerdir:

“Bazı derslerin bence zorluk açısından süreleri az oluyor. Özellikle matematik dersinde yetersiz buluyorum ben mesela. Hayat bilgisi dersinde tam tersi bu sefer fazla, hani fazladan süre verilmiş. Yani o yönlerden zaman yönetimi bizde o konuda sıkıntı yapıyor.” (Ö15)

“Zaman çok önemli. Vermemiz gereken bir müfredat var. Bazı konularımız bazı zamanlarda sıkışabiliyor ya da bazı konulara daha fazla zaman ayırmamız gerekiyor.” (Ö17)

Bir başka engelleyici faktör olan öğrencinin sağlık problemi yaşamasını Ö9 “*Ya da o gün mesela hasta oluyorlar, daha fazla ilgilenmem gerekiyor o öğrenciyle.*” şeklinde ifade etmiştir. Ö19 da “*Çocukların en ufak bir ağrısı olsa bile hemen onu söyleyip bir ilgi bekliyorlar. Derste işte karın ağrısı, mide bulantısı gibi. Ya da psikolojik olarak. Çocuk için o gün derste işte olumlu iklim oluşmadıysa, çocuk kendini huzursuz hissediyor. Sürekli karnının ağrıdığını zannediyor ve bunu öğretmenine dile getiriyor. Bunlar bizim tabii ki dersimizi bölen şeyler.*” cümleleriyle ifade etmiştir.

Zaman yönetimini engelleyen faktörlerden sonuncusu olarak da devamsızlık ortaya konmuştur ve Ö15 “*Çocukların devamsızlıkları. Mesela öğrenciler işte bazen sınıfta hasta oluyorlar. Beş, altı tane öğrenci eksik oluyor. Yeni konuya geçmek istiyorsun. Eksik öğrenci olunca geçemiyorsun. Bu da bir etken oluyor, olumsuz etkisi oluyor yani zaman yönetimine*” cümleleriyle bu durumu ifade etmiştir.

4.2.4. Olumlu Sınıf İklimi Oluşumunda Öğrenci-Öğrenci İletişiminin Önemine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tablo 4.2.4. Olumlu Sınıf İklimi Oluşumunda Öğrenci-Öğrenci İletişiminin önemine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tema	Kodlar	Öğretmen Görüşleri
Öğrencilerin olumlu iletişim sonuçları	Sosyalleşme	Ö1, Ö18
	Sevgi bağı	Ö6
	Güvende ve iyi hissetme	Ö17
	Kendini değerli hissetme	Ö8, Ö12, Ö17
	Empati	Ö10, Ö19
	Sorunların olumlu iletişimle halledilebilmesi	Ö14, Ö16, Ö19
	Akademik başarı sağlama	Ö6, Ö12, Ö13, Ö14
	Akran dayanışması	Ö3, Ö11
Öğrencilerin olumsuz iletişim sonuçları	İşbirlikçi çalışmalar	Ö6, Ö17, Ö20
	Olumsuz davranış sergileyen öğrencilerin başka öğrencileri de etkilemesi	Ö1, Ö4, Ö11, Ö14, Ö17
	Akran zorbalığı	Ö16, Ö18
	Şikâyet	Ö15, Ö19
	Öğrencinin okula karşı olumsuz tutumu	Ö8, Ö12, Ö14, Ö18
	Ders işleyişinin aksaması	Ö5, Ö11
	Akademik başarının düşmesi	Ö18

Tablo 4.2.4’de olumlu sınıf iklimi oluşumunda öğrenci-öğrenci iletişiminin önemine ilişkin öğretmen görüşleri yer almaktadır. Elde edilen bulgularda öğrencilerin olumlu iletişim sonuçları ve öğrencilerin olumsuz iletişim sonuçları iki tema olarak ortaya konmuştur.

İlk tema olan olumlu iletişim sonuçları sosyalleşme, sevgi bağı, güvende ve iyi hissetme, kendini değerli hissetme, empati, sorunların olumlu iletişimle halledilebilmesi, akademik başarı sağlama, akran dayanışması, işbirlikçi çalışmalar özellikleri ortaya konmuştur.

İlk özellik olan sosyalleşme ile ilgili Ö1 görüşünü ” Öğrencilerin, arkadaşlarıyla olan ilişkisi dediğinizde benim en hassas olduğum şeylerden bir tanesi. Biz sadece hani öğrencilerim açısından bakmıyorum. Kendim anne olarak da, iki çocuk sahibi bir anne olarak da duruma bakıyorum ben. Bence arkadaşlık ilişkileri insanın doğduğu andan, erişkinlikten yaşlılığa kadar en önemli şeylerinden bir tanesidir. Hani bir söz vardır ya, insan çevresinin toplamı kadardır. Yani bu söz bence hayatın da aynası diyebiliriz. Bu noktada da ilkökul eğitimin temeli olduğu için, belki çocuk daha tam olarak anlama durumunda, arkadaşlarından olumsuz davranışları edinme ya da olumlu davranışları edinme konusunda daha yetersiz kaldığını düşünsek de ilkökul bu işin başlangıç aşaması. Bu nedenle bugün, günümüzde bence annelerin, babaların en büyük kaygısı, biz öğretmenlerin yine aynı şekilde çalışmak istediğimiz ortam. Öğretmen açısından tercih etmeyiz biz. Mesela bir okul tercih yaparken neye bakarız? Oradaki sosyal ortama bakarız. Sosyalliğini ne sağlar? Oradaki çevre. Çevrenin bize göndereceği çocuktur aslında. O nedenle ilkökulda da arkadaşlık bence en önemli basamaklardan bir tanesi.” şeklinde ifade ederken, Ö18 “Çünkü okul, bir noktadan sonra sadece öğretim almak amacıyla geline bir yer değil. Eğitim almak için de geline bir yer. Çünkü sosyalleşmeyi, iletişim kurmayı, özgüveni, arkadaşlık becerileri geliştirmeyi hep burada öğreniyor. Burada kazandığı davranışlar ileriki hayatını da şekillendiriyor.” cümleleriyle ifade etmiştir.

Güvende ve iyi hissetme özelliği ise Ö17 tarafından “Öğrenci kendini iyi hissettiğinde etrafına da aslında iyi hisler vereceği için bu arkadaşlık ilişkisine de yansıyor, geriye kalan diğer insanlarla olan ilişkisine de yansıyor bence. Ve çocuklar iyi bir ortamda, iyi hissedince de verilen bir çalışmayı da gayet isteyerek yapabiliyorlar. Grup çalışmaları, işbirlikli çalışmalar bu açıdan daha kolay, daha başarılı bir şekilde ilerleyebiliyor.” şeklinde ifade edilmiştir.

Bir diğer özellik olan sevgi bağının, olumlu sınıf iklimi oluşumunda önemli yer tuttuğu vurgulanmıştır. Ö6 bu konudaki görüşünü “Bence olumlu sınıf ikliminin en önemli bileşeni öğrenci. Evet öğretmen bir rol model, bir gemi kaptanı, bir lider ama çocuklar arasındaki bağ, sevgi bağı çok güçlü olmalı ki sınıf iklimi olumlu olsun diye düşünüyorum. Bu uyum ve sevgi bağını güçlendirmek okulun ilk gününden başlayarak grup çalışmalarıyla, birlikte oyun oynamalarını sağlayarak, hem cinsler değil de bütün sınıfın toplu bir şekilde oyun kuracağı oyunlar oluşturarak, iş birliğine dayalı etkinlikler yaptırarak, bazen bir afiş çalışması bazen deney çalışması yaptırarak ve hepsine eşit şekilde roller verilecek görevler verilebilecek etkinlikler tasarlayarak mümkün olabilir diye düşünüyorum. Mutlu olan çocuk okulda derslerinde de başarılı olacaktır. Yani o aradaki uyum ve sevgi bağının kopması zaten olumsuz

bir şekilde etkileyecektir sınıf iklimini. O yüzden sınıf ikliminde sevgi bağının çok güçlü olduğunu düşünüyorum.” cümleleriyle ifade etmiştir.

Dördüncü özellik olan kendini değerli hissetmeyi öğretmenler şu şekilde ifade etmiştir:

“Olumlu sınıf iklimini, arkadaşlar ile ilişkileri tabii ki doğrudan etkiliyor. Mesela çocuk, arkadaşları tarafından sevildiğini, değer gördüğünü, fikirlerinin önemsendiğini hissettiği zaman veya işte iletişimde böyle karşılıklı saygı, hoşgörü, anlayış, iş birliği, paylaşma, yardımlaşma bunlar esas olduğu zaman o çocuk kendini değerli hissediyor ve okula karşı da olumsuz bir duygu da geliştirmemiş oluyor.” (Ö8)

“Çocuklar arkadaşlarıyla, akranlarıyla, paydaşlarıyla gerçekten kendisini, o grup tarafından kabul görüldüğü zaman gerçekten mutlu oluyor. Okula eğitim ve öğretimden ziyade arkadaşlarına ihtiyaç, oyun ihtiyacı, sohbet ihtiyacı veya bir şeylerle paylaşma ihtiyacı hissettiği için ve kendisini arkadaşlar içerisinde kabul gördüğü zaman gerçekten severek, mutlu olarak geliyor.” (Ö12)

“Çocuk kendini güvende hissediyor. Bunun dışında, güvende hisseden çocuk, dediğim gibi çalışmalarında daha başarılı.” (Ö17).

Empati özelliğini Ö10 *“Birbirlerini yanlış anlamalar, farklı anlamalar veya ufak ufak kıskançlıklarla bazı öğrencilerimiz çatışmalar da yaşayabiliyor aralarında. Bunun da yine yanlış olduğunu çocuklarımıza oyunların içerisinde vermeye çalışıyoruz veya işlediğimiz o konu içerisinde vermeye çalışıyoruz. Her olaydan, her hikayeden bir ders çıkarma, ana fikir. olaydan kendine nasıl bir pay çıkardın? Empati kurmayı özellikle de öğretiyorum ben bir yandan”* şeklinde ifade etmiştir.

Bir diğer özellik olarak sorunların olumlu iletişimle halledilebilmesiyle ilgili öğretmenlerden Ö14 görüşlerini *“Ve çocuklar da bir zaman sonra neyi bana söyleyip neyi söylememeleri gerektiğinin farkındalar. Yani boş yere şikayet etmek değil de böyle gerçekten kendilerinin psikolojilerini etkileyebilecek şeyleri arkadaşlarından geldiğinde bunları bana iletiyorlar. Diğer tarafı da kişiselleştirmeden davranışın yanlış olduğunu sınıf ortamında mutlaka konuşup anlaşıyoruz. Çok önemli bu.”* şeklinde ifade ederken, Ö19 *“Ama sürekli bunu ders içerisinde de işte dile getiriyorum, Oyunlar kurarken kazananın kaybedeni de dalga geçmek yerine bir tebrik etmesi gibi. Sınıfta sürekli böyle hatırlatıyoruz, olumlu yapmaları gereken şeyleri. Birbirlerine karşı saygı duymaları, empati kurmaları, kötü hissedecekleri şeyleri yapmamaları ya da söylememeleri konusunda hatırlatmalarımızı hep yapıyoruz. Tabii*

ki arkadaşlık ilişkileri güzel olduğu takdirde bir sınıfta olumlu sınıf iklimi zaten beraberinde geliyor.” şeklinde ortaya koymuştur.

Akademik başarı sağlama, bir başka özellik olarak ortaya konmuştur. Ö13 görüşünü “Yakın ilişkiler kurmuş, birbirleriyle anlaşılan çocuklar bir araya geldiklerinde ortaya güzel ürünler çıkıyor. Onların akademik başarıları da olumlu etkileniyor. Birbirlerini güzel etkiliyorlar.” şeklinde belirtirken, Ö14 de “Bu olumlu sınıf iklimini oluşturduğumuzda, bütün yönleriyle oluşturduğumuzda hem öğretmen açısından hem öğrenci açısından herkesin mutluluğu ve huzuru olduğunda, o zaman ortaya davranışları düzgün, ahlaklı ve akademik başarıda yüksek bir sınıf ortamı ortaya çıkıyor.” şeklinde belirtmiştir.

Bir başka özellik olan akran dayanışmasını ise Ö3 “Ne kadar uyum içinde oluyorsa o kadar akıcı oluyor bir şeyler. İşte birbirleriyle yardımlaşmasından total bir kazanma isterken şeye dikkat ediyorum ben hani başarısız demeyeyim ama başarı düzeyi biraz düşük olanla özdisiplini yüksek, kendi kendini idare edebilen öğrenciyi yani zıt öğrencileri bir arada oturtmaya dikkat ediyorum. Şimdi iki zıt öğrenci ne yapıyor? Derste olduğu gibi diğer huyuları da pek benzemiyor. Ama benzediği takdirde bir de birbirlerine yardımcı oldukları sürece çok güzel bir sınıf iklimimiz oluyor, olumlu anlamda.” cümleleriyle ifade etmiştir. Ö11 “İlkokul öğrencilerinde daha çok akran öğrenme olduğu için aslında birbirlerinden çok fazla şey öğreniyorlar ya da birbirlerini çok fazla taklit ediyorlar bu yaştaki çocuklar. Birbirlerini takip ediyorlar. Eğer birbirlerinden olumlu etkilenirlerse bu derse de olumlu yansıyor. Yani olumlu bir sınıf iklimi oluşuyor.” cümleleriyle ifade etmiştir.

Olumlu öğrenci-öğrenci iletişiminin etkileri temasının son özelliği olarak iş birlikçi çalışmalar vurgulanmıştır. Ö20 görüşünü “Aslına bakarsınız dersle ilgili benim ulaşamadığım ya da ulaşısam da hedeflediğim amaçları gerçekleştiremediğim öğrencilerde, çocuk çocuğa iyi gelip çocuktan öğrenebiliyor. O küme çalışmaları var ya hani böyle uyguladığımız ilkokul olarak. Ben bunu çok uyguluyorum. Sınıfları hemen kümeye çevirip özellikle sosyal ve fen dersinde bilhassa çok fazla yapıyorum. Küme grupları var. Çocuk, çocuklardan öğreniyor. Bu anlamda birbirlerinin eksiklerini tamamlama anlamında paylaşma, iş bölümü, iletişim kurma ya da benden daha yakın tanıyorlar birbirlerini.” cümleleriyle ifade etmiştir.

İkinci tema olan öğrenci-öğrenci olumsuz iletişim sonuçları olumsuz davranış sergileyen öğrencilerin başka öğrencileri de etkilemesi, akran zorbalığı, şikayet, öğrencinin okula karşı olumsuz tutumu, ders işleyişinin aksaması ve akademik başarının düşmesi özelliklerini ortaya koymuştur.

İlk özellik olan olumsuz davranış sergileyen öğrencilerin başka öğrencileri de etkilemesiyle ilgili, öğretmenler öğrencilerin arkadaşlarından etkilendiklerini ve bunu sınıfa yansıttıklarını vurgulamışlardır. Öğretmenlerin görüşleri şu şekildedir:

“Öğrenciler birbirlerinin davranışlarından çok fazla etkilendikleri için bu da okuldaki süreçlerine yansıyor. Arkadaşlarıyla bir sıkıntı yaşadığı zaman bunu sınıf ortamına da taşıyabiliyor. O gün dersi çok iyi dinleyemeyebiliyor ya da olumlu sınıf iklimini bozabilecek, istenmedik davranışlar doğabiliyor.” (Ö4)

“Ama birbirlerinden olumsuz etkilenirlerse ya da birbirlerine karşı iletişimleri olumsuz olursa bütün sınıfa yansıyor. Hatta bazen derse yansıyor. Çünkü ortamda bir kaos, bir sorun oluşuyor ve onu çözmeye uğraşıyoruz hep birlikte. Çünkü bizim çocuklarda bir sorun çözülmezse o, altı ders bile gidebiliyor. Çünkü tekrarlanıyor. Çocuklar onu çözmek istiyorlar bir an önce. Takıntı haline geliyor.” (Ö11)

“Eğer çok karşılaşmıyoruz, daha küçük de bir sınıf grubum olduğu için, ama çocuk kendini kötü hissediyorsa, o içerisinde yaşadığı çatışmayı, durumu arkadaşlarına da yansıtabiliyor.” (Ö17)

Bir diğer olumsuz iletişim özelliği olan akran zorbalığıyla ilgili Ö16 *“Çocuk mesela çok zorbalık görüyorsa okulda, okula gelmek istemez. Motivasyonu düşer, okulu sevmemeye başlar.”* şeklinde görüşünü belirtirken, Ö18 *“Örneğin akran zorbalığı yaşayan öğrenciler, bu onları çok olumsuz etkiliyor. Bende de hali hazırda yeni gelen bir öğrencim var mesela, akran zorbalığından dolayı okul değişikliği yapmak zorunda kalmış mesela.”* cümleleriyle görüşünü ifade etmiştir.

Şikayetle ilgili Ö15 *“Demin dediğim gibi işte bu şikayetlerin olması, zaten aralarındaki iletişimin kötü olmasından kaynaklı olarak, şikayetler de oluyor.”* şeklinde ortaya koyarken, Ö19 *“Tabii ki öğretmenle diyalog çok önemli ama ikinci planda. Tüm gün yine beraber zaman geçirdikleri için arkadaşlık ilişkileri çok önemli. Yani birbirler çok aşırı şikayet ettikleri için aralarında problemler çok fazla yaşanıyor.”* şeklinde ifade etmiştir.

Olumsuz öğrenci-öğrenci iletişiminin sonuçlarında biri olan, öğrencinin okula karşı olumsuz tutumuyla ilgili Ö8 *“Severek, isteyerek çünkü böyle olmadığı zaman çocuklar okula gelmemek için evde türlü türlü bahaneler, şeyler uyduruyorlar. Okula gelmek istemiyor. Çocuğu okula çeken şey mesela en çok oyun ve arkadaşları.”* şeklinde görüşünü ifade ederken, Ö12 *“Ama arkadaşları tarafından kabul görülmediği zaman, herhangi bir şekilde sosyalleşemediği zaman, kendisini yalnızlaştırdığı zaman ise kimseyle bir şey*

paylaşamadığından dolayı kendisini yalnız hissediyor ve bu da okula gelmek istemeyişine sebep olabiliyor. Kendisini yalnız hissettiği için de, arkadaşlarıyla kabul göremediği için de sınıf iklimini olumsuz anlamda etkiliyor.” şeklinde ifade etmiştir.

Bir başka öğrenci-öğrenci olumsuz iletişim sonucu olan ders işleyişinin aksamasıyla ilgili zaman yönetiminde sorun çıktığını vurgulayan Ö5 “*Birbirine kaba davranan, saygısız davranan veya lakap kullanan ya da şaka yapan, ağır şakalar yapan öğrenci grupları da oluyor tabii. Eğer böyle bir ortamda öğretmenlik yapıyorsanız zaten, ders zaman yönetiminde de sorun çıkıyor. Çünkü öğrenciler birbirine saygısız ya da kaba davrandığı zaman şeyin yönü değişiyor yani, ders işleyişinin yönü değişiyor, akışı değişiyor. Bu sefer ona odaklıyorsunuz, davranışa odaklanıyorsunuz. Bu sefer artık sınıf olumluluğundan çıkıyor artık. Konu dağılmış oluyor, ders dağılmış oluyor, davranışa odaklanıyorsunuz, onu çözmeye yanaşıyorsunuz. Kim haklı, kim haksız diye onu ayırt etmek için uğraşmaya başlıyorsunuz ve tekrar davranış değişikliğine geçmek durumdasınız. Bu da bu iklim bozuyor.”* cümleleriyle görüşünü ortaya koymuştur.

Son olarak akademik başarının düşmesiyle ilgili, Ö18 görüşünü “*Olumsuz olduğunda tabii ki arkadaş ilişkileri, şimdi çocuklar kendilerini dışlanmış hissediyorlar, yalnız hissediyorlar, kapatıyorlar kendilerini derse karşı da etkinliklere karşı da. Hiç katılmak istemiyorlar. Öyle olduğu zaman da öğretim olmuyor. Çocukta bu sefer akademik olarak da başarısızlık ortaya çıkıyor.”* şeklinde ifade etmişlerdir.

4.2.5. Olumlu Sınıf İkliminin Oluşumunda Öğrenci-Öğretmen İletişiminin Önemine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tablo 4.2.5. Olumlu Sınıf İklimi Oluşumunda Öğrenci-Öğretmen İletişiminin Önemine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tema	Kodlar	Öğretmen Görüşleri
Öğrenci-Öğretmen iletişiminin olumlu etkileri	Sevgi bağının kurulması	Ö1, Ö3, Ö6, Ö8, Ö11, Ö14, Ö19
	Öğrencinin kendini rahat ve güvende hissetmesi	Ö2, Ö6, Ö8, Ö13, Ö17, Ö18, Ö20
	Öğretmenlerini anne ve babaları gibi görmeleri	Ö7, Ö9, Ö18
	Öğretmenin iyi bir dinleyici olması	Ö5, Ö8, Ö10
	Öğrenciyi iyi tanıyabilmek	Ö8, Ö9, Ö15
	Öğrenciyi motive etmek	Ö1, Ö11
	Rol model olmak	Ö9, Ö11
	İyi iletişim	Ö4, Ö6, Ö8, Ö13, Ö16, Ö17, Ö18
	Destekleyici ve pozitif öğretmen yaklaşımı	Ö1, Ö5
	Öğrenci-Öğretmen iletişimini olumsuz etkileyen faktörler	Ö10
Öğrenci-Öğretmen iletişimini olumsuz etkileyen faktörler	Bazı öğrencilerin aşırı ilgi beklemesi	Ö14, Ö19
	Öğrencinin okula gelmek istememesi	Ö13
	Velilerin öğretmenler hakkındaki olumsuz düşünceleri	

Tablo 4.2.5’de olumlu sınıf iklimi oluşumunda öğretmen-öğrenci iletişiminin önemine ilişkin öğretmen görüşleri yer almaktadır. Elde edilen bulgular, öğrenci-öğretmen iletişiminin olumlu etkileri, destekleyici ve pozitif öğretmen yaklaşımı ve öğrenci-öğretmen iletişimini olumsuz etkileyen faktörler olmak üzere üç tema üzerinden ele alınmıştır.

İlk tema olan öğrenci-öğretmen iletişiminin olumlu etkileri sevgi bağının kurulması, öğrencinin kendini rahat ve güvende hissetmesi, öğretmenlerini anne ve babaları gibi görmeleri, öğretmenin iyi bir dinleyici olması, öğrenciyi iyi tanıyabilmek, öğrenciyi motive etmek, rol model olmak ve iyi iletişim özelliklerinden oluşmaktadır.

İlk özellik olan sevgi bağının kurulmasına dair öğretmen görüşleri şu şekildedir:

“Öğretmeniyle ilişkisi, öğretmeni tarafından, özellikle ilköğrencilerinin en çok beklentilerinden bir tanesi, öğretmeni beni seviyor. Gözünün içine bakar öğrenci. Bunu bazı öğrenciler methiyeler dizerek yapar, bazı öğrenciler sessiz kalarak yapar, bazı öğrenciler gözle ama öğretmenden beklediği aslında orada duygusal bir empatidir. Öğretmen-öğrenci ilişkisi bunun için bence çok önemli.” (Ö1)

“Bana kendilerini rahat bir şekilde ifade edebilmeli, çekinmemeli, korkmamalı. Hiçbir zaman öğretmenden korkmamalı diye düşünüyorum. Özellikle bizim yaş grubumuzda. Yani sevmeli, sevgi diye özetleyebilirim bu durumu.” (Ö3)

“Tıpkı öğrenciler arasındaki bağın ilk gün olduğu gibi, öğretmenlerle öğrencinin arasındaki bağ da okulun ilk günü aslında kuruluyor. Çocuğun o gün evden çıkışı, anne babadan belki ilk kez ayrılmasıdır ve çocuk gerçekten sıcak bir kucak, sevgi dolu bir göz arıyor.” (Ö6)

“O sevgi olduktan sonra ve burada kaliteli, nitelikli bir zaman geçirdikten sonra o okula bağlılık oluyor ve çok önemli tabii. En önemli şey o. İlk olması gereken o.” (Ö14)

“Öğrenciler tabii ki ilk başta böyle bir korkuyla gelirler birinci sınıfa ama öğretmenin burada kendini sevdirebilmesi, çocukların öğretmene alışabilmesi çok önemli. Çünkü bence süreci belirleyen en temel şey çocuğun öğretmenini sevmesi.” (Ö19)

Diğer bir özellik, öğrencinin kendini rahat ve güvende hissetmesi öğretmenler tarafından ortaya konmuştur. Bu doğrultuda öğretmenlerin görüşleri şu şekildedir:

“Olumlu iklimin oluşumunda öğrencilerin öğretmeniyle olan ilişkisi, iletişimi önemli ve böylece bu iklim oluşuyor. Şimdi öğrenci, öğretmeniyle iyi iletişim kurarsa ve sevdiği biriyle bence konuşursa yaşadığı tüm problemleri rahatça aktarabiliyorsa sınıf içinde hem kendine hem de olumlu sınıf iklimine katkı sağlar.” (Ö2)

“Öğrenci güvende hissettiği ortamda da bulunduğu kişilere karşı bence saygılı davranacaktır.” (Ö17)

“Öğrenci kendini çok rahat hissetmeli her şekilde. Sorununu, derdini, isteğini, beklentisini öğretmene rahatlıkla anlatabileceğini bilmeli.” (Ö18)

“Öğrenci güvenecek. Öğretmene gerçekten güvenecek. Bu o kadar önemli ki bazen öyle şeyler yaşıyor ki hani belki de annesine, babasına anlatmadığı, kardeşine, abisine anlatmadığı şeyleri bana anlattıyor, kendini de ifade ediyor.” (Ö20)

Öğrencilerin öğretmenlerini anne ve babaları gibi görmelerini, Ö7 *“Biz sınıf öğretmenleriyiz. Ana sınıfına bazen gidiyor, bazen gitmiyorlar. Aile ortamından direkt bize geliyor. Aslında aileler de çok telaşlı oluyor. Çocuklar da çok telaşlı oluyor. Çok da güzel bir yönü olduğunu düşünüyorum. Çünkü bir anne bir baba kadar seviyorlar.”* şeklinde ifade ederken, Ö18 *“Hani bazen arkadaş, bazen öğretmen, bazen anne baba oluyoruz.”* şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmenlerden Ö5 öğretmenin iyi bir dinleyici olmasını *“İkincisi, öğrenciyi dinleyeceğiz. Çünkü öğrenci size bir şey anlatıyorsa mutlaka sizi önemseydiği için, öğretmeni önemseydiği için sizinle yaşadığı bir anıyı ya da bir olayı paylaşıyordur. Öğrenciyi mutlaka dinleyeceğiz. Eğer çözüm üretmeniz gereken bir olayı anlatıyorsa bu konuda onu tatmin edici bir cevap vermeniz gerekiyor.”* cümleleriyle ifade ederken, Ö8 *“Öğrenciye vakit ayırmalı, onu ciddiyle dinlemeli, ona değer verdiğimizizi hissettirmeliyiz”* cümleleriyle görüşünü belirtmiştir. Ö10 iyi bir dinleyici olmanın vurgusunu *“Öğrenciyi dinleyeceğiz ilk başta. Çünkü, yani şöyle, her biri sizinle konuşmak istiyor gerçekten, soru soruyor. Biz hani o anda belki doluyuz gerçekten, dinleyemiyoruz. Bunu da yine ben bir öğrencimle yaşadım. Duygusal bir öğrencim var. Öğrencim baktım çok sessizleşti. Annesiyle konuştuk. Annesi benimle iletişime geçti. İşte sizin onu sevmediğinizi düşünüyor öğretmenim demeye başladı. Çünkü bir şey sorduğunda cevap vermemişsiniz falan. Gerçekten bazen her çocuğa yetişemiyoruz, fırsatımız olmuyor. Ama duygusal öğrencilerimiz bundan olumsuz etkileniyorlar. İstiyorlar ki öğretmenim beni dinlesin, heran bana cevap versin. İnanın çoğu zaman ben teneffüslerimi çocuklarımla geçiriyorum. Yani teneffüse bile çıkamadığımız dönem çok oluyor. Onlarla önce bir dinliyoruz. evdeki yaşadıkları sıkıntılar oluyor, mutluluklar oluyor, sizinle paylaşmak istiyorlar. Onları biz dinledikten sonra ancak teneffüse çıkabiliyoruz. Hem derste doluyuz, hem teneffüse doluyuz. Yani öğrenci-öğretmen iletişiminde öğretmenin gerçekten öğrenciyi dinlemesi, sabırlı olması gerekiyor. Dinlenildiğini, gerçekten öğretmenin tarafından sevgiyle, ilgiyle dinlenildiğini ve cevap verildiğini bilen bir öğrenci o okulda mutlu oluyor ve bu olumlu bir sınıf iklimi oluşturuyor.”* cümleleriyle yapmıştır.

Bir diğer özellik olan öğrenciyi iyi tanıyabilmekle ilgili Ö9 görüşünü *“Öğretmen öğrencisini yakından tanımalı. Öğrenci de aslında öğretmenini yakından tanımalı.”* şeklinde ifade ederken, Ö15 *“Öğrenciyi ne kadar iyi tanırsak o kadar iletişimimiz iyi oluyor. Onunla*

ilgili ne kadar çok şey bilirsek, o kadar iyi olur iletişimimiz de.” şeklinde vurgulamıştır. Bir diğer özellik olan öğrenciyi motive etmekle ilgili Ö11 görüşünü “Bir öğretmenin öğrencisine pekiştirmek için söylediği güzel bir söz bile 40 dakika boyunca bile motive edebiliyor ya da derse daha fazla istekli olmasını sağlıyor.” şeklinde ifade etmiştir.

Ö1 görüşünde, olumlu öğrenci- öğretmen iletişiminin öğrenciyi motive ettiği ve başarı sağladığını vurguladığı görüşünü “Öğretmen ve öğrencilerin birbiriyle iletişimi, öğrenciyi, başarıya, başarıya götürür, motive eder çünkü.” cümlesiyle ifade etmiştir.

Rol model olma özelliği ile ilgili Ö9 “Çünkü biz öğrencilerimize bir olayı anlatırken özellikle kendi hayatımızdan örnekler verirken daha dikkatli dinliyorlar, daha çok ilgilerini çekiyor. Aa evet, öğretmenimiz de bunu yapıyormuş. Çünkü bizi çocuklar kendilerine rol model alıyorlar. O yüzden ilişkilerin başarılı, olumlu olması gerektiğine inanıyorum.” şeklinde vurgu yaparken, Ö11 “Ve bu bütün sınıfa yayılırsa, eğer bütün sınıf da öğretmenlerini rol model alma, öğretmenlerini sevmeye, derse istekli olma, okula mutlu gelme, okula istekli gelme davranışları olduğu zaman sınıfta da bir olumlu iklim oluşuyor. Herkes mutlu oluyor sınıfta.” şeklinde ifade etmiştir.

Bir başka özellik olan iyi iletişimle ilgili öğretmenler şu ifadelere yer vermiştir:

“Öğretmenleriyle iletişim bence çok önemli. Çünkü olumlu sınıf ikliminde bazen bazı sorunlar ortaya çıkabiliyor. Öğrencilerle bu sorunları çözebilmek için iletişimi ve ilişkii iyi kurmalı bence. Sen dilini çok fazla kullanmamaya çalışıyorum açıkçası.” (Ö4)

“İlk gün kuvvetli, güçlü bir bağ kurarsak, öğrencileriniz arasındaki o bağ zaten yıllar geçtikçe güzelleşiyor ve güçleniyor. Şimdi kime sorsak ilköğretim sınıf öğretmenin adını biliyordur. Ortaokuldaki öğretmenlerin bir kısmını hatırlarlar. Sınıf öğretmenin adını sokakta sorduğumuz herkes hatırlar. İşte bir de çok fazla vakit geçirmek de iletişimin kuvvetli olmasından ve olumlu şartlardaki bir sınıf ortamında olumlu bir iklim ortamında bulunmasından kaynaklanıyordur. Yani aslında kötü bir şey hatırlatsa bile öğretmeniyle ilgili daha çok iyi şeyler hatırladığı için onlar baskın geliyor ve ilk öğretmenini asla unutmuyor.” (Ö6)

“Öğrencilerin varsa kaygıları, birçoğunda var bu. Kaygıları varsa onlar giderilmeli. Tehdit dili kullanılmamalı. Bunların hepsi de açık, samimi, anlaşılır, net bir ilişkiye, iletişime bağlı. Öğretmenine güvenecek, kendisini güvende hissedecek, değerli olduğunu hissedecek. Bu bakımdan çok önemli yani.” (Ö8)

“Öğretmen-öğrenci iletişimi sağlandığında, güven oluştuğunda bence o sacın üç ayağı, öğretmen-veli-öğrenci bağının büyük bir kısmı sağlanmış oluyor. Tabii ki her öğrenci kendi başarısı kadar, kendi becerisi kadar ilerleme kaydediyor. Ama iletişimi iyi kurduğumuz zaman çocuk yapabileceği potansiyelini en iyi şekilde gerçekleştiriyor.” (Ö13)

“Öğrenci-öğretmen iletişimi en önemli şey zaten, tabii bizim ilkokulda üçlü biraz, veli öğrenci-öğretmen.” (Ö16)

“Çünkü iletişim dili çok önemli. Zaten bu zamana kadar sağlanmış, kurulmuş bir iletişim dili varsa çocuk bunu daha da geliştirerek kullanabiliyor bence ki bu da sınıfın olumlu iklimini etkiliyor.” (Ö17)

“Ben mesela öğrencilerime her zaman diyorum, ne olursa olsun doğruyu söyleyin. Doğruyu söylediğiniz zaman hiçbir şekilde kızmam diyorum. Onlar da bana doğruyu söylüyorlar. Çünkü karşılıklı güven olmuş oluyor. Güven olduğu müddetçe de zaten iletişim pozitif yönde ilerliyor.” (Ö18)

İkinci tema olan destekleyici ve pozitif öğretmen yaklaşımı eşit davranma (adil olma) özelliğini ortaya koymuştur. Ö5 öğrencilere karşı adil olma özelliğini *“İlk soru da söylediğim gibi, öğrenciye adil olacaksınız. Öğretmen öğrenciye adil olacak. Öğrencinin bunu fark etmesi gerekiyor. Adil olduğunu bildiği zaman zaten öğrenci mesafesini daha da yakın tutacaktır size.”* cümleleriyle ifade etmiştir.

Üçüncü tema olan öğrenci öğretmen iletişimini olumsuz etkileyen faktörler bazı öğrencilerin aşırı ilgi beklemesi, öğrencinin okula gelmek istememesi, velilerin öğretmenler hakkındaki olumsuz düşüncelerini ortaya koymuştur.

Bazı öğrencilerin aşırını ilgi beklemesini Ö10 şu cümlelerle ifade etmiştir:

“Biz hani o anda belki doluyuz gerçekten, dinleyemiyoruz. Bunu da yine ben bir öğrencimle yaşadım. Duygusal bir öğrencim var. Öğrencim baktım çok sessizleşti. Annesiyle konuştuk. Annesi benim bir iletişime geçti. İşte sizin onu sevmediğinizi düşünüyor öğretmenim demeye başladı. Çünkü bir şey sorduğunda cevap vermemişsiniz falan. Gerçekten bazen her çocuğa yetişemiyoruz, fırsatımız olmuyor. Ama duygusal öğrencilerimiz bundan olumsuz etkileniyorlar. İstiyorlar ki öğretmenim beni dinlesin, heran bana cevap versin. İnanın çoğu zaman ben teneffüslerimi çocuklarımla geçiriyorum. Yani teneffüse bile çıkamadığımız dönem çok oluyor.”

Bir başka özellik olan öğrencinin okula gelmek istememesini Ö14 “Öğretmen-öğrenci ilişkisi çok önemli. En başta o önemli. O olmazsa zaten çocuk okula bile gelmek istemiyor. Yani okula gelmek istemiyor, yatakların altına kaçıyor. Okula gelmedikten sonra daha üstüne ne koyabiliriz?” şeklinde ifade ederken, Ö19 “Çünkü bence süreci belirleyen en temel şey çocuk öğretmenini sevmediği ya da alışamadığı takdirde ne yazık ki eğitim öğretiminden soğuyor.” şeklinde ifade etmiştir.

Son özellik olan velilerin öğretmenler hakkındaki olumsuz düşünceleriyle ilgili Ö13 görüşünü şu cümlelerle ifade etmiştir:

“Çünkü ben velilere de hep şey söylüyorum. Şu iyi öğretmen, şu iyi öğrenci bu şekilde nitelendirmek yerine öğretmen öğrenci bağının kurulduğunda aşılamayacak sorunun olmadığını düşünüyorum. En başından beri de velilerime söylediğim olumlu olumsuz düşüncelerde çocuklarının zihnini kirletmemelerini istiyorum. Yani ben belki bir yerde bir bağ kurmuşumdur öğrencimle. Sizin bende gördüğünüz olumsuz bir şey ya da olumlu bir şey, yani genelde olumsuz diyelim, olumsuz bir şey, çocuğun o kurduğu bağı zedeleyebilir. Kurulmuş bağları zedelememek adına özellikle velilere bu konuda uyarılarda bulunuyorum.”

4.2.6. Olumlu Sınıf İkliminin Oluşumunda Davranış Düzenlemelerinin Önemine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tablo 4.2.6. Olumlu Sınıf İklimi Oluşumunda Davranış Düzenlemelerinin Önemine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tema	Kodlar	Öğretmen Görüşleri
Muhtemel davranışın ortaya çıkmasını engelleme	Kurallar belirleme	Ö2, Ö5, Ö20
Olumlu davranış karşısında yapılan uygulamalar	Övgü ile ödüllendirme (Aferin, harikasin, alkışlatma v.b) Sembolik Ödül (Yıldız, gülen yüz, sticker) Somut ödüller (Çikolata, şeker, madalya vb.)	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö7, Ö9, Ö11, Ö17, Ö18 Ö1, Ö4, Ö7, Ö8, Ö10, Ö11 Ö17 Ö1, Ö8, Ö10, Ö16, Ö17, Ö18, Ö20
Olumsuz davranış karşısında yapılan uygulamalar	Konuşarak çözüm yoluna gitme Ceza (Mahrum bırakma) Veli İş birliği İdare ya da rehber öğretmen yardımı	Ö2, Ö4, Ö9, Ö14 Ö3, Ö6, Ö7, Ö10, Ö12, Ö16, Ö19 Ö1, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12 Ö3, Ö10

Tablo 4.2.6’da olumlu sınıf iklimi oluşumunda sınıf öğretmenlerinin davranış düzenlemelerine ilişkin görüşleri muhtemel davranışın ortaya çıkmasını engelleme, olumlu davranış karşısında yapılan uygulamalar, olumsuz davranış karşısında yapılan uygulamalar olarak üç tema üzerinden ifade edilmiştir.

Öğretmenler ilk tema olan muhtemel davranışın ortaya çıkmasını engellemeye ilişkin kurallar belirlemeyi ortaya koymuşlardır. Öğretmenlerden Ö4 “*Ama bazen istemediğimiz davranışlar da oluyor. Bunların olmaması için de önceden kural belirliyoruz açıkçası. Önceden belirlediğimiz kurallarla biz okulda nasıl davranışlar isteriz? Nasıl davranışlar? Olumlu davranışlar. Öğrencilere bunları anlatarak, istediğimiz davranışlara öğrencileri yönlendirmeye çalışıyoruz aslında.*” şeklinde ifade ederken, Ö7 “*Bazen de olumsuz davranışlarla karşılaşabiliyoruz. Ya da hangi öğrencilerde karşılaşacağımızı zaten bazen tahmin edebiliyoruz. Bunun için genelde sınıf kuralları oluşturuyoruz. Sınıf kurallarını da oluştururken de neden kuralların oluşturulduğu, bu tarz ya da istenmeyen davranışları*

gerçekleştirirsek başımıza gelebilecek kötü olaylar ya da daha önce olmuşsa sınıfımızda buna benzer olayları onlara örnek göstererek neden yapmamamız gerektiği konusunu onların mantıklarıyla hareket ederek, somutlaştırarak o davranışları da engellemeye çalışıyoruz.” şeklinde ifade etmiştir.

Öğretmenler görüşlerinde ikinci temayı olumlu davranış karşısında yapılan uygulamalar şeklinde ortaya koyarken övgü ile ödüllendirme (Aferin, harikasın, alkışlatma v.b), sembolik ödül (Yıldız, gülen yüz, sticker), somut ödüller (Çikolata, şeker, madalya vb.) özelliklerini vurgulamışlardır.

Öğretmenler olumlu davranış karşısında övgü ile ödüllendirmeyi kullandıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin görüşleri şu şekildedir:

“Mesela özellikle hani olumlu davranış sergileyen öğrencilerimin tabii ki takdir etme. Bunu veli toplantılarında ya da sınıfta.” (Ö1)

“Şimdi olumlu davranış sergileyen öğrenciyi, bu davranışını ön plana çıkarmayı severim. Yani alkışlatmayı, bir ödül vermeyi seviyorum. Çünkü örnek alsınlar niyetinde. Çocuğa da kendiyle gurur duymasını sağlayacak cümleler kuruyorum. Kendisinin yaptığıнын ne kadar güzel, ne kadar olumlu bir şey olduğunu bilsin. Devam ettirsin kendi davranışını.” (Ö3)

“Öğrenciler istedik davranışları sergilediği zaman onları pekiştirmemiz, güdülememiz, davranışların devam etmesi yönünden çok önemli. Bu konularda da öğrenciye bir aferin demek olabilir. Ben sınıfta bunları kullanıyorum.” (Ö4)

“İstedik davranışlarla karşılaştığımız zaman bunları pekiştiriyoruz mesela bir aferin olabilir.” (Ö7)

“Sınıf ikliminin oluşumunda, olumlu sınıf ikliminin oluşumunda öğrenci davranışı tabii eğer yanlışsa düzeltilmesi gerekiyor. Doğruysa da öğrenciyi aferin şeklinde, arkadaşların önünde alkışlatarak, bu davranışını yine başka bir ortamda vurgulayarak ödüllendirebiliriz.” (Ö9)

“Sınıftan beklenen davranışsal kazanımları edinmişse eğer çocuk, diğerlerinden ayrı tutmak gerekiyor. Bunu örnek olarak da çocuklara sunmak gerekiyor. Örnek öğrenci olarak da göstermek gerekiyor davranışlar açısından. Bu basit bir sözcük olabilir.” (Ö18)

Öğretmenler olumlu davranış karşısında yapılan uygulamalarda sembolik ödül (Yıldız, gülen yüz, sticker) özelliğini de vurgulamışlardır. Öğretmen görüşleri şu şekildedir:

“Mesela yıldız dağıtma sistemi kullanıyoruz sınıf içerisinde.” (Ö1)

“Ya da sticker dağıtıyorum çocuklara ben, istendik, olumlu davranışları olduğu zaman ya da bir başarı gösterdikleri zaman. O çok küçük bir şey olsa bile onların sayısını sayarak biriktirmeleri, işte benim 10 tane oldu, 15 tane oldu, o kadar güdüliyor ki hem ulaşılabilir, hem kolay, hem de onlar için çok büyük bir şey. Böylelikle o istendik davranışa, doğru davranışa diğer çocukların da ulaşma hevesleri de güdüleri de artıyor. O güzel bir yöntem oluyor.” (Ö7)

“Ondan sonra işte olumlu bir davranışın karşılığında mesela yıldız alarak, yıldızlarını biriktirerek.” (Ö8)

“Ya da işte yıldız veriyorum ya da sticker veriyorum. Onları güdülemeye çalışıyorum.” (Ö11)

Öğretmenler olumlu davranış karşısında yapılan uygulamalarda son olarak somut ödüller (Çikolata, şeker, madalya vb.) özelliğini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin görüşleri şu şekildedir:

“Mesela olumlu davranış olarak çok kitap okumayı çocuklarda yerleştirmeye çalışıyoruz. Bunun için de kitap kurdu madalyaları. Her ay bir kitap kurdu madalya. Sayfa sayısı çok okuyana kitap kurdu madalyası veriyoruz. Sonraki 4 kişiye mesela kitap kurdu rozeti veriyorum.” (Ö16)

“Davranış düzenlemelerinde nasıl bir sistemimiz var olumlu sınıf iklimine katkı sağlamak için mesela orada da ben devreye giriyorum öğretmenim. Biz yeni kutusu yaptık. Yeni kutumuz var. Mesela hayvanları koruma gününde hepsi kesinlikle harçlıklarından kedi maması aldı. Aldıkları kedi mamalarıyla kedileri beslediler. Bunları da fotoğrafladılar. Mesela bunu bütün sınıf yaptı ya, bunu da iyilik kutusuna yazıyoruz. Birisi karşı komşusunun eşyasını taşımaya mı yardım etti? Bunu da yazıyor. Ama bunun kanıtlı olması gerekiyor, destekli olması gerekiyor. Aile de bana mesajla, fotoğrafla vesaire belgeliyor. Kimin en çok iyiliği olmuşsa, yaptığı olumlu davranış varsa ona ben hediye alıyorum bu kez öğretmenim” (Ö20)

Öğretmenler üçüncü ve son temayı olumsuz davranış karşısında yapılan uygulamalar şeklinde belirtmişler ve konuşarak çözüm yoluna gitme, ceza (mahrum bırakma), veli ile görüşme ve idare ya da rehber öğretmenden yardım alma özelliklerini vurgulamışlardır.

İlk özellik olan konuşarak çözüm yoluna gitmeyi öğretmenler şu şekilde ifade etmiştir:

“Onun dışında, mesela olumsuz bir davranış sergileyen bir öğrenci. Bunun öğrenci için ne anlama geldiğini önce ona anlatmaya çalışıyorum. Örneğin bir arkadaşına vurdu. Neden vurdu? Vurduğunda onun canı yandı mı? Ya da vurmadan bunu ona nasıl anlatabilirdi? gibi cümlelerle önce sözel iletişim sağlamaya çalışıyoruz.” (Ö2)

“ Öğrenci davranışlarında bazen biz okul sınıfta istenmedik davranışlarla karşılaşabiliyoruz. Bu istenmedik davranışlarla karşılaştığımızda nasıl çözeceğimiz önemli. Ben ilk önce sınıfta böyle bir durum yaşadığımda öğrenciye tabii ki de kendim konuşarak çözmeye çalışıyorum.” (Ö4)

“Olumsuz olan davranışının da ona zarar verdiğini göstermeye çalışmalıyız, anlatmaya çalışmalıyız.” (Ö9)

“Onu da hep birlikte karar veriyoruz. “Sen olsaydın ne yapardın?” çok konuşuyoruz. Bu olayda sen bunu yaşasaydın ne yapardın? Sen ne yapardın? Empatiyi çok kullanıyorum orada da konuşarak.” (Ö14)

Öğretmenler ikinci özellik olarak ceza (mahrum bırakmayı) vurgulamışlardır. Bu bağlamda görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir:

“Dediğim gibi bu yaptırım mahrum bırakma oluyor bende genelde. Güzel bir durumdan mahrum bırakıyorum öğrenciyi.” (Ö3)

“Ceza vermek yerine bir şeyden mahrum bırakma yolunu seçiyorum genelde. Yani mesela beden eğitim dersine çıkmayı çok seviyorlar, o gün onu çıkarmıyorsam, eline bir kitap verip kitap oku diyorsam mesela bu çok büyük bir dezavantaj oluyor onun için. “ (Ö6)

“Ceza olarak da şöyle söyleyeyim, bağırarak, kızmak veya fiziksel temasta bulunmak doğru değil açıkçası. Küçük yaş grupları sevdiği bir şeyden mahrum bırakıldığı zaman daha yerinde oluyor. Tabii o da yaşına ve sınıf ortamına uygun olması gerekiyor. O yüzden zaman zaman yapılan mahrum bırakmaların çocukta olumlu

davranış oluşturduğunu düşünüyorum. Bunun da olumlu sınıf ikliminde önemli bir faktör olduğunu düşünüyorum.” (Ö12)

“Onun yerine daha çok ikinci yöntem olan mahrum bırakma. Sevdiği şeyleri elinden alarak ya da sınıfta yapmak istediği bir şey varsa ona dahil etmeyerek biraz daha olumsuz davranışlarını bıraktırmaya çalışıyoruz.” (Ö19)

Olumsuz davranış karşısında yapılan uygulamalarda öğretmenler, veli iş birliğini ifade etmişlerdir ve görüşlerini şu şekilde belirtmişlerdir:

“Eğer zaten çok kötü durumdaysa, bizim okulumuzda rehber öğretmenimiz yok, aile ile iş birliği içine girerek çocuğun davranışlarını düzeltmeye çalışmalıyız.” (Ö9)

“Yine ben kendi sınıfımda yaşadığım olumsuz davranışları gözlemlediğimde veya sorumluluklarımı yerine getirmeyen öğrencilerim olduğunda bireysel ailelerine hemen dönüyorum. Aileleriyle iş birliği kuruyorum. Bu davranışları olumlu hale getirmek için birlikte kararlar alıyoruz. Bunun sebeplerini araştırıyoruz. Çocuğumuzdaki bu davranış değişiminin sebebi nedir? Ve bunun sebebini öğrendikten sonra da çözüm yollarını araştırıyoruz birlikte. Ailelerimizle iş birliği kuruyoruz. O çok önemli.” (Ö10)

“Eğer benim konuşmam yeterli gelmiyorsa velisiyle iletişime geçiyorum. Çocuğu da sınıfta aslında olumlu davranışa çevirmeye çalışıyorum, sınıfıma katmaya çalışıyorum. Bunun da olumlu iklime katkısı aldığını düşünüyorum.” (Ö11)

Son özellik olan idare ya da rehber öğretmen yardımını öğretmenlerden Ö3 *“Farklı bir kişinin onunla görüşmesini istiyorum. Yani okulumuzda rehber öğretmenimiz olmadığı için müdür beye yönlendiriyorum ya da müdür yardımcısı ile görüşmesi için birazcık daha farklı bir kişiden birazcık öğüt olabiliyor.”* şeklinde ifade ederken, Ö10 *“Şimdi olumlu sınıf iklimi oluşumunda öğrenci davranış düzenlemelerimizde okulumuzda rehber öğretmen olmadığı için bizler öğrencilerimize gözlemlediğimiz olumsuz davranışları kendi çapımızda çözümlemeye çalışıyoruz. Bunu da çözümlerken yine birlikte iş birliği halindeyiz. Hem okul müdürümüz hem diğer öğretmen arkadaşlar çocuklardaki olumsuz davranışları genel olarak birlikte olumlu hale getirmeye çalışıyoruz.”* şeklinde ifade etmiştir.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde öğretmen görüşlerinden elde edilen sonuçlara yer verilerek, alanyazındaki diğer çalışmalarla bu sonuçlar tartışılmıştır.

5.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Araştırma Sonuçları

Nitel bölümde, birinci alt problem olan sınıf öğretmenlerinin olumlu sınıf iklimi hakkındaki görüşlerinden hareketle, olumlu sınıf ikliminin tanımı, olumlu bir sınıf iklimi oluşumunda bulunması gereken temel unsurlar, olumlu bir sınıf iklimi oluşumunun öğrenci akademik başarısına katkısı, olumlu bir sınıf iklimi oluşturmak için kullanılan yöntemler, olumlu sınıf ikliminde karşılaşılan zorluklar ve zorluklar karşısında yapılan uygulamalara ilişkin bulgular elde edilmiştir. Tüm bu bulgular derinlemesine incelenmiş ve bu görüşler analiz edilerek sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

5.1.1. Olumlu Sınıf İkliminin Tanımına İlişkin Araştırma Sonuçları

Bu çalışmada öğretmenler olumlu sınıf iklimi tanımını öğrenci refahının merkezde olması olarak değerlendirmektedir. Bu bağlamda öğretmenler olumlu sınıf iklimini, rahat, güvende hissetme, sevgi, saygı ve mutlu öğrenci şeklinde tanımlamışlardır. Başka çalışmalarda sonuçlara göre, öğrenci mutluluğunu en çok etkileyen unsurlar güvenli hissetme, değerli hissetme durumu, okul ortamı ve öğretmen tutumları olarak belirlenmiştir (Aydın vd. , 2019; Calp, 2020; Fidan, 2020; Mertoğlu, 2020). Duygusal gelişim açısından bakıldığında, sınıf yönetiminin öğrencilerin öz güvenlerini ve kendilerini ifade edebilme yeteneklerini nasıl etkilediği önem kazanıyor (Martin, 2009). Öğrencilerin kendilerini güvende hissettikleri ve düşüncelerini rahatça ifade ettikleri bir sınıf atmosferi, onların duygusal gelişimini desteklemektedir.

Çalışmamızda öğretmenler, olumlu sınıf iklimini tanımlarken öğrenme ortamı, öğrenme süreçleri ve iletişim olarak da değerlendirmişlerdir. Bu doğrultuda sorumluluk bilinci, derse karşı ilgi ve istek, öğretmenlerin merak ve ilgi uyandırması, fiziksel koşulların düzenlenmesi, öğrenciler arası iletişim, veli iş birliği vurgulanmıştır. Bu bulgular, olumlu sınıf ikliminin öğrencinin sadece psikolojik ihtiyaçların karşılandığı iklim olmadığı hem öğretimsel hem de sosyal iletişim bileşenlerini de kapsadığını ortaya koymaktadır. Sınıf ortamını; sınıfta mevcut

olan öğrencilerin nitelikleri, öğretmenin tutumu, davranışları ve yetenekleri, ders içerisindeki iletişim ve etkileşim şekilleri şekillendirmektedir. (Hofstein vd, 2001).

5.1.2. Olumlu Sınıf İklimi Oluşumunda Bulunması Gereken Unsurlara İlişkin Araştırma Sonuçları

Bu araştırmada, öğretmenler olumlu sınıf iklimi oluşumunda bulunması gereken unsurları belirttikleri görüşlerinde, öğretmenin mesleki rolünü ortaya koymaktadırlar. Bu doğrultuda öğretmenlerin öğrenci- veli iş birliği sağlama, öğrencileri her yönüyle tanıma, güven duygusu oluşturma ve sevgi bağı kurma gibi yaklaşımlarının olumlu sınıf ikliminde belirleyici olduğu ortaya konmuştur.

Eğitim açısından incelendiğinde, sınıf ortamı, öğretmen, öğrenci ve aile arasında oluşturulan çok yönlü ilişkiler ile şekillenen dinamik bir yapıdır. Özellikle öğretmenin gösterdiği mesleki tutum ve bireysel nitelikler, bu olumlu sınıf ikliminin niteliğini doğrudan etkilemektedir. Çengel'in (2013) araştırmasında; öğretmenler ile öğrenciler arasındaki etkileşimler ele alınmış ve pozitif bir sınıf havasına sahip sınıflarda daha çeşitli ve daha sık olumlu davranışların geliştiği gösterilmiştir. Bu araştırma sınıf öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda yapıldığı için çalışmada söz konusu olan sınıflar, ilköğretim kademesinde yer alan sınıflardır. Yapılan bir çalışma sonucunda ilköğretim öğrencileri, ideal öğretmenin özelliklerini; dersi keyifli kılan, kendi alanında yeterli bilgiye sahip, mesleğini seven, duyarlı ve sınıfı iyi yöneten biri olarak tanımlamıştır (Gültekin, 2015). Nitekim bu çalışmada da öğretmenler olumlu sınıf iklimi oluşumunda bulunması gereken unsurlara ilişkin öğretmen özelliklerini vurgulamışlardır.

Öğretmenler görüşlerinde olumlu sınıf ikliminin oluşumunda fiziksel ve kurumsal düzenin de gerekli unsur olduğunu belirtmişlerdir. Bu doğrultuda, sınıf kurallarının belirlenmesi ve fiziksel koşulların düzenlenmesi vurgulanmıştır. Bu, olumlu sınıf ortamının sadece sosyal etkileşimlerden değil, aynı zamanda öğrenme sürecini etkileyen çevresel ve yapısal düzenlemelerden de etkilendiğini ortaya koymaktadır.

Kurallar, öğretmen ve öğrencilerin rollerini daha net biçimde anlamalarına olanak tanımaktadır; bu da güvenli ve olumlu bir sınıf ortamı yaratmaktadır. Bu şekilde öğrenci, toplumda var olabilmek ve gereksinimlerini giderebilmek için bu kurallara riayet etmeyi öğrenmektedir (Güneş, 2007). Öğretmenler görüşlerinde olumlu sınıf iklimi unsuru olarak sınıf kuralları öğrencilerle beraber belirlediklerini vurgulamışlardır. Sınıf kurallarının öğrencilerle birlikte belirlenmesi demokratik bir öğrenme ortamı oluşturmakla birlikte, öğrenci katılımı da

güçlendiren bir yapı oluşturarak olumlu sınıf iklimine katkı sunmaktadır. Eğer sınıf için bir anayasaya ya da ‘Magna Carta’ya” ihtiyaç varsa, bu kurallardan etkilenecek olan öğrencilerin kural belirleme sürecine katılması, demokratik bir yönetimin şartıdır (Çelik, 2003).

Çalışmada, öğretmenlerin görüşlerinden elde edilen bulgularda fiziksel düzenlemelere yapılan vurgu, öğrenme ortamlarının sadece pedagojik değil, mekânsal olarak da öğrenmeye uygun şekilde tasarlanması gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda, Güler (2005) etkili bir sınıf ortamı ve sürdürülebilir öğrenme atmosferinin; öğrencinin ön plana çıkması, öğrencinin akademik geçmişi ve zekâ düzeyi, sınıfın fiziksel düzeni, sınıf içindeki duygusal hava ve öğretim yöntemleri gibi faktörlere bağlı olduğunu belirtmektedir.

5.1.3. Olumlu Sınıf İkliminin Öğrencinin Akademik Başarısına İlişkin Araştırma Sonuçları

Bu araştırmada, öğretmenler olumlu bir sınıf iklimi oluşumunun öğrencinin akademik başarısına ilişkin belirttikleri görüşleri, öğrenci refahının merkezde olmasını ortaya koymaktadır. Bu çerçevede öğretmenler öğrencilerin akademik başarısına katkısına ilişkin rahat, güvende hissetme, sevgi, saygı ve mutlu öğrenci özelliklerini ortaya koymuşlardır. Öğrencilerin kendilerini rahat ve güvende hissettikleri, sevilip sayıldıkları bir sınıf ortamında, öğrenmeye karşı daha açık ve istekli oldukları aşıkardır. Nitekim, Güler (2005) de etkili bir sınıf ortamı ve sürdürülebilir öğrenme atmosferinin; öğrencinin ön plana çıkması, öğrencinin akademik birikimi ve zekâ düzeyi, sınıfın fiziksel düzeni, sınıf içindeki duygusal hava ve öğretim yöntemleri gibi faktörlere bağlı olduğunu belirtmektedir. Kendini güvende hisseden, rahat olan; desteklendiğini bilen ve zorlukları aşabileceğine inanan bir çocuk, akademik anlamda daha iyi sonuçlar alır (Cohen, Pickeral ve McCloskey, 2009).

Çalışmamızda öğretmenler, olumlu sınıf iklimi oluşumunun öğrencinin akademik başarısına katkısına ilişkin öğrenme ortamı, öğrenme süreçleri ve iletişimi ortaya konmuş ve bu doğrultuda sorumluluk bilinci, derse karşı ilgi ve istek, öğretmenlerin merak ve ilgi uyandırması, fiziksel koşulların düzenlenmesi, öğrenciler arası iletişim, veli iş birliği özellikleri vurgulanmıştır. Bu bulgular, olumlu sınıf ikliminin öğrencinin sadece psikolojik ihtiyaçların karşılandığı iklim olmadığı hem öğretimsel hem de sosyal iletişim bileşenlerini de kapsadığını ortaya koymaktadır.

Fiziksel olarak düzenli, güvenli, bir okul, bir sınıf ortamı, öğrencinin odaklanmasını kolaylaştırmakta ve öğrenme sürecine olumlu katkı sunmaktadır. Öğrencilerin başarısını etkileyen, sosyoekonomik durum ve psikolojik özellikler gibi bireysel faktörlerin yanı

sıra, eğitim aldıkları okulun nitelikleri de oldukça önemlidir (Acar, 2013; Akkalkan, 2009; Yıldırım, 2012). Sınıf ortamını; sınıfta mevcut olan öğrencilerin nitelikleri, öğretmenin tutumu, davranışları ve yetenekleri, ders içerisindeki iletişim ve etkileşim şekilleri şekillendirmektedir. (Hofstein, 2001). Öğrenciler arasındaki iletişim ve veli iş birliği, sınıf iklimini destekleyen sosyal etkileşimi göstermektedir. Öğrenci bu iletişim ağı sayesinde, eğitim sürecine karşı daha yüksek sorumluluk geliştirir ve olumlu sınıf iklimine de katkı sağlar.

5.1.4. Olumlu Sınıf İklimi Oluşturmak için Sınıf Yönetiminde Kullanılan Yöntemlere İlişkin Araştırma Sonuçları

Bu araştırmada, öğretmenler olumlu bir sınıf iklimi oluşturmak için sınıf yönetiminde kullanılan yöntemlere ilişkin belirttikleri görüşlerinde sınıf yönetimini belirleyici bir unsur olarak görmüşlerdir ve sınıf kurallarının belirlenmesi, davranış düzenleme, mola ve fiziksel koşulların düzenlenmesini vurgulamışlardır. Çalışmada öğretmenlerin vurguladıkları bu özellikler, sınıf yönetiminin bazı boyutlarını oluşturmaktadır. Sınıfın aydınlatması, ses ve oturma düzeni gibi fiziksel özelliklerin uygunluğu, öğrencilerin konsantrasyonlarını artırmakta ve öğrenme sürecine daha aktif dahil olmalarını doğrudan etkilemekte, olumlu sınıf iklimine de katkı sunmaktadır. Eğitim kurumlarıyla ilgili araştırmalar, okulların fiziksel ve toplumsal çevrelerinin öğrencilerin, öğretmenlerin ve yöneticilerin tutum, davranış ve motivasyonları üzerinde belirleyici etkiler yarattığını ortaya koymaktadır (Özer, 2014). Sınıf düzeninin sınıf yönetimiyle bütüncül olarak değerlendirilmesi, olumlu sınıf ikliminin oluşum sürecine katkı sağlamaktadır. Sınıf yönetimi, öğrencilerin olumsuz davranışlarını düzeltmek ve değerlendirmek amacıyla öğrencilere yol göstermeyi gerektirir (Jones and Jones 2004). Öğrenciler açısından yapıcı geri bildirimler, öğrencilerin hatalı davranışlar karşısında dışlanmadan yönlendirilmesini sağlamakta ve öğrencilerde sorumluluk duygusunu güçlendirmektedir. Mola uygulamaları gibi kısa süreli yeniden odaklanma fırsatları, öğrencilerin dikkat sürelerini uzatmakta ve olumlu bir atmosfer oluşturmaktadır.

Öğretmenler bu çalışmada, olumlu bir sınıf iklimi oluşturmak için kullandıkları yöntemleri belirttikleri görüşlerinde öğretmenin rolünü de vurgulamışlardır. Bu rolü vurgularken, bireysel farklılıkları önemseme, adil davranma, demokratik yaklaşım, veli iş birliği sağlama, motivasyon sağlama, sevgi-saygı ortamı oluşturma, öğrencilerin kendilerini rahat hissetmesini sağlama, işbirlikçi çalışmalar, eşit söz hakkı verme, yaparak yaşayarak öğrenme, teknoloji kullanımı ile derste ilgi çekme özelliklerini ortaya koymuşlardır. Öğretmen rolü çerçevesinde ortaya konulan tüm bu özellikler, öğrenciyi merkeze alan, güvene dayalı, eşit katılım sağlayan, öğrencinin içsel motivasyonunu sağlayan ve merak uyandıran özelliklerdir.

Bu öğretmen özellikleri yalnızca öğretim ortamı değil aynı zamanda sınıf yönetiminde de olumlu sosyal öğrenme alanına katkı sunar. Bu özellikler sınıf yönetiminde öğretmeni aynı zamanda ilişki kuran, yönlendiren, gözlemleyen, destekleyen, öğrenci başarı ve mutluluğuna önem veren bir eğitim lideri olarak konumlandırmaktadır. Sınıf yönetimi yalnızca öğrencilerin davranışlarını düzenleme ve denetleme işi değildir. Brophy (1988)'e göre, sınıf yönetimi sadece öğretmenlerin, sınıf içinde öğrencilerin olumsuz tavırlarını azaltmaya yönelik çabalarına dayanmaz. Bu, aynı zamanda öğrencileri iş birliği içinde çalışmaya yönlendirmeyi, olumsuz davranışlara etkili bir şekilde müdahale etmeyi de kapsar. Ayrıca, öğrenme-öğretme sürecinde tüm akademik yeteneklerin dikkate alınması, etkinliklerin öğrencilerin katılımını en üst düzeye çıkaracak şekilde planlanarak olumlu sınıf iklimine zemin hazırlanmasını sağlar.

Öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmeleri, teknolojiyle desteklenen derslerde ilgiyle ders dinlemeleri, işbirlikçi etkinliklerde aktif olmaları öğrenme sürecini hem bilişsel hem de sosyal açıdan zenginleştirmektedir. Sevgi-saygı ortamında eşit söz hakkı almaları, öğrencilerin adalet duygusunu güdülemekte, bu da okula karşı olumlu tutum geliştirmesine sebep olmaktadır. Tüm bunlar öğretim ortamının doğru oluşturulması ve olumlu sınıf ikliminin sağlanmış olması sonuçları arasında yer almaktadır. Etkili bir sınıf yönetimi, ders içinde tüm etkinliklerin belirli hedeflere ulaşacak şekilde ve düzenli bir biçimde yapıldığı, aynı zamanda demokratik bir disiplinin mevcut olduğu bir ortamın varlığını ifade etmektedir (Erol, 2006).

5.1.5. Olumlu Sınıf İklimi Oluşturmada Karşılaşılan Zorluklar ve Zorluklar Karşısında Yapılan Uygulamalara İlişkin Araştırma Sonuçları

Öğretmenler bu araştırmada, olumlu sınıf iklimi oluşturmada karşılaştıkları zorluklar ve bu zorluklar karşısında yaptıkları uygulamalara ilişkin görüşlerinde hem sınıf içi yaşanan zorlukları hem de sınıf içi zorluklarda uygulanan yöntemleri ortaya koymuşlardır. Öğretmen görüşleri derinlemesine incelendiğinde sınıf içi yaşanan zorluklarda, evde problem yaşayan öğrenciler, boşanmış ebeveynler, bireysel farklılıklar, yabancı uyruklu öğrenciler, öğrencilerin davranış problemleri, sosyo-ekonomik düzey, veli, akran zorbalığı, öğrenci şikayetleri, sınıf mevcutlarının fazla olması özellikleri ortaya konmuştur. Evde yaşanan çatışmalar, boşanma, yoksulluk gibi aile temelli sorunlar, öğrencinin sınıf içindeki duygusal davranışlarını büyük ölçüde etkilemektedir. Bu durum öğrencinin öğrenmeye odaklanmasını zorlaştırmakta ve öğrenme ortamı olan sınıfı olumsuz etkilemektedir. Araştırmalar, okulda başarılı olan öğrencilerin ailelerinin ve sosyal çevrelerinin özellikleri ile bir bağlantısı olduğunu ortaya koymaktadır. Yüksek ekonomik statüde bulunan ve iyi eğitim olanaklarına sahip ailelerden gelen çocuklar, genellikle yüksek başarı sergilemektedir (Walberg, 2004). Shaw (2008) ve

Sheldon'un (2003) yaptığı araştırmalar, ailelerin katılımının öğrencilerin akademik başarılarını desteklediğini göstermektedir. Öğretmenlerin ortaya koyduğu bir diğer önemli zorluk olan bireysel farklılıklar ve davranış problemleri, sınıf içi etkileşimleri doğrudan etkileyen faktörlerdir. Sınıftaki eğitimi ve iklimi olumsuz yönde etkileyen, öğrencilerin hem öğretmen hem de arkadaşlarıyla etkileşimini engelleyen ya da diğerleri için risk yaratan tutum ve davranışlar öğretmenin sınıf yönetimi açısından incelenmektedir. Bu uygun olmayan sınıf içi davranışlar arasında izinsiz konuşmak, tartışmak, ağız dalaşı yapmak, yerinden kalkıp sınıfta dolaşmak, ders etkinliklerine katılmamak ve yaşa uygun olmayan çocukça davranışlar bulunmaktadır (Özyürek, 1998). Nitekim bu yüzden öğretmenlerin sınıf yönetim hakimiyetleri azalmakta, sınıfta olumsuz iklim oluşmaktadır. Öğretmenlerin ortaya koyduğu yabancı uyruklu öğrencilerin sınıf içi uyumsuzluğu da dil farklılıklarından kaynaklı bir zorluk olarak ortaya çıkmaktadır. Öğrenci Türkçe diline tam hâkim olamadığı için dersi takip etmekte zorlanmakta, dersten kopmaktadır ve bu durum sınıf içi davranış problemlerini de beraberinde getirmekte sınıf iklimini bozmaktadır. Karaoğlu'nun (2007) araştırmasına göre, göç eden insanlar, dili etkili bir şekilde kullanamadıkları zaman, uyum problemi yaşamalarının yanı sıra psikolojik olarak kendilerini ifade edememekten dolayı sosyal davranışlarında da zorluklar yaşayabilmektedir.

Öğretmenler çalışma da ayrıca sınıf içi zorluklarda uygulanan yöntemleri belirttikleri görüşlerinde, kurallar belirleme, öğretmenin rehberlik etmesi, veli iş birliği, rehber öğretmen desteği, sorun yaşayan öğrencinin derste aktif kılınması, derste planlı olma, davranış düzenleme, fiziksel koşulların düzenlenmesini ortaya koymuşlardır. Sınıf kurallarının belirlenmesi ve davranış düzenlemeleri sınıf yönetiminin boyutlarından olup, öğrencilere öngörülebilirlik ve tutarlılık sağlamaktadır. Bu öngörülebilirlik, öğrencilerin sınıf içindeki beklentileri anlamalarını kolaylaştırır ve böylece güvenli ve olumlu sınıf atmosferi oluşur. Öğrenciler, sınırların ve kuralların farkında olduklarında, kendilerini hem duygusal hem de akademik açıdan daha güvende hissederler. Güvende hisseden öğrenci, aidiyet duygusunu hisseder ve olumlu sınıf iklimi oluşur. Öğretmenler tarafından öğretmenin rehberlik etme rolü de ortaya konmuştur. Elbette okulda öğretmenin ana görevi ders vermektir. Ancak öğretmen, rehberlik hizmetlerini sağlayacak ekibin önemli ve ayrılmaz bir parçasıdır. Zira öğretmen, öğrencinin her açıdan gelişmesinden birincil derecede sorumlu olan kişidir. Doğru yönlendirme ve yerinde müdahale olumlu sınıf için de temel oluşturur. Rehberlik programında sınıf öğretmenin kayda değer ve vazgeçilmez bir konumu olduğu birçok uzman ve yazar tarafından ifade edilmiştir. Hatta 1950'li yıllarda bile ABD'de bu alandaki temel prensiplerden biri olarak

"öğretmenin rehberlik programındaki rolü kritik önem taşımaktadır" ifadesi öne çıkmıştır (Peters ve Formell,1959).

Bununla birlikte öğretmenler sınıf içi zorluklar karşısında uyguladıkları yöntemler olarak, veli iş birliği ve rehber öğretmen desteğine de vurgu yapmışlardır. Bu, öğretmenin sınıf içi sorunlarda okulun ve ailenin desteğini alarak, olumlu iklim adına çok yönlü çözüm yolları ürettiğini göstermektedir. Sınıf atmosferinin olumlu olabilmesi için aile ve okul arasındaki iletişimin güçlendirilmesi, okul yöneticilerinin öğretmenleri teşvik ederek onlarla birlikte planlamalar yapması, ebeveynlerin okul personeliyle sürekli iletişimde olması ve çocuklarının okul içindeki tutumlarından haberdar olmaları önem arz etmektedir (Sadık, 2017). Öğretmenlerin çalışmada ortaya koydukları planlı olma ve fiziksel ortamın düzenlenmesi, sınıf ikliminin olumlu yönde bir yapıya kavuşmasını sağlamaktadır. Yani, planlı olma sayesinde, öğretmenler istedik hedef, kazanımları verebilmek adına öğrencileri için yol haritaları oluşturacaktır. Öğrenciyi merkezde tutan bir öğretim yaklaşımı ile istenen öğrenmenin sağlanması amacıyla yola çıkmak gereklidir (Emer, Evertson ve Worsham 2003).

5.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Araştırma Sonuçları

İkinci alt problem olan sınıf öğretmenlerinin olumlu sınıf iklimi oluşturmada sınıf yönetiminin etkisine ilişkin görüşlerinden hareketle olumlu sınıf ikliminin oluşumunda fiziksel koşulların, plan-program etkinliklerinin, zaman yönetiminin, öğrenci-öğrenci iletişiminin, öğrenci-öğretmen iletişiminin, davranış düzenlemelerin önemine ilişkin bulgular elde edilmiştir. Tüm bu bulgular derinlemesine incelenmiş ve bu görüşler analiz edilerek sonuçlar aşağıda sunulmuştur

5.2.1. Olumlu Sınıf İkliminin Oluşumunda Fiziksel Koşulların Öneme İlişkin Araştırma Sonuçları

Bu araştırmada, öğretmenlerin olumlu bir sınıf iklimi oluşumunda fiziksel koşulların önemine ilişkin görüşleri fiziki durum ve fiziki durum sorunlarını ortaya koymaktadırlar. Bu doğrultuda fiziki durumda, ısı ve ışık, sınıfların havalandırılması, sınıfların genişliği, renk, panoların görselliği, ev gibi düzenlenen sınıf ortamı, öğrenci sayısı, oturma düzeni, dikkati bozan dağınık öğelerin düzenlenmesi ve ders araç gereçlerinin yeterli olması ve düzenlenmesi vurgulanmıştır. Elde edilen bu bulgular, öğrenmenin sadece zihinsel bir süreç olmadığını aynı zamanda çevresel uyaranlarla doğrudan desteklendiğini göstermektedir. Fiziksel çevre, öğrencilerin başarılarına doğrudan katkıda bulunmakta ve dersliklerin boyutu ile öğrenci sayısı,

sınıfın renkleri ve estetiği, sıcaklık, aydınlatma, gürültü seviyesi, temizlik durumu ve yerleşim biçimi gibi unsurlarla değerlendirilmektedir (Tabancalı, 2007). Öğrenciler, fiziksel koşulların düzenli, estetik olduğu ortamlarda daha mutlu, motive ve dikkatli olmaktadır. Bu durum, öğrencilerin öğrenme süreçlerini de olumlu yönde etkilemekte ve olumlu sınıf iklimine de katkı sağlamaktadır. Başar (1999) ve Işık (2007) yaptıkları çalışmalarında, fiziksel düzenlemelerin öğrencinin kendisini rahat hissetmesi, okul ve sınıfı daha çekici kılmak, böylece öğrencinin okula gelme isteğini artırmak, derslere motivasyon sağlamak ve öğrenmeyi kolaylaştırmak amacıyla yapıldığını vurgulamışlardır. Bu bağlamda sağlanan öğrenme motivasyonu, öğrencilerin okula karşı olumlu tutum geliştirmesini sağlayarak olumlu sınıf ikliminin oluşumuna ve güçlenmesine katkı sunmaktadır.

Bu çalışmada öğretmenler görüşlerinde, fiziki durum sorunlarını da ortaya koymuşlar. Bu sorunları, ısı ve ışık sorunu, sınıf genişliği sorunu, gürültü sorunu, sınıf mevcudu sorunu ve kız-erkek sayısının eşit olmaması olarak vurgulamışlardır. Bu sorunlar olumlu sınıf iklimi üzerinde doğrudan etkisi olan çevresel engeller olarak, öğrenim süreçlerini ve sınıf iklimini de olumsuz etkilemektedir. Çalışmada, öğretmenler tarafından vurgulanan sınıf genişliği sorunu ve sınıf mevcudu sorunu hem fiziksel hareket alanını kısıtlamakta hem de öğretmenin sınıfı etkin bir şekilde yönetmesini güçleştirmektedir. Özellikle kalabalık sınıflarda bireysel farklılıkların gözetilmesi, öğrencilerle bire bir ilgilenme, sınıf içi iş birlikçi çalışmalarla etkileşimi artırma gibi olumlu sınıf iklimine katkı sunan öğretim stratejilerini büyük ölçüde sınırlandırmaktadır. Olumlu bir sınıf ortamının oluşması için; sınıfın öğrenci sayısına uygun bir boyutta olması gerekmekte, öğrencilere eşyalarını yerleştirebilecekleri, rahatça hareket edebilecekleri ve etkinlik yapabilecekleri bir alan sağlanmalıdır. Bu alanlar, öğretmenin de öğrencilerle etkileşimde bulunmasını ve onlara daha yakın ilgi göstermesini kolaylaştırmaktadır (Erden, 2001). Eğitim ortamında belirli bir öğrenci sayısı vermek pek gerçekçi değildir; bu nedenle sayı, sınıfın seviyesine göre belirlenmelidir (Karaçalı, 2006). Öğretmenlerin görüşlerinde vurgulanan ısı ve ışık sorunu öğrencilerin dikkatini ve öğrenme isteğini azaltmaktadır. Öğrencilerin derse dikkatini olumsuz yönde etkileyen diğer bir etken ise sınıfın aşırı sıcak ya da soğuk olmasıdır (Aydın, 2000). Bu durum fiziksel huzursuzluk hissi yaratarak, öğrencilerin öğrenim süreçlerini dolayısıyla sınıf iklimini olumsuz etkilemektedir. Öğretmenlerin ortaya koyduğu bir diğer sorun olan sınıfta kız ve erkek öğrenci sayısının dengesiz olması, bazı sınıf dinamiklerinin sekteye uğramasına, gruplaşma ya da dışlanma gibi sosyal sorunlara zemin hazırlayabilmekte ve bu sorun sınıfın iklimini de olumsuz yönde etkilemektedir. Öğretmenlerin vurguladığı diğer bir fiziksel sorun gürültüdür. İlkokul seviyesinde özellikle dikkat süresi daha az olduğu için, bu durum öğrencinin konsantre olma

süresini, sınıf içi iletişimi ve etkileşimi olumsuz etkilemektedir. Gürültülü sınıf ortamlarında öğretmen sesi öğrenciler tarafından yeterince duyulamamakta; bu da iletişimin niteliğini düşürmektedir ve bu yüzden Işık'a (2007) göre, sınıf ortamında sesin dinleyicilere, konuşmacıdan yankılanmadan ulaşması beklenmektedir. İletişimin niteliğinin düştüğü sınıflarda, motivasyon ve derse katılım düşer, dikkat dağınıklığı oluşur. Bu durumlar olumlu sınıf iklimini bozarak, öğrenme ortamını olumsuz yönde etkiler.

5.2.2. Olumlu Sınıf İklimi Oluşumunda Plan, Program Etkinliklerinin Öneme İlişkin Araştırma Sonuçları

Bu araştırmada, öğretmenler olumlu sınıf iklimi oluşumunda plan, program etkinliklerinin önemine ilişkin görüşlerinde plan, program etkinliklerinin olumlu yönleri ve plan, program etkinliklerinin aksamalarının olumsuz yönlerini ortaya koymuşlardır.

Bulgular derinlemesine incelendiğinde, öğretmenler plan, program etkinliklerinin olumlu yönlerinde dikkat sağlama, kazanımların yetiştirilmesi ve etkin zaman yönetimi, öğretmenlerin kendini iyi hissetmesi, akademik başarıya katkı, hazır bulunuşluk düzeylerinin dikkate alınmasının fayda sağlamasını ortaya koymuşlardır. Olumlu sınıf iklimi oluşumunda öğretmenler plan, program etkinliklerinin sağladığı olumlu katkı olarak öğretmenin kendini iyi hissetmesini vurgulamıştır. Öğretmenler plan yaptıklarında derslerini daha iyi yapılandırabilir, olası sorunları öngörebilir ve öğrencileri için ilgi çekici çözümler üretebilirler (Gurley, 2018; Ngicho, Karuku ve King, 2020). Nitekim çalışmada da vurgulandığı gibi plan ve programlı olmak öğretmenin kendisini, sınıf ortamında daha güvende, kontrollü ve motive hissetmesine olanak tanımakta, bu da doğrudan sınıf iklimine olumlu yönden yansımaktadır. Öğretmen kendini sınıf ortamında iyi hissettiğinde, öğrencileriyle olan iletişimi de daha olumlu olmakta, bu da öğrencilerin kendilerini değerli ve mutlu hissetmelerini sağlamaktadır. Öğretmenler çalışmada, kazanımların yetiştirilmesi ve zaman yönetimini de vurgulamışlardır. Eğitim programlarında yer alan kazanımlar, öğrencilerin gelişim düzeylerine göre yapılandırılmıştır ve bu yüzden özellikle ilkökul düzeyinde kazanımların zamanında işlenmesi, bu bütünlüğün sağlanması gerekmektedir. Bu ilkökul kademesindeki öğrenciler için kritik bir noktadır. Öğretim sürecinin önceden planlanması ve hedeflere göre yapılandırılması, öğretmenin derse hazırlıklı girmesini sağlar ve öğretmen tarafından kullanılan öğretim uygulamaları, öğrenci öğrenme sonuçlarını şekillendirmede önemli bir rol oynar (Nzomo vd., 2023). Bu doğrultuda, zamanında ve planlı işlenen dersler yalnızca öğretim hedeflerinin tamamlanmasını değil, aynı zamanda öğrenme sürecinin düzenli ve kontrollü, öğrenci odaklı ilerlemesini sağlayarak sınıfın iklimine olumlu katkı sağlar. Öğretmenler tarafından

vurgulanan bir diğerk nokta olan plan ve program etkinliklerinde hazır bulunuşluk düzeylerinin dikkate alınması, öğrencilerin bireysel farklılıklarını gözeterek bir yaklaşımdır. Çocukların hislerini dile getirebilmesi ve sınıfa bağlılık hissetmesi için hazırlanan ortam, etkili bir eğitim sürecinin temel unsurlarından biridir (Shank ve Santiago, 2021). Bu durum, öğrencilere fark edildiklerini ve önemsendiklerini hissettirmekte; bu da öğrencilerin sınıf içi güven ve aidiyet duygusunu arttırmakta, akademik anlamda olumlu katkı sağlayarak olumlu sınıf iklimini güçlendirmektedir.

Öğretmenler çalışmada ayrıca plan, program etkinliklerinin aksamasının olumsuz yönlerini de ortaya koymuşlardır. Öğretmenler bu aksamanın olumsuz yönlerini, dikkatin dağılması ve odak problemleri, hedef kazanımların ve etkinliklerin aksaması, derslerin sıkıcı hale gelmesi ve disiplin problemleri şeklinde ortaya koymuşlardır. Öğretmenler ilk olarak dikkatin dağılmasını vurgulamışlar, planlı bir ders yapısının özellikle ilkököl öğrencileri gibi dikkat süreleri sınırlı bireyler için, öğrenmenin düzenli ve pozitif bir şekilde gerçekleşmesinde kritik bir rol oynadığını ifade etmişlerdir. Amaçlarımızla uyumlu bir şekilde hareket edebilmek ve etkinliklerimizi bu amaçlara göre planlayabilmek için dikkat, temel bir gerekliliktir (Lauth, 2004). Derslerin plansız yürütülmesi ya da aksaması öğrenciler açısından öngörülemez ve belirsiz bir öğrenme ortamı yaratmakta; bu da sınıf içinde, çalışmada öğretmenler tarafından da vurgulanan davranış problemleri ve disiplin zorluklarını beraberinde getirebilmektedir. Bu durumlar da sınıfın iklimini olumsuz etkilemektedir.

5.2.3. Olumlu Sınıf İklimi Oluşumunda Zaman Yönetiminin Öneme İlişkin Araştırma Sonuçları

Bu çalışmada öğretmenler olumlu bir sınıf iklimi oluşumunda zaman yönetiminin önemine ilişkin görüşlerinde zaman yönetiminin olumlu ve olumsuz yönlerini ortaya koymuşlardır.

Öğretmenler görüşlerinde zaman yönetiminin olumlu yönleri için hedef kazanımların zamanında yetiştirilmesi, öğretmenlerin planlı ve düzenli olması, dikkat sağlama, verimli ders işleme ve molaıı vurgulamışlardır. İlkoköl kademesinde öğrencilerin gelişimsel özellikleri gereği dikkat süreleri kısa, motivasyonları ise ortam ve duruma göre değişkendir. Bu nedenle, öğretmenin derslerde zamanı etkin kullanımı, öğrenme sürecinin sürekliliği açısından oldukça önemlidir. Hedeflerimize ulaşabilmek ve etkinliklerimizi bu doğrultuda organize edebilmek için dikkat önemli bir gerekliliktir (Lauth, 2004). Dikkatin, öğrenme sürecinin gerçekleşmesi için gerekli bir koşul olduğu bilinmektedir (Demir, 2009). Öğrencilerin dikkatini derse yönlendirebilmek, onların aktif katılımını ve derse yönelik içsel motivasyonunu

arttırmaktadır. Bu durum öğrenmeye yönelik olumlu tutumların geliştirilmesiyle olumlu sınıf iklimine zemin hazırlamaktadır. Öğretmenler bu çalışmadaki görüşlerinde ayrıca, öğretmenlerin planlı ve düzenli olması, hedef kazanımların yetiştirilmesi özelliklerine vurgu yapmışlardır. Bir öğretmenin planlı hareket etmesi yalnızca istendik öğrenme hedeflerinin tamamlanmasını değil, aynı zamanda sınıf içinde düzen ve güven hissinin oluşmasını da sağlamaktadır. Planlı ve zamanında verilen kazanımlar, öğrencinin neyi ne zaman öğreneceklerini bilerek sürece katılmalarını kolaylaştırmakta, bu da öğrencileri akademik anlamda ileriye taşımakta, olumlu sınıf ortamını sağlamaktadır. Saloviita (2013) ve Jianyang (2016) öğrencilerin okul başarılarının büyük ölçüde öğretmenlerin ders verme sürecinde zamanı verimli kullanabilme yeteneği ile bağlantılı olduğunu belirtmektedirler. Öğretmenler zaman yönetiminde ayrıca molaı da vurgulamışlardır. İlkokul öğrencilerinin dikkat süreleri gelişimsel olarak sınırlıdır. Mola ya da ara verme, sadece dinlenme anlamına gelmez. Sınıf ortamında mola öğrencinin motivasyonunu ve yeniden odaklanmasını sağlayarak, öğretmenin sınıf içi yönetmesi gereken zamanı da olumlu yönde etkiler. Bu sayede öğretim sürecinin etkinliği artırılarak, olumlu sınıf ikliminin oluşmasına destek sağlar.

Öğretmenler çalışmada ortaya koydukları zaman yönetiminin olumsuz özelliklerinde ders işleyişinin aksaması ve öğrenci dikkatlerinin dağılmasını vurgulamışlardır. Gagne ve ekip arkadaşlarının (1988) gerçekleştirdiği bir çalışma dikkat çekme, motivasyon sağlama, hedeflerden haberdar etme ve ön bilgi hatırlatmalarının, zaman yönetimi açısından derslere etkili bir başlangıç yapmanın unsurları olarak belirlendiğini ortaya koymuştur (Öztürk, 2001). Bu doğrultuda, zaman iyi yönetilemediği zaman, ders işleyişi sekteye uğramakta, öğrencilerin dikkatleri dağılmaktadır. Öğrenciler açısından bu durum, öğrenme sürecinin kopuk ve sıkıcı hale gelmesine yol açarken, öğretmen açısından da sınıf kontrolünü sağlamakta güçlük yaşanmasına neden olabilmektedir. Bu da doğrudan sınıfın iklimini olumsuz etkilemektedir

Öğretmenler çalışmada yer alan görüşlerinde, olumlu sınıf iklimi oluşturmada zaman yönetimini engelleyen faktörlere de vurgu yapmışlardır. Bu faktörler öğrenci şikayetleri, ihtiyaç izinleri, idare kaynaklı durumlar, teneffüs problemlerinin derse taşınması, ders sürelerinin bazı dersler için yetersiz kalması, öğrencinin sağlık problemi yaşaması ve devamsızlıktır. Öğrenci şikayetleri ve teneffüs problemlerinin derse taşınması gibi istenmeyen davranışlar öğretmenin planladığı ders akışını bölmekte, zaman kaybına neden olmaktadır. İstenmeyen davranışlar ve bu davranışların neden olduğu disiplin problemleri hem öğretmenin hem de sınıftaki diğer öğrencilerin dikkatini olumsuz etkileyerek sınıftaki olumlu öğrenme ortamına zarar vermektedir (Degol ve Bachman, 2015; Sarıtaş, 2006). Sınıf yönetiminde kritik bir bileşen olan

zaman, belirli bir zaman diliminde öğrenilenlerin davranışa aktarılabilmesi için etkili bir şekilde idare edilmesi gereken kıymetli bir kaynak olarak kabul edilmektedir (Köse, 2010). Bu bağlamda, öğretmenler bazı derslerin kazanımlarının diğer ders kazanımlarına göre daha fazla olmasının, zaman yönetiminde sorun yarattığını da vurgulamışlardır. İdare kaynaklı durumlar (beklenmedik duyurular, ziyaretler, toplantılar), öğrenci devamsızlığı ve öğrencinin sağlık problemi yaşaması öğretmenler tarafından olumlu sınıf iklimi oluşumunu engelleyici faktörler olarak vurgulanmıştır. Bu faktörler, öğretmenin kontrolü dışında gerçekleştiğinden, dersin zaman planlamasının aksamasına yol açmaktadır. Bu durum öğretmenin sınıf yönetimini zorlaştırmakta ve öğrencilerin derse yeniden odaklanmasını zorlaştırarak olumlu sınıf ikliminin oluşmasını engellemektedir. Öğrencilerin yaşadığı herhangi bir sağlık problemi, çocuğu olumsuz etkilemekte ve beraberinde istenmedik davranışlara sebep olabilmek sınıf içi olumsuz atmosferin oluşmasına neden olabilmektedir. Birçok araştırmada, hastalığın etkisiyle olumsuz davranışlar sergileyen çocuklarda, sağlıklı çocuklara kıyasla davranış bozukluğu ve öğrenme güçlüğü yaşama olasılığının yaklaşık iki kat daha fazla olduğu ortaya konmuştur (Er, 2006).

5.2.4. Olumlu Sınıf İklimi Oluşumunda Öğrenci-Öğrenci İletişiminin Öneme İlişkin Araştırma Sonuçları

Bu araştırmada, öğretmenlerin olumlu bir sınıf iklimi oluşumunda öğrenci-öğrenci iletişimini öneme ilişkin görüşlerinden elde edilen araştırma bulgularına göre, öğretmenler öğrenci-öğrenci iletişiminin önemini öğrencilerin olumlu iletişim sonuçları ve öğrencilerin olumsuz iletişim sonuçları olarak ortaya koymuşlardır. Öğretmenler tarafından öğrencilerin olumlu iletişim sonuçları sosyalleşme, sevgi bağı, güvende ve iyi hissetme, kendini değerli hissetme, empati, sorunların olumlu iletişimle halledilebilmesi, akademik başarı sağlama, akran dayanışması ve iş birliği çalışmaları olarak ortaya konmuştur.

Öğretmenlerin vurgulamış olduğu sosyalleşme, sevgi bağı, empati gibi sosyal-duygusal beceriler, öğrencilerin yalnız hissetmelerini engellemekte, okula ya da sınıfa aidiyet duygusunu güçlendirmekte ve olumlu sınıf iklimini destekleyici tutum geliştirmektedir. Öğretmenler akran dayanışması, sorunların olumlu iletişimle halledilebilmesi ve işbirlikçi öğrenme ortamını da vurgulamışlardır. Bu öğeler, öğrenciler arasında güven ve destek duygusunu güçlendirerek öğrenme motivasyonunu artırır; böylece olumlu sınıf iklimi oluşur. Bu durumun öğrencilerin akademik başarı sağlamasında da etkili olduğu öğretmenler tarafından vurgulanmıştır. Çocukların belirli bir çocuk hakkında olumlu görüşlere sahip olma derecesini ifade eden akran kabulü (Bukowski, Sippola, Hoza ve Newcomb, 2000), çocukların akademik başarısıyla olumlu bir şekilde ilişkilendirilmiştir (O'Neil, Welsh, Parke, Wang ve Strand, 1997). Öğrencilerin

birbirleriyle kurdukları olumlu ilişkiler hem akademik hem de sosyal- duygusal gelişimlerine katkı sağlamaktadır. Genellikle çocukların “en iyi arkadaşlıkları” olarak adlandırılan ikili deneyimleri göz önünde bulundurarak (Gifford-Smith ve Brownell, 2003), yüksek başarı gösteren bir arkadaşla kurulan ilişkinin, çocuğun zamanla kendi akademik başarısını artırdığını göstermiştir (Véronneau ve diğerleri, 2008; Wentzel, 2005; Wentzel ve Caldwell, 1997). Bu bağlamda, olumlu arkadaşlık ilişkileri hem öğrencinin öğrenme sürecine hem de sınıfın iklimine olumlu yansımaktadır.

Öğretmenler çalışmada ayrıca öğrencilerin olumsuz iletişim sonuçlarını ortaya koymuşlardır. Olumsuz iletişim sonuçları olarak, olumsuz davranış sergileyen öğrencilerin başka öğrencileri de etkilemesi, akran zorbalığı, şikâyet, öğrencinin okula karşı olumsuz tutumu, ders işleyişinin aksamaması ve akademik başarının düşmesi vurgulanmıştır. Elde edilen bu bulgular, öğrenci-öğrenci iletişiminin niteliğinin, sadece sosyal ilişkileri değil aynı zamanda akademik süreci de doğrudan etkilediğini göstermektedir. Olweus (1987) akran zorbalığını, fiziksel veya sosyal olarak daha güçlü olan kişinin, daha zayıf olanlara karşı bilinçli ve sürekli bir şekilde gerçekleştirdiği saldırganlık davranışları olarak tanımlamaktadır. Olweus (1987), akran zorbalığını fiziksel ya da sosyal olarak daha güçlü olan bir kişinin daha zayıf birine karşı yaptığı kasıtlı ve sürekli saldırgan eylemler olarak tanımlar. Ayrıca, akran zorbalığına maruz kalan çocukların okula dair tutumlarının değiştiği, bu çocukların okul deneyimlerine karşı olumsuz hisler geliştirdiği ve okula gitmek istemedikleri vurgulanmaktadır (Hamurcu, 2020; Piazza ve Strabstein, 2008). Bu durum, öğretmenlerin görüşlerinde belirttikleri öğrencinin okula karşı olumsuz tutum geliştirmesi vurgusuyla da örtüşmektedir. Akran zorbalığı, sınıf içindeki güven ve aidiyet duygusunu zayıflatarak öğrenciler arasında stres, korku ve dışlanma hissi yaratır. Bu durum, olumsuz sosyal etkileşimlere yol açarak sınıf ikliminin bozulmasına, akademik başarının olumsuz etkilenmesine sebep olur. Bu doğrultuda olumlu sınıf iklimi oluşturabilmek adına, öğretmenlerin sınıf yönetiminde hem öğrencilerin birbirleriyle olan iletişimini olumlu yönde teşvik etmesi hem de olumsuz iletişimlerini erken fark ederek müdahale etmesi oldukça önemlidir.

5.2.5. Olumlu Sınıf İklimi Oluşumunda Öğrenci-Öğretmen İletişiminin Öneme İlişkin Araştırma Sonuçları

Bu çalışmada, öğretmenlerin olumlu sınıf iklimi oluşumunda öğrenci-öğretmen iletişiminin öneme ilişkin görüşlerinden elde edilen araştırma sonuçları sunulmaktadır. Elde edilen bulgulara göre öğretmenler öğrenci-öğretmen iletişiminin öneme ilişkin, destekleyici ve pozitif öğretmen yaklaşımı, öğrenci-öğretmen iletişiminin olumlu etkileri ve öğrenci-

öğretmen iletişimini olumsuz etkileyen faktörleri ortaya koymuştur. Öğretmenler görüşlerinde öğrenci-öğretmen iletişiminin olumlu etkilerini sevgi bağının kurulması, öğrencinin kendini rahat ve güvende hissetmesi, öğretmenlerini anne ve babaları gibi görmeleri, öğretmenin iyi bir dinleyici olması, öğrenciyi iyi tanıyabilmek, motivasyon, rol model olmak ve iyi iletişim olarak belirtmişlerdir. Öğretmenler tarafından vurgulanan bu özellikler, öğrenciye değer verildiğini hissettirmekte; güven, saygı ve aidiyet duygularını güçlendirerek öğretmenin sınıfta olumlu bir iklim oluşturmasını ve öğrencilerle sağlıklı bir iletişim geliştirmesini, öğrencilerin derse aktif bir şekilde katılımını desteklemektedir. Öğrenciler, özellikle ilkökul kademesindeki öğrenciler, kendilerine karşı sabırlı olan, onları her koşulda dinleyen, sorunlarına çözüm üretebilen, arkadaş gibi davranabilen öğretmenleri daha çok benimsemektedir. Başka bir şekilde ifade etmek gerekirse, etkili öğrenci-öğretmen ilişkisi, öğrencilerin okulla ilgili sorumluluk üstlenmelerini sağlamakta ve bu durum onların akademik başarılarını yükseltmektedir (Jones ve Jones, 2004). Bu durum, öğretmenlerin vurgu yaptıkları bir diğer özellik olan rol model ile doğrudan ilişkilidir. Özellikle ilkökul çağındaki çocuklara çeşitli bilişsel, duygusal, sosyal ve psiko motor davranışlar saygın ve hayranlık duyulan yetişkinlerin örnek olmaları aracılığıyla edindirilebilir. Eğitim ortamında öğretmenler, öğrenciler açısından iyi birer örnek teşkil edebilirler ve çocuklara; yaratıcılığı, etkili öğrenme veya çalışma yöntemlerini, problem çözme yeteneklerini öğretebilirler (Demirbaş ve Yağbasan, 2005). Olumlu sınıf iklimi oluşumunda öğretmenlerin vurguladıkları sevgi bağı, öğrencinin öğretmeni bir otorite figürü olarak değil, bir rehber ve destek unsuru olarak görmesini sağlamaktadır. Bu durum, öğrencilerin sınıf ortamında kendilerini rahat ve güvende hissetmelerine katkı sunmakta, öğrenme sürecini destekleyici bir atmosfer oluşturmaktadır. Öğretmenlerin vurguladıkları bir diğer özellik olan öğrencilerin öğretmenlerini bir anne-baba gibi görmesi de sınıf ortamında güven ve bağlılık kavramlarının ne denli güçlü olduğunun göstergesi olmaktadır. Saygı, sevgi, paylaşma, yardımlaşma ve dostluk gibi kavramları öğretmenlerinden öğrenen öğrenciler, davranışlarında bazı değişiklikler yapmaya başlayacaklardır (Yazar ve Erkuş, 2013). Böylelikle, öğrencinin öğretmeniyle kurduğu sevgi bağı, istendik davranışların kazanımında büyük rol oynayacaktır. Öğretmenler sınıf yönetiminde empatik, olumlu iletişim kurabilen rol modeller olmalıdır. Öğretmen- öğrenci arasındaki etkileşimler iyi olduğunda, faydalı bir öğrenme ortamı meydana gelmektedir; ancak etkileşimler olumsuz olduğunda, öğrenme ortamı zaman içinde kötüleşmektedir. Bu durum, öğretmen tutumlarının eğitimde son derece önemli olduğunun altını çizmektedir (Ergün ve Duman, 1998). Bu bağlamda, öğretmen öğrenci iletişiminin olumlu ya da olumsuz olması sınıf iklimini de aynı doğrultuda etkilemektedir. Öğretmenlerin ortaya koyduğu destekleyici ve pozitif öğretmen yaklaşımı, eşit davranma (Adil olma) olarak

vurgulanmıştır. Adalet duygusu olumlu sınıf iklimine zemin hazırlayan temel unsurlardan biridir. Öğretmenlerinin kendilerine karşı adil, açık ve destekleyici bir yaklaşım benimsediğini hisseden öğrenciler okula, sınıfına, arkadaşlarına ve öğretmenlerine karşı pozitif bir tutum sergilemektedir. Bu da sağlıklı ve olumlu bir sınıf ikliminin oluşumu ve sürdürülebilmesi açısından oldukça önemlidir.

Öğretmenler görüşlerinde ayrıca öğrenci-öğretmen iletişimini olumsuz etkileyen faktörleri de ortaya koymuşlardır. Bu faktörler, bazı öğrencilerin fazla ilgi beklemesi, öğrencinin okula gelmek istememesi ve velilerin öğretmenler hakkındaki olumsuz düşünceleri şeklinde vurgulanmaktadır. Öğretmenlerin çalışmada vurguladıkları, öğrencilerin okula gelmek istememesi birçok nedene bağlı gelişebilmektedir. Bu nedenlerin arasında öğrencinin bireysel durumu, öğretmenlerin etkisi, arkadaş gruplarının katkıları, okulun durumu, çevresel faktörler ve aile kaynaklı etkenler dikkat çekmektedir (Akar, 2006; Atıcı, 2014; Kızmaz, 2004). Öğrencilerin geliştirdiği olumsuz tutumlar, öğrencinin okula karşı bağlılığını zedeleyip, zaman içinde öğrenme ortamına da olumsuz şekilde yansımaktadır. Olumsuz bir tutuma sahip olan öğrencilerin, okula gitmeme, okul içinde çeşitli disiplin ihlallerine karışma ve sınıf düzenini bozan davranışlar sergiledikleri gözlemlenmektedir (Adıgüzel ve Karadaş, 2013). Bu davranışlar sınıf yönetiminde istenmeyen davranışlara dönüşerek, olumlu sınıf ikliminin de oluşumunu engelleyici bir sebep oluşturmaktadır. Öğretmenler ayrıca bazı öğrencilerin fazla ilgi beklemesine de vurgu yapmışlardır. Bazı öğrencilerin aşırı ilgi beklentisi, öğretmenin sınıf yönetiminde zaman yönetimini bozan bir unsur olmaktadır. Ayrıca, bir öğretmenin bazı öğrenciler için daha ilgili olduğu düşüncesi, öğrenciler arasında adalet duygusunun da sarsılmasına sebep olabilir. Chory-Assad'ın (2002) yaptığı araştırma, öğretmenlerin öğrencilere karşı adil veya adaletsiz tutumlarının öğrenciler üzerinde etkili bir etkiye sahip olduğunu göstermiştir. Bir diğer vurgu da velilerin öğretmenler hakkındaki olumsuz düşünceleridir. Eğitim, kapsayıcı bir yapıdır; aile, toplum, okul ve ilgili taraflar bu yapının unsurlarıdır ve hepsi birer öğretilidir (Harrison, 2003). Bu unsurlardan aile ve okul etkileşimi sekteye uğradığı zaman, öğrencinin öğretmene olan güveni ister istemez zedelenmektedir. Güven ortamının olmadığı yerde, olumlu sınıf iklimi de olumsuz etkilenmektedir.

5.2.6. Olumlu Sınıf İkliminin Oluşumunda Davranış Düzenlemelerinin Öneme İlişkin Araştırma Sonuçları

Araştırmada elde edilen bulgular çerçevesinde, olumlu sınıf iklimi oluşumunda sınıf öğretmenlerinin davranış düzenlemelerine ilişkin görüşleri muhtemel davranışın ortaya çıkmasını engelleme, olumlu davranış karşısında yapılan uygulamalar, olumsuz davranış

karşısında yapılan uygulamalar olarak ifade edilmiştir. Öğretmenler görüşlerinde muhtemel davranışın engellenmesi olarak kuralların belirlenmesi özelliğini ifade etmişlerdir. Bu durum sınıf yönetimi modellerinden önlemsel modeldir. Önlemsel model, bir öğretmenin sınıfta meydana gelebilecek istenmeyen durum veya davranışları önceden tahmin ederek gerekli önlemleri almasını öngörmektedir. Kuralların önceden öğrenciler ile belirlenmesi öğrenciye bir sorumluluk yüklemekte olup, olumsuz olabilecek sınıfta çıkması muhtemel davranışın önüne geçerek, olumlu sınıf iklimi oluşturma adına önem taşımaktadır.

Öğretmenler bu çalışmada, olumlu davranış karşısında yapılan uygulamalar olarak, övgü ile ödüllendirme, sembolik ödül verme ve somut ödülleri ortaya koymuştur. Bu durum, öğretmenlerin olumlu davranışı fark etme ve pekiştirme konusundaki bilinçli yaklaşımlarını ortaya koymakta, olumlu sınıf ikliminin sürdürülebilirliği açısından önemli bir etki alanına işaret etmektedir. Bu yaklaşım sınıf yönetimi modellerinden tepkisel modeldir. Tepkisel model, istenmeyen öğrenci davranışlarını ödül ya da ceza türündeki etkinliklerle azaltmaya yönelik bir sınıf yönetimi yaklaşımıdır. Carton (1996) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, ödül sisteminin akademik başarıyla sıkı bir bağlantıya sahip olduğu ve ödüllerin övgü, sembolik ödüller, somut ödüller ile etkinlik ödüllerini kapsadığı ifade edilmiştir. Öğretmenlerin öğrencilere söylediği “aferin”, “harikasın” sözcükleri ya da sınıf içinde alkışlanmaları, öğrenciler için olumlu bir pekiştireç görevi görmektedir. Sidin’e (2020) göre, en yaygın ödül türü öğretmenlerin öğrencilere verdiği sözlü ödüllerdir. Özellikle ilkokul yaş grubunu düşündüğümüz zaman, öğretmenlerinden gelen takdir onları mutlu etmekte ve akademik olarak derslere karşı da motive etmektedir. Motivasyon, özellikle ilkokul yaş grubu için oldukça önemlidir. Öğretmenlerin öğrencileriyle bakış kurması; onlara önem verdiklerini hissettirmesi (Düzgün ve Selçuk, 2018), öğrencilerin derse olan ilgilerini devam ettirmelerini desteklemektedir (Çalışkan ve Yeşil, 2005). Öğretmenlerden gelen takdir ve ilgi öğrencilerin kendilerini değerli hissetmelerini sağlar, öğrencilerin güven duygusunu ve öğretmenle olan bağını güçlendirir, motive eder. Bu durum, öğrencilerin öğrenme sürecine daha istekli katılmasına, sınıf içinde destekleyici ilişkiler geliştirerek olumlu sınıf ikliminin oluşmasına doğrudan zemin hazırlar. Öğretmenler çalışmada olumsuz davranış karşısında uygulanan yöntemler olarak konuşarak çözüm yoluna gitme, ceza (mahrum bırakma), veli iş birliği ve idare ya da rehber öğretmenden yardım almayı ortaya koymuştur. Bu bağlamda, öğretmenlerin olumsuz davranışlara yalnızca tepki vermekle kalmayıp, aynı zamanda davranışın altında yatan nedenleri anlamaya yönelik bir çaba içerisinde olduklarını göstermektedir. Öğrenciyle konuşarak çözüm yoluna gitme yaklaşımı, öğretmenlerin iletişim temelli ve birey odaklı bir sınıf yönetimi anlayışı benimsediklerini ortaya koymaktadır. Bu

tutum, öğrencinin davranışı üzerine düşünmesini teşvik ederken aynı zamanda öğretmen-öğrenci ilişkisinin güçlenmesini sağlar. Öğretmenler görüşlerinde ceza uygulamaları kapsamında daha çok "mahrum bırakma" (örneğin oyuna katılmama, sıradaki etkinlikten uzaklaştırma gibi) yöntemini tercih ettikleri görülmektedir. Bu durum, geleneksel ceza anlayışından uzaklaşarak davranışın sonuçlarıyla yüzleştirme yoluyla öğrenmenin sağlanmasına yönelik bir eğilimi işaret etmektedir. Wu ve Chen (2022) eğitimde ceza uygulanabileceğini belirtirken, bunun dikkatlice yapılması gerektiğini vurgulamaktadır. Çünkü cezadan dolayı kendisini güvende hissetmeyen bir öğrenci, sınıf içinde olumsuz tutumlar geliştirmektedir, ki bu durum iklime de doğrudan olumsuz yansımaktadır. Veli iş birliği, öğrencinin davranışlarını anlamlandırma ve kalıcı çözüm üretme noktasında etkili bir strateji olarak öne çıkmaktadır. Öğretmenlerin ailelerle düzenli iletişim kurması, ev ve okul arasında bütüncül bir yaklaşım geliştirilmesine katkı sağlamaktadır. Ailesiyle öğretmenin birlikte çalıştığını gözlemleyen öğrenciler, daha olumlu davranışlar sergileme eğiliminde olurlar (Celep, 2008). Bu yüzden öğretmen ile velinin iş birliği ne kadar fazla olursa, öğrenciye kazandırılan olumlu davranışlar da o kadar çoğalır ve buna karşılık istenmeyen davranışlar da azalır. Bu da doğrudan olumlu sınıf ikliminin oluşumunda pozitif etki sağlar.

5.3. Öneriler

Çalışmanın bu bölümünde, öğretmenlerin görüşlerinden elde edilen sonuçlara göre uygulayıcılara ve araştırmacılara yönelik öneriler geliştirilmiş ve aşağıda sunulmuştur.

5.3.1. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

Öğretmenler tarafından olumlu sınıf iklimi oluşturma sürecinde öğrenci ihtiyaçları merkeze alınabilir ve öğrencilerin kendilerini güvende, değerli ve anlaşılmış hissetmelerini sağlayacak öğrenme ortamları tasarlanabilir.

Öğretmenlerin olumlu sınıf iklimi oluşturmada sınıf yönetimindeki rollerini geliştirmek ya da daha da ilerletmek için çeşitli eğitimler düzenlenebilir.

Olumlu sınıf iklimi oluşturmak için bireysel farklılıklara duyarlı, adil ve demokratik sınıf yönetimi yaklaşımları benimsenebilir; öğrenciler arasında eşit söz hakkı tanınarak işbirlikçi etkinlikler ve akran dayanışması teşvik edilebilir.

Olumlu sınıf iklimine katkı sağlayacak, öğrenci-öğretmen ve öğrenci-öğrenci iletişiminin kalitesini artıracak sosyal-duygusal öğrenme etkinliklerine eğitim programlarında

daha fazla yer verilebilir; özellikle ilkokul düzeyinde empati, iletişim ve problem çözme becerileri geliştirilebilir.

Fiziksel sınıf ortamı olumlu sınıf iklimini destekleyecek biçimde düzenlenebilir; dikkati dağıtan unsurlar azaltılarak öğrencilerin dikkat sürelerine uygun zaman planlaması yapılabilir.

Öğretmenler olumlu sınıf iklimine katkı sağlamak için zaman yönetimi ve sınıf içi etkinlik planlamasında esnek ve yapıcı bir yaklaşım benimseyebilir; dersin verimliliğini artırmak amacıyla, doğru zamanda molalar verilebilir ve dikkat dağılımı önlenir.

Olumlu bir sınıf iklimi oluşturmak için velilerle daha etkili iletişim kurularak okul-aile iş birliği güçlendirilebilir.

Okul yönetimi, öğretmenlerin olumlu sınıf iklimi oluşturma süreçlerini destekleyici bir tutum sergileyebilir ve bu süreçte öğretmenlerin mesleki gelişimine yönelik hizmet içi eğitimler düzenlenebilir.

5.3.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

Bu araştırmanın nitel desenli yapısı farklı öğretim kademelerinde (ortaokul, lise vb.) nicel veya karma yöntemlerle de yapılabilir.

Araştırma hem devlet okulu hem de özel okulları kapsayacak şekilde düzenlenebilir.

Olumlu sınıf iklimi oluşturma konusunda farklı paydaşların (öğrenci, veli, yönetici) görüşleri de dahil edilerek çok yönlü çalışmalar yapılabilir.

Öğretmenlerin olumlu sınıf iklimi oluşturma becerilerini geliştirmeye yönelik programlar geliştirilebilir ve etkililiği test edilebilir.

Olumlu sınıf iklimi ile sınıf yönetimi, öğrenci akademik başarısı arasındaki ilişkiler nicel veriyle desteklenebilir.

Olumlu sınıf iklimi sağlamada sınıf yönetiminin boyutlarının hangi açılardan daha etkili hale getirilmesi gerektiği dikkate alınarak, öğretmen eğitimi programlarında yer alacak içerikler geliştirilebilir.

KAYNAKLAR

- Acar, M. (2013). Öğrenci başarılarının belirlenmesi sınavında türkçe dersi başarısının öğrenci ve okul özellikleri ile ilişkisinin sıradizinsel lineer model ile analizi (Yayımlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>'nden elde edilmiştir. (Tez No. 342470)
- Adıgüzel, A. ve Karadaş, H. (2013). Ortaöğretim öğrencilerinin okula ilişkin tutumlarının devamsızlık ve okul başarıları arasındaki ilişki. YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi, 10(1), 49-66.
- Ağaoğlu, E. (2014). Sınıf yönetimi ile ilgili genel olgular. Z. Kaya (Ed.), Sınıf yönetimi (s. 1-42). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Ainsworth, M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E., & Wall, S. (1978). Patterns of attachment. Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Akar, N. (2006). Ortaöğretim kurumlarında karşılaşılan disiplin sorunları ve eğitim yöneticilerinin çözüm yaklaşımları (Denizli ili örneği). Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli-Türkiye.
- Akbaba, S.(2016) Eğitimde Motivasyon. Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi. Sayı: 13,ss.343-361 <http://e-dergi.atauni.edu.tr/ataunikkefd/article/view/1021004106> adresinden alınmıştır.
- Akcan, E. (2018). Sınıfında kaynaştırma öğrencisi olan ve olmayan sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi davranışlarının karşılaştırılması. (Yayımlanmamış Doktora tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul
- Akkalkan, H. (2009). Ankara ili Çankaya ilçesinde okul büyüklüğünün öğrencilerin akademik başarısı, okula devamı ve disiplini ile ilişkisi. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>'nden edinilmiştir. (Tez No. 324821).
- Aslan M. (2011). Öğretmen liderliği davranışları ve sınıf iklimi: Öğretmen ve öğrenci görüşleri bağlamında bir araştırma. Eskişehir: T.C. Eskişehir Osmangazi üniversitesi eğitim bilimleri enstitüsü eğitim bilimleri anabilim dalı eğitim programları ve öğretim bilim dalı, yüksek lisans tezi.

- Atıcı, R. (2014). Sınıf içerisinde öğrenci davranışlarına etki eden etmenler. *International Journal of Social Science*, 28, 413-427.
- Aydın, A. (1998), Sınıf Yönetimi. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Aydın, A. (2000). Sınıf yönetimi. İstanbul: Alfa Kitabevi
- Aydın, A. (2017). Sınıf yönetimi. (19. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Aydın, B., Kara, E., & Günbey, M. (2019). İlkokul yıllarında öğrencileri mutlu ve mutsuz eden öğretmen davranışları ve bu davranışların etkileri. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 9(1), 69–92.
- Aydın, R., Şahin, H., & Topal, T. (2008). Türkiye’de İlköğretime Sınıf Öğretmeni Yetiştirmede Nitelik Arayışları. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(2), 119-142.
- Babayiğit, Ö. ve Erkuş, B. (2016). İlk okuma yazma öğretimi sürecinde sorunlar ve çözüm önerileri. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 19(2), 271-284.
- Bağrıyanık E., Ömerustaoğlu A. (2019). İlkokul öğrencilerinin motivasyon düzeylerini etkileyen faktörler. *Biruni sağlık ve eğitim bilimleri dergisi*. 0-5
- Balay, R., (2003). 2000’li yıllarda sınıf yönetimi. Ankara: Sandal Yayınları.
- Balcı, A. (1993), Etkili Okul. Ankara: Yavuz Dağıtım.
- Baloğlu, N. (2001), Etkili Sınıf Yönetimi Ankara: Baran Ofset.
- Barbour, R. S.(2001). Checklists for improving rigor in qualitative research: A case of the tail wagging the dog? *British Medical Journal* 322(1), 115-117. <https://doi.org/10.1136/bmj.322.7294.1115>.
- Barksdale, C., Peters, M. L., & Corrales, A. (2019). Middle school students’ perceptions of classroom climate and its relationship to achievement. *Educational Studies*, 0(0), 1–24. <https://doi.org/10.1080/03055698.2019.1664411>
- Baron, E. B. (1992). Discipline Strategies for Teachers. Phi Delta Kappa Educational Foundation. Bloomington: Ind
- Barr JJ. (2016). Developing a positive classroom climate. *IDEA Paper*. 61, 1-9.
- Başar, H. (1999). Sınıf yönetimi. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Başar, H. (2005). Sınıf Yönetimi. (12. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.

- Başar, H. (2006). Sınıf Yönetimi. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Başar, H. (2009). Sınıf Yönetimi. Anı Yayıncılık.
- Basaran, İ. E. (1982). Örgütsel Davranışın Yönetimi. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Baumrind, D. (1966). Effects of Authoritative Parental Control on Child Behavior. *Child Development*, 37 (4),887-907.
- Baumrind, D. (1967). Child Care Practices Anteceding Three Patterns of Preschool Behaviour. *Genetic Psychology Monographs*,75 (1),43-88.
- Bayraktar, H. (2015). ‘Sınıf Yönetiminde Öğrenci Motivasyonu ve Motivasyonu Etkileyen Etmenler’ *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish* Volume 10/3 Winter 2015, p. 1079-1100 DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.7788>
- Baugous, K., & Bendery, S. (2000). Decreasingthe amount of classroom disruptions in order toincrease the amount of time on task in elemen-tary students. Retrieved from ERIC database. (ED443554).
- Bentley, Trevor, (2000) Takımınızın Yeteneklerini Geliştirmede İnsanları Motive Etme, Hayat Yayınları, İstanbul.
- Bilir A. (2014/2). Sınıf Yönetiminde Başarının Aracı: Önlemsel Model, *folklor/edebiyat*, cilt:20, sayı:78.
- Borich, G. D. (2014). Etkili öğretim yöntemleri (8.Baskı) (Çev. Bahaddin Acat). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Bozanoğlu, İ. (2005), “Bilişsel Davranışçı Yaklaşım Dayalı Grup Rehberliğinin Güdülenme, Benlik Saygısı, Başarı ve Sınav Kaygısı Düzeylerine Etkisi”, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, cilt: 38, sayı: 1
- Brophy, F. (1988). Educating Teachers about managing classroom and student, *Teaching and Teacher Education*. 4 (1), 1-18.
- Brophy, J. (1999a). Perspectives of classroom management. In J. H. Freiberg (Ed.), *Beyond behaviorism: Changing the classroom management paradigm* (pp. 43e56). Boston, MA: Alyn & Bacon.

- Brophy, J. (1999b). *Teaching*. Geneva, Switzerland: International Academy of Education/International Bureau of Education.
- Brophy, J. (2004). *Educational Practices Series: Vol. 1. Teaching*, Lausanne: Switzerland: International Academy of Education, International Bureau of Education.
- Bukowski, W.M., Sippola, L., Hoza, B., & Newcomb, A.F. (2000). Pages from a sociometric notebook: An analysis of nomination and rating scale measures of acceptance, rejection, and social preference. In A.H. N. Cillessen & W.M. Bukowski (Eds.), *Recent advances in the measurement of acceptance and rejection in the peer system* (pp. 11–26). San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Burden, P.R., (2010). *Classroom management: Creating a successful K-12 learning community*. 4th Edition. United States: John Wiley & Sons, Inc.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2018). *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Calp, Ş. (2020). Peaceful and happy schools: How to build positive learning environments. *International Electronic Journal of Elementary Education*, 12(4), 311–320. <https://doi.org/10.26822/iejee.2020459460>.
- Carton, J. S. (1996). The differential effects of tangible rewards and praise on intrinsic motivation: A comparison of cognitive evaluation theory and operant theory. *The Behavior Analyst*, 19(2), 237–255. <https://doi.org/10.1007/BF03393167>.
- Celep, C. (2008). *Sınıf yönetiminde kuram ve uygulama*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Chory-Assad, R. M. (2002). Classroom justice: Perceptions of fairness as a predictor of student motivation, learning and aggression. *Communication Quarterly*, 50(1), 58–77. [CrossRef].
- Clough, D., Smasal, R., & Clough, M. (1994). Managing each minute. *The Science Teacher*, 61(6), 30–34.
- Cohen J., Pickeral T., and McCloskey M. (2009). Assessing school climate, *Educational Leadership*, 66, 45-48.
- Creswell, J. W. (1998). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five traditions*. Thousand Oaks, CA: Sage.

- Çağlar, Ç. (2009). Sınıf Yönetimini Etkileyen Etmenler. M. Çelikten (Ed.), Yapılandırmacı Yaklaşımına Göre Sınıf Yönetimi (2. Baskı) içinde (57-74). Ankara: Anı.
- Çalık, T. (2003), "Sınıf Yönetimi ve Özellikleri". Sınıf Yönetimi (5.Baskı) Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Çalık, T. (2008). Seçim teorisi temelli güvenli okul ikliminin oluşturulması. TÜBİTAK tarafından desteklenen 106K016 nolu araştırma projesi.
- Çelik, V. (2003). Sınıf Yönetimi. Ankara: Nobel Yayınları
- Çelik, V. (2005). Sınıf Yönetimi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Çelik, V. (2008). Sınıf yönetimi (4. Baskı), Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Çelik, V. (2012). Sınıf yönetimi. Ankara; Nobel yayınları, 6. Baskı.
- Çengel, M. (2013). Sınıf iklimi oluşması sürecinde örtük program: Meslek liseleri üzerine bir araştırma. (Doktora Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Deci, E. L. ve Ryan, R. M. (2000). The "what" and "why" of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11(4), 227-268.
- Degol, J. L., ve Bachman, H. J. (2015). Preschool teachers' classroom behavioral socialization practices and lowincome children's self-regulation skills. *Early Childhood Research Quarterly*, 31, 89-100.
- Demir, Y. M. (2009). Bilişsel bilgi işlem teorisi. M. Şahin (Ed.), Öğrenme teorileri (s. 130-182). Nobel, Ankara.
- Demirbaş, Y. ve Yağbasan, R. (2005). Sosyal Öğrenme Teorisine Dayalı Öğretim Etkinliklerinin, Öğrencilerin Bilimsel Tutumlarının Kalıcılığına Olan Etkisinin İncelenmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 363-382.
- Demirtaş, H., (2006). Sınıf yönetiminin temelleri. İçinde H. Kıran (Ed.). Etkili sınıf yönetimi (ss. 1-34). 2. Baskı. Ankara: Anı Yayıncılık
- Diaz, S. L. (1989) —The Home Environment and Puerto Rican Children's Achievement: A Researcher's Diary, The National Association for Education Conference, Hulston.
- Djigic G, Stojiljkovic S. (2011). Classroom management styles, classroom climate and school achievement. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. 29, 819-828. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2011.11.310>.

- Dolezal, S. E., Welsh, L.M., Pressley, M., & Vincent, M.M. (2003). How nine third-gradeteachers motivate student academic engage-ment. *Elementary School Journal*, 103(3),239–269.
- Doyle, W. (1986). “Classroom Organisation and Manegement”, *Handbook of Research on Teaching*, Ed. Third Edition, Macmillian Pub. Newyork.
- Düzgün, S., & Selçuk, Z. (2018). Sözsüz İletişim Becerilerinden Öğretmenlerin Öğrencilerle Göz Teması Kurma Davranışlarının Bazı Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi. *Erciyes İletişim Dergisi*, 5(4), 771-795. <https://doi.org/10.17680/erciyesiletisim.421115>.
- Eastman, B. (1988). *Family Involvement in Education*, Wisconsin State Department of Public Instruction.
- Emmer, E. T., Evertson, C., & Anderson, L. (1980). Effective classroom management at the begin-ning of the school year. *The Elementary SchoolJournal*, 80, 219–231.
- Emmer, E. T. & Stough, L. M. (2001). Classroom management: a critical part of educational psychology, with implications for teacher education. *Educational Psychologist*, 36(2), 103e112
- Er, M. (2006). Çocuk, hastalık, anne-babalar ve kardeşler. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 49, 155-168.
- Erden, M. (2001). *Sınıf yönetimi*. İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Erdoğan, İ. (2001), *Sınıf Yönetimi –Ders, Konferans, Panel ve Seminer Etkinliklerinde Başarının Yolları- İstanbul: Sistem Yayıncılık*.
- Ergün, M. ve Duman, T. (1998). Kritik Durumlarda Öğretmen Davranışları. *Millî Eğitim Dergisi*, 137, 45-58.
- Erol, Z. (2006). *Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Uygulamalarına İlişkin Görüşleri*, Afyonkarahisar: Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Ertuğrul G. (2017). *Öğretim elemanlarının olumlu sınıf iklimi sağlama yeterliliklerine ilişkin Türkçe öğretmeni adaylarının görüşleri*. Kırşehir: T.C. Ahi Evran üniversitesi sosyal bilimler enstitüsü Türkçe ve sosyal bilimler eğitimi anabilim dalı Türkçe eğitimi bilim dalı, yüksek lisans tezi.

- Evans, I. M., Harvey, S.T., Buckley, L. and Yan, E. (2009). Differentiating classroom climate concepts: Academic, management, and emotional environments. *New Zealand Journal of Social Sciences Online*, 4, 131–146. <https://doi.org/10.1080/1177083X.2009.9522449>
- Evertson, C., & Emmer, E. (1982). Effectivemanagement at the beginning of the schoolyear in junior high classes. *Journal of AppliedPsychology*, 82, 485–498.
- Evertson, C. M., Emmer, E. T., & Worsham, M. E. (2003). *Classroom management for elementary teachers*. Boston: Allyn and Bacon.
- Evertson, C. M. & Weinstein, C. S. (Eds.) (2006). *Handbook of classroom management. Research, practice, and contemporary issues*. Mahwah, NJ: Larence Erlbaum Associates, Inc.
- Fidan, M. (2020). Mutlu okulun bileşenleri. *JRES*, 7(1), 107–123.
- Fraser, B. J. & Treagust, D. F. (1986). Validity and use of an instrument for assessing classroom psychological environment in higher education. *Higher Education*, 15, 37–57.
- Fraser, B. J. (1989). Twenty years of classroom climate work: Progress and prospect. *Journal of Curriculum Studies*, 21(4), 307-327. <https://doi.org/10.1080/0022027890210402>.
- Fredricks, J. A., Blumenfeld, P. C. & Paris. A. H. (2004). School engagement: Potential of the concept, state of the evidence. *Review of Educational Research*, 74(1), 59-109.
- Freiberg, J. H., Stein, T. A., & Huang, S.-y. (1995). Effects of a classroom managemant intervention on student achievement in inner-city elementary schools. *Educational Research and Evaluation*, 1(1), 36e66.
- Furrer, C., & Skinner, E. (2003). Sense of relatedness as a factor in children's academic engagement and performance. *Journal of Educational Psychology*, 95(1), 148. <https://doi.org/10.1037/0022-0663.95.1.148>.
- Gagné, R.M., and Driscoll, M. P. (1988). *Essentials of learning for instruction*. (2nd ed.). Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall.
- Gagne, M. ve Deci, E. L. (2005). Self-determination theory and work motivation. *Journal of Organizational Behavior*, 26(4), 331-362.

- Gifford-Smith, M.E., & Brownell, C.A. (2003). Childhood peer relationships: Social acceptance, friendships, and peer networks. *Journal of School Psychology*, 41, 235–284.
- Gunbayi, I. (2024). Rigor in qualitative research. *Journal of Action Qualitative & Mixed Methods Research*, 3(2), 1-7. <https://doi.org/10.5281/zenodo.13256320>
- Gurley, LE (2018). “Eğitimcilerin Öğretmeye Hazırlığı, Algılanan Öğretim Varlığı ve Karma ve Çevrimiçi Öğrenme Ortamlarında Algılanan Öğretim Varlığı Davranışları.” *Çevrimiçi Öğrenme Dergisi* 22, no. 2: 197 – 220. <https://doi.org/10.24059/olj.v22i2.1255>.
- Gülbahar B, Ekici E. (2018). Türkçe öğretim merkezlerinde görev yapan öğretim elemanlarının olumlu sınıf iklimi sağlama yeterliklerinin incelenmesi. *TJSS*. 2, 73-94. [10.30520/tjsosci.425432](https://doi.org/10.30520/tjsosci.425432).
- Güler, E. (2005). Liselerde öğretmenlerin sınıf yönetimi. (Yüksek lisans tezi). İstanbul Kültür Üniversitesi, İstanbul.
- G, M. (2015). İlköğretim öğrencilerinin ideal öğretmen algısı. *Electronic Turkish Studies*, 10(11).
- Güneş, F. (2007). Yapılandırmacı Yaklaşımla Sınıf Yönetimi. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Güneş, F. (2013a). “Türkçe Öğretiminde Metin Seçimi”, *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(1), 1-12.
- Güney, S. (2013). Davranış bilimleri. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Gocevski, T. (2010). Education Management, Faculty of Philosophy. Skopje.
- Hale, R. (2008). Baumrind Parenting Styles and Their Relationship to the Parent Developmental Theory. Doctoral Dissertation, Pace University.
- Hamre, B. K., & Pianta, R. C. (2005). Can instructional and emotional support in the first grade make a difference for children at risk of school failure? *Child Development*, 76, 949 – 967.
- Hamurcu, S. (2020) İlkokul öğrencilerinde akran zorbalığı: Ankara Pursaklar örneği. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 16, 5540-5564. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/153431>.
- Harrison, S. (2003). Mutlu çocuk. (Murat Sağlam, Çeviren). İstanbul: Dharma Yayınları.
- Hatch, J. A. (2002). Doing qualitative research in education settings. Suny Press.

- Hofstein, A., Nahum, T. L. & Shore, R. (2001). Assessment of the Learning Environment of Inquiry-Type Laboratories in High School Chemistry. *Learning Environment Research*, 4, 193-207. <https://link.springer.com/article/10.1023%2FA%3A1012467417645>.
- Hoy, W. K. Tschannen-Moran M. (2003). The Conceptualization And Measurement Of Faculty Trust In Schools: The Omnibus T-Scale. *Studies in Learning and Organizing Schools*, Information Age Publishing, Greenwich, 7: 181-208.
- Işık, H. (2007). Öğrenme ortamlarının fiziksel düzenlenmesi. İçinde: M. Şişman ve S. Turan (Ed.), *Sınıf yönetimi* (s. 28-39). Ankara: Öğreti Yayınları.
- Jankovski, D. (2002). *Organization of Education*, Faculty of Pedagogy. Bitola
- Jianyang, M. (2016). Learning management system calendar reminders and effects on time management and academic performance. *International research and review, Journal of Phi Beta Delta Honor Society for International Scholars*, 6(1), 29-45.
- Jones, V., Jones, L. (2004), *Comprehensive Classroom Management. Creating Communities of Support and Solving Problems. (Seventh Edition)*. Pearson.
- Karaçalı, A. (2006). Sınıf yönetimini etkileyen fiziksel değişkenlerin değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 145-155.
- Karaoğlu, F. (2007). *Yabancı Uyruklu Öğrencilerde Uyma Davranışı: TÖMER Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Kounin, J. S. (1970). *Discipline and group management in classrooms*. New York, NY: Holt, Rinehart & Winston.
- Kelly, L. (1982). *The Successful Teacher*, The Iowa State. Ames: University Press.
- Keser, Aşkın, (2006). *Çalışma Yaşamında Motivasyon*, Alfa Aktüel Yayınları, İstanbul.
- Kızmaz, Z. (2004). Öğrenim düzeyi ve suç: Suç- okul ilişkisi üzerine sosyolojik bir araştırma. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2), 291-319.
- King-Sears, M. E., Carpenter S. L. (1996). Introduction to the Topical Issue: Inclusion, Part 2. *Remedial and Special Education* 17(4), 194.
- Korkut K, Babaoğlu E. (2010). Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerisi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 26, 146-156.

- Köse E. Ö. (2010). Sınıf Yönetimine Yönelik Öğretmen Adaylarının Görüşleri. Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. (39), 20-27.
- Lauth, G. W. (2004). Förderung von aufmerksamkeit und konzentration. In Lauth, G. W., Grünke, M. ve Brunstein J. C. (Eds.), Interventionen bei lernstörungen (pp. 239-248). Hogrefe Verlag, Göttingen.
- Lemlech, Johanna Kasin (1988). Classroom Management. Longman Inc. Second Ed. New York.
- Loeb, S., Soland, J., & Fox, L. (2014). Is a good teacher a good teacher for all? Comparing value-added of teachers with their English learners and non-English learners. Educational Evaluation and Policy Analysis, 36(4), 457-475.
- Lune, H. ve Berg, B. L. (2017). Qualitative research methods for the social sciences. (9th Edition). England, Essex: Pearson.
- MacAulay, D.J. (1990). Classroom environment: A literature review. Educational Psychology, 10, 239-253.
- Martin, P. A. (2009). From small acorns: The positive impact of adopting simple teacher classroom management strategies on global classroom behaviour and teacher-pupil relationships. Bangor University (United Kingdom).
- Marzano, R. J. (2003). What works in schools. Translating research into action. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development (ASCD).
- Merriam, S. B., and Grenier, R. S. (2019). Qualitative research in practice: Examples for discussion and analysis. San Francisco, CA: Jossey-Bass Publishers.
- Mertoğlu, M. (2020). Factors affecting happiness of school children. Journal of Education and Training Studies, 8(3), 10. <https://doi.org/10.11114/jets.v8i3.4674>.
- Morgan, D. L. (1996). Focus groups as qualitative research (C. 16). New York: Sage publications.
- Mueller, A. and Fleming, T. 2001. Cooperative learning: Listening to how children work at school. Journal of Education Research, 94 (5) : 259 – 265.
- Mulyasa. (2011). Kurikulum tingkat satuan pendidikan. Bandung: PT. Remaja Rosdakarya.

- National School Climate Council. (2007). The School Climate Challenge: Narrowing the gap between school climate research and school climate policy, practice guidelines and teacher education policy. <http://www.schoolclimate.org/climate/documents/school-climate-challenge.pdf>(<http://www.schoolclimate.org/climate/documents/school-climate-challenge.pdf>).
- Nelson-Legall, S., & Resnick, L. (1998). Helpseeking, achievement motivation, and the social practice of intelligence in school. In S. A. Karabenick (Ed.), Strategic help seeking: Implications for learning and teaching. Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Newman, R.S. (2000). Social influences on the development of children's adaptive help seeking: The role of parents, teachers, and peers. *Developmental Review*, 20, 350–404.
- Ngichio, DO, S. Karuku ve M. King. (2020). “Embu, Kenya'daki Matematik Öğrencileri Arasında Bilişsel Çatışmanın Tezahürleri ve Anlamları.” *Eğitim Araştırmaları ve İncelemeleri* 15, no. 11: 690 – 699. <https://doi.org/10.5897/ERR2020.4061>.
- Nzomo, CM, P. Rugano, J. Mungai ve CM Gitonga. (2023). “Kenya'daki Ortaokullarda Sorgulamaya Dayalı Öğrenme ve Öğrencilerin Kimyadaki Öz Yeterlilikleri.” *Heliyon* 9, no. 1: e12672. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2022.e12672>.
- O'Neil, R., Welsh, M., Parke, R.D., Wang, S., & Strand, C. (1997). A longitudinal assessment of the academic correlates of early peer acceptance and rejection. *Journal of Clinical Child Psychology*, 26, 290–303.
- Olweus, D. (1987). Bully/victims Problems Among Schoolchildren in Scandinavia. J.P. Myklebust, R. Ommundsen (Eds.), *Psykologprofesjonen mot år 2000*, Universitetsforlaget, Oslo, Norway, pp. 395-413.
- Öncü, H. (2001). ‘Motivasyon (Güdülenme)’, Sınıf Yönetimi, (Ed. Leyla Küçükahmet), Ankara: Nobel Yayınları.
- Özdemir, S. (2022). Ergenlik dönemi riskli davranışları önleme ve müdahale. Çakar, F. S. Yaşam dönemleri ve uyum sorunları içinde (s. 264-283). Ankara: Pegem Akademi.
- Özden, Y; (1996) Okullarda Katılmalı Yönetim. *Eğitim Yönetimi Dergisi*. Yıl 2 Sayı 3. Ankara.
- Özer, N. (2014). Sınıfın fiziksel ortamı ve yönetimi. İçinde T. Argon & Ş. Sezgin Nartgün (Ed.), *Sınıf Yönetimi* (ss. 51- 79). Maya Akademi Yayıncılık.

- Öztürk, B. (2001). Derse Giriş Davranışlarının Öğretmenler Tarafından Kullanılma Durumu. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 25, 107–124.
- Öztürk, B. (2007). Sınıfta İstenmeyen Davranışların Önlenmesi ve Giderilmesi. (Ed. E. Karip). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Özyürek, M. (1998). Sınıfta Davranı Deitirme. Ankara: Karatepe Yayınları.
- Özyürek, A. ve Tezel Şahin, F. (2010). “Anne Baba Olmak ve Anne Babaların Çocuk Yetiştirme Tutumları”, *Anne Baba Eğitimi*, (Editör: Doç.Dr. Tülin Güler). PEGEM AKADEMİ Publishing, Ankara.
- Palys, T. (2008). Purposive sampling. In L. M. Given (Ed.) *The Sage Encyclopedia of Qualitative Research Methods*. (Vol.2). Sage: Los Angeles, pp. 697-8.
- Patton, M. Q. (1990). *Qualitative Evaluation and Research Methods* (2nd ed.). Newbury Park, CA: Sage.
- Peters, H.J. ve Formell, G.F. (1959). *Guidance: A Development Approach*, Chicago: Rand McNally Company.
- Petkovski, K., & Aleksova, N. (2004). *Running a dynamic school*, Bureau for Development of Education. Skopje. *Teaching and learning in the 21 - century* (2009). *Handbook for Teachers in Primary Education*, USAID. Skopje.
- Pianta, R. C. (2006). Classroom management and relationships between children and teachers: Implications for research and practice. In C. M. Evertson & C. S. Weinstein (Eds.), *Handbook of classroom management: Research, practice and contemporary issues* (pp. 685–710). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Piazza, T., & Sraubstein, J. (2008). Public health, safety and educational risks associated with bullying behaviors in American adolescents. *International Journal of Adolescent Medicine and Health*, 20(2), 223–233. <https://doi.org/10.1515/IJAMH.2008.20.2.223>.
- Pintrich, P.R., Schunk, D.H. (1996). *Motivation in education: Theory, research and applications* (2nd ed.). Englewood Cliffs NJ Merrill Company.
- Polkinghorne, D.E. (1989). Phenomenological research methods. In R.S. Valle and S. Halling (Eds.), *Existential-phenomenological perspectives in psychology: Exploring the breadth of human experience* (pp. 41-60). New York: Plenum Press.

- Ratzburg S. (2010). Classroom management and students' perceptions of classroom climate. Minneapolis, USA.
- Reid, L. D., & Radhakrishnan, P. (2003). Race matters: The relation between race and general campus climate. *Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology*, 9(3), 263–275.
- Richards, J. C., & Bohlke, D. (2011). Creating effective language lessons. New York: Cambridge University Press.
- Rimm-Kaufman, S. E., La Paro, K. M., Downer, J. T. and Pianta, R. C. 2005 . The contribution of classroom setting and quality of instruction to children's behavior in kindergarten classrooms. *Elementary School Journal*, 105 (4) : 377 – 394.
- Robert, A. D., ve Boullaguet, A. (1997). Analyse de contenu. Paris: P.U.F.
- Ryan, RM ve Deci, EL (2000b). İçsel ve Dışsal Motivasyonlar: Klasik Tanımlar ve Yeni Yönler. *Çağdaş Eğitim Psikolojisi*, 25, 54-67.
- Sadık, F. (2000). İlköğretim 1. aşama sınıf öğretmenlerinin sınıfta gözlemledikleri problem davranışlar, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adana: Çukurova.
- Sadık, F. (2017). Lise öğretmenlerinin sınıf yönetimine yönelik görüşlerinin incelenmesi. *Journal of Human Sciences*, 14(2), 1441-1468. <http://dx.doi.org/10.14687/jhs.v14i2.4412>.
- Saloviita, T. (2013). Classroom management and loss of time at the lesson start: A preliminary study. *European Journal of Educational Research*, 2(4), 167-170. <https://doi.org/10.12973>.
- San, İ. (1983). Kültür Aktarımı ve Çağdaş Kültür Sorunu İçinde Sanat Eğitiminin Yeri. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi. Sayı:2, Cilt No: 2, s.138 – 145. <https://teachers.institute/learning-learner-development/social-environment-shaping-school-experiences/>
- Sarıtaş, M. (2001). Sınıf yönetimi ve disiplinle ilgili kurallar geliştirme ve uygulama, (Editör: L. Küçükahmet), Sınıf yönetiminde yeni yaklaşımlar (Gözden Geçirilmiş 2. Baskı) (ss. 47-90), Ankara: Nobel Yayıncılık.

- Sarıtaş, M. (2006). Öğretmen adaylarının değerlendirmelerine göre sınıfta istenmeyen öğrenci davranışlarını değiştirmek ve düzeltmek amacıyla yararlanılan stratejiler. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19 (1), 167-187.
- Senemoğlu, N. (2009). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim, Kuramdan Uygulamaya*. Ankara: Pegem Akademi.
- Schmuck, R., and Schmuck, P. (1978). Group processes in the classroom. Erişim adresi: <https://eric.ed.gov/?id=ED137166>.
- Schmuck, R, A. ve Schmuck, P, A; (2001) *Group Processes in the Classroom*, 8th edition. New York, McGraw Hill.
- Sertelin, Ç. (2003). Ebeveyn tutumlarının sosyofonksiyonları ile ilişkisi. Yüksek lisans tezi. İstanbul Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Shank, M. K., & Santiago, L. (2021). Classroom management needs of novice teachers. *The Clearing House: A Journal of Educational Strategies, Issues and Ideas*, 26-34. <https://doi.org/10.1080/00098655.2021.2010636>.
- Shaw, C. A. (2008). A study of the relationship of parental involvement to student achievement in a Pennsylvania career and technology center. Unpublished Doctoral Dissertation. The Pennsylvania State University. Pennsylvania, USA.
- Sheldon, S. B. (2003). Linking school-family-community partnerships in urban elementary school to student achievement on state tests. *The Urban Review*, 35(2).
- Sidin, S. A. (2020). The application of reward and punishment in teaching adolescents advances in social science. *Education and Humanities Research*, 539, 251-255.
- Skinner, B. F. (1938/1966). *The behavior of organisms: An experimental analysis*. Appleton-Century. (Copyright renewed in 1966 by the B. F. Skinner Foundation).
- Skinner, E. A. & Belmont, M. J. (1993). Motivation in the classroom: Reciprocal effects of teacher behavior and student engagement across the school year. *Journal of Educational Psychology*, 85(4), 571-581.
- Slavin, R. E., Hurley, E. A. and Chamberlain, A. M. (2003). “Cooperative learning and achievement: Theory and research”. In *Handbook of psychology: Educational*

psychology, Edited by: Reynolds, W. M. and Miller, G. E. Vol. 7, New York, NY: John Wiley & Sons.

Streubert, H. J. ve Carpenter, D. R. (2011). *Qualitative research in nursing*. (5th ed.). Philadelphia: Lippincott Williams ve Wilkins.

Stuhlman, M. W., & Pianta, R. C. (2009). Profiles of educational quality in first grade. *Elementary School Journal*, 109, 323–342.

Sucuoğlu, B., Ünsal, P., & Özokçu, O. (2004). Kaynaştırma Sınıfı Öğretmenlerinin Önlleyici Sınıf Yönetimi Becerilerinin İncelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5(2), 51-64.

Şahin, İ., & Altunay, U. (2011). Primary School Teachers Classroom Management Behaviors. *Elementary Education Online*, 10(3), 905-918.

Şentürk, H., (2006). Öğretmen adaylarının uygulama liselerindeki rehber öğretmenlerin kullandıkları sınıf yönetimi modellerine ilişkin algıları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 48, 585- 603.

Şimşek, M. Şerif, Akgemici Tahir, Çelik Adnan (1998). *Davranış Bilimlerine Giriş ve Örgütlerde Davranış*, Ankara: Nobel yayınları.

Şimşek, Y. ve Altinkurt, Y. (2006). “Genel Lise Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Çerçevesinde İletişim Özelliklerinin Belirlenmesi.” XV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Bildiri Özetleri. Muğla: Muğla Üniversitesi Eğitim Fakültesi.

Tabancalı, E. (2007). Sınıf ortamının fiziksel özellikleri. İçinde: H. Kıran (Ed.), *Etkili sınıf yönetimi* (61-80). Ankara: Anı Yayıncılık.

Trajkov. B. (2007). *Methodological Guide for Effective Classroom Management*, Imor Skopje.

Turan, S. (2015). Sınıf Yönetiminin Temelleri. M. Şişman, & S. Turan içinde, *Sınıf Yönetimi* (s. 1-19). Ankara: Pegem Akademi.

Uğur, A. (2000). Çalışma hayatında zaman yönetimi. *MPM Kalkınmada Anahtar Verimlilik Dergisi*. 12(143), 18–22.

Véronneau, M.-H., Vitaro, F., Pedersen, S., & Tremblay, RE (2008). Akranlar dezavantajlı erkek çocukları arasında ortaokul mezuniyeti olasılığına katkıda bulunuyor mu? *Eğitim Psikolojisi Dergisi*, 100, 429–442.

- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Harvard University Press.
- Walberg, H. J. (2004). International perspectives on families, schools, and communities: Educational implications for family–school–community partnerships. *Educational Research*, 41, 3–9.
- Walberg, H. J., & Paik, S. J. (2000). *Effective educational practices*, Vol. 3. Geneva, Switzerland: International Academy of Education/International Bureau of Education.
- Wang, M. C., Haertel, G. D., & Walberg, H. J. (1993). Toward a knowledge base for school learning. *Review of Educational Research*, 63(3), 249e294.
- Waxman, H. C. and Huang, S. L. 1997. Classroom instruction and learning environment differences between effective and ineffective urban elementary schools for African American students. *Urban Education*, 32 (1) : 7 – 44.
- Wentzel, KR (2005). Akran ilişkileri, motivasyon ve okulda akademik performans. AJ Elliot ve CS Dweck (Ed.), *Yeterlilik ve motivasyon el kitabı* (s. 279–296). New York, NY: Guilford Press.
- Wentzel, KR ve Caldwell, K. (1997). Arkadaşlıklar, akran kabulü ve grup üyeliği: Ortaokuldaki akademik başarı ile ilişkileri. *Çocuk Gelişimi*, 68, 1198–1209.
- Wu, W., & Chen, H. (2022). Educational reward and punishment and the effect of psychological intervention on adolescent depression. *Journal of Environmental And Public Health*, 39, 1-10. <https://doi.org/10.1155/2022/3919519>
- Yalçın BY. (2020). Sınıf öğretmenlerinin benimsedikleri sınıf yönetimi stilleri ile olumlu sınıf iklimi oluşturma yeterlikleri arasındaki ilişki. İstanbul: T.C. İstanbul Sabahattin Zaim üniversitesi lisansüstü eğitim enstitüsü eğitim bilimleri anabilim dalı eğitim yönetimi bilim dalı, yüksek lisans tezi.
- Yazar, T. ve Erkuş, S. (2013). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Öncesi Eğitim Programındaki Değerler Eğitimine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 196-211.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.

- Yıldırım, Ö. (2012). Okuduğunu anlama başarısıyla ilişkili faktörlerin aşamalı doğrusal modellemeyle belirlenmesi: PISA 2009 Hollanda, Kore Ve Türkiye karşılaştırması. (Yayımlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>'nden edinilmiştir. (Tez No. 311754).
- Yılmaz, Y. (2007). Anne Baba Tutumları ile İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Okul Başarısı ve Özerkliklerinin Gelişimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yüksel, A. (2013). Sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerilerinin değerlendirilmesi: Afyonkarahisar İli Örneği. (Doktora Tezi, (Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yörükoğlu, A. (1978). Çocuk Ruh Sağlığı. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları
- Zimmerman, B. J. (2002). Becoming a self-regulated learner: An overview. Theory Into Practice, 4 (2). 64-70.

EKLER

Ek 1. MEB Araştırma İzin Onayı

20.05.2026 06:57

Araştırma Uygulama İzinleri Başvuru ve Değerlendirme Sistemi

> Araştırma Uygulama İzinleri Başvuru ve Değerlendirme Sistemi > Başvuru Detayı

BAŞVURU DETAYI

Başvuru Bilgileri

Başvuru Durumu: Onaylandı

Başvuru No: MEB.TT.2025.022375

Başvuru Tarihi: 30.03.2025

Uygulama Başlama Tarihi: 10.04.2025

Uygulama Bitiş Tarihi: 10.04.2026

Kişisel Bilgiler

T.C. Kimlik No: 26*****84

Adı Soyadı: İLKNUR AYCAN

Telefon:

E-Posta:

Adres:

Başvuru Bilgileri

Başvuru Şekli: Üniversite

Başvurunun Yapıldığı Ülke: Türkiye

Başvuran Unvanı: Öğrenci

Kademe: Yüksek Lisans

Üniversite Adı: AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ

Fakülte / Enstitü / Yüksek Okul: EĞİTİM FAKÜLTESİ

Bölüm / Anabilim Dalı: EĞİTİM BİLİMLERİ BÖLÜMÜ

Yurtdışı Üniversite Bilgisi:

<https://arastirmalizinleri.meb.gov.tr/panel/arastirma-uygulamaları/basvuru-detay/MWFkNTE5YzFhNjI5MDA4NDpINCQ4OWM2M2E1YmY2ZmJINm...>

1/5

Ek 2. Etik Kurul Onayı

Evrak Tarih ve Sayısı: 20.02.2025-1146862

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu
KURUL KARARI

TOPLANTI TARİHİ : 20.02.2025
TOPLANTI SAYISI : 04
KARAR SAYISI : 85

Üniversitemiz Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü öğretim üyesi **Doç. Dr. Ramazan GÖK**'ün danışmanlığını, **İlknur AYCAN**'ın araştırmacılığını üstlendiği, "*Sınıf Öğretmenlerinin Olumlu Sınıf İklimi Sağlamada Sınıf Yönetimine İlişkin Görüşleri*" konulu çalışmanın, fikri hukuki ve telif hakları bakımından metot ve ölçeğine ilişkin sorumluluğun başvurucaya ait olmak üzere, proje süresince uygulanmasının etik olarak **uygun olduğuna** oy birliği ile karar verilmiştir.

Prof. Dr. Hilmi DEMİRKAYA
Kurul Başkanı

Başkan
Prof. Dr.
Hilmi DEMİRKAYA

Başkan Yrd.
Prof. Dr.
Sibel PAŞAOĞLU YÖNDEM

Üye
Prof. Dr.
Ebru İÇİGEN

Üye
Prof. Dr.
Nurşen ADAK

Üye
Prof. Dr.
Taner KORKUT

Üye
Prof. Dr.
Gökhan AKYÜZ

Üye
Prof.
Ceren HEPYÜCEL

Belge Takip Adresi : <https://turkiye.gov.tr/ebd?eK=5543&eD=BSEP5A9583&eS=1146862>

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Ek 3. Öğretmen Görüşme Formu

Giriş

Merhaba ben Güngör Gencer İlkokulunda görev yapmakta olan İngilizce öğretmeni İlknur AYCAN'ım. Aynı zamanda Akdeniz Üniversitesi Eğitim Yönetimi ve Denetimi alanında yüksek lisans yapmaktayım. Bu araştırma ile resmi ilkokullarda sınıf öğretmenlerinin olumlu sınıf iklimine ilişkin görüşlerinin incelenerek karşılaştırılması amaçlanmaktadır. Araştırmadan elde edilecek sonuçların sınıflarda olumlu sınıf iklimi oluşumunun önemini ortaya koyarak, sınıf öğretmenlerinin olumlu sınıf iklimi sağlamada gelişimlerinin sağlanmasında yol gösterici olmak gibi katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Bu görüşmeden elde edilen bilgiler yalnızca araştırma amacıyla kullanılacağından mülakat sorularının cevaplandırılmasına göstereceğiniz ilgi ve samimiyet bu araştırmanın geçerlilik ve güvenirlik düzeyini yükseltecektir.

Görüşmeye geçmeden önce şunu belirtmek isterim: Bu görüşmeden elde edilecek söyleyişler kesinlikle gizlidir ve araştırmanın amacı dışında hiçbir amaçla başka bir çalışmada kullanılmayacaktır. Görüşme cevaplarını içtenlikle cevaplamanız için bu çalışmada isimleriniz yer almayacak bunun yerine kod ismi veya rumuz kullanılarak tarafımda şifrelenecektir.

Görüşmeden elde edilecek verilerin daha iyi analiz edilebilmesi ve zaman kazanmak için müsaadenizle seslerinizi kayıt altına almak istiyorum. Görüşme sonunda istemediğiniz bölümleri çıkartabilirim veya bu görüşmenin bir kopyasını size verebilirim.

Görüşmemiz ortalama 30 dakika süreceğini tahmin etmekle birlikte bu sürenin içeriğin zenginliğine bağlı olarak artabileceğini tahmin ediyorum. Müsaadenizle görüşmeye geçmek istiyorum.

Katkılarınızdan dolayı şimdiden teşekkür ederim.

I. KİŞİSEL BİLGİLER

a. Cinsiyetiniz: Erkek_____ Bayan_____

b. Mezun olduğunuz lisans bölümü:

c. Mesleki Deneyim:

d.Öğrenim Durumu:

II. BİREYSEL GÖRÜŞME SORULARI

1. Olumlu sınıf iklimini nasıl tanımlarsınız? Açıklar mısınız?
2. Bir sınıfta olumlu bir atmosferin oluşması için hangi temel unsurların önemli olduğunu düşünüyorsunuz?
3. Bir sınıfta olumlu bir iklim oluşturmanın öğrencinin akademik başarısına etkileri hakkında ne düşünüyorsunuz? Açıklar mısınız?
4. Olumlu bir sınıf iklimi oluşturmak için sınıf yönetiminde hangi yöntemleri kullanıyorsunuz? Örneklerle açıkla mısınız?
5. Olumlu bir sınıf iklimi oluştururken sınıfta karşılaştığınız zorluklar nelerdir? Bu zorluklar karşısında neler yaptınız (nasıl davranırdınız)? Örneklerle açıkla mısınız?
6. Olumlu sınıf ikliminin oluşumunda sınıfın fiziksel koşullarının önemine ilişkin görüşleriniz nelerdir? Açıklayabilir misiniz?
7. Olumlu sınıf ikliminin oluşumunda öğretim plan-program etkinliklerinin önemine ilişkin görüşleriniz nelerdir? Açıklayabilir misiniz?
8. Olumlu sınıf ikliminin oluşumunda zaman yönetimine ilişkin görüşleriniz nelerdir? Açıklayabilir misiniz?
9. Olumlu sınıf ikliminin oluşumunda öğrencilerin arkadaşları ile olan iletişimlerinin önemine ilişkin görüşleriniz nelerdir? Kısaca açıkla mısınız?
10. Olumlu sınıf ikliminin oluşumunda öğrenci-öğretmen iletişiminin önemine ilişkin görüşleriniz nelerdir? Açıklayabilir misiniz?
11. Olumlu sınıf ikliminin oluşumunda öğrenci davranış düzenlemelerinin önemine ilişkin görüşleriniz nelerdir?

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı-Soyadı: İlknur AYCAN

Doğum Tarihi:

Doğum Yeri:

E-Mail:

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Tarihi
Yüksek Lisans (Tezsiz)	Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi	2023
Önlisans	Anadolu Üniveristesi Açık Öğretim Fakültesi Adalet	2021
Lisans	Anadolu Üniversitesi İktisat Fakültesi Uluslararası İlişkiler	2016
Lisans	Dumlupınar Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı	2011

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	Kurum	Görev
2011-	Milli Eğitim Bakanlığı	İngilizce Öğretmeni

YABANCI DİL

İngilizce

BENZERLİK RAPORU

Tez 30.05.2025

ORJİNALLIK RAPORU

%6

BENZERLİK ENDEKSİ

%4

İNTERNET KAYNAKLARI

%4

YAYINLAR

%3

ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	Submitted to Akdeniz University Öğrenci Ödevi	%1
2	acikbilim.yok.gov.tr İnternet Kaynağı	<%1
3	Submitted to Istanbul Aydın University Öğrenci Ödevi	<%1
4	dspace.gazi.edu.tr İnternet Kaynağı	<%1
5	www.researchgate.net İnternet Kaynağı	<%1
6	openaccess.izu.edu.tr İnternet Kaynağı	<%1
7	Gaga, Çağla. "Çevrim İçi Öğretim Sürecinde İlkokul Öğrencilerinin İstenmeyen Davranış Düzeylerinin Belirlenmesi ve Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi", Bursa Uludag University (Turkey), 2022 Yayın	<%1
8	Ari, Merve E. R.. "8. Sınıf Matematik Ders Kitabındaki Etkinlik ve Klçme Değerlendirme Sorularının incelenerek İgs Sınav Soruları ile Karşılaştırılması ve Öğretmen Görüşlerinin	<%1

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- ☐ Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- ☐ Tezim sadece Akdeniz Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- ☐ Tezimin yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum.

Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

14.07.2025